

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGTSBOG

FOR

FAMILIEN THYGESEN

M. M.

VED

AXEL THYGESEN

KONRAD JØRGENSENS BOGTRYKKERI - KOLDING - 1938

FAMILIEN THYGESEN

SLÆGTSBOG

FOR

FAMILIEN THYGESEN

M. M.

VED

AXEL THYGESEN

KONRAD JØRGENSENS BOGTRYKKERI · KOLDING · 1938

FORORD

For godt 25 Aar siden gjorde jeg de første spredte Optegnelser om vor Slægt, men det var først en halv Snes Aar senere, jeg begyndte et systematisk Arbejde derpaa, og i Løbet af de sidste 3—4 Aar har jeg sorteret det samlede Materiale og renskrevet det, jeg syntes var værd at opbevare for Efterslægten.

Der kunde naturligvis samles flere Oplysninger, og Fremstillingen af det hele gøres bedre, saa jeg er klar over, at mit Arbejde baade formelt og reelt er ufuldkomment, men jeg har nu ikke længere villet opsætte at afslutte mine Optegnelser, saa at de i tilgængelig Form kan foreligge saaledes, at der eventuelt kan bygges videre paa dem.

Dette Arbejde har været mig meget kært, og jeg haaber paa, at det ogsaa vil kunne interessere andre. Særligt haaber jeg paa, at der i de yngre Generationer vil findes nogle, der har Slægtsfølelse nok til at ville fortsætte, eller i alle Tilfælde at bevare det, der nu er samlet.

Er Arbejdet end nok saa ufuldkomment, er det dog gjort under Følelsen af en dyb Taknemlighedsgæld til de Slægter, der er gaaet forud for os.

1 September 1934.

Axel Thygesen.

Stamtavle I.

(Se Tavlen Side 19.)

Slægten Thygesen.

1. 1. **Tyge Jessen**, d. 1659, begravet i Sdr. Stenderup Kirke. Boede paa en Gaard i Sdr. Stenderup, til hvilken der hørte Udmark i Varmark.
2. 2.1 **Jes Tøgesen** (skal være Thygesen, eller rettere Tygesen; Navnet Tygesen udtales paa sønderjysk Tøgesen), f. 1637, d. 1715. I hans Tid, nemlig $\frac{9}{6}$ 1671, begyndte man at bygge »Varmark«, den første Udflyttergaard der blev bygget. Paa denne Gaard, den nuværende Gaard: »Vang«, boede Slægten indtil 1832. I 1794 hørte der 166 Tdr. Ld. til den. \sim 1662 **Karin Søfrinsdatter** (3 Børn).
3. 3.1 **Tøge Jessen**, d. $\frac{10}{10}$ 1734. \sim $\frac{16}{6}$ 1707 **Kirsten Jensdatter** af Bjært, d. $\frac{23}{11}$ 1729 eller $\frac{1}{3}$ 1753 (6 Børn).
4. 4.1 **Jes Tøgesen**, døbt $\frac{2}{5}$ 1714, d. $\frac{12}{3}$ 1769. \sim ¹⁾ $\frac{7}{7}$ 1740 **Bertha Mikkelsdatter**, f. 1721, d. $\frac{4}{8}$ 1749 (5 Børn).
²⁾ **Karin Kristensdatter** (10 Børn).
5. 5.1 **Tyge Jessen**, f. $\frac{2}{3}$ 1741, d. $\frac{10}{5}$ 1811. \sim ¹⁾ $\frac{15}{10}$ 1773 **Bodil Nissen**, f. 1752, d. $\frac{13}{5}$ 1780. ²⁾ $\frac{2}{11}$ 1781 **Anna Maria Kristoffersen**, f. $\frac{10}{7}$ 1751, d. $\frac{8}{2}$ 1814. Datter af Jens Kristoffersen og Kirsten Hansen, Dalbygaard. (3 Børn.) Se Nr. 75. Tyge Jessen byggede i 1803 det Stuehus, der endnu staar paa Gaarden Vang. Paa en Tavle p. d. vestre Gavl staar: De her skal huses,

tag iagt, o Gud Du se i Naade, at de bevares ved din Magt, fra Ilds og Vandes Vaade«. Han var Sognefoged i 30 Aar og Kirkeværge.

6. 6.1 **Jes Tøgesen**, f. $\frac{3}{8}$ 1776, d. $\frac{7}{4}$ 1838. \sim ¹⁾ $\frac{10}{6}$ 1800 **Mette Jesses Raun**. ²⁾ $\frac{1}{10}$ 1828 **Bodil Marie Juhl**. Ejede 1800—1838 Lykkesgaard i Sdr. Stenderup. Den tilhørte 1762—1800 Jes Mikkelsen Raun, hans første Kones Fader.
7. 7.1 **Jes Jessen Raun (Thygesen)**, f. p. Lykkesgaard $\frac{19}{8}$ 1804, d. 1886. \sim ¹⁾ **Kristine Petersen**, f. $\frac{2}{4}$ 1824, d. $\frac{29}{7}$ 1842, Datter af Andreas Petersen og Anna Christine f. Hansen, Dalbygaard. (1 Barn.) Se Nr. 89. ²⁾ 1847 **Marie Margrethe Rønning**, d. $\frac{14}{6}$ 1854 (0 Børn). ³⁾ $\frac{27}{2}$ 1858 **Petrea Adolfine Nyborg**, f. $\frac{20}{2}$ 1828.
8. 8.1 **Jes Thygesen**, f. p. Lykkesgaard $\frac{19}{5}$ 1842, d. $\frac{24}{6}$ 1910. Cand. jur. Ejer af Lykkesgaard 1886—1910. Paa hans Gravsten p. Stenderup Kirkegd. staar: »God Lykke har den Mand, som glemmer med Forstand, hvad han ej ændre kan.«
9. 6.2 **Jens Christoffer Thygesen**, f. $\frac{19}{1}$ 1783, d. $\frac{16}{1}$ 1849. Boede paa »Varmark« til 1832, da han solgte den og købte Stenderupgaard. \sim $\frac{29}{10}$ 1808 **Karen Clausen Petersen**, f. $\frac{3}{7}$ 1788, d. $\frac{17}{12}$ 1868. Datter af Jørgen Clausen Petersen og Kristine Hansen, Dalbygaard. I 1794 hørte til Stenderupgaard 353 Tdr. Ld. samt 11 Landboelssteder. I 1833 frasolgtes det meste af det Jord, der hører til »Thygesminde«. Se Nr. 106.
10. 7.1 **Tyge Jensen Thygesen**, f. p. Varmark $\frac{18}{3}$ 1810, d. $\frac{25}{2}$ 1877. Præst i Altona, og i Tyrstrup 1871—1877. Begravet paa Tyrstrup Kirkegaard.
11. 7.2 **Jørgen Hansen Thygesen**, f. p. Varmark $\frac{24}{8}$ 1811, d. $\frac{12}{1}$ 1893. Begr. paa Stenderup Kirkegaard. Cand. polyt. Telegrafbestyrer i Kolding 1853 til 1861, i Vejle

fra 1861 til sin Død 1893. \sim ¹⁾ **Eva Marie Seehausen**, f. i Kbhvn. $\frac{29}{2}$ 1815, d. $\frac{10}{9}$ 1854. ²⁾ $\frac{27}{1}$ 1858 **Jacobine Schrøder**, f. $\frac{28}{1}$ 1827, d. $\frac{7}{6}$ 1913, Datter af Skovfoged Frederich Schrøder og Hustru Julie Valentiner (0 Børn).

12. 7.3 **Jes Thygesen**, f. paa Varmark $\frac{12}{2}$ 1813, d. $\frac{20}{10}$ 1879. Begr. i Rendsborg. Læge (Fysikus) smst. i en lang Aarrække. \sim 1849 **Frederikke Stenstrup**, f. $\frac{1}{9}$ 1820, d. 1907. Begr. i Rendsborg. Datter af General Chr. Vogelius Stenstrup og Edele, f. Post.
13. 7.4 **Anne Kristine Thygesen**, f. p. Varmark $\frac{30}{6}$ 1815, d. $\frac{22}{12}$ 1891. Begr. i Kolding. \sim $\frac{30}{6}$ 1841 **Carl Heinrich Wolff**, f. $\frac{14}{10}$ 1810 i Flensborg, Søn af Rektor Wolff og Hustru dér. D. $\frac{30}{12}$ 1891. Begr. i Kolding. Ejede til 1855 Thygesminde, Sdr. Stenderup, Herningsholm, Herning, Gd. i Aaby v. Aarhus. Boede senere i Kolding. Carl H. Wolff købte i 1833 Jorden til Thygesminde af Jens Chr. Thygesen, Stenderupgaard, hvorfra Gaarden blev udstykket, og byggede da Gaarden Thygesminde.
14. 8.1 **Carl Kristoffer Wolff**, f. $\frac{16}{10}$ 1842, d. $\frac{19}{3}$ 1917 i Skanderborg. Inspektør paa Palsgaard 1878—1883, Forpagter p. Vejrupgaard v. Marslev 1883—1895, Ejer af Nissumgaard v. Skanderborg 1895—1912. Boede derefter i Kolding og senere i Skanderborg. \sim **Henriette Lorenzen**, f. $\frac{19}{9}$ 1856, Datter af Proprietær Lorenzen. Østedgaard v. Pjedsted.
15. 9.1 **Ingeborg Wolff**, f. $\frac{12}{3}$ 1883 p. Palsgaard. \sim $\frac{8}{11}$ 1912 **Johannes Carl Lawaetz**, f. $\frac{7}{9}$ 1870, d. $\frac{1}{5}$ 1935, Orgelbygger. Boede i Sønderborg.
16. 9.2 **Henrik Wolff**, f. $\frac{14}{3}$ 1884 p. Vejrupgaard. \sim $\frac{18}{5}$ 1919 **Karen Ove**.
17. 9.3 **Valdemar Wolff**, f. $\frac{25}{7}$ 1885 p. Vejrupgaard.
18. 9.4 **Carl Wolff**, f. $\frac{26}{6}$ 1889 p. Vejrupgaard. \sim $\frac{12}{7}$ 1918 **Ella Lund**.

19. 9.5 **Karen Wolff**, f. $2/4$ 1893 p. Vejrupgaard. \sim $30/8$ 1919
Jacob Hansen, Fuldmægtig.
20. 9.6 **Anna Wolff**, $8/11$ 1896 p. Nissunggaard.
21. 9.7 **Frida Wolff**, f. $29/9$ 1901 p. Nissunggaard.
22. 8.2 **Catharine Marie Juliane Wolff**, f. $13/7$ 1844, d. $3/12$
1930 i Ulkebøl, Als. \sim $8/10$ 1865 **Heinrich Christian**
Sofus Lawaetz, f. $24/11$ 1831, d. $27/3$ 1902, Præst, sidst
i Ulkebøl, Als. Broder til den bekendte Landmand
Otto Lawaetz, Refsnæsgaard og Kallundborg Slots
Ladegaard.
23. 9.5 **Otto Christian Lawaetz**, f. $5/10$ 1874. Forpagter p.
Holmegaard. \sim **Betty Sophie Kirstine Lawaetz**,
f. $15/4$ 1879 paa Refsnæsgaard, d. $1/10$ 1936.
- 24.10.2 **Anna Catrine Lawaetz**, f. $24/12$ 1902. \sim **Christian**
Thygesen (se Nr. 35).
25. 8.3 **Marie Louise Henriette Wolff**, f. $21/2$ 1848, d. $18/4$
1918 i Kolding. Lærerinde.
26. 7.5 **Kristine Marie Thygesen**, f. p. Varmark $22/1$ 1817,
d. smst. $27/3$ 1828.
27. 7.6 **Peter Thygesen**, f. p. Varmark $24/1$ 1820, d. paa
Stenderupgaard $5/7$ 1888. Ejer af Stenderupgaard 1849—
1888. \sim **Anna Maria Juhl**, f. p. Binderup Mølle $18/1$
1841, d. $17/12$ 1906.
28. 8.1 **Jens Christoffer Thygesen**, f. p. Stenderupgaard $17/7$
1863, d. $6/7$ 1916. Ejer af Stenderupgaard 1894—1913.
 \sim **Laura Pindborg**, f. i V. Vedsted 1865.
29. 7.7 **Jakob Christoffer Thygesen**, f. p. Varmark $29/7$ 1821,
d. p. Bellevue $4/3$ 1909. Ejer af Svanemosegaard 1855—
1871, af Bellevue v. Kolding 1871—1909. Begravet p.
Seest Kirkegaard. Ugift.
30. 7.8 **Beata Marie Thygesen**, f. $8/3$ 1823 p. Varmark, d.
 $22/1$ 1901. \sim $30/6$ 1858 **Hans Hansen Petersen**, f. p.

Dalbygaard $^{12}/_1$ 1825, d. smst. $^5/_2$ 1894. Søn af Andreas Petersen og Hustru, Anne Kristine, f. Hansen, Dalbygaard (se Nr. 90). Ejer af Dalbygaard fra 1856 til 1894.

31. 7.9 **Christian Thygesen**, f. p. Varmark $^5/_5$ 1827, d. p. Kolding Sygehus $^5/_2$ 1891. Begr. p. Starup Kirkegaard $^{11}/_2$ 1891. Forvalter p. Glazau i Holsten, Phønixborg (Starup Sogn), Forpagter p. Gammeleje 1854—1877, Ejer af Hesselballegaard (incl. Gammeleje) 1877 til hans Død. Kirkeværge, Sogneraadsmlem. \sim $^{27}/_6$ 1856 **Jensine Maria Sophie Fredsted**, f. $^{22}/_2$ 1836 p. det nuværende Gammeleje, død p. Odense Sygehus $^{27}/_{11}$ 1904. Begr. $^5/_12$ 1904 p. Starup Kirkegaard (se Nr. 131).
32. 8.1 **Karen Charlotte Beata Thygesen**, f. $^{20}/_5$ 1857, d. $^{28}/_2$ 1859 p. Gammeleje.
33. 8.2 **Jens Christoffer Thygesen**, f. $^2/_7$ 1858 p. Gammeleje, d. $^{26}/_8$ 1935. Begr. $^{31}/_8$ 1935 p. Dalby Kirkegaard. R. af Dbg., Dbm. Forvalter p. Engelsholm, Forpagter af Hesselballegaard 1883—1894, Ejer af Dalbygaard 1894—1927, Forstander p. Sct. Jørgens Hospital i Kolding fra 1927. — Formand f. Statstyreskuekomm. f. Ribe og Ringkøbing Amter 1905, Medlem af Bestyrelsen og Formand f. Kolding Andels-Svineslagteri 1891—1918, Formand f. Kolding Herreds Landbrugsforening 1906—1907, Formand f. Kolding Sydbaner fra 1912, Formand f. Repræsentantskabet f. Kolding Laane- og Discontokasse. Sogneraadsmlem, Kirkeværge, Amtsraadsmlem 1905—1929, Landvæsenskommisær. \sim $^{16}/_{10}$ 1890 **Margaretha Kiær**, f. i Kolding $^{17}/_7$ 1863, d. $^{24}/_6$ 1935. Begr. $^1/_7$ 1935 paa Dalby Kirkegaard. Datter af Kbmd., kgl. Agent Ernst Lave Kiær, f. p. Straarup $^{19}/_7$ 1825, d. $^7/_2$ 1867 og Hustru Margaretha f. Petersen, f. p. Dalbygaard $^{26}/_7$ 1828, d. $^2/_12$ 1873 (se Nr. 94). Farfader: Kammerraad A. Kiær, Straarup, f. $^{24}/_{12}$ 1793, d. $^{23}/_1$ 1853. Farmoder: Anna Catrine Kiær, f. Petersen, f. $^7/_9$ 1801, d. $^{23}/_6$ 1881.

34. 9.1 **Juliane Marie Elisabeth Thygesen**, f. $17\frac{1}{2}$ 1896, d. $9\frac{1}{4}$ 1926. ~ **Svend Otto Juhl**, f. p. Sønderbygaard.
35. 9.2 **Christian Thygesen**, f. p. Dalbygaard $17\frac{10}{10}$ 1897, d. $25\frac{1}{1}$ 1932. Forpagter paa Boller. ~ **Anna Cathrine Lawaetz**, f. $24\frac{1}{12}$ 1902 (se Nr. 24).
- 36.10.1 **Jens Christoffer Thygesen**, f. $28\frac{5}{5}$ 1924, d. $9\frac{1}{4}$ 1925.
- 37.10.2 **Jørgen Clausen Thygesen**, f. $28\frac{7}{7}$ 1925.
- 38.10.3 **Otto Christian Lawaetz Thygesen**, f. $30\frac{5}{5}$ 1926.
- 39.10.4 **Jakob Tyge Thygesen**, f. $9\frac{5}{5}$ 1929.
- 39a.9.3 **Tyge Kiær Thygesen**, f. p. Dalbygaard $5\frac{1}{1}$ 1905. Student fra Kolding højere Almenskole 1923. Ansat i Forsikringsselskabet Tryg (Koldinghus). ~ **Gudrun Zwergius**, f. i Kolding $9\frac{2}{2}$ 1907. Datter af Købmand Zwergius og Hustru.
40. 8.3 **Charlotte Thygesen**, f. p. Gammeleje $17\frac{6}{6}$ 1859. ~ $2\frac{7}{7}$ 1881 **Henrik Jensen Henriksen**, f. p. Skovgaard $3\frac{6}{6}$ 1847. Søn af Jens Henriksen og Hustru Gunder, f. Buhl (se Nr. 307). Ejer af Bøgeskov (Starup S.) og Christiansdal (Ødsted S.). Siden 1900 boet i Kolding. 1891—1897 Folketingsmand for Vejle Amts 2. Valgkreds (Kolding), Kirkeværge, Medlem af Skolekommissionen, Kreditforeningsrepræsentant, Formand for Starup-Nebel Sygekasse.
41. 9.1 **Ellen Henriksen**, f. $20\frac{11}{11}$ 1882, d. $21\frac{11}{11}$ 1882.
42. 9.2 **Knud Henriksen**, f. p. Bøgeskov $16\frac{6}{6}$ 1884. Overbanemester i Herning, nu i Tommerup. ~ $21\frac{7}{7}$ 1917 **Emilie Marie Ludovika Boye**, f. $8\frac{1}{12}$ 1892. F.: Postmester C. J. Boye. M.: Emilie, f. Berg.
43. 9.3 **Eva Henriksen**, f. p. Bøgeskov $13\frac{8}{8}$ 1887. Telegrafassistent, f. T. Kolding.
- 44a.9.4 **Karen Gunver Agnete Henriksen**, f. p. Bøgeskov. $31\frac{8}{8}$ 1889. ~ **Immanuel Engelstoft**, Søn af Pastor Frans Engelstoft og Hustru. Cand. pharm. Bor i Fakse.

- 44b.10.1 **Eva Birgitte Engelstoft**, f. $\frac{9}{2}$ 1924 i Odense.
- 44c.10.2 **Frans Henrik Engelstoft**, f. $\frac{6}{11}$ 1927 i Odense.
45. 8.4 **Christian Fredsted Thygesen**, f. p. Gammeleje $\frac{28}{6}$ 1860, d. $\frac{19}{7}$ 1862.
46. 8.5 **Christian Sophus Thygesen**, f. p. Gammeleje $\frac{19}{7}$ 1862. Forvalter paa Phønixborg 1883—1887. Ejer af Frederiksminde (Skanderup S.) 1887—1902, Inspektør p. Rosenholm v. Hornslet 1902—1907, Ejer af Feldingholm ved Holstebro 1907—1910, senere Ejer af Nygaard v. Nysted (1912—21) og Hauge Møllegaard v. Slangerup. Bor nu i København. $\sim \frac{6}{9}$ 1894 **Susanne Christiane Hansen**, f. $\frac{21}{2}$ 1866 i Brobyværk. Datter af Hans Peter Hansen og Hustru, Birgitte Dorothea Hedevig, f. Gotfredsen.
47. 9.1 **Maria Elisabeth Thygesen**, f. p. Frederiksminde $\frac{11}{1}$ 1896. Ansat i Statistisk Departement.
48. 9.2 **Rigmor Margrethe Thygesen**, f. p. Frederiksminde $\frac{29}{3}$ 1897. Sygeplejerske ved Frederiksberg Hospital.
49. 9.3 **Hans Christan Thygesen**, f. p. Frederiksminde $\frac{3}{7}$ 1898. Fabrikant i Glostrup. \sim **Emmy Kjær**, f. $\frac{4}{8}$ 1902.
- 49a.10.1 **Mogens Thygesen**, f. $\frac{8}{8}$ 1937.
50. 9.4 **Jacob Christoffer Thygesen**, f. p. Frederiksminde $\frac{11}{4}$ 1901. Cand. juris 1926. Student fra Nykøbing Katedralskole 1920. Ansat i det danske Generalkonsulat i Rotterdam 1926—1928. Sekretær i Udenrigsministeriet 1928—1930, og fra 1930 i De danske Spritfabrikker. \sim **Rigmor Truelsen**, f. $\frac{1}{4}$ 1905. F.: Inspektør Niels Valdemar Truelsen. M.: Agnes Caroline, f. Wiberg.
- 50a.10.1 **Niels Christoffer Thygesen**, f. i København $\frac{13}{12}$ 1934.
51. 9.5 **Karen Dorothea Thygesen**, f. p. Rosenholm $\frac{31}{5}$ 1903. Prokurist i Aktieselskabet Dansk Kunstsilke.
52. 9.6 **Esther Charlotte Thygesen**, f. p. Rosenholm $\frac{13}{12}$ 1904. Ansat i Socialministeriet. \sim **Johannes Martens**, f. $\frac{18}{10}$ 1903. F.: H. Martens. M.: A. Martens, f. Schultz.

- 52a.10.1 **Henrik Martens**, f. i København $^{25}/_8$ 1937.
53. 9.7 **Johannes Valdemar**, f. p. Feldingholm $^{3}/_4$ 1908. Student fra Rungsted Statsskole 1926, cand. jur. 1932. Inspektør ved Banktilsynet. ~ **Helga Callø**, f. $^{5}/_7$ 1912. F.: Poul Anker Callø, f. $^{21}/_1$ 1882, Kreditforeningsdirektør. M.: Maren Callø, f. $^{21}/_1$ 1882.
54. 8.6 **Emma Thygesen**, f. $^{28}/_8$ 1863, d. $^{16}/_6$ 1865.
55. 8.7 **Lauritz Fredsted Thygesen**, f. p. Gammeleje $^{24}/_{12}$ 1864. Student fra Fredericia Latin- og Realskole, stud. jur. Senere ved Landvæsenet. Rejste 1894 til Australien; død der i 1925.
56. 8.8 **Emma Beata Thygesen**, f. $^{23}/_4$ 1866, d. $^{9}/_5$ 1866.
57. 8.9 **Hedevig Sophie Thygesen**, f. p. Gammeleje $^{25}/_6$ 1867. ~ $^{2}/_8$ 1895 **Søren Christian Sørensen**, f. $^{7}/_{10}$ 1868 paa Klovtoftegaard, Jels Sogn, Haderslev Amt. F.: Forpagter Hans Sørensen. M.: Ane Marie, f. Laursen Kring. Forvalter p. Kjerholm (Gjesten) og Skovgaard (Starup S.). Ejer af Gammeleje fra 1894. Bor nu i Kbhvn. Grosserer.
58. 9.1 **Astrid Maria Thygesen Sørensen**, f. p. Gammeleje $^{11}/_{12}$ 1897. Student fra Set. Knuds Gymnasium 1916. ~ **Gunnar Glahn**, f. $^{16}/_4$ 1897, Architekt. F.: Lektor Alfred Rosenstand G., f. $^{11}/_{10}$ 1865, d. $^{4}/_6$ 1934. Boede i Sorø. M.: Anna Vilh. Jäger, f. $^{19}/_4$ 18-- , d. $^{16}/_9$ 1916.
- 58a.10.1 **Henning Jæger Glahn**, f. i København $^{3}/_{11}$ 1924.
- 58b.10.2 **Jørgen Jæger Glahn**, f. i København $^{6}/_5$ 1929.
- 58c.10.3 **Ulla Anna Jæger Glahn**, f. i København $^{15}/_6$ 1931.
59. 9.2 **Ingefred Beate Thygesen Sørensen**, f. i Kolding $^{6}/_{11}$ 1899. Student fra Akademisk Kursus 1931. Ansat i Københavns Magistrat.
60. 9.3 **Ellen Margrethe Thygesen Sørensen**, f. i Odense $^{26}/_9$ 1901. Student fra Set. Knuds Gymnasium 1920. Docent ved Teilmanns Kursus for Sygegymnastik og Massage.
61. 9.4 **Eli Marie Thygesen Sørensen**, f. i Odense $^{1}/_9$ 1905. Sygeplejerske.

- 62.8.10 **Valdemar Thygesen**, f. p. Gammeleje ²⁷; 1869. Student fra Kolding Latin- og Realskole 1887. Cand. mag. 1893. 1895—1910 Lærer ved »Lyceum«, 1899—1906 tillige ved Købmandsskolen og Boghandlernes Fagskole, fra 1910 Lærer ved St. Jørgens Gymnasium, 1918 Adjunkt og 1919 Lektor smst., Inspektør smst. 1920—1934. Medlem af Privatlærerforeningens Bestyrelse 1897—1900 og af Privatskolens fagordnede Lærerforening 1901—1906, Medlem af Direktionen og Bestyrelsesraadet for de forenede Skoler 1903—1918, Kasserer og Regnskabsfører for De private Gymnasieskolers Pensionskasse fra 1904, Medlem af Eksamenskommissionen til Afholdelse af Real-, Mellemskole- og alm. Forberedelseseksamen 1909—1920, Medlem af Eksamenskommissionen til Studentereksamen fra 1910, Medlem af Opgavekommissionen til Studentereksamen 1914—1925, Red. af »Den højere Almenskole« 1901—1907, Medlem af Skolenævnet for St. Jørgens Gymnasium 1920—1934, Medlem af Bestyrelsen for »Henrik Madsen Fondet«, Medlem af og Kasserer i Bestyrelsen for Forsørgelsesforeningen og Hvilehjemmet for Lærerinder, Formand og Kasserer for St. Jørgens Gymnasiums Læreres Fond, R. af Dbg.
- 63.8.11 **Axel Thygesen**, f. p. Gammeleje ¹⁴; 1871. Kolding Latin- og Realskole 1882—1886, Lyngby Landbrugsskole 1889—90. Forvalter p. Nakkebølle 1892—93, Assistent v. det kgl. Landhusholdningsselskabs Forsøg p. Knuthenborg (Forp. Chr. Sonne) Sommeren 1893, Bestyrer p. Gammeleje 1893—1894, Ejer af Hesselballegaard 1894—1917, Egeland 1916—1920. Boede i Kolding 1920—1922. Ejer af Nygaard (Starup S.) 1922—1927. Boet Karlsminde, V. Nebel fra 1927. Landbrugskyndig Tillidsmand for Justitsministeriet i Accordsager 1906—1911, Formand for Starup-Nebel Sogneraad 1903—1913, Kommunerevisor smst. 1913—1920, Medlem af Prisreguleringskommissionen 1914—1917, Medlem af Epidemikommissionen 1914—1920, Kirkeværge

for Starup Kirke 1895–1922, Medlem af Bestyrelsen for Kolding Egtved Jernbaneselskab 1907–1930, Formand for samme 1920–30, Formand for Likvidationsudvalget for samme Selskab fra 1930–1936, Formand for Præstegaardskommissionen i Vejle Amt fra 1921, Præstegaardskonsulent fra 1922, Medlem af Skatteraadet for Kolding Skattekreds fra 1928. R. af Dbg. ~ ¹⁵/₅ 1900 **Agnete Johanne Bonnesen**, f. ²²/₉ 1875 paa Frederiksminde (Skanderup S.), Datter af Søren Fløjstrup Bonnesen, f. ¹¹/₇ 1843, d. ⁴/₇ 1888 paa Drabæks Mølle. ~ ¹⁹/₇ 1873 Karen Henriksen, f. p. Skovgaard ²⁸/₃ 1843, d. ⁹/₆ 1915 paa Hesselballegaard (se Nr. 302 og 314).

64. 9.1 **Ingrid Thygesen**, f. p. Hesselballegaard ¹⁸/₆ 1901. ~ **Aksel Viggo Halken**, f. i Aagaard ²⁷/₁ 1892. Ejer af Haraldslund v. Hinnerup. Fra 1929 Gdr. i Hvinderup v. Chirstiansfeld. Foreldre: Gdr. Hans Petersen, Aagaard, f. ²⁴/₂ 1842, d. ¹²/₁ 1921, og Hustru Marie Botille Dall, f. i Ø. Lygum ¹³/₁₀ 1858, d. ¹⁷/₅ 1928.
- 65.10.1 **Knud Thygesen Halken**, f. p. Haraldslund ¹³/₄ 1924.
- 66.10.2 **Axel Thygesen Halken**, f. p. Haraldslund ⁸/₅ 1925.
- 67.10.3 **Hans Christian Thygesen Halken**, f. p. Haraldslund ⁶/₉ 1926.
- 68a.10.4 **Erik Thygesen Halken**, f. p. Haraldslund ¹⁶/₂ 1928.
- 68b.10.5 **Jørgen Thygesen Halken**, f. i Hvinderup ²⁴/₁₀ 1932.
- 68c.10.6 **Valdemar Thygesen Halken**, f. i Hvinderup ¹³/₈ 1935.
69. 9.2 **Harald Christian Thygesen**, f. p. Hesselballegaard ⁶/₇ 1902. Kolding Realskole 1914–1917, Lyngby Landbrugsskole 1925–1926. Forvalter paa Nygaard 1926–1927.
- 70.7.10 **Marie Christine Thygesen**, f. p. Varmark ⁸/₁₁ 1829, d. i Blankeneese ²²/₇ 1906. Begr. p. Tyrstrup Kirkegaard. Var hos sin Moder til 1868; fra den Tid hos Onkel Tyge til 1877. Boede derefter i Christiansfeld, bl. a. i det første Hus, Brødremenigheden opførte der, senere i Præsteenkeboligen.

Stamtavle I.

1. Tyge Jessen,
d. 1659.

2. Jes Tøgesen,
1637—1715.
~ Karin Søfrindsdatter.

3. Tøge Jessen, + 2 Børn
1663—1734.
~ Kirsten Jensdatter.

4. Jes Tøgesen, + 5 Børn
1714—1769.
~ Bertha Mikkelsdatter,
1721—1749.

5. Tyge Jessen, + 14 Børn
1741—1811.
~ I. Bodil Nissen, 1752—1780.
II. Anna Maria Kristoffersen, 1751—1814 (75).

I. 6. Jes Tøgesen,
1776—1838.
~ Mette Jesses Raun.

II. 9. Jens Christoffer Thygesen,
1783—1849.
~ Karen Clausen Petersen (106),
1788—1868.

7. Jes Jessen Raun
(Thygesen),
~ 1804—1886.
Kristine Petersen (89),
1824—1842.

10. Tyge Jensen
Thygesen,
1810—1877.

11. Jørgen
Hansen
Thygesen,
1811—1893.
~ 2 Gange.

12. Jes Thygesen,
1813—1879.
~ Frederikke
Steenstrup,
1820—1907.

13. Anne K. Thyge-
sen, 1815—1891.
~ Carl Heinrich
Wolff.
1810—1891.

27. Peter Thygesen,
1820—1888.
~ Anna M. Juhl.
1841—1906.

29. Jakob Ch.
Thygesen,
1821—1909.

30. Beata Thyge-
sen, 1823—1901.
~ Hans H.
Petersen,
1825—1894.

31. Christian
Thygesen,
1827—1891.
~ J. M. S. Fredsted,
1836—1904.

70. Marie
Christine
Thygesen,
1829—1906.

8. Jes Thygesen,
1842—1910.

33. Jens Chr.
Thygesen, f. 1859.
1858—1935.
~ Margaretha
Kiær (99),
1863—1935.

40. Charlotte
Thygesen, f. 1859.
~ Henrik J.
Henriksen (307),
f. 1847.

46. Christian
Sophus Thygesen,
f. 1862.
~ Susanne
C. Hansen, f. 1866.

55. Lauritz
Fredsted
Thygesen,
1864—1925.

57. Hedevig Sophie
Thygesen, f. 1867.
~ S. Christian
Sørensen,
f. 1868.

62. Valdemar
Thygesen,
f. 1869.

63. Axel Thygesen,
f. 1871.
~ Agnete Johanne
Bonnesen (303),
f. 1875.

Stamtavle II.

(Se Tavlen Side 27.)

Slægten Petersen (Dalbygaard).

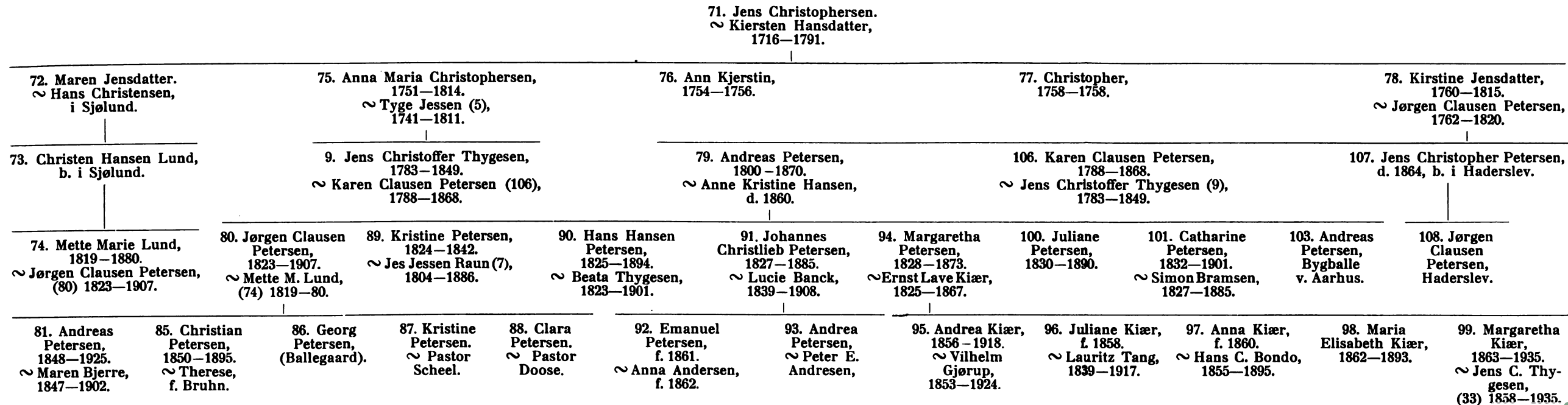
71. 1. **Jens Christophersen.** Ejede Dalby Anneksgaard (den senere Dalbygaard). ~ **Kiersten Hansdatter**, døbt $17/11$ 1716, d. $2/1$ 1791, Datter af Hans Olufsen af Fjelstrup, f. 1681, d. $23/4$ 1741. ~ $30/10$ 1714 Maren Pedersdatter.
72. 2.1 **Maren Jensdatter**, f. i Dalby. ~ **Hans Christensen** i Sjølund.
73. 3.1 **Christen Hansen Lund**, i Sjølund.
74. 4.1 **Mette Marie Lund**, f. i Sjølund $16/12$ 1819, d. $21/12$ 1880. ~ **Jørgen Clausen Petersen** p. Højgaard, (se Nr. 80).
75. 2.2 **Anna Maria Christophersen**, f. $10/7$ 1751, d. $8/2$ 1814. ~ **Tyge Jessen**, Varmark (se Nr. 5).
76. 2.3 **Ann Kjerstin**, f. 1754, d. 1756.
77. 2.4 **Christopher**, f. 1758, d. 1758.
78. 2.5 **Kirstine Jensdatter**, f. i Dalby $25/4$ 1760, d. $9/7$ 1815. September 1783 ~ **Jørgen Clausen Petersen**, f. i Hejls $3/7$ 1762, d. $5/10$ 1820, Søn af Sognefoged Jørgen Clausen Petersen i Hejls. Overtog Dalbygaard i 1783. Begravet paa Dalby Kirkegaard. (6 Børn.)

79. 3.1 **Andreas Petersen**, f. 1800 paa Dalbygaard, d. i Christiansfeld 1870. Begravet paa Brødremenighedens Kirkegaard. ~ **Anne Kristine, f. Hansen**, f. i Bov, d. 1860 i Christiansfeld. Begravet paa Brødremenighedens Kirkegaard. — Ejede Dalbygaard. Købte flere Gaarde i Dalby, der er sammenlagt til Gaardene Dalbygaard, Bøgelund og Højgaard, hvoraf 3 af hans Sønner fik hver 1. — Stænderdeputeret.
80. 4.1 **Jørgen Clausen Petersen**, f. p. Dalbygaard $\frac{2}{1}$ 1823, d. $\frac{18}{8}$ 1907. Ejer af Højgaard i Dalby. ~ **Mette Marie Lund**, f. i Sjølund $\frac{16}{12}$ 1819, d. $\frac{21}{12}$ 1880. (Se Nr. 74.)
81. 5.1 **Andreas Petersen**, f. $\frac{8}{10}$ 1848 paa Højgaard, d. $\frac{21}{5}$ 1925. Ejer af Højgaard i Dalby. ~ **Maren, f. Bjerre**, f. $\frac{26}{11}$ 1847, d. $\frac{21}{5}$ 1902.
82. 6.1 **Jørgen Clausen Petersen**, f. og d. p. Højgaard.
83. 6.2 **Marie Petersen**, f. p. Højgaard.
84. 6.3 **Charlotte Petersen**, f. p. Højgaard.
85. 5.2 **Christian Petersen**, f. p. Højgaard $\frac{4}{6}$ 1850, d. i Aller $\frac{17}{4}$ 1895, begravet der. Ejer af Allergaard. ~ **Therese, f. Bruhn**.
86. 5.3 **Georg Petersen**, f. p. Højgaard.
87. 5.4 **Kristine Petersen**, f. p. Højgaard. ~ **Pastor Scheel**.
88. 5.5 **Clara Petersen**, f. p. Højgaard. ~ **Pastor Doose**.
89. 4.2 **Kristine Petersen**, f. p. Dalbygaard $\frac{2}{4}$ 1824, d. $\frac{29}{7}$ 1842. ~ **Jes Jessen Raun (Thygesen)**, f. p. Lykkesgaard, Sdr. Stenderup. (Se Nr. 7).
90. 4.3 **Hans Hansen Petersen**, f. p. Dalbygaard $\frac{12}{11}$ 1825, d. $\frac{5}{2}$ 1894. Ejer af Dalbygaard. ~ $\frac{30}{6}$ 1858 **Beata Marie Thygesen**, f. $\frac{8}{3}$ 1823 p. Varmark, d. i Kolding $\frac{22}{4}$ 1901. Begravede p. Dalby Kirkegaard. (Ingen Børn.) (Se Nr. 30.)

91. 4.4 **Johannes Christlieb Petersen**, f. p. Dalbygaard $\frac{22}{1}$ 1827, d. $\frac{23}{12}$ 1885. Ejer af Bøgelund i Dalby. \sim **Lucie, f. Banck**, f. $\frac{19}{6}$ 1839, d. $\frac{30}{12}$ 1908.
92. 5.1 **Emanuel Andreas Christian Petersen**, f. p. Bøgelund $\frac{2}{11}$ 1861. \sim **Anna M. Andersen**, f. $\frac{22}{11}$ 1862 i Dalum.
93. 5.2 **Andrea Petersen**, f. p. Bøgelund. \sim **Peter E. Andresen**.
94. 4.5 **Margaretha Petersen**, f. p. Dalbygaard $\frac{20}{7}$ 1828, d. $\frac{2}{12}$ 1873. \sim Købm., kgl. Agent **Ernst Lave Kiær**, f. p. Straarup $\frac{19}{7}$ 1825, d. $\frac{7}{2}$ 1867 i Kolding. (Se Nr. 33.)
95. 5.1 **Andrea Catrine Kiær**, f. $\frac{17}{11}$ 1856, d. $\frac{18}{1}$ 1918. \sim Apotheker **Vilhelm Gjørup**, Herning, f. $\frac{26}{12}$ 1853, d. $\frac{24}{7}$ 1924.
96. 5.2 **Juliane Christine Kiær**, f. $\frac{7}{6}$ 1858. \sim Sagfører **Laurits Tang**, Ringkøbing, f. $\frac{22}{3}$ 1839, d. $\frac{4}{6}$ 1917.
97. 5.3 **Anna Regine Kiær**, f. $\frac{15}{6}$ 1860. \sim **Hans Carl Bondo**, f. $\frac{9}{10}$ 1855, d. $\frac{1}{10}$ 1895. Odense.
98. 5.4 **Maria Elisabeth Kiær**, f. $\frac{17}{2}$ 1862, d. $\frac{23}{4}$ 1893.
99. 5.5 **Margaretha Kiær**, f. $\frac{17}{7}$ 1863. \sim **Jens Christoffer Thygesen**, f. $\frac{2}{7}$ 1858. (Se Nr. 33.)
100. 4.6 **Juliane Marie Henriette Petersen**, f. $\frac{24}{12}$ 1830 p. Dalbygaard, d. i Kolding $\frac{19}{6}$ 1890.
101. 4.7 **Catharine Petersen**, f. p. Dalbygaard $\frac{20}{12}$ 1832, d. $\frac{27}{9}$ 1901. \sim **Simon Bramsen**, Binderup, f. $\frac{7}{6}$ 1827, d. $\frac{7}{12}$ 1885.
102. 5.1 **Christoffer Bramsen**, f. $\frac{9}{8}$ 1870. Kgl. Skovrider p. Bornholm. D. $\frac{14}{9}$ 1933.
103. 4.8 **Andreas Petersen**, f. p. Dalbygaard. Boede en lang Aarrække paa Bygalle (fra 1860 - 87).

104. 5. **Hans Petersen**, f. p. Bygballe.
105. 5. **Martin Petersen**, f. p. Bygballe.
106. 3.2 **Karen Clausen Petersen**, f. p. Dalbygaard $\frac{3}{7}$ 1788, d. $\frac{17}{12}$ 1868. \sim $\frac{29}{10}$ 1808 **Jens Christoffer Thygesen**, f. $\frac{19}{1}$ 1783 p. Varmark, d. p. Stenderupgaard $\frac{16}{1}$ 1849. (Se Nr. 9, Stamtavle I.)
107. 3.3 **Jens Christopher Petersen**, f. p. Dalbygaard, d. i. Haderslev 1864. Kgl. Agent. Ejer af Høpfjners Hotel fra $\frac{14}{6}$ 1822 til $\frac{4}{5}$ 1852. Hospitalsforstander fra 1837 1864. Begravet p. Klosterkirkegaarden i Haderslev.
108. 4.1 **Jørgen Clausen Petersen**, f. i Haderslev.
109. 4.2 **En Datter**. \sim **Carl S. Petersen**.

Stamtavle II.

Stamtavle III.

(Se Tavlen Side 35.)

Slægten Fredsted (Pedersen).

110. 1. **Madtz Andersen.** Boede 1662 paa daværende Gaard Nr. III i Hesselballe (P. Jørgensens Gaard). Efter Udskiftningen Gaard Nr. 2. - Han var Fæster under Koldinghus .
111. 2.1 **Anders Madtzen.** Boede paa samme Gaard i 1688 og i 1718, ogsaa som Fæster.
112. 3.1 **Peder Andersen,** f. 1674, boede paa samme Gaard (constateret: 1733). Han døde 1740. ~ **Kirsten Jakobsdatter Haar,** f. 1695, d. 1776, Datter af Jakob Pedersen Haar paa Skovgaard (se Nr. 239, Stamt. VI).
113. 4.1 **Sofie Pedersdatter,** f. i Hesselballe, d. 1757. ~ **Niels Sørensen Kyed,** f. 1713, d. 1784. Boede paa »Egeland« i Starup.
114. 5.1 **Søren Kyed,** f. 1743, d. 1828. Ugift. Boede hele sit Liv paa »Egeland«.
115. 5.2 **Johan Otto Nielsen Kyed,** f. 1749, d. 1832. Ejede Egeland«. ~ **Maren Poulsdatter,** f. 1750, d. 1831. Ingen Børn. Deres Plejedatter blev gift med Johan Wilhelm Bertelsen fra Landerupgaard, der i 2. Ægteskab blev gift med Mette Marie Holgersdatter Buhl fra Skovgaard. (Se Nr. 292.)
116. 4.2 **Anders Pedersen,** f. i Hesselballe 1719. Boede i Høllund.

117. 5.1 **Kirsten Andersdatter**, f. 1754, d. 1819. ~ **Peter Sager**, f. 1760, d. 1826. Boede p. Haraldskjær Fabrik.
118. 4.3 **Peder Pedersen**, f. i Hesselballe 1723, d. 1766. Boede (paa Jens Andersens Gaard?) i Tudvad. ~ **Dorthe Jespersdatter** (se Nr. 243 St. VI), f. 1719 i Tudvad, d. i Højen 1768. Datter af **Jesper Sørensen** og **Anna Jakobsdatter Haar** (se Nr. 242 St. VI), fra Skovgaard, f. 1699, der boede paa Jens Andersens Gaard i Tudvad. Dorthe Jespersdatter var gift 1. Gang med Jens Eriksen af Tudvad, 2. Gang med Peder Pedersen, Hesselballe, og 3. Gang med Lauritz Andersen, Højen, senere Hesselballe.
119. 5.1 **Jens Pedersen**, f. i Tudvad 1755, d. p. Hesselballegaard 1810. ~ **Maren Pedersdatter**, f. p. A. Sagers Gaard i Fredsted 1763, d. p. Hesselballegaard 1808. Boede p. A. Sagers Gaard fra 1784 til 1800, da Jens Pedersen købte Hesselballegaard af sin Stedfader, Lauritz Andersen. Efter Jens Pedersens Død 1810 blev Gaarden, da Børnene var umyndige, solgt ved Auktion $\frac{2}{7}$ 1810 (med 9 Tdr. Hartkorn) til Kammerraad Christian Kiær for 15500 Rgd. -- Maren Pedersdatter var Datter af Peder Jørgensen, 1716—1809, og Karen Pedersdatter, 1725—1802, boende p. A. Sagers Gaard i Fredsted. Karen Pedersdatter var Datter af Peder Thulesen, der da ejede Hesselballegaard.
120. 5.2 **Peder Pedersen**, f. i Tudvad 1758, d. i Hesselballe 1800, ugift. Opdraget af og boede hos Erik Nielsen Lysholts i Hesselballe. (Se Nr. 138.)
121. 5.3 **Karen Pedersdatter**, f. i Tudvad.
122. 5.4 **Maren Pedersdatter**, f. i Tudvad.
123. 5.5 **Anne Pedersdatter**, f. i Tudvad.
124. 5.6 **Kirsten Pedersdatter**, f. i Tudvad 1766, d. i Hesselballe p. Jørgensens Gaard 1831. Opdraget hos og arvede Gaarden eft. Erik Nielsen Lysholts. (Se Nr. 138.) ~ 1807

Søren Madsen Buhl fra Dons, f. i Dons $\frac{2}{3}$ 1778, d. i Hesselballe $\frac{19}{1}$ 1855. S. M. Buhl var gift 2. Gang 1832 med Agnete Holgersdatter Buhl fra Skovgaard. (Se Nr. 273.) 1. Ægteskab uden Børn. S. M. Buhl var Fætter til Holger Buhl, Skovgaard. (Se Nr. 253 og Stamtavle VII.)

Efterfølgende Nr. 125, 129, 132 og 137 er Børn af Nr. 119, Jens Pedersen og Hustru Maren Pedersdatter.

125. 6.1 **Peder Jensen Fredsted**, f. p. A. Sagers Gaard 1786, d. p. Elkjærhus 1869. Har efter Militærtjenesten (han var forøvrigt med i Felttoget 1813 og deltog i Træningerne ved Ratzeburg, Itzehoe, Bornhøved og Sehested) beholdt sit Bynavn »Fredsted«, ligesom hans yngre Broder Lauritz Jensen Fredsted. ~ 1. Gang **Johanne Pedersdatter**, f. 1798, d. 1820. 2. Gang **Kirsten Marie Pedersdatter**, f. 1796, d. 1868.
126. 7.1 (Af 1. Ægteskab) **Maren Pedersdatter Fredsted**, f. $\frac{3}{3}$ 1819, d. $\frac{6}{3}$ 1900. ~ **Peder Jensen Berg**, f. $\frac{14}{12}$ 1810, d. $\frac{1}{4}$ 1899. Boede paa »Ødegaard« i Starup.
127. 8.1 **Maren Berg**, f. $\frac{12}{6}$ 1843, d. $\frac{21}{2}$ 1917 p. »Ødegaard«. ~ **Hans Jørgen Jakobsen**, f. i Borlev $\frac{1}{6}$ 1838, d. $\frac{28}{12}$ 1926. Boede paa »Ødegaard« i Starup.
128. 7.2 (Af 2. Ægteskab) **Jens Pedersen Fredsted**, f. p. Elkjærhus $\frac{8}{19}$ 1829, d. $\frac{11}{3}$ 1914. ~ **Ellen Sofie Johnsen** (boede p. Elkjærhus), f. 1838, d. 1935.
129. 6.2 **Lauritz Jensen Fredsted**, f. $\frac{11}{11}$ 1793 p. A. Sagers Gaard i Fredsted, d. paa Hesselballegaard $\frac{21}{4}$ 1887. Ejer af Gammeleje og Hesselballegaard. Sognefoged, Kirkeværge, Formand for Sogneforstanderskabet. ~ $\frac{24}{9}$ 1831 **Christiane Charlotte Kiær**, f. p. Frederiksgave $\frac{17}{8}$ 1805, d. p. Hesselballegaard $\frac{7}{2}$ 1862. (Se Nr. 155 Stamtavle IV.)
130. 7.1 **Christian Sophus Kiær Fredsted**, f. p. Gammeleje $\frac{14}{7}$ 1832, d. i Bad Lippesspringe (Tyskland) $\frac{8}{9}$ 1858. cand. phil. & cand. polyt.

131. 7.2 **Jensine Maria Sophie Fredsted**, f. p. Gammeleje $^{22}/_2$ 1836, d. i Odense $^{27}/_{11}$ 1904, begravet paa Starup Kirkegaard $^{5}/_{12}$ 1904. ~ **Christian Thygesen**, f. $^{25}/_5$ 1827, d. $^{5}/_2$ 1891. Ejede Hesselballegaard og Gammel-eje. (Se Nr. 31, Stamtavle I.)
132. 6.3 **Jens Jensen**, f. p. A. Sagers Gaard i Fredsted 1796, død 1874. ~ **Ane Kirstine Sørensdatte**r. Boede p. Østerlide .
133. 7.1 **Inger Marie Jensen**, f. 1835, d. 1863. ~ **Johan Otto Kyed Poulsen**, f. 1830, d. 1895. Boede paa Starup Mark.
134. 7.2 **Ane Dorthe Jensen**, f. 1838, d. 1921. ~ **Hans Christensen**, f. 1837, d. 1892. Boede p. »Østerlide« .
135. 8.1 **Christen Christensen**, f. p. »Østerlide« . Købmand. Boer i Ringkøbing.
136. 8.2 **Jens Christensen**, f. p. »Østerlide« . Tidligere Møller. Nu Købmand i Odense. ~ **Ane Katrine Daugaard**, f. i Starup, Datter af Ole Daugaard 1822—1909 og Maren, f. Bundgaard 1829—99 (Datter af Ane Holgersdatter Buhl (fra Skovgaard). ~ P. N. Bundgaard i Smidstrup.) (Se Nr. 259).
137. 6.4 **Ane Jensdatter**, f. p. Hesselballegaard 1804, d. i Fredsted 1894. ~ **Hans Peder Jørgensen**, f. 1801, d. 1887. Boede paa »Bjerregaard« i Fredsted. (Se Nr. 251.)
138. 4.4 **Kirsten Pedersdatter**, f. p. Jørgensens Gaard i Hesselballe 1727, d. i Hesselballe 1807. ~ 1757 **Erik Nielsen Lysholt** fra Jordrup, f. 1735, d. i Hesselballe 1807. Har stiftet et lille Legat (paa 200 Kr.) for »trængende Fattige i Starup Sogn«. Ægteskabet var barnløst. Broderen til Kirsten Pedersdatter, Peder Pedersens yngste Datter, Kirsten Pedersdatter (se Nr. 124), der var opdraget hos dem fra ganske lille, arvede Gaarden efter dem 1807, og giftede sig samme Aar med Søren Madsen Buhl fra Dons. —

Kolding Avis 1²/₉ 1858.*Bekjendtgørelser.*

Fra Badet Lippspringe i Westphalen har jeg modtaget den sørgelige Efterretning, at Herren i sin urandsagelige Viisdom har hjemkaldt min elskede Søn, cand. polyt. Christian Sophus Kiær, til den evige Hvile i hans 27. Aar, hvilket herved meddeles deeltagende Slægt og Venner af hans dybtsørgende Fader.

Hesselballe, den 10de Sept. 1858.

L. Fredsted.

Stamtavle III.

110. Madtz Andersen,
p. Gaard Nr. III, 1662.

111. Anders Madtzen,
p. Gaard Nr. III, 1718.

112. Peder Andersen, f. 1674 p. Gaard
Nr. III, 1733, d. 1740.
~ Kirsten Jakobsdatter Haar,
f. 1695, d. 1776. (Nr. 239.)

113. Sofie Pedersdatter,
d. 1757.
~ Niels Sørensen Kyed,
1713—1784,
b. p. Egeland.

116. Anders Pedersen,
f. 1719.
b. i Hølland.

118. Peder Pedersen,
1723—1766.
~ Dorthe Jespersdatter,
1719—1768.

138. Kirsten Pedersdatter,
1727—1807.
~ Erik Nielsen Lysholt,
1735—1807,
b. p. Gaard Nr. III.

114. Søren Kyed,
1743—1828.

115. Johan Otto
Nielsen Kyed,
1749—1832.
~ Maren Pouls-
datter,
1750—1831,
b. p. Egeland.

117. Kirsten
Andersdatter,
1754—1819.
~ Peter Sager,
1760—1826.

119. Jens Pedersen,
1755—1810.
~ Maren Peders-
datter,
1763—1808,
b. p. Skovlykke og
Hesselballegaard.

120. Peder Peder-
sen,
1758—1800.

121. Karen
Pedersdatter.

122. Maren
Pedersdatter.

123. Anne
Pedersdatter.

124. Kirsten
Pedersdatter,
1766—1831.
~ 1807 Søren
Madsen Buhl,
1778—1855, b. p.
Gaarden Nr. III.

125. Peder Jensen Fredsted,
1786—1869.
~ ¹⁾ Johanne Pedersdatter,
1798—1820,
²⁾ Kirsten Marie Pedersdatter,
1796—1868.

129. Lauritz Jensen Fredsted,
1793—1887.
~ Christiane Charlotte Kiær,
1805—1862.

132. Jens Jensen,
1796—1874.
~ Ane Kirstine Sørensdatter.

137. Ane Jensdatter,
1804—1894.
~ Hans Peder Jørgensen,
1801—1887,
b. p. Bjerregaard.

¹⁾ 126. Maren Peders-
datter Fredsted,
1819—1900.
~ Peder Jensen Berg,
1810—1899,
b. p. »Ødegaard«.

²⁾ 128. Jens Pedersen
Fredsted,
1829—1914.
~ Ellen Sofie
Johnsen.

130. Christian Sophus
Kiær Fredsted,
1832—1858.

131. Jensine Maria
Sophie Fredsted,
1836—1904.
~ Christian
Thygesen,
1827—1891.

133. Inger Marie
Jensen,
1835—1863.
~ Johan Otto Kyed
Poulsen.
1830—1895.

134. Ane Dorthe
Jensen,
1838—1921.
~ Hans Christensen,
1837—1892.

Se Stamtavle I.

127 Maren Berg,
1843—1917.
~ Hans Jørgen
Jakobsen,
1838—1926,
b. p. »Ødegaard«.

135. Christen
Christensen,
b. i Ringkøbing.

136. Jens Christensen.
~ Ane Katrine
Daugaard
(se Nr. 261),
b. i Odense.

Stamtavle IV.

(Se Tavlen Side 51).

Slægten Birch.

139. 1. **Carl Andreas Birch**, f. ca. 1685 paa Bornholm. Birkedommer for Vester Herred, Bornholm. Boede i Rønne. ~ **Marie Gummeløs**, f. 1688, d. 1768; nedstammer fra den fra Bornholmernes Opstand (1658) mod Svenskerne bekendte Kaptajn Niels Gummeløs.
140. 2.1 **En Datter**, død ca. 1796. ~ paa Bornholm med en Mand ved Navn Leth.
141. 3.1 **En Datter**, f. 1767.
142. 3.2 **En Datter**, f. 1770.
Disse 2 Døtre omtales i Charlotte Maria Birchs Dagbøger fra 1796 og 1797. De har da besøgt deres Fætter, daværende Domprovst i Roskilde, Andreas Birch.
143. 2.2 **Andreas Birch**, f. i Rønne 1716, d. i København 1763. Byskriver i København. Kgl. Mineralinspektør. Det var ham, Zar Peter den Store den 27. Octbr. 1716 under en Landgang paa Bornholm nær havde kvalt i Vuggen ved at kaste Dynen og Puder over ham. ~ **Charlotte Amalie Gardenholtz**.
144. 3.1 **Carl Christian Laurentius Birch**, f. i København ¹⁵/₂ 1753, d. i Assens ²⁵/₄ 1808. 1775 Sognepræst i Brahetrolleborg og Krarup (Haagerup Præstegaard). 1790 Dr. theol. 1796 Provst i Salling Herred. 1800

Sognepræst i Assens Købstad og Kjærum. \sim $\frac{4}{7}$ 1777
Eleonora Hedevig Seidelin, f. i Gamtofte $\frac{29}{8}$ 1756,
 d. i Assens $\frac{7}{9}$ 1834. Datter af Provst David Seidelin,
 Gamtofte, og Hustru Sophia Elisabeth Brinch. (Se
 Nr. 210 og 237 Stamtavle V.)

145. 4.1 **Charlotte Maria Birch**, f. i Haagerup Prgd. $\frac{16}{7}$ 1779,
 d. i Aarhus $\frac{4}{7}$ 1839, Begravet smst. Ejede ca. 1830—39
 Jordbjerggaard v. Hylke. \sim $\frac{4}{7}$ 1797 i Roskilde med
 daværende Domprovst **Andreas Birch** (Broder til
 hendes Fader, Nr. 144), f. i København $\frac{6}{11}$ 1758. (Se
 Nr. 195.) — Charlotte Maria Birch var i Aarene 1796
 og 1797 sammen med sin Broder David Seidelin Birch
 (Nr. 146), i Huset hos Farbroderen Andreas Birch,
 nærmest som Husbestyrerinde. Fra disse Aar er op-
 bevaret hendes Dagbøger (ejes af Frk. Emmy Thor-
 nam, se Nr. 198.)
146. 4.2 **David Seidelin Birch**, f. $\frac{19}{9}$ 1780 i Haagerup Prgd.,
 d. $\frac{26}{6}$ 1854. Begravet p. St. Heddinge Kirkegrd. Elers
 Koll. 1800—04. Fra 1805 2. Præst i Vesterborg og Bir-
 ket og Lærer v. Seminariet dér. 1812 Sognepræst i
 N. Aaby og Indslev, 1829 Provst i Baag og Vends
 Herreder. $\frac{15}{4}$ 1837 Sognepræst i Store Heddinge og
 Højrup. 1834—40 Stænderdeputeret. R. af Dbg. Dbm.
 — Var i 1843 tilbudt Embedet som Biskop o. Lolland-
 Falster Stift. Udgivet (i 13 Udgaver) en dansk Læse-
 bog: »Naturen, Mennesket og Borgeren«, prishelønnet
 af »Fyens Stifts litteraire Selskab«, samt 2 forskell.
 dansk Sproglære, og Prædiken v. Stænderfors. Aab-
 ning 1838. \sim $\frac{18}{6}$ 1806 **Nicoline Charlotte Quist-
 gaard**, f. i København $\frac{16}{12}$ 1784, Datter af Institut-
 bestyrer Nicolaj Quistgaard og Sophie Charlotte Güt-
 tich (som 1794—1801 var M. F. Liebenbergs 1. Hustru).
 Død $\frac{1}{12}$ 1851.
147. 5.1 **Sophie Charlotte Birch**, f. i Vesterborg $\frac{25}{9}$ 1807,
 død i Tanderup $\frac{18}{11}$ 1843. Begr. dér. \sim **Frederik
 Vilhelm Bagger**, f. $\frac{5}{1}$ 1805, d. 1884. 1834 Sogne-

præst i Tanderup (Fyen), 1847 i Vissenbjerg, 1855—77 i Brahetrolleborg og Krarup (Haagerup Præstegd.).

148. 6.1 **David Birch Bagger**, f. i Tanderup Prgd. $21/12$ 1838. Forpagter paa Aalestrup.
149. 6.2 **Rasmine Frederikke Bagger**, f. i Tanderup Prgd. $29/3$ 1840, d. Maj 1933. \sim $15/10$ 1868 **Frederik Zeuthen**, f. i Grimstrup $2/1$ 1837. Sgnp. forskell. Steder. 1885 Stiftsprovst i Viborg. 1895 Sgnp. i Fredericia og Erritsø. Provst f. Elbo m. fl. Herreder 1900—1906. Formand for Indre Mission i Danmark. Fr. Z.s Forældre var Dr. phil. Fr. Zeuthen, f. 1805, Sgnpr. i Fredericia 1860 og Hustru Magdalene Hedevig Johanne Laub 1814—81. Hendes Tipoldemoder var Sophie Hansdotter Seidelin. (Se Nr. 207 Stamtavle V.)
150. 6.3 **Sophie Charlotte Nicoline Bagger**, f. $25/10$ 1843 i Tanderup Præstegd., d. $15/10$ 1862 i Haagerup Prgd.
151. 5.2 **Hedevig Caroline Birch**, f. i Vesterborg $27/7$ 1811. \sim $18/8$ 1832 **Johan Christian Resen Lund**, f. i Brande $19/6$ 1803, d. $18/1$ 1874. 1830 Sgnpr. i Hammer v. Horsens. 1840 i Udby og Ørslev. Joh. Chr. R. Lund var en Søn af Pastor Ludvig Michael Lund, der 1808—1832 var Sognepræst i Starup—Nebel v. Kolding. Pastor L. M. Lund forflyttedes 1832 til Nr. Vedby paa Falster. 1840 blev han Konsistorialraad. Døde 1843. Hans Fader var Pastor B. C. Lund, Præst i Højerup og Sognekapellan i St. Heddinge 1767—85. J. C. R. Lunds Moder ligger begr. p. Starup Kirkegd.
152. 5.3 **Frederik Birch**, f. Novbr. 1813, d. i Fredericia 1833.
153. 5.4 **Frederikke Louise Birch**, f. $13/9$ 1815 i N. Aaby, d. $21/8$ 1841. \sim $28/6$ 1839 **Peter Scharling**, f. i København $2/11$ 1811. 1839 Katechet i Store Heddinge. Senere Sgnpr. forskell. Steder.
154. 4.3 **Sophie Elisabeth Birch**, f. i Haagerup Prgd. $1/10$ 1781, d. p. Hesselballegaard $2/3$ 1851. \sim i Assens $26/10$ 1804

Christen (Christian) Kiær, f. $\frac{29}{1}$ 1772, d. p. Hesselballegaard $\frac{28}{4}$ 1853. Godsforvalter paa Frederiksgave og Flenstofte Godser 1798—1822. Ejer af Hesselballegaard fra 1810 til sin Død, men beboede den først fra 1822. Kammerraad. 1802 Medlem af Areal-Skattekommissionen for Fyen. 1805 Medlem af Assens og Hindsgavl Amters Fattigvæsenkommission. 1808 Indkvarteringskommisær for Assens Amt i Anl. af de franske og spanske Troppers Indkvartering. 1810 Medlem af Tiendekommissionen for Assens og Hindsgavl Amter. 1812 Landvæsenkommisær for samme Amter.

155. 5.1 **Christiane Charlotte Kiær**, f. $\frac{17}{8}$ 1805 p. Frederiksgave, d. $\frac{7}{2}$ 1862 paa Hesselballegaard. ~ **Lauritz Jensen Fredsted**, f. p. A. Sagers Gaard i Fredsted $\frac{11}{11}$ 1793, d. p. Hesselballegaard $\frac{21}{4}$ 1887. Ejer af Gammeleje fra 1831, fra 1846 tillige Forpagter af Hesselballegaard og fra 1853 Ejer af samme. (Se Nr. 129 Stamtavle III.)

156. 4.4 **Antoinette Thomasine Birch**, f. i Haagerup Prgd. $\frac{10}{2}$ 1783, d. i København $\frac{26}{11}$ 1855. ~ $\frac{29}{8}$ 1802 **Michael Friederich Liebenberg**, f. i København $\frac{3}{4}$ 1767, d. i København $\frac{3}{5}$ 1828. 1799 Sognepræst i Frederiksberg og Hvidovre. 1805 tillige til Christiansborg Slot. 1810 dansk Hofpræst. 1816 Kgl. Konfessionarius. Vicepræsident i Bibelselskabet. K. af Dbg. Dbm. Begr. p. Frederiksberg Kirkegd. — M. F. Liebenbergs Bedstefader stammede fra en lille By af samme Navn i Tyskland. Kom til Danmark i 1720. Var Buntmager i Kbhvn.

Fra 1830 boede Fru Liebenberg flere Aar i Assens, hvor da hendes Moder boede, samt en af hendes gifte Søstre: Anne Dorthca Gräbert (se Nr. 183) og hendes gifte Datter: Sophie Charlotte Bentzon (se Nr. 157). Ca. 1836 flyttede hun tilbage til København, og rejste til Wien i 1841. 1846 kom hun tilbage til København.

157. 5.1 **Sophie Charlotte Liebenberg**, f. $\frac{4}{7}$ 1803, d. $\frac{3}{1}$ 1860. ~ **Christopher Adrian Engelbrecht Bentzon**,

- f. $18/7$ 1790, d. $28/6$ 1867. Amtsforsvalter i Assens og senere i Frederiksborg. Etatsraad.
158. 6.3 **Lars Larsen Bentzon**, f. $27/3$ 1833, d. 1893. Landinspektør. ~ **Christine Vilhelmine Bang**, f. $29/9$ 1839, d. 1902.
159. 7.1 **Poul Bentzon**, f. $31/8$ 1858. Landinspektør. Etatsraad. K. af Dbg. Dbm. F. M. I. ~ **Harriet Drachmann**, f. $14/10$ 1861 i København. Datter af Prof. A. G. Drachmann. (1 Datter er Inger Andrea Bentzon, g. Bræstrup. Forfatterinde.)
160. 7.2 **Viggo Bentzon**, f. $15/8$ 1861, d. $1/1$ 1937. Prof. Dr. juris. K. af Dbg. Dbm. F. M. I. ~ I: **Martha Drachmann**, f. $7/2$ 1866, d. 1912. Datter af Prof. A. G. Drachmann. II: **Karen Emma Hartmann**. Datter af ORS. Fritz Hartmann.
161. 7.3 **Aage Bentzon**, f. $14/8$ 1863. Cand. polyt. Driftsbestyrer v. Hads-Ning Herreders Jb. R. af Dbg.
162. 6.4 **Michael Frederik Liebenberg Bentzon**, f. $26/4$ 1834. Generalmajor i Artilleriet. R. af Dbg., d. $23/9$ 1910. ~ **Caroline Bang**, f. $29/1$ 1842. (1 Datter --- Ellen, f. $9/1$ 1866. ~ Prof. **A. B. Drachmann**, Søn af Prof. A. G. Drachmann.)
163. 5.2 **Carl Christian Birch Liebenberg**, f. $27/9$ 1804, d. $21/2$ 1865. Begr. p. Frederiksberg Kirkegd. 1833 Højesteretsadvokat. 1854—56 Kabinetssekretær hos Frederik d. 7. 1861 Direktør f. Nationalbanken. Etatsraad. R. Dbm. ~ 1842 I: **Franziska Victoria Caroline**, f. Schöpff, f. i Würzburg $8/7$ 1807, d. $30/11$ 1847. II: **Bolette Catarina**, f. Hansen, f. $15/11$ 1815, d. $22/4$ 1880.
164. 6.1 **Caroline Liebenberg**. ~ **A. L. Brorson**, d. 1904. Branddirektør.
165. 7.1 **Carl Christian Birch Liebenberg Brorson**, f. 1871. Oberstløjtnant. R.

166. 7.2 **Christian Frederik Brorson**, f. i København $\frac{2}{6}$ 1872. Overretssagfører. \sim **Ottilia**, f. Suenson, f. $\frac{10}{9}$ 1873. Datter af Kammerherre E. Suenson.
167. 5.3 **Hedvig Eleonora Liebenberg**, f. $\frac{15}{8}$ 1807, d. $\frac{15}{2}$ 1873.
168. 5.4 **Frederik Ludvig Christian Liebenberg**, døbt $\frac{9}{5}$ 1809, d. s. A.
169. 5.5 **Frederik Ludvig Liebenberg**, f. $\frac{16}{8}$ 1810. Student. Literat. Har udg. Biografisk Archiv, og leveret udmærkede Udgaver af ældre danske Digtene, samt Oversættelser. 1855—57 Redaktør af Kg. Danmarks Avertissementstidende. Han var hele sit Liv meget svag af Helbred, døde $\frac{23}{1}$ 1894. Efter hans Død udkom (v. O. Borchsenius) hans »Nogle Optegnelser om mit Levned«. (Gyldendals Forlag.)
170. 5.6 **Maria Sophia Frederikke Liebenberg**, f. $\frac{17}{10}$ 1819. (Thorvaldsen stod Fadder til hende.) \sim i Wien 1846 Dr. med. **Block**.
171. 4.5 **Johanne Louise Sybille Birch**, f. i Haagerup Prgd. $\frac{8}{8}$ 1784, døbt i Brahetrolleborg Kirke $\frac{26}{8}$ 1784 (baaret af Grevinde Reventlow, Faddere Grev Reventlow, Hr. Seidelin fra Kiøng, Md. Seidelin af Odense m. fl.), d. $\frac{23}{2}$ 1860 i Nakskov. \sim $\frac{30}{9}$ 1808 **Thomas Trojel**, f. $\frac{11}{9}$ 1779 i Nebbelunde. 1805 Sognepræst i Nebbelunde og Sæddinge, efter sin Fader. Senere i Kjøbelev og Vindeby. Provst. Konsistorialraad. Udgivet forskelligt, bl. a. »Anvisning for Bønderne til Vinteraftenernes Anvendelse«, d. $\frac{20}{2}$ 1854.
172. 5.1 **Carl Jakob Trojel**, f. $\frac{7}{4}$ 1813, d. $\frac{23}{5}$ 1853. (Elers Koll. 1834—38). Præst forskell. Steder.
173. 5.2 **Frederik Christian Ludvig Trojel**, f. i Nebbelunde $\frac{27}{6}$ 1815, d. i Sorø $\frac{8}{1}$ 1867. Overlærer i Kolding 1844—59. Kom meget ofte til Kammerraad Kiærs i Hesselballe. \sim **Margrethe Frederikke Augusta Mohr**, f. $\frac{28}{1}$ 1816.

174. 6.1 **Ludvig Thomas Trojel**, f. $^{25}/_{12}$ 1842. cand. jur. (Elers Koll. 1864—67.) Assistent i Finansministeriet. Amtsforsvalter i Thisted, senere i Vejle. R. Dbm., d. $^{4}/_{3}$ 1922. ~ **Alette Arctander**, f. $^{10}/_{2}$ 1846. Datter af Sognepræst Thomas Arctander i Grindløse.
175. 6.2 **Christian Theodor Trojel**, f. $^{9}/_{3}$ 1846 i Kolding. Præst.
176. 6.3 **Johan Frederik Emil Trojel**, f. i Kolding $^{30}/_{10}$ 1847, d. i København $^{14}/_{2}$ 1935. Dr. phil. Overlærer (Elers Koll. 1867—73). ~ **Sophie Trige**, d. $^{12}/_{8}$ 1926. Datter af Prof. S. Trige, d. 1901 og Hustru Christine, f. Fibiger, d. 1900.
177. 5.3 **Peter Leonhard Trojel**, f. i Nebbelunde $^{21}/_{6}$ 1819. Sognepræst i Nebbelunde fra 1872 (Elers Koll. 1838—43). ~ $^{11}/_{6}$ 1856 **Charlotte Elisabeth Birch**, f. i København $^{29}/_{10}$ 1825 (se Nr. 194). Opdraget hos Provst Trojels (Nr. 171) — hendes Onkel og Tante — senere hendes Svigerforældre.
178. 5.4 **Regine Sophie Trojel**, f. $^{29}/_{12}$ 1820. ~ **Carl Emil Mackeprang**, f. $^{6}/_{9}$ 1806, d. $^{2}/_{9}$ 1874. Købmand i Nakskov.
179. 5.5 **Louise Thomasine Amalie Trojel**, f. $^{13}/_{5}$ 1824. ~ **Hans Christian Huus**, Købmand i Nakskov.
180. 4.6 **Andrea Christiane Eleonore Birch**, f. i Haagerup Prgrd. $^{6}/_{10}$ 1785, d. 1812. ~ **Carstensen** (Forpagter).
181. 4.7 **Christiane Sabine Birch**, f. i Haagerup Prgrd. $^{28}/_{6}$ 1787. ~ Kommandør **Lorenz Christian Ferry**. (1 Søn, f. 1821. Charlotte F., f. 1822. 1 Søn, f. 1827).
182. 4.8 **Andreas Birch**, f. $^{15}/_{1}$ 1789, d. $^{20}/_{5}$ 1797.
183. 4.9 **Anne Dorthea Birch**, f. i Haagerup Prgrd. $^{27}/_{5}$ 1790, d. paa »Odden« i Vendsyssel $^{7}/_{3}$ 1853. ~ **Christoph A. Græbert**, svensk Konsul i Assens, hvor han bl. a. havde Brænderi og Landbrug. Købte $^{15}/_{10}$ 1833 »Hvidsminde« v. Kolding (for 5000 Specier). Ejede senere Aastrup i Vendsyssel, og fra 1841—53 Odden smst.

Kammerraad. Landvæsenskommissær. 1837 Medredaktør af »Ugeblad for den danske Bonde«. Udgivet 1843 »Anke mod Præster, Sogneforstanderskaber og Sognefogder«.

184. 4.10 **Marie Elisabeth Birch**, f. i Haagerup Prgrd. $10\frac{5}{5}$ 1793, d. i Nakskov $14\frac{1}{12}$ 1868. ~ Kaptajn (Skibsfører) **Hansen**. Hun levede separeret fra Manden, og opholdt sig i en Aarrække hos mine Oldeforældre (Nr. 154) paa Hesselballegaard (»Tante Lise«). Har formentlig senere været hos Søsteren Johanne Louise Sybille Trojel, f. Birch (Nr. 171), der ogsaa døde i Nakskov.
185. 4.11 **Carl Christian Birch**, f. $18\frac{1}{2}$ 1795 i Haagerup Prgrd. Overauditør. Forlod Danmark 1836. Opholdt sig 1851 i Walestown, Wisconsin. ~ 1819 i København **Marie Sophie Kyhl**, f. $25\frac{1}{11}$ 1799 i København (Datter af Rustmester Christian Vilhelm Kyhl), d. $13\frac{1}{4}$ 1833 i København.
186. 5.1 **Carl Christian Birch**, f. i København $21\frac{1}{11}$ 1819. Var en Tid i Huset hos Liebenbergs (Nr. 156). Paa Elers Kollegium 1838—45. Huslærer. Læste igen, og blev cand. jur. Fra 1865 Auktionsdirektør i København, fra 1876 Kongens Foged smst. ~ **Christiane Hastrup** fra Vejleegnen (C. C. Birch havde været Huslærer dér). C. C. Birch død 1903.
187. 5.2 **Antoinette Christiane Birch**, f. i København $18\frac{1}{7}$ 1823. Opdraget hos sin Moders Familie (fra 1836). ~ $18\frac{1}{12}$ 1843 (viet i Løgismose Kapel) **Jørgen Peter Frederik Wulff**, f. i $6\frac{1}{4}$ 1808 i Slagelse. Søofficer. Admiral. K. af Dbg. Dbm. Hans Fader var Admiral Peter Wulff, den kendte Shakespeare-Oversætter, hvis ældste Datter, Henriette Wulff, var som en Søster for H. C. Andersen. Hun omkom $13\frac{1}{9}$ 1858 ved en Skibsbrand paa Atlanterhavet. Nr. 192 er opkaldt efter hende.
188. 6.1 **Ida Antoinette Wulff**, f. $16\frac{1}{3}$ 1845. ~ **Octavius Thomas Hansen**, f. $5\frac{1}{2}$ 1838, d. 1903. Højesterets-sagfører. Folketingsmand.

189. 7.1 **Ulf Hansen**, f. $\frac{2}{1}$ 1867. Højesteretsagfører.
190. 7.2 **Emma Elisa Hansen**, f. $\frac{2}{2}$ 1869. ~ **Erik Scavenius**, f. 1877. Udenrigsminister 1909–10. Gesandt i Stockholm.
191. 7.3 **Estrid Hansen**, f. $\frac{29}{7}$ 1873. cand. med. Øjenlæge. ~ Ingeniør **Hjalmar Hein**, f. $\frac{5}{1}$ 1871, d. 1922.
192. 6.2 **Marie Henriette Wulff**, f. $\frac{5}{1}$ 1847. ~ **Frederik Vilhelm Bagger**, f. $\frac{18}{12}$ 1846. Søn af Fr. V. Bagger (se Nr. 147) i hans 2. Ægteskab.
193. 5.3 **Hedevig Eleonora Birch**, f. i København 1824, d. i Haderslev 1854. Opdraget fra 1836 hos Bispinde Charlotte Maria Birch (Nr. 145), fra 1839 hos Provst David Seidelin Birch (Nr. 146). ~ 1852 **John Aschlund**, f. i København $\frac{8}{12}$ 1826 (Provst D. S. Birchs Plejesøn). Cand. theol. 1854 Adjunkt i Haderslev, d. 1871.
194. 5.4 **Charlotte Elisabeth Birch**, f. i København $\frac{29}{10}$ 1825. Opdraget (fra 1833) hos Provst Trojels i Købelev (se Nr. 171), d. 1890. ~ **Peter Leonhard Trojel** (se Nr. 177).
195. 3.2 **Andreas Birch**, f. i København $\frac{6}{11}$ 1758, d. i Aarhus $\frac{25}{10}$ 1829. Begravet dér. Cand. theol. 1779. Dr. og Professor theol. Studerede i Udlandet 1779—83. Præst v. Vajsenhuset 1783—96. Domprovst i Roskilde 1796—1804. Første-Biskop i Lolland-Falster Stift 1804—05. Biskop i Aarhus 1805—1829. K. af Dbg. A. B. studerede i Göttingen Theologi og Filologi under Michaelis og Heyne. Paa Michaelis' Opfordring, og med Ove Høegh-Guldbergs Støtte, undersøgte han i 1781—83 de forskellige Haandskrifter til Ny Testamente i Rom, Firenze, Bologna, Parma, Venezia og Wien. Efter hans Hjemkomst overdrog Regeringen ham at besørge en kritisk Udgave af Ny Testamente. Af dette Værk udgav han i 1788 1. Del, de 4 Evangelier (paa Græsk), men da hans øvrige Optegnelser ved den store Ildebrand i 1795 gik op i Luer sammen med Vajsenhuset, hvor han var Præst, tabte han Modet til at fuldføre dette

Værk, og nøjedes med at udgive sine Varianter (3 Samlinger, der udkom 1798—1801). Ved hans Arbejde har Danmark faaet en fremragende Plads i den tekstkritiske Videnskabs Historie. Et Billede af ham, malet af J. Juel, ejes af hans Datter-Datters Datter, Malerinden Emmy Thornam. I Aarhus Domkirke findes et mindre værdifuldt Maleri af ham. \sim $\frac{4}{7}$ 1797 i Roskilde med sin Broderdatter **Charlotte Maria Birch**, f. $\frac{16}{7}$ 1779 (Nr. 145).

196. 4.1 **Caroline Eleonora Birch**, f. i Roskilde $\frac{26}{5}$ 1801. \sim i Aarhus $\frac{21}{1}$ 1824 **Andreas Carl Vilhelm v. Norup**, f. p. Trollesgave $\frac{30}{8}$ 1797. Ritmester. R. af Dbg. Forstander f. Hansted Hospital og Gods til Aaret 1864. d. i København $\frac{14}{12}$ 1866.
197. 5.1 **Anina Charlotte Frederikke Norup**, f. $\frac{2}{11}$ 1824, d. 1895. \sim $\frac{15}{1}$ 1851 **Ludvig Thornam**, f. i København $\frac{15}{6}$ 1819. Adjunkt i Horsens. 1854 Overlærer smst. Broder til Lægen August Thornam, der var Skolekammerat med F. L. Liebenberg 1823—27.
198. 6.1 **Emmy Thornam**, f. i Horsens $\frac{10}{3}$ 1852. Malerinde. Uddannet i Paris og Italien. Udstillet p. Charlottenborg siden 1882 (i 1932—50 Aar), d. i Kbhvn. $\frac{7}{1}$ 1935.
199. 6.2 **Ludovica Thornam**, f. i Horsens $\frac{13}{11}$ 1853, d. 1896. Malerinde. Uddannet i Paris og Italien. Udstillet paa Salonen i Paris og paa Charlottenborg.
200. 4.2 **Frederik Snedorff Birch**, f. i Maribo $\frac{1}{3}$ 1805. 1829 est. Lærer ved Aarhus Cathedralskole, og 1834—38 Adjunkt smst. Har udgivet flere Digtsamlinger, 1300 danske Ordsprog, danske Folkeviser og Melodier, nordiske Fortællinger, nordisk Mythologi m. m., d. $\frac{11}{3}$ 1869.
201. 3.3 **Christian Birch**, f. i København 1760, d. 1829. Generallotteriinspektør. Statsgældsdirektør. Conferentsraad. \sim en Datter af Biskop Rottbøl.

Efter »Nationaltidende«:

175.

Dødsfald.

I Efteraaret blev Pastor emeritus Theodor Trojel paa Landevejen ved Birkerød paakørt af en Automobil. Man troede, at den gamle Præst var kommen nogenlunde fra Begivenheden, men han skrantede siden, og er nu død.

Christian Theodor Trojel var født den 9. Marts 1846 i Kolding som Søn af den fremragende Sprogmand Ludvig Trojel, senere Overlærer paa Sorø, og hans Hustru, født Mohr. Hans ældste Broder var afdøde Amtsforvalter Ludvig Trojel i Vejle, medens den yngre er Dr. phil. Emil Trojel, den tidligere Overlærer ved Metropolitanskolen.

Theodor Trojel blev Student fra Sorø og teologisk Kandidat i 1870, og efter nogle Aars Gerning som Huslærer og Kapellan blev han Sognepræst i Ørre, og til det sidste bestod der Forbindelse mellem ham og hans Ungdoms Menighed. Senere forflyttedes han til de to fynske Kald Kullerup og Søllinge, fra hvilket sidste han afskediges i 1917.

198-199.

To Søstre.

Udstilling hos Winkel & Magnussen.

Hos Winkel & Magnussen paa Højbroplads aabnedes der i Forgaars en Mindeudstilling af Søstrene Emmy og Ludovica Thornams Malerier. De to Malerinder var Døtre af en Overlærer ved Latinskolen i Horsens og fik deres første Uddannelse hos Landskabsmaleren Villh. Kyhn, der holdt Kunstscole for Kvinder i hine fjerne Tider, da Akademiet var en lukket Bog for Kvindekønnet. Emmy, der var den ældste — født 1852 og halvandet Aar ældre end Ludovica — kastede sig efter Kyhns Raad over Blomstermaleriet og blev en af vore flittigste og mest produktive Blomstermalerinder. Ludovica malede mest Portrætter og nød i sin Tid megen Yndest. Hun slog hurtigere an end Søsteren og begyndte at udstille paa Charlottenborg 1878, fire Aar før Emmy debuterede her.

De to fulgtes gennem Livet i søsterlig Førelng og fortsatte deres Uddannelse paa lange Studierejser, bl. a. til Paris, hvor de tog Undervisning hos den Tids bedste Lærere. I en lille Bog »Min Søster og jeg«, som udkom for et Par Aar siden, har Emmy givet en smuk Skildring af deres søsterlige Samvær, deres Studier og deres Rejser, som de foretog under Ledsagelse af deres gamle Moder.

Ludovica Thornam døde allerede 1896, 43 Aar gammel. Emmy overlevede hende og døde i Foraaret i den høje Alder af 83 Aar. Efter hendes Ønske afholdes nu denne Udstilling, hvorefter en Del af Billederne overgaar som testamentarisk Gave til Museerne i Vejle, Horsens og Aarhus.

176. **Gammel Skolemand død.**

Fhv. Overlærer, Dr. Emil Trojel.

Fhv. Overlærer, Dr. phil. Emil Trojel er afgaaet ved Døden, 87 Aar gammel, og med ham er en gammel, fin Skolemand af særlig personlig Kultur gaaet bort.

Dr. Trojel var Lærer ved og Medejer af Haderslev Læreres Skole 1874—90, blev Adjunkt ved Metropolitanskolen 1892, Overlærer 1903 og tog sin Afsked 1918. Censor ved Skoleembedseksamen i Fransk var han til 1923. Sin Doktorgrad erhvervede Dr. Trojel i 1888 paa en Afhandling om Middelalderens Elskovshoffer. Ved Siden af sine litterære Interesser besad Dr. Trojel kunstneriske Evner, og indtil de senere Aar kunde man paa Udstillinger finde nye Billeder, Landskaber, af Emil Trojel. Paa Metropolitanskolen hænger et af hans Billeder med Motiv fra Akropolis. Gamle Metropolitanere mindes med Kærlighed Dr. Trojel for hans personlige og livfulde Undervisning.

198. **Dødsfald.**

Malerinden Frk. Emmy Thornam.

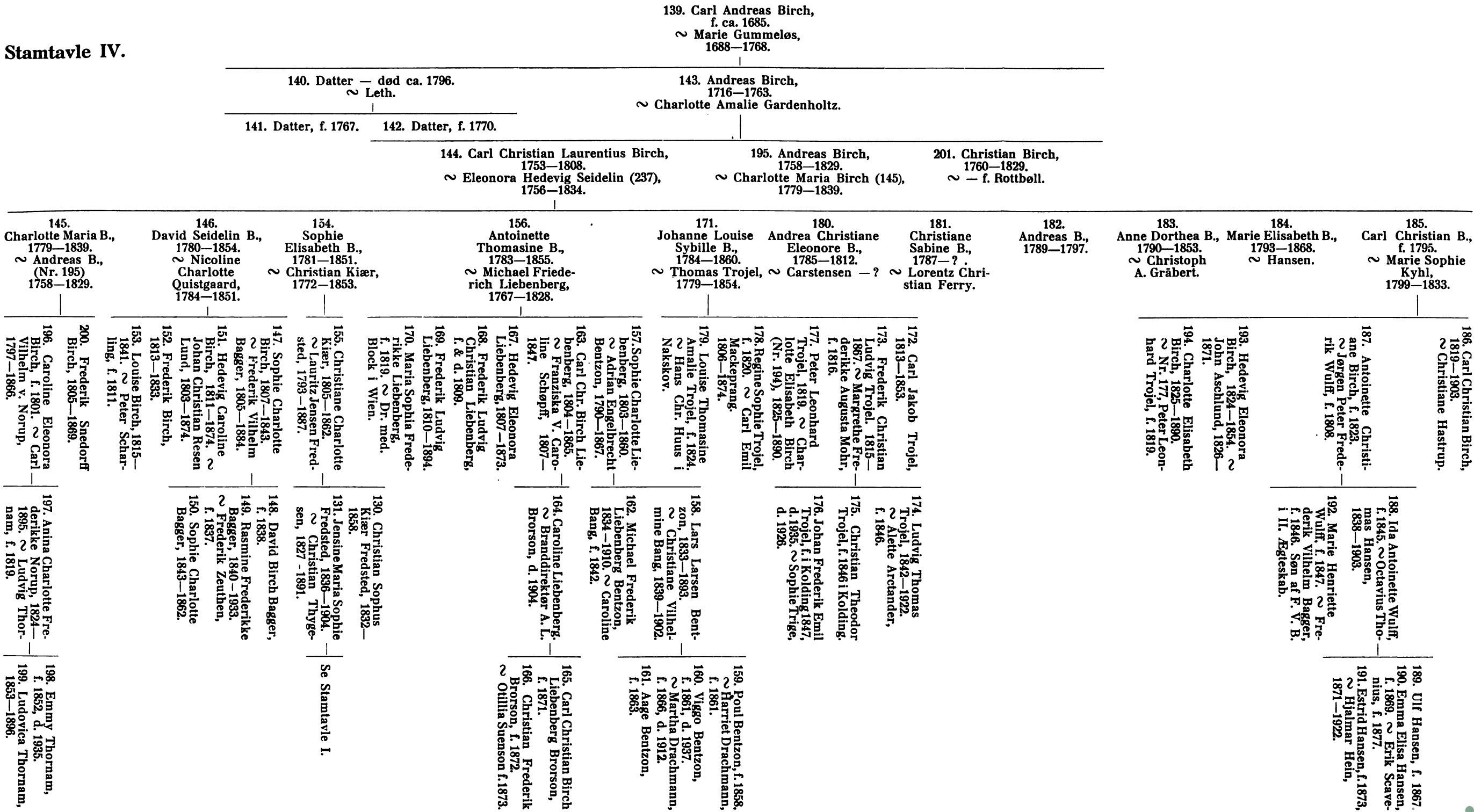
Blomstermalerinden Frøken Emmy Thornam er død. Hun blev syg Juleaften, og hun, der ellers altid havde haft et fortræffeligt Helbred, stod ikke Sygdommen igennem.

Frk. Emmy Thornam var som Blomstermalerinde meget anerkendt. Trods sin høje Alder — hun blev 82 Aar — malede hun til det sidste. Især i Sverrig var hendes Billeder meget solgt. Ogsaa som Forfatterinde dyrkede hun Kunsten.

Frk. Thornam havde en meget stor Bekendtskabskreds, der skattede hendes store Hjælpsomhed.

Hun begraves i Dag fra Fredens Kirke.

Stamtavle IV.

Stamtavle V.

(Se Tavlen Side 61.)

Slægten Seidelin.

202. 1. Den ældst bekendte **Seidelin**, der var fra det vestlige Polen, rejste med sin Hustru til Skaane og nedsatte sig der. Han havde 2 Sønner, som i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede flyttede fra Malmø til Helsingør, nemlig Hans Seidelin og Anders Seidelin.
203. 2.1 **Hans Seidelin**, Borger i Helsingør.
204. 3.1 **Hans Hansen Seidelin**, Borgmester i Helsingør, d. 1683, i en høj Alder. ~ **Else Hansdotter Lundt**, Datter af Borgmester i København, Hans Michelsen Lundt. De havde 2 Sønner, **Hans** og **Jørgen**.
205. 4.1 **Hans Hansen Seidelin**, f. $14/3$ 1632 i Helsingør. Efter sammen med sin Broder Jørgen at have fuldendt deres akademiske Uddannelse i Theologi, drog de begge udenlands i 3 Aar. I Upsala erfarede de, at Kong Carl Gustav vilde bryde Roskilde-Freden og gaa mod København. De rejste derfor hemmeligt bort, og bragte Kong Frederik den 3die Budskab derom. Under Københavns Belejring gjorde de megen Nytte ved deres Mod, deres Kundskab til det svenske Sprog og i Ingeniørvæsenet. Efter Krigen fik de god Befordring i den gejstlige Stand. Hans Seidelin blev 1660 første residerende Kapellan ved St. Olai Kirke i Helsingør, og 1665 Præst ved Holmens Kirke, samt Provst og Hofpræst, 1667 Magister; han døde allerede $20/6$ 1668. ~ **Sophie Davidsdotter**, f. 1643, Datter af Provst og Sognepr. til St. Olai

Kirke i Helsingør, David Christensen, d. $11/4$ 1716. (David Christensen, 1604—1658. \sim Gedske Frederiksdatter 1623—1696, var Søn af Christen Davidsen, d. 1659. \sim I: Anna Thor-Schmedes, d. 1604. II: Sophie Hansdatter Knopper, med hvem han havde Datteren Sophie Christensdatter (altsaa Halvsøster til David Christensen), der blev gift med Borgmester Eggert Ehlers, f. 1610, hvis Søn, Etatsraad Jørgen Ehlers, mistede begge sine Børn ved Amalienborg Operahus' Brand $13/4$ 1689 og stiftede Ehlers Kollegium, til hvilket Sophie Davidsdatters Efterkommere har særlig Adkomst.) De havde 5 Børn, hvoraf:

206. 5.1 **Hans Seidelin**, f. $14/5$ 1665, 1724 Amtmand i Københavns Amt, 1730 Generalpostdirektør, Konferentsraad. 1730 Ejer af Hagedstedgaard. Adlet $6/4$ 1731, d. $19/1$ 1740. Begravet i Hagedsted Kirke. \sim $19/5$ 1692 **Drude Margrethe Ravn**, Datter af Raadmand Claus Iversen Ravn, d. $6/4$ 1711.
207. 6.1 **Sophie Hansdatter de Seidelin**, f. 1692, d. $13/8$ 1741. \sim $3/9$ 1710 **Iver Diderichsen Brinch**, f. $14/11$ 1665 paa Volderhoug i Sønder Mør i Norge, d. $25/6$ 1728 i København. 1681 Student fra Upsala, Dekanus paa Klosteret i København. Boede i længere Tid hos Ulrich Christian Gyldenløve, med hvem han talte Latin. Var i Livsfare ved Amalienborg Operahus' Brand $15/4$ 1689, ved hvilken hans Trolovede Anna Catharina Alsteen omkom. 1689 Feltpræst ved de danske Hjælpetropper, som var sendt til Irland for at understøtte Kong Wilhelm III mod Jacob II. 1692 blev han den første Præst ved den danske Kirke i London, der først blev endelig indviet $15/11$ 1696. — 1692 Magister. I London udgav han 1694 et Modskrift mod den fhv. engelske Gesandt Rob. Molesworths nedsættende Skildring af Danmark, hvilket skaffede ham stor Yndest hos den danske Regering. 1702 blev han Provst v. Holmens Kirke, 1708 Rejsepræst og Konfessionarius hos Frederik d. 4. paa dennes Rejser til Italien. 1711 Præst v. Nicolai Kirke.

- 1695 forfattet en poetisk Gengivelse af Højsangen, udgivet Salmesamlingen »En Kristens Tanketøjle«, der var meget udbredt. Rostgaards Medarbejder v. den danske Ordbog. — ∼ I: i London 1692 med **Ambrosia Henriksdatter Michelsen**, d. 1709. II: $\frac{3}{9}$ 1710 Sophie Hansdatter de Seidelin (207). I Ægteskab II var der 6 Børn. I. B.s Fader var Diderich Brinch, F. F.: Johan Sørensen Brinch, Købmand i Aalborg.
208. 7.1 **Drude Margrethe Iversdatter Brinch**, f. $\frac{14}{4}$ 1713, d. $\frac{6}{2}$ 1786. ∼ I: **Samuel Johansen Steenloos**, Præst i Haarlev. II: **Mathias Friederichsen Bircherod**, Præst i Højelse, senere Lellinge. III: Justitsraad, Amtsforvalter **J. Schougaard**, Holbæk.
209. 7.2 **Helene Ambrosia Brinch**, f. $\frac{20}{2}$ 1715 i København, d. smst. $\frac{17}{4}$ 1788. ∼ **Hans Rasmussen Kisbye**, Prof. i Hebraisk, Lektor i Odense. En Datter af dem, Sophia Elisabeth var gift med Auditor, Krigsraad Vilhelm Friederich Laub, fra hvem Familien Laub nedstammer.
210. 7.3 **Sophia Elisabeth Brinch**, f. $\frac{28}{2}$ 1719 i København, d. $\frac{27}{3}$ 1776 i Gamtofte v. Assens. ∼ $\frac{15}{4}$ 1739 Provst **David Seidelin** (se Nr. 219).
211. 7.4 **Hans Diderik Brinch**, f. $\frac{1}{8}$ 1720 i Kbhvn., adlet under Navnet de Brinch-Seidelin, Assessor i Højesteret, Konferensraad. Oprettede $\frac{12}{10}$ 1752 Stamhuset »Hagested« (Hagestedgaard, Eriksholm og Holbæk Slots Ladegaard), d. $\frac{5}{3}$ 1778 i Kbhvn. ∼ **Ingeborg Pedersdatter Bering**, f. $\frac{15}{9}$ 1727, d. $\frac{22}{4}$ 1796.
212. 8.1 **Hans de Brinch-Seidelin**, f. $\frac{3}{1}$ 1750. Landsdommer i Sjælland, Konferensraad. Ejer af Eriksholm og Holbæk Ladegaard, d. $\frac{30}{9}$ 1831. ∼ I: **Mariane Magdalene Eichel Bartholin**, f. $\frac{12}{5}$ 1752, d. $\frac{17}{8}$ 1800. II: **Henriette Cathrine Lederer**, døbt $\frac{18}{6}$ 1773, d. $\frac{9}{4}$ 1842.
213. 7.5 **Iver Iversen Brinch**, f. $\frac{2}{3}$ 1722. 1754 Sognepr. i Hagested og Gislinge, 1771 i Kundby, d. $\frac{9}{2}$ 1779. ∼ I: **Charlotte Amalie Benzon**. II: **Maren Ostenfeldt**.

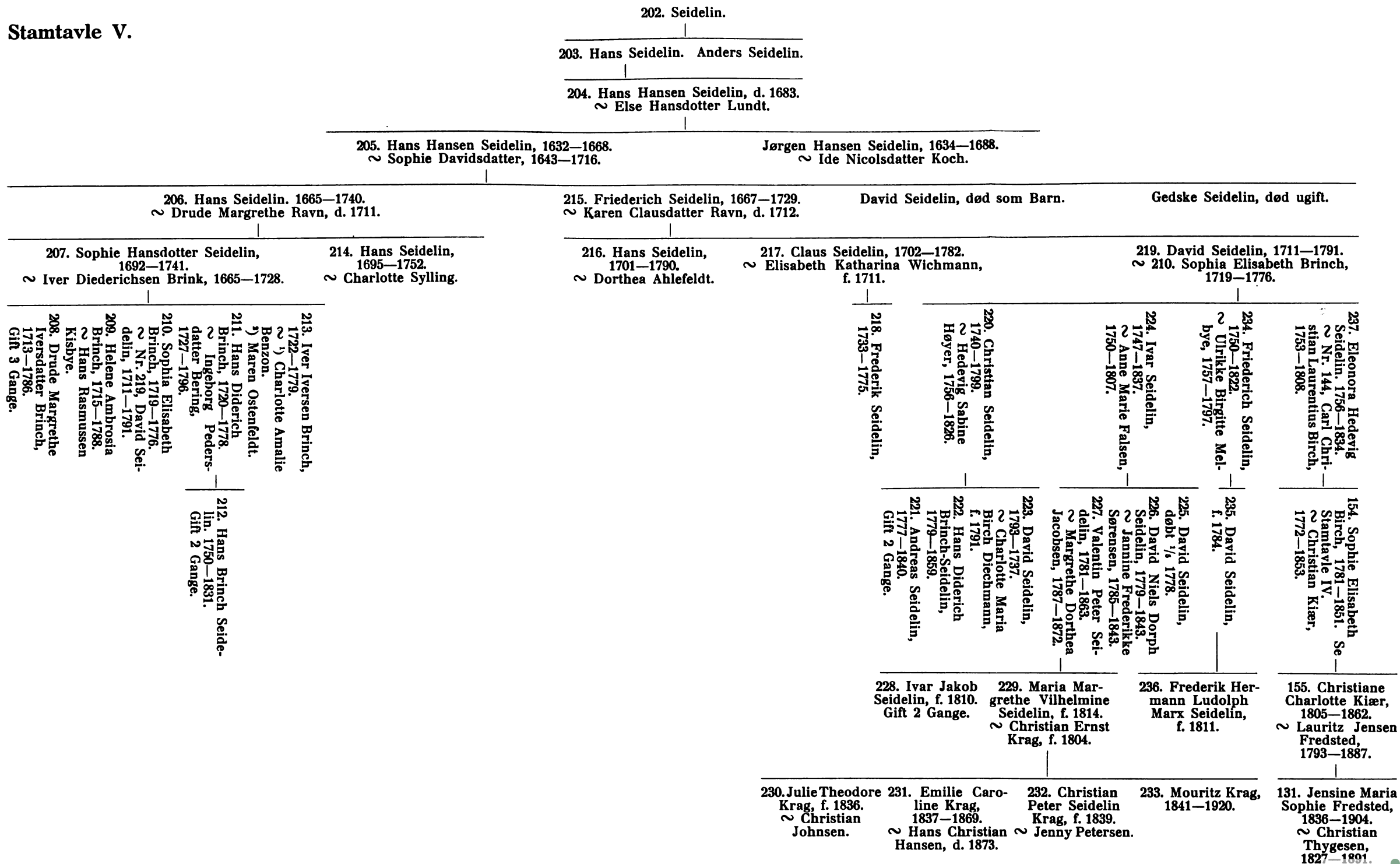
- 214 6.2 **Hans de Seidelin**, f. $16/9$ 1695. Assessor i Højesteret, Konferensraad, Ejer af Hagestedgaard, gjorde Hagestedgaard til Stamhus for sin Søstersøn Hans Diderik Brinch (Nr. 211) og gav 8000 Rgd. til 12 Senge i Vartov Hospital, d. $18/4$ 1752. ∼ **Charlotte Sylling** (u. Børn).
215. 5.2 **Friederich Seidelin**, f. 1667 i Kbhvn. Apotheker i Nykøbing F., d. $29/4$ 1729. ∼ I: **Karen Clausdatter Ravn** (Søster til Drude Margrethe Ravn, se Nr. 206), d. $18/10$ 1712. II: $29/11$ 1713 **Maren Houg**. (Datter af Provst Jens Nielsen Houg (How) i Lyngø), d. $9/5$ 1738.
216. 6.1 **Hans Seidelin**, f. $6/4$ 1701. 1727 Præst i Gloslunde, d. $1/6$ 1790. ∼ **Dorthea Ahlefeldt**.
217. 6.2 **Claus Seidelin**, f. $26/1$ 1702. 1729—64 Apotheker i Nykøbing F. efter Faderen. Hans Levnedbeskrivelse (forfattet af ham selv) findes i Universitetsbiblioteket, trykt i Historisk Tidsskrift: Ny Række 3, 2, d. $16/5$ 1782. ∼ **Elisabeth Catharina Wichmann**, f. 1714. Datter af Kbmd. i Nykøbing, Berthel Wichmann, til Engestofte; 11 Børn hvoraf:
218. 7.1 **Frederik Seidelin**, f. $13/4$ 1733, p. Elers Koll. $22/12$ 1751—Novbr. 1752. I Göttingen 3 Aar, Italien og Frankrig 5 Aar. Dr. med. 1862, d. 1775.
219. 6.3 **David Seidelin**, f. $18/1$ 1711 i Nykøbing F. 1738—91 Sognepræst i Gamtofte (v. Assens), 1750—75 Provst i Baag Herred, d. $19/6$ 1791. ∼ $15/4$ 1739 **Sophia Elisabeth Brinch**, f. $28/2$ 1719, d. $27/3$ 1776 (Nr. 210). De er bisat i et tilmuret Kapel i Gamtofte Kirke; udenpaa en Marmortavle med deres Navne og Aarstal, nederst »De hvile i Fred«!
220. 7.1 **Christian Seidelin**, f. $14/5$ 1740. 1770 Præst v. Frue Kirke i Odense, d. $27/2$ 1799. ∼ $20/9$ 1771 **Hedevig Sabine Høyer**, f. $6/4$ 1756. Datter af Generalauditør Andreas Høyer, d. $6/1$ 1826.
221. 8.1 **Andreas Seidelin**, f. $32/2$ 1777. Hof- og Universitetsbogtrykker. Oberst ved Kbhvns. borg. Artilleri, d. $15/9$

1840. ∼ 2 Gange. En Datter: **Jakobine Margrethe Catrine S.**, f. $16\frac{1}{2}$ 1817, ∼ General, Kammerherre Christian Ferdinand v. Bauditz, f. $31\frac{1}{1}$ 1815.
222. 8.2 **Hans Diderik Brinch-Seidelin**, f. $20\frac{1}{11}$ 1779. Vice-admiral, d. $4\frac{1}{11}$ 1859.
223. 8.3 **David Seidelin**, f. $30\frac{5}{5}$ 1793 i Odense, 1822 Præst i Rimsø og Kastbjerg, d. $8\frac{3}{3}$ 1837. ∼ $30\frac{5}{5}$ 1823 i Haarby **Charlotte Maria Birch Diechmann** (opkaldt efter Charlotte Marie Birch, Nr. 145), f. $12\frac{9}{9}$ 1791, Datter af Justitsraad, Borgmester og Byfoged i Kolding, Hans Diechmann. 1 Datter: **Antoinette Sabine Elisabeth Seidelin**, f. $11\frac{10}{10}$ 1825. ∼ Johs. Jensen.
224. 7.2 **Ivar Seidelin** (skrev sig Iver), f. $12\frac{9}{9}$ 1747. 1775—1820 Præst i Kjøng (Fyn), d. $24\frac{10}{10}$ 1837 i Odense. ∼ $9\frac{8}{8}$ 1776 **Anne Marie Falsen**, f. i Kbhvn. $24\frac{10}{10}$ 1750. (Datter af Hørkræmmer Valentin Pedersen Falsen), d. $3\frac{2}{2}$ 1807. Hun ligger begravet paa Kjøng Kirkegaard. Paa Gravstenen staar, at hun er født 1749. Var gift I. Gang $22\frac{9}{9}$ 1773 med N. D. Dietrichson, Præst i Kjøng.
225. 8.1 **David Seidelin**, døbt $1\frac{5}{5}$ 1778.
226. 8.2 **David Niels Dorph Seidelin**, f. $13\frac{12}{12}$ 1779 i Kjøng. 1806 Protokolsekretær i Højesteret. 1810 Byfoged i Ringkøbing, 1814 i Hasle m. fl. Herreder, p. Elers Koll. 1801—06. Dr. juris. Justitsraad, d. $9\frac{11}{11}$ 1843. ∼ **Janine Frederikke Sørensen**, f. $8\frac{5}{5}$ 1785, d. $20\frac{5}{5}$ 1843.
227. 8.3 **Valentin Peter Seidelin**, f. $30\frac{4}{4}$ 1781 i Kjøng. Elers Koll. 1803—05, 1805—06 Lærer for Prinsesse Charlotte Frederikke v. det mechlenb.-schwerinske Hof, 1809 Præst i Dreslette, 1837 Provst i Baag og Vends Herreder, Konsistorialraad, Rang m. Biskopper, Amsraadsmedlem, R. Dbm., d. $3\frac{1}{1}$ 1863. ∼ **Margrethe Dorteia Jacobsen**, f. $14\frac{2}{2}$ 1787, d. $29\frac{3}{3}$ 1872. (Datter af Provst i Dreslette, J. Jakobsen, f. 1743, d. 1809. ∼ 1783 Anna Margrethe, f. 1763, d. 1805, begr. i Dreslette.) Begge begravede i Dreslette.

228. 9.1 **Ivar Jakob Seidelin**, f. $19/8$ 1810. 1837—60 Sognepræst i Søllested og Vedtofte. \sim 2 Gange.
229. 9.2 **Maria Margrethe Vilhelmine Seidelin**, f. $10/1$ 1814. \sim $7/11$ 1835 **Christian Ernst Krag**, f. $12/2$ 1804. 1835 Sognepræst i S. Broby, 1863 i Dreslette (Kapellan i Dreslette fra ca. 1850). Begravede i Dreslette. Hos dem var min Moder Maria Thygesen, f. Fredsted, i Huset som ung Pige.
230. 10.1 **Julie Theodore Krag**, f. $23/8$ 1836. \sim Læge **Christian Johnsen**.
231. 10.2 **Emilie Caroline Krag**, f. $26/10$ 1837, d. $16/9$ 1869. \sim **Hans Christian Hansen**. Kapellan i Smidstrup-Skærup, 1873 i Nykirke, d. $29/10$ 1873. H. C. Hansen \sim II: 1871 Caroline Debell. Deres Søn var Hans Rasmus Hansen, f. 1873, se under Nr. 233.
232. 10.3 **Christian Peter Seidelin Krag**, f. $19/8$ 1839 i S. Broby. 1873 Præst i Vildbjerg, Timring og Nøvling. \sim **Jenny Petersen**, Datter af Etatsraad Vilhelm Petersen, Birkedommer paa Amager.
233. 10.4 **Mouritz G. I. V. Krag**, f. $15/10$ 1841, d. $22/12$ 1920. Distriktslæge i Assens, begr. i Dreslette. 3 Døttre, gift med: I: 1902, Sognepræst Hansen (Hans Rasmus Hansen, Søn af H. Chr. Hansen og Caroline Debell, se under Nr. 231), tidl. Taulov, nu Odense. II: 1902, Sognepræst Krarup, Ikast. III: Sognepræst Dam, tidl. Seest, senere Terløse, d. 1937.
234. 7.3 **Friderich Seidelin**, f. $5/9$ 1750 i Gamtofte. Cand. jur. Elers Koll. 1776—79. 1783—91 Ejer af Adressekontoret og Bogtrykkeriet i Odense, Kirkeværge, d. $5/12$ 1822. \sim I: **Ulrikke Birgitte Melbye**, f. $1/6$ 1757. Datter af Postmester i Odense, Ulrik Christian Melbye, d. $7/2$ 1797. II: **Erikke Poulina Lacoppidan**, Datter af Provst i Søby, Mogens H. Lacoppidan.

235. 8.1 **David Seidelin**, f. $15/7$ 1784. Apoteker i Skanderborg.
236. 9.1 **Frederik Hermann Ludolph Marx Seidelin**, f. $21/4$ 1811. Apoteker i Ringe, d. og begr. smst.
237. 7.4 **Eleonora Hedevig Seidelin**, f. i Gamtofte $29/8$ 1756, d. $7/9$ 1834, i Assens, \sim $4/7$ 1777 i Gamtofte, **Carl Christian Laurentius Birch**. (Se Nr. 144, Stamt. IV.)

Stamtavle V.

Stamtavle VI.

(Se Tavlen Side 67.)

Slægten Haar (p. Skovgaard).

238. 1. **Peder Hansen Haar**, boede paa Skovgaard 1662 og 1688.
239. 2. **Jakob Pedersen Haar**, f. p. Skovgaard, d. smst. 1744.
~ I: **Kirsten Jensdatter**, d. 1707. II: ?, d. 1745.
240. 3.1 ¹⁾ **Kirsten Jakobsdatter Haar**, f. 1695, d. 1776.
~ **Peder Andersen**, Hesselballe, f. 1674, d. 1740.
Nr. 112, Stamtavle III.
241. 3.2 ¹⁾ **Peder Jakobsen Haar**, f. 1698, d. 1742. ~ **Anna Catharina Nielsdatter**, f. 1710, d. 1731. En Datter: Kirsten, f. 1731.
242. 3.3 ¹⁾ **Anna Jakobsdatter Haar**, f. 1699. ~ **Jesper Sørensen**, Tudvad. Se under Nr. 118, Stamtavle III.
243. 4.1 **Dorthe Jespersdatter**, f. i Tudvad 1719, d. i Højen 1768. ~ I: **Jens Eriksen**, Tudvad. II: 1754 **Peder Pedersen** fra Hesselballe, f. 1723, d. 1766. Nr. 118, Stamtavle III. Boede i Tudvad. III: 1767, **Lauritz Andersen**, Højen, f. i Hesselballe ^{29/5} 1730, d. paa Skovgaard ^{13/2} 1810.
244. 4.2 **Maren Jespersdatter**, f. i Tudvad 1731, d. i Hesselballe 1792. ~ **Villads Hansen**, Hesselballe, f. 1724, d. 1809. Boede paa Nr. 8, der laa nord for Vejen overfor Hesselballegaard.

245. 5.1 **Anna og Hans Villadsen**, f. 1760 og 1764, døde begge og 5.2 ugifte 1845 og 1846.
246. 3.4 ²⁾ **Holger Jacobsen Haar**, f. p. Skovgaard 1719, d. smst. 1762. ∼ **Anna Hansdatter** fra Nebel, f. 1728, d. 1791. ∼ II: **Peder Sørensen Buhl** fra Nebel, f. 1733, d. 1797. (Se Nr. 252, Stamtavle VII.)
247. 4.1 **Peder Holgersen Haar**, f. $12/10$ 1755, d. $7/3$ 1841. Ugift paa Skovgaard.
248. 4.2 **Kirsten Holgersdatter Haar**, f. 1760, d. 1814. ∼ I: 1793 **Peder Nielsen** i Dons. II: 1806 **Christian Henriksen** i Dons.
249. 3.5 ²⁾ **Maren Jakobsdatter Haar**, f. 1723, d. 1755. ∼ **Peder Jørgensen**, Fredsted, f. 1716, d. 1809, A. Sagers Gaard. P. J. ∼ II: **Karen Pedersdatter**, f. 1725, d. 1802. Datter af Peder Thulesen, Hesselballegrd. (Se Nr. 119.)
250. 4.1 **Jørgen Pedersen**, f. 1752, d. 1826. ∼ **Ane Nielsdatter**. Boede p. Bjerregaard.
251. 5.1 **Hans Peder Jørgensen**, f. 1801, d. 1887. ∼ **Ane Jensdatter**, f. 1804 i Hesselballe, d. 1894. (Se Nr. 137. Stamtavle III). Boede p. Bjerregaard.

Stamtavle VI.

238. Peder Hansen Haar,
b. p. Skovgaard i 1662.

239. Jakob Pedersen Haar, d. 1744, b. p. »Skovgaard«.
~ ¹⁾ Kirsten Jensdatter, d. 1707.
²⁾ ? d. 1745.

240. ¹⁾ Kirsten
Jakobsdatter Haar,
1695—1776.
~ Nr. 112, Peder
Andersen,
1674—1740,
b. i Hesselballe.

241. ¹⁾ Peder
Jakobsen Haar,
1698—1742.
~ Anna Catharina
Nielsdatter,
1710—1731.

242. ¹⁾ Anna
Jakobsdatter Haar,
f. 1699.
~ Jesper Sørensen,
b. i Tudvad.

²⁾ Kirsten
Jakobsdatter Haar,
1711—1781,
boede i Fredsted,
~ Ude Pedersen,
1714—1789.

246. ²⁾ Holger
Jakobsen Haar,
1719—1762.
~ Anna
Hansdatter, 1728—
1791. Se Nr. 252,
b. p. Skovgaard.

249. ²⁾ Maren
Jakobsdatter Haar,
1723—1755,
~ Peder Jørgensen,
1716—1809,
b. p. »Skovlykke«
i Fredsted.

118. Peder
Pedersen (m. fl.),
1723—1766.
~ 243. Dorthe
Jespersdatter,
1719—1768,
b. i Tudvad.

243. Dorthe Jespersdatter,
1719—1768.
~ ²⁾ Peder Pedersen,
Nr. 118, 1723—1766.
¹⁾ Jens Eriksen, Tudvad.
²⁾ Lauritz Andersen.

244. Maren
Jespersdatter,
1731—1792.
~ Villads Hansen,
Hesselballe,
1724—1809.

Voldborg
Udesdatter, f. 1742,
~ Jørgen
Pedersen,
1743—1803,
b. i Hesselballe.

Peter Udesen,
1749—1808.
~ Maren
Thomasdatter.

Mette
Udesdatter, f. 1751.
~ Søren
Christensen,
b. i Herslev.

247. Peder
Holgersen Haar,
1755—1841,
d. ugift p. Skov-
gaard.

248. Kirsten
Holgersdatter
Haar,
1760—1814.
~ Christian Hen-
riksen i Dons.

250. Jørgen
Pedersen,
1752—1826.
~ Ane Nielsdatter,
b. p. Bjerregaard.

119. Jens
Pedersen (m. fl.),
1755—1810.
~ Maren Peders-
datter, 1763—1808,
b. i Skovlykke
og i Hesselballe.

245. Anna Hans
Villadsen, Villadsen,
1760—1845, 1764—1846,
ugifte, b. i Hesselballe,

1 Datter.
~ Jens Sørensen
Pallesen.

Kirsten Marie,
1796—1868.
~ Peder Jensen
Fredsted
(se Nr. 125).

251. Hans Peder
Jørgensen,
1801—1887.
~ Nr. 137, Ane
Jensdatter,
1804—1894,
b. p. Bjerregaard.

129. Lauritz
Jensen Fredsted,
1793—1887.
~ Christiane
Charlotte Kiær,
1805—1862.
Se Stamtavle III.

Stamtavle VII.

(Se Tavlen Side 75.)

Slægterne Buhl og Henriksen.

252. 1. **Peder Sørensen Buhl**, f. 1733, Sognefoged, d. paa Skovgaard 1797 (fra Nebel). ~ **Anna Hansdatter** (fra Nebel), f. 1728, d. 1791. Var gift I. Gang med Holger Jakobsen Haar p. Skovgaard. (Se Nr. 246) Stamtavle VI.
253. 2. **Holger Pedersen Buhl**, f. p. Skovgaard $\frac{7}{8}$ 1763, d. $\frac{26}{4}$ 1842. ~ Sct. Hansdag 1796 **Karen Lauritsdatter**, f. i Højen $\frac{27}{2}$ 1770, d. p. Skovgrd. $\frac{14}{1}$ 1834, Datter af Lauritz Andersen, f. i Hesselballe $\frac{29}{5}$ 1730, d. $\frac{13}{2}$ 1810 p. Skovgrd. ~ Anganete Jensdatter, f. i Højen 1731, d. i Hesselballe 1794. Sidstnævnte var formentlig Datter af Jens Madsen Pienggaard i Højen, d. 1738. ~ Maren, f. 1694, d. 1765, Datter af Ude Jensen i Fredsted, d. 1701. Holger P. Buhl og Hustru boede fra 1796 til $\frac{1}{5}$ 1800 hos Laur. Andersen. 1798 blev Holger B. Ejer af Skovgaard, men flyttede først dertil 1800.
254. 3.1 **Lauritz Holgersen Buhl**, f. i Hesselballe $\frac{25}{3}$ 1797. Boede i Pjedsted p. Gaarden »Søndervang«. ~ Enken efter Jens Pedersen, der havde faaet Gaarden efter sin Fader.
255. 4.1 **Jens Lauritzen Buhl**, f. 1834. Boede i Pjedsted p. Gaarden »Søndervang«. ~ **Anna Jensen Sørensen**, f. i Trelde 1844.
256. 5.1 **Mads Buhl**.

257. 4.2 **Holger Buhl**. Boede i Pjedsted.
258. 5.1 **Mads Peter Buhl**. Boede bl. a. p. Stoustrupgaard.
259. 3.2 **Ane Holgersdatter Buhl**, f. i Hesselballe $\frac{7}{6}$ 1799. ~ **Peder Nielsen Bundgaard**, f. 1787. Boede i Smidstrup p. Gaarden Bundgaard. (Ejes nu af N. Bjerre.)
260. 4.1 **Maren Bundgaard**, f. $\frac{1}{8}$ 1829, d. 1899. ~ **Ole Daugaard**, f. $\frac{30}{10}$ 1822, d. 1909. Boede i Starup p. det nuværende »Damsgaard«.
261. 5.1 **Ane Katrine Daugaard**, f. $\frac{9}{8}$ 18 . ~ **Jens Christensen** (Nr. 136).
262. 5.2 **Peter Olesen Daugaard**, f. $\frac{14}{12}$ 1866, d. 1928. ~ **Johanne Danielsen**. Boede i Starup.
263. 3.3 **Peder Holgersen Buhl**, f. p. Skovgaard $\frac{25}{2}$ 1801. Boede i St. Velling p. »Buhlsminde«.
264. 4.1 **Peder Haar Pedersen Buhl**, f. 1837, d. 1930 i St. Velling. ~ f. Kyed. 8 Børn. Ejede Buhlsminde 1879—1895.
265. 5.1 **Holger Buhl**, boede i St. Velling p. Buhlsminde, f. 1868. ~ **Ane Marie Skov**, f. i Højrup 1872, d. 1903.
266. 5.2 **Mads Peter Buhl**. Læge i København.
267. 5.3 **Kyed Pedersen Buhl**, boede i Tiufkjær.
268. 5.4 **Marie Buhl**.
269. 5.5 **Peder Buhl**, b. i Stubberup. ~ en Datter af Th. Bundgaard, Stubberup.
270. 4.2 **Karen Buhl**. ~ **Bentzen**.
271. 4.3 **Marie Buhl**. ~ **Clausen** i Velling. Ejede »Buhlsminde« 1869—1879. En Datter, Marie Magdalene Clausen, f. 1879, ~ Peder Pedersen, Bjerre, f. 1873, tidligere Smidstrup. En Datter hos Karen Bentzen.
272. 4.4 **Holger Buhl**, Jordrup, ~ en Datter af Lærer Berendt, Brakker, senere Smidstrup.

273. 3.4 **Agnete Holgersdatter Buhl**, f. p. Skovgd. $12/2$ 1803, d. $11/8$ 1890. \sim 1832 **Søren Madsen Buhl** i Hesselballe, f. i Dons $9/3$ 1778, d. $19/1$ 1855. (Se Nr. 124).
274. 4.1 **Holger Buhl**, f. i Hesselballe $1/5$ 1833, d. $7/1$ 1907. \sim **Larsine Mikkelsen**, f. $12/5$ 1833, d. $20/5$ 1886. Boede paa »Agnetesminde« i Fredsted.
275. 4.2 **Kirsten Buhl**, f. i Hesselballe $25/11$ 1834, d. i Kbhvn. $19/5$ 1927. \sim **Peter Jørgensen**, f. i Vinding $14/9$ 1825, d. $20/4$ 1888. Amsraadsmedlem, Landstingsmand. Boede i Hesselballe p. Gaard Nr. 2 (III).
276. 5.1 **Else Marie Jørgensen**, f. $22/9$ 1859. Boer i Kbhvn.
277. 5.2 **Søren Buhl Jørgensen**, f. $12/5$ 1861, d. $4/3$ 1889.
278. 5.3 **Agnete Jørgensen**, f. $13/3$ 1863, d. $22/5$ 1923.
279. 5.4 **Magdalene Jørgensen**, f. $7/10$ 1865, d. $7/1$ 1933.
280. 5.5 **Jørgen Jørgensen**, f. $4/7$ 1867. Rejste 1894 til Australien.
281. 5.6 **Johan Vilhelm Jørgensen**, f. $21/1$ 1869, d. $9/3$ 1880.
282. 5.7 **Hans Jørgensen**, f. $18/12$ 1873, d. $1/4$ 1880.
283. 5.8 **Johanne Jørgensen**, f. $14/4$ 1876, d. $/11$ 1887.
284. 4.3 **Mads Peter Buhl**, f. $16/12$ 1846, d. 187 . Cand. polyt., d. i Odense. \sim **Angelica, f. Haar**.
285. 3.5 **Maren Holgersdatter Buhl**, f. p. Skovgaard $17/1$ 1805, d. paa Bøgeskov $17/2$ 1885. \sim **Niels Pedersen Jensen Fischer**, f. i Starup $27/6$ 1810, d. p. Bøgeskov $26/12$ 1876. Sogneraadsformand 1862—67. Amsraadsmedlem, Dbm. Boede i Starup, p. Højgaard (Aagaard), som han helt ombyggede 1848—56, og p. Bøgeskov.
286. 3.6 **Niels Holgersen Buhl**, f. $6/10$ 1807. Boede i Tiufkjær.
287. 4.1 **Jørgen Buhl**. Tiufkjær.
288. 5.1 **Niels Buhl**. Præst.

289. 4.2 **Holger Buhl**. Boede i »Smaakjær«.
290. 5.1 **Niels Buhl**. Togfører v. Egtvedbanen. Boer i Egtved.
291. 4.3 **Karen Buhl**, gift i Nørup.
292. 3.7 **Mette Marie Holgersdatter Buhl**, f. $^{12}/_{12}$ 1809, d. p. Egeland $^{9}/_{9}$ 1880. ∼ **Johan Vilhelm Bertelsen**, f. $^{18}/_{11}$ 1800 p. Landerupgaard, d. $^{29}/_{4}$ 1885 p. Egeland. Sognefoged 1836—1867. Sogneraadsformand 1856—1861. ∼ 1. Gang med en Plejedatter af Johan Otto Nielsen Kyed, Egeland. (Se Nr. 115.) Boede paa Egeland i Starup.
293. 4.1 **Maren Bertelsen**, f. $^{20}/_{4}$ 1836, d. 1906. ∼ **Christen Povlsen Berg**, f. $^{18}/_{12}$ 1829, d. $^{28}/_{11}$ 1891. Folketingsmand.
294. 4.2 **Karen Buhl Bertelsen**, f. $^{16}/_{1}$ 1838, d. $^{11}/_{7}$ 1916. Ugift. Boede hele sit Liv paa Egeland, som hun var Ejer af fra 1887 til sin Død.
295. 4.3 **Ane Johanne Bertelsen**, f. 1841. ∼ Professor **Conrad Bendix Heinrich v. Nutzhorn**, f. $^{20}/_{2}$ 1833, d. 1925. Boede i Askov.
296. 4.4 **Otto Kyed Bertelsen**, f. p. Egeland $^{22}/_{1}$ 1844. Præst i London, og i Helsingør. Provst.
297. 5.1 **Olaf Bertelsen**. Præst i Vammen, senere Flemløse og nu i Fakse. ∼ **Holstein**.
298. 4.5 **Marie Bertelsen**, f. $^{17}/_{12}$ 1834, d. $^{4}/_{6}$ 1892, f. og d. paa Egeland.
299. 3.8 **Gunder Holgersdatter Buhl**, f. p. Skovgaard $^{1}/_{2}$ 1813, d. smst. $^{4}/_{7}$ 1878. ∼ **Jens Henriksen**, f. i L. Velling $^{8}/_{4}$ 1810, d. p. Skovgaard $^{21}/_{3}$ 1895. Sogneraadsmedlem 1841—1845. Kirkeværge. Boede p. Skovgaard.
300. 4.1 **Holger Buhl Henriksen**, f. $^{5}/_{7}$ 1839, d. $^{27}/_{7}$ 1911. Ejer af Skovgaard. Sogneraadsformand 1879—1887. Medlem af Hingsteskuekommissionen for Vejle Amt. I

Bestyrelsen for Kolding Landbrugsforening. Medlem af Bankraadet f. Kolding Folkebank 1873—1900.

301. 4.2 **Johanne Henriksen**, f. $^{29}/_1$ 1841, d. $^{8}/_9$ 1899. Boede p. Skovgaard.
302. 4.3 **Karen Buhl Henriksen**, f. $^{28}/_3$ 1843, d. $^{9}/_6$ 1915. ~ **Søren Fløjstrup Bonnesen**, f. $^{11}/_7$ 1843, d. p. Drabæks Mølle $^{4}/_7$ 1888. Ejede Frederiksminde i Skanderup til 1887. Sogneraadsformand. Revisor i Kolding Folkebank. (Se Nr. 314.)
303. 5.1 **Agnete Johanne Bonnesen**, f. p. Frederiksminde (Skanderup) $^{22}/_9$ 1875. ~ **Axel Thygesen**. (Se Nr. 63, Stamtavle I.)
304. 4.4 **Ellen Magdalene Henriksen**, f. $^{5}/_3$ 1845, d. $^{29}/_1$ 1879 p. Korsika. ~ **Peter Eskildsen Andresen**, f. p. Ørnfeldt $^{24}/_5$ 1847. Ejede Ørnfeldt, Hvilsbjerggaard, Rebækgaard. ~ II: **Andrea Petersen**, f. p. Bøgelund. (Se Nr. 93.)
305. 5.1 **Jens Gunner Andresen**, f. $^{2}/_1$ 1875, d. i Argentina.
306. 5.2 **Juliane Vilhelmine Andresen**, f. $^{14}/_4$ 1876, d. $^{29}/_4$ 1928.
307. 4.5 **Henrik Jensen Henriksen**, f. p. Skovgaard $^{3}/_6$ 1847. Ejede Bøgeskov og Christiansdal (i Rugsted). 1891—97 Folketingsmand for Vejle Amts 2. Valgkreds. ~ **Charlotte Thygesen**. (Se Nr. 40, Stamtavle I.) Deres Børn og Børnebørn: Se samme Stamtavle, Nr. 41—44c.
308. 4.6 **Juliane Kirstine Henriksen**, f. p. Skovgaard $^{30}/_{12}$ 1854, d. smst. $^{23}/_5$ 1876.
309. 4.7 **Agnete Henriksen**, f. p. Skovgaard $^{1}/_7$ 1857, d. smst. $^{20}/_3$ 1870.

Stamtavle VII.

Søren Pedersen Buhl,
boede i Vester Nebel.

252. Peter Sørensen Buhl, 1733—1799.
~ Anna Hansdatter, 1728—1791.
Se Nr. 246. Boede p. Skovgaard.

Maren Sørensdatter Buhl, d. 1808.
~ Hans Hansen.
Boede i Ø. Gjesten.

Gunder Sørensdatter Buhl, 1740—1795.
~ Mads Michelsen Møller, 1734—1784.
Boede i Dons.

253. Holger Pedersen Buhl, 1763—1842.
~ Karen Lauritsdatter, 1770—1834.
Boede p. Skovgaard.

Søren Madsen Buhl, 1778—1855.
~ ¹⁾ Nr. 124: Kirsten Pedersdatter, 1766—1831.
²⁾ Nr. 273: Agnete Holgersdatter Buhl, 1803—1890.
Boede i Hesselballe.

254. Lauritz Holgersen Buhl, f. 1797, b. i Pjedsted p. Gaarden »Søndervang«.

259. Ane Holgersdatter Buhl, f. 1799, ~ Peder Nielsen Bundgaard, f. 1787, b. i Smidstrup p. Gaarden »Bundgaard«.

263. Peder Holgersen Buhl, f. 1801, b. i St. Velling.

273. Agnete Holgersdatter Buhl, 1803—1890, ~ Søren Madsen Buhl, 1778—1855, b. i Hesselballe.
285. Maren Holgersdatter Buhl, 1805—1885, ~ Niels Pedersen Fischer, 1810—1876, b. p. Bøgeskov.

286. Niels Holgersen Buhl, f. 1807, b. i Tiufkjær.

292. Mette Marie Holgersdatter Buhl, 1809—1880, ~ Johan Vilhelm Bertelsen, 1800—1885, b. p. Egeland.

299. Gunder Holgersdatter Buhl, 1813—1878, ~ Jens Henriksen, 1810—1895, b. p. Skovgaard.

274. Holger Buhl, 1833—1907, ~ Larsine Mikkelsen, 1833—1886, b. p. Agnetesminde.

275. Kirsten Buhl, 1834—1927, ~ Peter Jørgensen, 1825—1888, b. i Hesselballe.

284. Mads Peter Buhl, f. 1846, ~ Angelica Haar.

255. Jens Lauritsen Buhl, f. 1834, ~ Anna Jensen Sørensen, f. 1844 i Trelde, b. i Pjedsted »Søndervang«.

260. Maren Bundgaard, 1829—1899, ~ Ole Daugaard, 1822—1909, b. i Starup.

264. Peder Haar Pedersen Buhl, 1837—1930, ~ Kyed, b. i St. Velling.

270. Karen Buhl, ~ Bentzen.

272. Holger Buhl, b. i Iordrup, ~ Berendt.

287. Jørgen Buhl, b. i Tiufkjær.

298. Marie Bertelsen, 1834—1892.

293. Maren Bertelsen, 1836—1906, ~ Chr. P. Berg, 1829—1891.

300. Holger Buhl Henriksen, 1839—1911.

301. Johanne Henriksen, 1841—1899.

302. Karen Buhl Henriksen, 1843—1915, ~ Søren Fløjstrup Bonnesen, 1843—1888.

304. Ellen Magdalene Henriksen, 1845—1879, ~ Peter E. Andersen, f. 1847.

307. Henrik Jensen Henriksen, f. 1847, ~ Charlott Thygesen, f. 1859.

308. Juliane Kirstine Henriksen, 1854—1876.

309. Agnete Henriksen, 1857—1870.

261. Ane Katrine Daugaard, ~ Jens Christensen, b. i Odense.

265. Holger Buhl, f. 1868, b. i St. Velling p. »Buhlsminde«, ~ Ane Marie Skov, f. i Højrup 1872, d. 1903.

266. Mads Peter Buhl, Læge, b. i København.
267. Kyed Pedersen Buhl, d. i Tiufkjær.
268. Marie Buhl.

269. Peder Buhl, b. i Stubberup, f. 1857, ~ En Datt. af Therkel Bundgaard i Stubberup, Ane Johanne, f. 1863.
271. En Datter ~ Peter Bjerre fra Smidstrup, nu Høllundgaard.

290. Niels Buhl (Togf.)

Familien Berg.

Familien Nutzhorn.

~ Holstein.

303. Agnete Johanne Bonnesen, f. 1874, ~ Axel Thygesen, f. 1871.

305. Jens Gunner Andersen, f. 1875.

42. Knud Henriksen, f. 1884, ~ Emilie M. Gøtze, f. 1892.
43. Eva Henriksen, f. 1887.
44a. Karen Gunver Henriksen, f. 1889, ~ Immanuel Engelstoß.

258. Mads Peter Buhl, har b. p. Stoustrupgrd.

256. Mads Buhl.

Stamtavle VIII.

Slægterne Clausen og Bonnesen.

310. 1. **Peder Clausen**. Skibskaptajn. Boede i Ærøskøbing.
~ **Karen Kristine Clausen**.
311. 2.1 **Sophia Severina Clausen**, f. ca. 1790. ~ **Johannes Bonnesen**, f. i København. Amtsstuefuldmægtig i Ærøskøbing.
312. 3.1 **Olina Maria Bonnesen**, f. i Ærøskøbing $8/7$ 1812.
313. 3.2 **Martin Christian Bonnesen**, f. i Ærøskøbing $23/10$ 1814, d. p. Frederiksminde $2/12$ 1866. M. C. Bonnesen byggede Frederiksminde. Jorden var købt fra en Gaard i Skanderup (Jepsens). ~ **Johanne**, f. Jensen $22/12$ 1804, d. p. Frederiksminde $10/12$ 1873. ~ 1. Gang **Fløjstrup**. Søn: **Anders Fløjstrup**. Dennes Børn: **Lauritz Fløjstrup** og **Sørine Fløjstrup**. ~ **Niels Johansen Viborg Hansen** (de rejste til Amerika). En Datter af dem ~ **Gorm Rasmussen**.
314. 4.1 **Søren Fløjstrup Bonnesen**, f. $11/7$ 1843. Ejer af Frederiksminde i Skanderup til 1887, derefter Drabæks Mølle; d. dér $4/7$ 1888. Sogneraadsformand. Revisor i Kolding Folkebank. ~ **Karen Buhl Henriksen**, f. p. Skovgaard $28/3$ 1843, d. p. Hesselballegaard $9/6$ 1915. (Se Nr. 302.)
315. 5.1 **Agnete Johanne Bonnesen**, f. p. Frederiksminde $22/9$ 1875. ~ **Axel Thygesen**. (Se Nr. 63, Stamtavle I.)
316. 4.2 **Sofie Bonnesen**, f. $20/6$ 1847. ~ I: **Thomas Høj**. Boede p. Hylkegaard i Seest. II: **Emil Dam**, Højskole-

forstander. Boede p. Høng Højskole. Ejede senere Brøderup Højskole pr. Tappernøje.

317. 5.1 ¹⁾ **Ole Høj**, f. p. Hylkegaard. Boer i Chicago.
318. 5.2 ¹⁾ **Martin Bonnesen Høj**, f. p. Hylkegaard, d. i U. S. A.
319. 5.3 ¹⁾ **Ludvig Høj**, f. p. Hylkegaard. ∼ **Sigrid Andersen**. Ejer af Palsgaard Savværk.
320. 5.4 ²⁾ **Dagny Dam**, f. i Høng. ∼ **Bloch Sørensen**, Bane-mester i N. Nebel (F.: Folketingsmand S. Sørensen, Varde.)
321. 5.5 ²⁾ **Einar Damm**. Dyrlæge i Oxbøl v. Varde.
322. 3.3 **Grethe Sophie Bonnesen**, f. i Ærøskøbing ^{11/2} 1817.
323. 2.2 **Thomas Clausen** (Møller). ∼ **Mette Christine Krabbe**. Boede i Ærøskøbing.
324. 3.1 **Sophia Severine Clausen**, f. i Ærøskøbing ^{16/8} 1813.
325. 2.3 **Hans Christian Groth Clausen**. ∼ **Charlotte Louise Krabbe**. Boede i Ærøskøbing.
326. 3.1 **Anna Clausen**, f. i Ærøskøbing ^{11/6} 1812.
327. 2.4 **Claus Mortensen Clausen**.
328. 2.5 **Claudiane Jacobine Clausen**. ∼ **Bonsaks**. Boede i Ærøskøbing.
329. 3.1 **Martine Henriette Bonsaks**, f. i Ærøskøbing ^{29/3} 1815.

Stamtavle IX.

(Se Tavlen Side 83.)

Jens Henriksen, Skovgaard m. fl.

- A.** 330. 1. **Henrik Nielsen**, f. i St. Velling, vistnok paa den Gaard, der nu kaldes Grønhavegaard (ligger Vest i Velling By). Han var Fæster paa en Gaard i L. Velling, købte den i 1670, og i 1693 købte han Nabogaarden, der havde tilhørt Augustinus Ernst Grosmann. ~ 1662 **Kirsten Lauritsdatter**, f. i Ammitsbøl. Fader: Gaardmand Lauritz Poulsen i Ammitsbøl. Brødre: Niels Lauritsen Ammitsbøl, Herredsfoged i Jerlev Herred 1670—1678, og Jerlev Lauritsen, Herredsfoged i Jerlev Herred 1678—1680.
331. 2.1 **Niels Henriksen**. Ejede en mindre Gaard i L. Velling.
332. 2.2 **Lauritz Henriksen Ammitsbøl**. Byfoged i Fredericia 1696—1719.
333. 2.3 **Jørgen Henriksen Ammitsbøl**. Han fik i 1703 den Gaard, Faderen havde købt af Grosmann. (Denne Gaard kaldes nu »Tofthøj«.)
334. 3.1 **Henrik Jørgensen**, d. 1761. Han fik Faderens Gaard: »Tofthøj«. Han var gift og havde 3 Børn. Efter hans Død giftede hans Enke sig (i 1761) med Jens Michelsen fra den nuværende Vagnsbjerggaard i St. Velling. De blev boende paa »Tofthøj«.
335. 2.4 **Hans Henriksen Ammitsbøl**. Fik Faderens Gaard i 1707. Han solgte Gaarden 1747 til Hofjægermester, Overførster P. Backmann, der købte en Gaard mere og sammenlagde dem til »Vellinggaard«.

- B.** 336. 1. **Michel Jensen.** Ejede den nuværende Vagnsbjerggaard i St. Velling (laa i den østlige Side af St. Velling).
- 337a.2.1 **Mads Michelsen.** Fik Gaarden efter Faderen.
- 337b.3.1 **Henrik Madsen.** Fik Gaarden efter Faderen, solgte den 1850 til Søren Nielsen, hvis Søn Kr. Adolf Sørensen overtog den 1895.
338. 2.2 **Jens Michelsen,** f. p. Vagnsbjerggaard. ~ 1761 **Enken** efter Henrik Jørgensen (d. 1761) p. Gaarden »Tofthøj« i L. Velling. Boede paa denne Gaard.
339. 3.1 **Henrik Jensen,** f. p. »Tofthøj«. Fik Gaarden efter Faderen. ~ **Karen.**
340. 4.1 **Jens Henriksen,** f. p. »Tofthøj« i L. Velling $\frac{3}{4}$ 1810, d. p. Skovgaard $\frac{21}{3}$ 1895. (Se Nr. 299.) ~ 1838 **Gunder Holgersdatter Buhl,** f. p. Skovgaard $\frac{1}{2}$ 1813, d. smst. $\frac{4}{7}$ 1878. Boede p. Skovgaard i Starup.
341. 4.2 **Mette H.** ~ **Lauritz Madsen.** Sognefoged. Dbmd. Fik Gaarden efter Henrik Jensen. L. M. d. 1882. Gaarden blev da købt af Søren Abraham Sørensen fra Bredstrup.
342. 4.3 **Else H.** ~ **Hartvig Hansen,** Haastrupgaard.
 Børn:
Henrik Hartvigsen, b. i Pjedsted.
Hans Hartvigsen, b. i Ørum.
Vilhelm Hartvigsen, Læge i Haastrup.
Marie Hartvigsen, b. i Haastrup.
Hanne H. ~ **P. Elkjær,** Vellinggaard.
343. 4.4 **Karen H.** ~ **Jørgen Adolfsen,** b. i Haastrup.
344. 4.5 **Ane H.** ~ **Kring** i Brønsted. Datter: **Dorte Marie K.**

Stamtavle IX.

A.

330. Henrik Nielsen.
~ Kirsten Lauritzdatter.

331. Niels Henriksen,
L. Velling.

332. Lauritz Henriksen,
Byfoged i Fredericia, 1696—1719.

333. Jørgen Henriksen Ammitsbøl,
Tofthøj, L. Velling.

335. Hans Henriksen Ammitsbøl,
p. Grosmanns Gaard i L. Velling.

334. Henrik Jørgensen,
~ ? 2 ♂ Børn. Enken ~ II. Gang
Jens Michelsen fra Vagnsbjerg-
gaard (Nr. 338).

B.

336. Michel Jensen.
Ejede Vagnsbjerggaard i St. Velling.

337 a. Mads Michelsen, b. p. Vagns-
bjerggaard.

338. Jens Michelsen.
~ Enken efter Henrik Jørgensen
p. Tofthøj i L. Velling. Boede dér.

337 b. Henrik Madsen, b. p. Vagns-
bjerggaard.

339. Henrik Jensen. ~ Karen,
b. p. Tofthøj i L. Velling.

340. Jens Henriksen,
1810—1895.
~ Gunder Holgersdatter
Buhl, 1813—1878,
b. p. Skovgaard i Starup.

341. Mette Henriksen.
~ Lauritz Madsen,
b. p. Tofthøj
i L. Velling.

342. Else Henriksen.
~ Hartvig Hansen,
b. paa Haastrupgaard.

243. Karen Henriksen.
~ Jørgen Adolfsen,
b. i Haastrup.

344. Ane Henriksen.
~ Kring,
b. i Brønsted.

Hesselballe

fra ca. 1765 til 1916.

Naar jeg her meddeler Oplysninger om Gaardene i Hesselballe, om Gaardenes Tilliggende og skiftende Ejere, ønsker jeg at bemærke, at det jeg her fremkommer med er, hvor ingen særlig Kilde er anført, Resultatet af hvad jeg selv har konstateret ved Hjælp af gamle Kort og originale Dokumenter.

I Hesselballe har der en Gang ligget en Herregaard. Dens Historie skal jeg ikke her komme nærmere ind paa; der findes meget faa Oplysninger om den. Den laa der hvor Gaard Nr. III (senere Nr. 2) nu ligger. Ved Herregaarden var en Fiske-dam: »Hesselballe Dam«. Afdøde Fru Kirsten Jørgensen, f. Buhl, har fortalt mig, at hun kunde huske at der, hvor der nu er Have, nord for Stuehuset, laa Rester af store Jordvolde, der blev jævnet ud, da hendes Fader Søren Madsen Buhl byggede det Stuehus, der staar endnu.

De Gaarde, der har været der den Gang, har været Fæstegaarde under Herregaarden. Da denne senere blev købt af Kong Frederik den 2., blev Herregaarden nedbrudt, og alle Gaarde og Huse blev Fæstegaarde under Kronen, her under det saakaldte Koldinghus Rytterdistrikt.

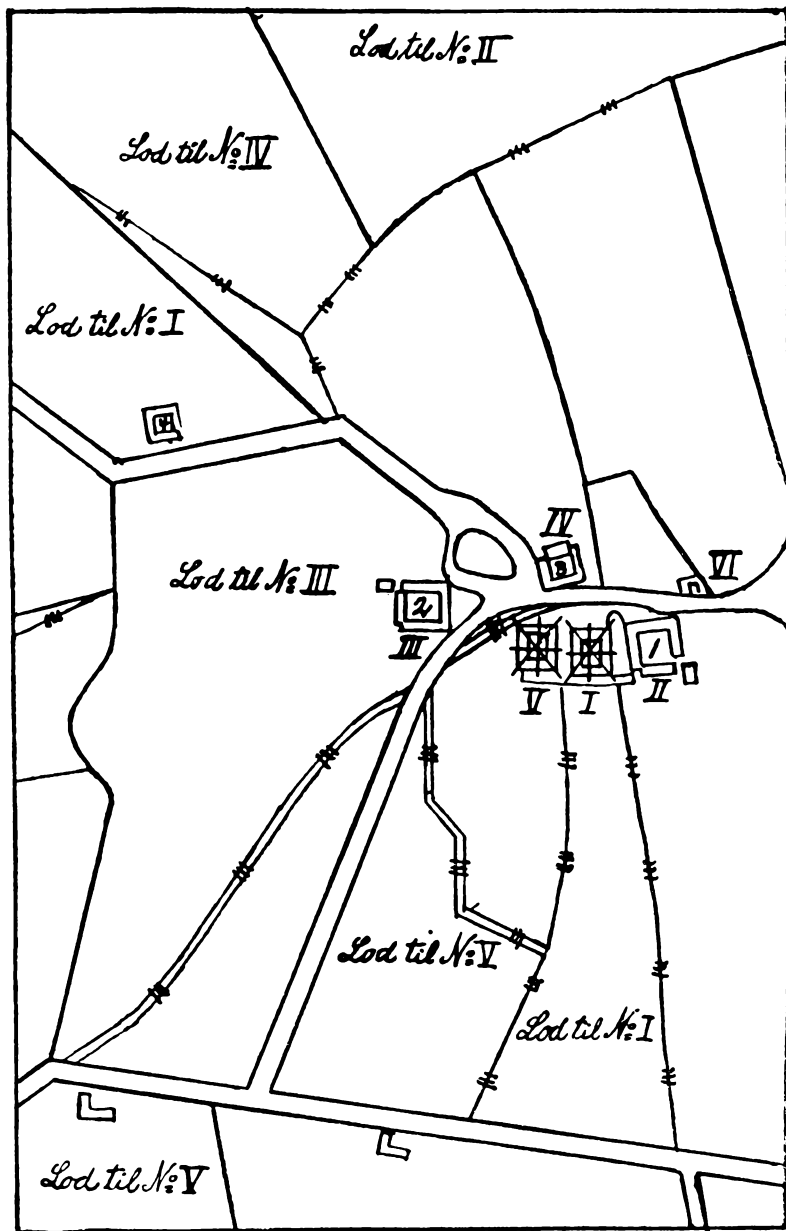
I 1765 blev alle Ejendomme under Koldinghus Rytterdistrikt udbudt til Auktion, og alle Gaarde og Huse i Hesselballe blev købt af de daværende Fæstere. Afhændelsen af Ejendommene (derunder Betalingen) og Udfærdigelsen af Auktionsskøderne tog dog mange Aar, og man træffer Skøder, der først er udfærdiget i 1775¹⁾).

Det ældste Kort over Hesselballe er optaget i 1776, da Udskiftningen af denne By fandt Sted²⁾). Omstaaende findes en Kopi af et Udsnit af dette Kort, der findes i Matrikulkontorets Arkiv i København.

Efter Matrikulen af 1688 var de 5 Gaarde, der fandtes i Hesselballe, hver ansat til 6 Tdr. 2 Skp. Hartkorn af Ager og Eng, og 1 Album Skovskuld, og dette Hartkorn ændres ikke

¹⁾ 1. Auktion ^{30/8}—^{4/8} 1765, 2. Auktion ^{27/11} 1767, 3. Auktion ^{21/8} 1769, 4. Auktion ^{21/4} 1770.

²⁾ Forordning om Udstykning udkom først i 1781.

Hesselballe 1776. — Kortet rettet ca. 1812.

før ved Matrikullen af 1844, hvis Forarbejder udførtes fra 1806 til 1822. For Hesselballes Vedkommende har disse Forarbejder (Opmaaling og Kortlægning) været tilendebragt 1812, og man har desværre brugt det originale Udstykningskort fra 1776 og overtegnet dette, saa at det er bleven meget utydeligt.

Som det vil sees, har alle 5 Gaarde ved Udstykningen ligget i Byen, hvor desuden laa en mindre Ejendom Nr. VI (nuværende Matr. Nr. 8 a). En anden mindre Ejendom Nr. VII laa nord for Byen, paa Kokborgmarken (nuværende Matr. Nr. 9).

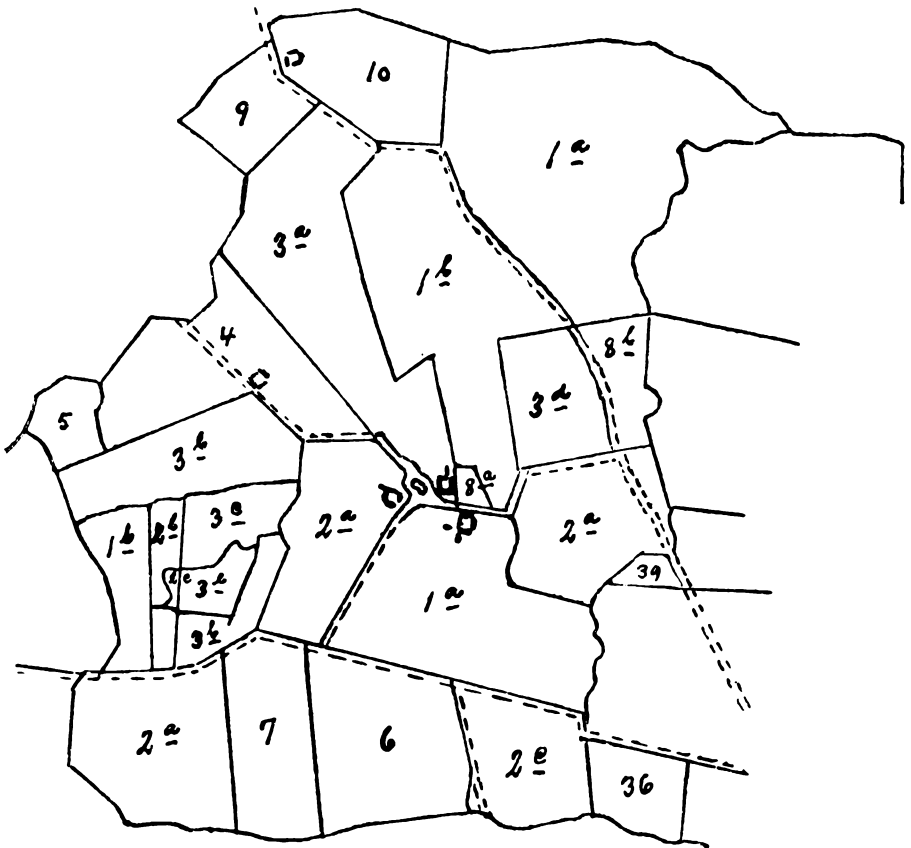
Ved Arbejdet med Matrikullen i 1812, ser man paa Kortet, at 2 Gaarde er slettet ud. Disse 2 Gaarde havde fra Udstykningen Nr. I (den midterste) og Nr. V (den vestligste). De er i Tiden fra 1776 til 1786 nedbrudt og Jorden lagt under andre Gaarde, og en ny Gaard er opført, betegnet Nr. 4 (Iver Kyeds Gaard).

Numrene paa de i Byen tilbageblevne 3 Gaarde er forandret: Nr. 1 havde i 1776 Nr. II, Nr. 2 havde Nr. III, og Nr. 3 havde Nr. IV. De gamle Numre er paa Kortet vedføjet med Romertal udenfor Gaardene.

Idet jeg henviser til Kortet, gør jeg opmærksom paa, at hvor i det efterfølgende en Gaards Nummer er anført med Romertal, er det Numret fra Udskiftningen 1776, medens de almindelige Tal er de Numre, Gaardene fik ved Matrikuleringen 1844.

Gaard Nr. I.

Gaard Nr. I laa syd for Vejen gennem Hesselballe, mellem Nr. II, der laa østligst, og Nr. V, der laa vestligst af de 3 Gaarde, der laa syd for Vejen. Det er saaledes ikke rigtigt, naar Lokalhistorikeren, Friskolelærer Poul Lindholm i sin Bog »Starup Sogn«, for hvilket Arbejde Sognets Beboere og mange flere maa være ham meget taknemlig, skriver, at Gaard Nr. I »fra gammel Tid laa paa den samme Plet, hvor den ligger endnu.« Lindholm skriver ogsaa »at Hesselballe gamle Bykort er meget vanskelig at hitte Rede i« og »hvad der er det værste: Gaardenes Numre er ændrede.« Det er de i endnu højere Grad end Lindholm har antaget, hvorfor der ogsaa er sket flere Forvekslinger.

Hesselballe 1912.

De Jorder Gaard Nr. I fik ved Udskiftningen 1776 var følg.:

1. En »Toft-lod«, en smal Lod syd for Gaarden, fra Gaarden til Borlev Kirkevej mod Syd.
2. »Søndermarks-lod«, »Nederkobbøl« kaldet, ca. de $\frac{2}{3}$ af nuværende Søndermark fra den østlige Side, altsaa fra Brakkervejen; det er det nuværende Matr. Nr. 6.
3. »Hedelodden«, tidligere Fælleskobbøl, nemlig det nuværende »Kløvermarken«, »bageste Heder« og »Krogen«.
4. Af nuværende Iver Kyeds Gaard, hvad der af Matr. Nr. 4 ligger øst for Vejen til Tudvad.

5. »Nederhaven« d. v. s. den vestligste Lod af den, som indtil for ca. 20 Aar siden hørte til Gammeleje.

Gaarden havde 6 Tdr. 2 Skp. Hartkorn af Ager og Eng og 1 Album Skovskyld.

Peder Thulesen var Fæster paa Gaarden til 1761 (efter *Lindholm* fra 1721), hvilket Aar han døde, og hans Søn *Jørgen Pedersen* købte Gaarden ved den store Auktion, Skøde af $\frac{4}{7}$ 1769, læst $\frac{27}{2}$ 1770. Han købte 1 Skovparcel i Ammitsbøl Skov, Skøde $\frac{11}{4}$ 1779.

I 1782 nedbrød han en Del af Gaarden og byggede en Gaard paa det nuværende Matr. Nr. 4 (*Iver Kyeds Gaard*). Han beholdt denne Jordlod og Lodden 5, »Nederhaven«, tilsammen af Hartkorn 2 Tdr. 3 Fdk., og solgte Resten af Jorden og Bygningerne til *Lauritz Andersen*, der ejede Gaard Nr. II, ved Skøde af $\frac{16}{6}$ 1782, for 698 Rigsdaler rede Sølv.

Jorden, *Lauritz Andersen* fik, var altsaa de under 1, 2 og 3 nævnte Lodder med Hartkorn 4 Tdr. 1 Skp. 1 Fdk. og 1 Alb. Skovskyld, samt 32 Fag Vaaning, Stald og Lade. Bygningerne blev derefter nedbrudt og Jorderne lagt ind under *Lauritz Andersens* egen Gaard, Nr. II.

Gaard Nr. II.

Gaard Nr. II laa lige øst for Gaard Nr. I, altsaa østligst af de 3 Gaarde syd for Vejen. Det er den nuværende »Hesselballegaard«, som den har heddet i over 100 Aar. Det maa vel derfor nok med Rette kunne siges, at det var ubetimeligt, naar en daværende Ejer af en anden Gaard i Hesselballe for ca. 25 Aar siden kaldte sin Gaard »Gammel Hesselballegaard«.

Gaard Nr. II havde, som de andre Gaarde i Hesselballe, efter Udskiftningen 6 Tdr. 2 Skp. Hartkorn og 1 Alb. Skovskyld.

De Jorder, Gaarden fik ved Udskiftningen i 1776 var følgende:

1. »Toft-lodden«, d. v. s. ca. det af »Toften«, der nu ligger øst for Toftvejen.
2. »Kammerraadens Gammeljord«, ligger mellem Toften, Borlevvejen, Skovgaards »Gl. Gravens« og »Østerfælled«.
3. »Lillemarken« (undtagen *H. Villadsens* Lod — nu Matr. Nr. 8 a), »Langager« og »Hattefuttal«. Grænsen mod Vest:

Hegnet ind til Gammelejes »Toft« og »Langager«, mod Øst: Chr. Andersens »Mark« (Matr. Nr. 3d) og Landevejen.

4. »Hedelodden« (nuværende »forreste Hede« og »Trekanten«).

Indtil 1765 var *Anders Laursen* (Lauritzen) Fæster paa Gaarden (efter P. Lindholm — fra 1711).

En af hans Sønner, *Anders Andersen*, købte Gaarden ved den kongelige Auktion. Skøde $\frac{20}{3}$ 1770. Læst i 1775. Samme *Anders Andersen* købte ved den sidste kgl. Auktion tillige Gaard Nr. IV (Gammeleje) for 626 Rgd. 4 Sk. + Restancen af Fæstefgifter: 137 Rgd. 63 Sk. (Se Gaard Nr. IV.)

Anders Andersen døde i 1779, ugift, og hans Broder, *John Andersen* købte da Gaarden. Skøde $\frac{25}{9}$ 1779.

Han solgte den, Skøde $\frac{11}{6}$ 1782, til Broderen *Lauritz Andersen* for 560 Rgd. foruden 392 Rgd. 89 Sk., der indestod i Gaarden som Rest af Købesummen (Halvdelen) ved den kgl. Auktion, ialt 952 Rgd. 89 Sk.

Lauritz Andersen købte, som nævnt under Gd. Nr. I, det meste af denne Gaard og lagde den under Nr. II.

Ved Skøde $\frac{1}{5}$ 1786 købte *Lauritz Andersen* af *Søren Pedersen* (hans Brodersøn) paa Gaard Nr. V, denne Gaards Bygninger og Gaardsplads og den til Gaarden hørende »Toft« af Hartkorn 1 Td. 2 Skp., samt et Stykke Tørvemose paa »Bølling Hede« for 421 Rgd. 54 Sk. Paa Jordlodden indestod 78 Rgd. 42 Sk. kongelige Penge. Denne »Toft« var den syd for Gaard Nr. V liggende (vestligste) Del af den til Hesselballegaard nu hørende »Toft«. Bygningerne blev derefter nedbrudt.

I 1790 solgte *Lauritz Andersen* sin Søndermarkslod »Nederkobbøl« (se Gaard Nr. I — Lod 2) — ca. $\frac{2}{3}$ af den østligste Del af »Søndermarken«, af Hartkorn 2 Tdr. 6 Skp., til Løjtnant von Graboué, der byggede paa Lodden.

$\frac{1}{5}$ 1800 (Skøde $\frac{11}{12}$ 1801) solgte *Lauritz Andersen* Gaard Nr. II med alle tilhørende Jorder, til sin Stedsøn *Jens Pedersen* (St. Nr. III, Nr. 119), for 580 Rgd. Hartkornet var da:

Af Gaard Nr. 2: 6 Tdr. 2 Skp., og Skovskyld 1 Alb.

- — - 1: 1 — 3 — 1 Fdk. — 1 -

- — - 5: 1 — 2 — — 0 -

ialt 8 Tdr. 7 Skp., 1 Fdk. Ager og Eng og Skovskyld 2 Alb., des-

uden medfulgte 1 Stk. Tørvemose i Hjelmdrup, købt $\frac{30}{8}$ 1783, læst $\frac{3}{2}$ 1789, og 1 Stk. Tørvemose i Hjelmdrup, købt $\frac{22}{5}$ 1786, læst $\frac{1}{7}$ 1788.

Samtidig sælger Lauritz Andersen til Jens Pedersen, ved særligt Skøde, $\frac{11}{12}$ 1801, et Skovskifte i Ammitsbøl Skov, som han har købt $\frac{1}{5}$ 1783 af Gregers Madsen i Ødsted. Prisen herfor var 73 Rgd. —

I Jens Pedersens Tid skete der ingen Forandringer i Gaardens Tilliggende.

Jens Pedersen døde 1810; hans Kone var død 1808, og hendes Forældre, der var paa Aftægt hos dem, først i Fredsted (p. A. Sagers Gaard) og derefter i Hesselballe, døde 1802 og 1809. Som det ogsaa fremgaar af Stamtavlen Nr. III, var alle Jens Pedersens og Hustrus Børn i 1810 mindreaarige. Gaarden blev derfor solgt ved Auktion, der fandt Sted $\frac{2}{7}$ 1810. Der blev holdt 3 Auktioner over Gaarden: $\frac{30}{6}$, $\frac{27}{6}$ og $\frac{2}{7}$ 1810. Gaarden blev solgt uden Besætning og Løsøre, hvilket blev solgt efter 3. Auktion. Børnenes Værger var Pastor L. M. Lund, Starup, Johan Kyed, Egeland og Holger Buhl, Skovgaard. Ved Auktionen $\frac{2}{7}$ 1810 (Skøde $\frac{14}{9}$ 1811) blev Gaarden solgt til Forvalter *Christen Kier* af Frederiksgave for 15,500 Rgd. — $\frac{17}{6}$ 1819 købte Kammerraad Kier af Hans Nielsen (Solgaard) i Borlev, et nærmere betegnet Areal i Borlev Mose, for 180 Rigsbankdaler.

$\frac{16}{6}$ 1819 købte han et Tørveskifte i Borlev Mose af Abraham Jensen i Borlev, for 100 Rbd. Sølv.

$\frac{11}{6}$ 1819 købte han af Christen Andersen paa Gaard Nr. IV i Hesselballe 2 Skovparceller i Ammitsbøl Skov for 300 Rigsbankdaler.

$\frac{12}{4}$ 1823 købte han ved 5. Auktion over Peder Jørgensen Røyles Gaard, paa Hesselballe Mark, denne for 100 Rigsbankdaler Sølv, samt kongelige Penge 125 Rgd. 48 Sk. Skøde $\frac{27}{2}$ 1824. Denne Gaard, der da kaldtes »Sønderballegaard« eller »Kaptajnens Gaard«, og havde 2 Tdr. Hartkorn, var det vestligste af den nuværende »Søndermark« (senere udstykket) og var i 1786 solgt fra Gaard Nr. V i Hesselballe¹). Det er det nuværende Matr. Nr. 7. —

¹) Kaldtes da »Luun-Agre«.

Ved Auktion $15/4$ 1830 (Skøde $17/12$ 1830) købte Kammerraad Kier, Gaard Nr. IV i Hesselballe, for 3700 Rbd. rede Sølv. Hartkornet var 6 Tdr. 3 Skp. $2\frac{3}{4}$ Album af Ager og Eng, og Skovskyld 2 Album. Denne Gaard, den senere Nr. 3 (Gammeleje), blev efter Ejeren Christen Andersens Død solgt ved offentlig Auktion, da der var umyndige Arvinger.

Der medfulgte hverken Besætning eller Løsøre.

Af denne Gaard solgte Kammerraad Kier $19/12$ 1830 til Søren Madsen Buhl paa Gaard Nr. III (senere Nr. 2) *Marken* »Nederhaven« (mellem I. Kyeds Gaard og *Skoven* »Nederhaven«), Skoven »Nederhaven« og Marken syd for denne (oprindeligt til Gaard Nr. V), samt »Gravenshaug« (senere Grønneshaug og »Grønshave«, Matr. Nr. 36 Starup) med Hartkorn ialt ca. 3 Tdr.

Endvidere solgte han $2/10$ 1831 Hovedparcellen med Bygninger til Lauritz Jensen Fredsted for 1000 Rgd. Sølv.

$21/12$ 1833 købte Kammerraad Kier af Hans Willadsen i Hesselballe: 1) dennes Hus (12 Fag Stuehus og 12 Fag Udhus) og Have og Toftlod (senere Matr. Nr. 8a) af Hartkorn 1 Skp. og 1 Fdk., 2) en Parcel af »Østre Hede«, af Hartkorn 1 Skp. (nuværende Matr. Nr. 8b) købt af Niels Chr. Kyed $25/7$ 1785, oprindeligt hørende til Gaard Nr. V, samt 3) 1 Parcel af Borlev Mose.

Som Betaling for Ejendommen fik Hans Willadsen og hans Søster Anna Willadsdatter Aftægt paa Ejendommen for Livstid, kapitaliseret til 370 Rgbdl. rede Sølv.

$6/10$ 1841 solgte Kammerraad Kier til L. J. Fredsted, den Ejendom paa Søndermarken — »Kaptajnens Gaard«, eller »Sønderballegaard« kaldet — som han havde købt ved Auktion i 1823. — Hartkornet var 2 Tdr., Købesummen var 600 Rgd. rede Sølv, foruden de 125 Rgd., der indestod i Ejendommen.

Ved Kammerraad Kiers Død i 1853, gik Gaarden over til min Bedstefader *Lauritz Jensen Fredsted*, der, som før nævnt, da ejede Gaard Nr. IV (senere Nr. 3), nuværende Gammeleje. Han lagde de 2 Gaarde sammen til 1 Gaard, tilligemed hvad han havde købt ind til Gaard Nr. IV. —

1877 overtog min Fader *Christian Thygesen*, Gaardene, der i 1890 atter blev delt i 2 Gaarde.

¹/₁₁ 1894 overtog jeg Hesselballegaard, og min Svoger Christian Sørensen, Gammelje. —

Matr. Nr. 3 d (Christen Andersens Mark), der nu hører til Gammelje, tror jeg, i sin Tid hørte til Gaard Nr. V, og er solgt til Gaard Nr. IV. I alt Fald fulgte den med sidstnævnte Gaard, da Kammerraad Kier købte den i 1830, og han beholdt denne Parcel, da han solgte Resten af Gaarden til Søren Buhl og Lauritz Jensen Fredsted. —

Gaard Nr. III,

senere Nr. 2. Denne Gaard ligger der, hvor der forhen har ligget en Herregaard, om hvilken jeg i Indledningen har givet nogle faa Oplysninger.

Gaard Nr. III fik ved Udstykningen i 1776 følgende Jorder:

1. »Toften« vest for Gaarden, og en Del af »Overkobbek«, Marken vest for »Overkobbelvej« fra Hesselballe til Borlev Kirkevej (nu en Del af Matr. Nr. 2 a).
2. »Skager« (vest for Hesselballegaards Søndermark, syd for Vejen til Borlev (en Del af 2 a).
3. »Østerfælled« (mellem Byen og Landevejen).
4. »P. Hansens Gammeljord«, øst for Brakker-Skov-Vejen, syd for Borlevvejen (nu Matr. Nr. 2 c).
5. Vistnok en Lod af Nederhave-Skoven.

Alle gamle Papirer vedrørende denne Gaard er desværre tilintetgjort, men af Skøder m. m. for de andre Gaarde i Hesselballe og ved Hjælp af de gamle Kort, kan dog konstateres omtrent alle Ændringer i Gaardens Tilliggende.

Efter P. Lindholm, har Fæsterne paa denne Gaard fra ca. 1662 og til Udstykningen 1776 været: *Madtz Andersen*, hans Søn *Anders Madtzen*, og dennes Søn *Peder Andersen*, der døde 1740. Hans Datter *Kirsten* beholdt Gaarden og blev i 1757 gift med *Erik Nielsen* (Lysholt) fra Jordrup. Iøvrigt henvises til Stamtavle III.

Erik Nielsen Lysholt var den første Selvejer paa Gaarden, idet han købte den ved den store Auktion i 1765. Senere købte han en Del Jord fra Brakker (Matr. Nr. 8 a), og den lille Lod, Matr. Nr. 37 c Starup (syd for Aaen), der ligesom

den større Lod nord for Aaen, nuværende Matr. Nr. 36 a, kaldtes »Gravenshaug« (Grønshave).

Erik Nielsen Lysholts havde ingen Børn, og efter deres Død i 1807, arvede Erik Niensens Kones Broderdatter *Kirsten Pedersdatter*, der havde været Plejedatter hos dem, fra ganske lille, Gaarden. (Hun var altsaa Søster til Lauritz J. Fredsteds Fader, Jens Pedersen, der paa den Tid havde »Hesselballegaard«.)

Samme Aar — 1807 — blev hun gift med *Søren Madsen Buhl* fra Dons, der efter hendes Død 1831 i 1832 blev gift med Agnete Holgersdatter Buhl fra Skovgaard.

Søren Buhl købte $^{19}/_{12}$ 1830 af Kammerraad Kier en Del af Gaard Nr. IV (Gammeleje), nemlig: Marken Nederhaven (mellem Skoven og I. Kyeds Gaard), Skoven Nederhaven (en Del af den) og Marken syd for Skoven (Storkereden) og »Gravenshaug« (Grønshave, Matr. Nr. 36 a, Starup), af Hartkorn godt 3 Tdr. —

$^{10}/_{12}$ 1832 solgte Søren Buhl til P. Hansen paa »Løjtnantens Gaard« (Grabougaarden, Matr. Nr. 6) Marken øst for Brakervejen, syd for Borlevvejen, nu Matr. Nr. 2 c, af Hartkorn 3 Skp. 2 Fdk. $2^{1}/_{4}$ Album. —

$^{30}/_{1}$ 1834 solgte han til Lauritz Jensen Fredsted paa Gaard Nr. IV, »Gravenshaug«, d. v. s. baade Matr. Nr. 36 a og 37 c, Starup, af Hartkorn 4 Skp. $2^{1}/_{2}$ Album for 400 Rgd. —

Søren Buhl købte en Skovlod i Ammitsbøl Skov og 1 Mose-skifte i Hjelmstrup.

Søren Buhl døde i 1855, og Datteren *Kirsten Buhl* ~ P. Jørgensen fra Vinding, fik da Gaarden. P. Jørgensen døde 1888, og Gaarden blev i 1895 solgt til N. Madsen fra Pjedsted, der i 1908 solgte den til Poul Nyboe fra Skanderup, der igen solgte den i 1918. —

Gaard Nr. IV,

senere Nr. 3 (Gammeleje), blev ved den store Auktion solgt (approberet $^{5}/_{7}$ 1765), men Køberen betalte ikke. Den blev da udbudt igen 1767 og 1769, og $^{31}/_{8}$ 1769 købte *Hans Olufsen* den for 626 Rgd. 4 Sk.

Hans Olufsen har $^{13}/_{11}$ 1774 overladt Gaarden til Peder Christensen fra Brakker (Nyborg Baraquer) og denne har $^{4}/_{1}$

1775 overladt Gaarden til *Anders Andersen* i Hesselballe, der da ogsaa ejede Gaard Nr. II.

De foregaaende »Ejere« havde aldrig betalt Købesummen, og havde selvfølgelig heller ikke haft Skøde paa Gaarden, og var i Restance for Renter m. m. til den kongelige Kasse til et Beløb af 137 Rgd. 63 Sk.

Anders Andersen, der saaledes blev den første Selvejer af Gaarden, betalte Restancerne og den halve Købesum: 313 Rgd. 2 Sk., medens den halve Købesum blev indestaaende i Gaarden mod 4 $\frac{0}{100}$ Rente aarlig, og fik kgl. Auktions-Skøde paa Gaarden $\frac{17}{8}$ 1775.

Jorderne, der kom til at høre til Gaarden ved Udstykningen 1776 var følgende:

1. »Toften«, nord for Gaarden, mellem Tudvadvejen mod Vest, og »Lillemarken« mod Øst, mod Nord til »Langager«.
2. »Langager«, mellem I. Kyeds Mark mod Vest, Hesselballegaards »Langager« mod Øst, og mod Nord til Engen syd for »Kokborgmarken«. 1 og 2 er tilsammen det senere Matr. Nr. 3a.
3. Marken »Nederhaven«, mellem Skoven og I. Kyeds Mark. Er det senere Matr. Nr. 3b.
4. Det senere Matr. Nr. 10, Hesselballe (der nu hører til Julius Michelsens Gaard) mellem Landevejen mod Syd og Vest, (Landevejen gik da øst for J. Michelsens Gaard), Østved Sogneskel mod Nord, og Hesselballegaards »Hede« mod Øst.
5. Vistnok 1 Lod af »Nederhave«-Skoven.

Allerede $\frac{23}{6}$ 1778 solgte Anders Andersen Gaard Nr. IV til *Niels Christensen Kyed*, der var gift med Anders Andersens Søster, Anna, for 350 Rigsdaler, foruden de kongelige Penge (313 Rigsdaler, 2 Sk.), der indestod i Gaarden fra Auktions-salget.

Niels Kyed magelagde i 1783 et Stykke Skov i Ammitsbøl Skov med Gaardejer Michel Nielsen af Ammitsbøl.

$\frac{25}{7}$ 1785 solgte han til Willads Hansen i Hesselballe en Parcel af »Østre Hede«, af Hartkorn 1 Skp., for 60 Rgd. Denne Lod er det senere Matr. Nr. 8b, og den havde Niels Kyed købt af Søren Pedersen paa Gaard Nr. V (Skødet er først skreven $\frac{1}{5}$ 1786) tillige med en Lod, kaldet »Nederhaven«, af 3 Skp.

Hartkorn for 190 Rgd. — Denne Lod »Nederhaven«, »der grænser med den østre Side til Erik Nielsens Toft, med den søndre Side til Borlev Kirkevej, med den vestre Side til Jørgen Pedersens Lod og med den nordre Ende til Niels Kyeds egen Lod«, har været Skoven »Nederhaven« (eller rettere: det meste af den) og den syd for Skoven liggende Mark, senere kaldet »Storkereden«. »Jørgen Pedersens Lod« er en Del af Skoven og den vest derfor liggende Mark, som Jørgen Pedersen har beholdt, da han solgte Gaard Nr. I til Lauritz Andersen.

$\frac{7}{4}$ 1800 solgte Niels Kyed Gaarden med Besætning og Indbo til sin tilkommende Svigersøn *Christen Andersen* af Spjarup, for 400 Rgd. og Aftægt. Denne Aftægt bestod i: 50 Rgd. kontant aarlig, 32 Pund Smør aarlig, 1 Pot sød Mælk daglig, Brug af 1 Stue og 1 Kammer, desuden Befordring (dog i Plovtiden — April og Maj — kun 1 Gang til Købstad og 1 Gang til Kirke). Han forbeholder sig en komplet Seng: 2 Underdyner, 1 Overdyne, 1 Hoveddyne, 2 Puder samt 1 Par Hørgarns- og 1 Par Blaargarns Lagner, 1 Sølvkande, 4 Sølvskeer og forskelligt Indbo; desuden Løn og Kost til 1 Pige til hans Opvartning, forsaavidt han forlanger det.

De Jorder, Christen Andersen i 1800 fik med Gaarden, var altsaa: 1) Gaarden, som Niels Kyed 1778 købte den af Anders Andersen, med 6 Tdr. 2 Skp. Hartkorn og 1 Album Skovskyld, 2) 2 Skovskifter i Ammitsbøl (ved Magelæg 1783), 3) 1 Tørveskifte i Hjelmdrup, som N. Kyed i 1789 havde købt af »Falenkamp«, 4) 1 Tørveskifte i Hjelmdrup, købt i 1786 $\frac{22}{5}$ af Anders Dyhr og 5) »Nederhauge« købt fra Gaard Nr. V (Søren Pedersen) i 1786. Tilsammen af Hartkorn: 6 Tdr. 5 Skp. og 1 Alb. Skovskyld.

Af de i Gaarden indestaaende kongelige Penge, 337 Rgd., betaler Christen Andersen i 1811 302 Rgd. $4\frac{1}{2}$ Sk.

$\frac{13}{1}$ 1810 (Købekontrakt af $\frac{25}{1}$ 1808) købte Christen Andersen, af Niels Nielsen Brødsgaard, paa Gaard Nr. 4 (Iver Kyeds Gaard) en Lod, »Nederhauge« kaldet, af Hartkorn 2 Skp. 3 Fdk. og 1 Alb. Skovskyld. Det var den Lod, Jørgen Pedersen i 1782 beholdt (da han solgte Gaard Nr. I) foruden den Lod han byggede paa. Købesummen var 180 Rgd., og i Skødet er anført, at »Parcelen er beliggende paa Hesselballe Mark,

for sig selv indhegnet, imellem mine 2 Hauger og Agerlod til de 3 Sider«.

Desuden købte Christen Andersen, ogsaa af Niels Nielsen Brødsgaard, Lodden »Gravenshaug« (Grønshave), Matr. Nr. 36 Starup, som Jørgen Pedersen havde købt ind til Gaard Nr. 4 (fra en Gaard i Starup).

Christen Andersen solgte til Mads Jørgensen Kokborg paa Nørballehus, den senere »Nørballegaard«, en stor Jordlod (nævnt under Gaardens Tilliggende Nr. 4) det meste af nuværende Matr. Nr. 10, Hesselballe.

Christen Andersen døde 1829, og nogle af hans Børn var umyndige, hvorfor Gaarden blev solgt ved Auktion. Den blev først opraabt i 6 forskellige Parceller og til sidst under eet. Ved Auktionen, der afholdtes $^{15}/_4$ 1830 (Skødet læst $^{17}/_{12}$ 1830) købte min Oldefader, *Kammerraad Kier*, hele Gaarden for 3700 Rgd. Den var da 6 Tdr., 3 Skp., $2^{3}/_4$ Alb. Hartkorn og 2 Alb. Skovskyld. Deraf solgte Kammerraad Kier $^{19}/_{12}$ 1830 til Søren Madsen Buhl (paa Gaard Nr. III, senere Nr. 2) Marken »Nederhaven« (mellem Skoven og J. Kyeds Gaard), Skoven »Nederhaven« og Marken syd for Skoven (»Storkereden«) (begge oprindelig til Gaard Nr. V) samt »Gravenshaug« (»Grønneshaug«, senere »Grønshave«) — Matr. Nr. 36 Starup.

$^{2}/_{10}$ 1831 solgte Kammerraad Kier Hovedparcellen med Bygningerne til min Bedstefader, *Lauritz Jensen Fredsted*, for 1000 Rgd. Selv beholdt han nuværende Matr. Nr. 3 d (Christen Andersens Mark), og »Jørgen Pedersens Lod af Nederhaven«.

Til Gaarden — som L. J. Fredsted da købte den — hørte altsaa »Toften« og »Langager«, af Hartkorn 2 Tdr., 7 Skp., 2 Fdk., $1^{1}/_2$ Alb. — $^{6}/_{10}$ 1841 købte L. Fredsted af C. Kier »Kaptajnens Gaard« (det vestligste af Søndermarken, nuværende Matr. Nr. 7), af Hartkorn 2 Tdr., for 600 Rgd. (herunder kgl. Penge 125 Rgd. 48 Sk.). Bygningerne blev nedbrudte 1842 eller 1843.

$^{30}/_1$ 1834 købte han af Søren Buhl (paa Gaard Nr. III, senere Nr. 2) »Gravenshaug« (Matr. Nr. 36, Starup), af Hartkorn 3 Skp., 3 Fdk., $1^{3}/_4$ Alb., og en Parcel (senere Matr. Nr. 37 c Starup), »beliggende ved den søndre Ende af førnævnte Jordlod«, af Hartkorn 1 Fdk., $^{3}/_4$ Alb. for 400 Rgd.

$18/12$ 1847 købte han af Otto Pedersen: 1) »Nedenskovhus« med Jord og Bygninger (men ingen Besætning), af Hartkorn 2 Skp. 2 Alb. (nyt Hartkorn 7 Skp., 2 Fdk.), 2) nogle forhen umatrikulerede Jorder: Ammitsbøl Nr. 20, Hartkorn 1 Skp., 1 Fdk., og Rugsted Nr. 29, Hartkorn 1 Skp., 1 Fdk., 2 Alb. for 2300 Rgd. — Nedenskovhus (senere Ottos Lod) er Kokborgmarken, nuværende Matr. Nr. 9.

$29/6$ 1852 købte L. Fredsted af Niels Bendixen »Grabougaarden«, fejlagtig kaldet »Gravbogaarden«, ogsaa kaldet »Løjtnantens Gaard« (østligste $2/3$ af »Søndermarken«, nuværende Matr. Nr. 6), af Hartkorn 2 Tdr., 6 Skp., og en Lod (nuværende Matr. Nr. 2 c, »P. Hansens Gammeljord«), af Hartkorn 5 Skp., 2 Fdk., $2\frac{1}{4}$ Alb., for ialt 5500 Rgd. — Den sidstnævnte Lod hørte fra Udskiftningen 1776 til Gaard Nr. III (senere Nr. 2) og er $10/12$ 1832 af Søren Buhl solgt til Niels Bendixens Svigerfader og Formand paa Gaarden, Peter Hansen.

I 1854 magelagde L. Fredsted et Stykke af »Kokborgmarken« med Clemmen Clausen af Ødsted.

Ved kgl. Bevilling af $31/10$ 1846 sammenlagde L. Fredsted den ham tilhørende Gaard: Matr. Nr. 3 a Hesselballe, 36 og 37 c Starup, af nyt Hartkorn: 5 Tdr., 4 Skp., 1 Fdk., $2\frac{3}{4}$ Alb., med Gaarden: Matr. Nr. 7 Hesselballe, af nyt Hartkorn 2 Tdr., 2 Skp., 1 Fdk., 2 Alb.

Ved kgl. Bevilling af $25/10$ 1851 sammenlagde L. Fredsted Matr. Nr. 2 c og 6 Hesselballe (P. Hansens Gaard), af nyt Hartkorn 4 Tdr., 7 Skp., 1 Fdk., $\frac{1}{4}$ Alb., med Matr. Nr. 3 a, 7 og 9 Hesselballe, 36 og 37 c Starup, 20 Ammitsbøl og 29 Rugsted, af nyt Hartkorn: 9 Tdr., 1 Skp., 0 Fdk., $\frac{3}{4}$ Alb., tilsammen godt 14 Tdr. Hartkorn.

Ved Kammerraad Kiers Død arver L. Fredsted Gaard Nr. 1 (forhen Nr. II), bestaaende af Matr. Nr. 1 (nuværende Matr. Nr. 1 a + 1 b) Hesselballe (d. v. s. »Toften«, syd for Gaarden, »Kammerraadens Gammeljord«, øst for Toften), »Lillemarken«, »Langager«, »Hattefutteral«, »Kløvermarken«, hele »Heden« med »Krogen«, 3 d (»Chr. Andersens Mark«), og Matr. Nr. 8 a (nord for Vejen ved Hesselballegaard), 8 b (»Østre Hede«), som P. Chryssing i sin Tid havde i Fæste, samt en Del Tørveskifter i Hjelmdrup og Borlev Moser, alt af Hart-

korn 16 Tdr., 0 Skp., 2 Fdk., 1½ Alb. Endelig medfulgte Skoven i Ammitsbøl, Matr. Nr. 26.

Ved kgl. Bevilling af ²⁵/₁ 1862 blev begge Gaarde da sammenlagt til een Gaard, »Hesselballegaard«.

Gaarden nord for »Gaden«, som Vejen gennem Hesselballe altid er bleven kaldt, bortforpagtede L. Fredsted ¹/₅ 1854 til min Fader, Christian Thygesen.

Bygningerne var da nyopført i 1852 og 1853, og de Jorder, der da blev lagt under Gaarden, var »de udfor Gaarden liggende 3 Marker, der grænser umiddelbart til hverandre og gaar mod Nord til Ødsted Sogneskel«, og »4 sammenhængende Marker, der ligger nord for Landevejen mellem Kolding og Viborg, umiddelbart stødende op til denne Vej og grænsende mod Nord til Ammitsbøl Skov«, altsaa: »Toften«, »Langager« (mod Vest), »Kokborgmarken«, »Kløvermarken«, begge »Heder« og »Krogen«.

Driftsplanen var bestemt saaledes: For de vestligste 3 Marker ved Gaarden, inddelt i 7 Skifter: Brak, Raps, Vintersæd, Byg, Havre (udlagt) og 2 Kløver- og Græsmarker. For Markerne Øst for Landevejen 7 Indtægter: Brak, Vintersæd, Byg, Havre og 3 Kløver- og Græsmarker.

Besætningen, der fulgte med Gaarden, var 6 Heste, 36 Køer, 4 Aarings-Kalve, 3 Grisesøer, 3 Galte og 4 Faar.

Forpagtningsafgiften var aarlig 1100 Rgd., der betaltes halvaarlig forud.

I 1877 fik min Fader Skøde paa begge Gaardene.

Gaard Nr. V.

Denne Gaard laa lige vest for Gaard Nr. I, altsaa vestligst af de 3 Gaarde, der laa syd for »Gaden«.

Ved Auktionen 1765 købte Peder Andersen (Broder til Lauritz Andersen paa Gaard Nr. II) den. Han døde samme Aar, og hans Enke solgte i 1783 Gaarden til en af Sønnerne, Søren Pedersen.

Gaarden var efter Udskiftningen 1776 af samme Størrelse som de andre Gaarde i Hesselballe, af Hartkorn 6 Tdr., 2 Skp. og 1 Alb. Skovskylid.

Jorderne, der hørte til den, var:

1. En »Toft«lod syd for Gaarden.
2. En »Søndermarks-lod« (»Kaptajnens Gaard«).
3. Af det senere Matr. Nr. 4 (J. Kyeds Gaard) den Del, der ligger vest for Vejen til Tudvad.
4. Det senere Matr. Nr. 5 (nu til J. Kyeds Gaard).
5. En Lod af »Østre Hede«, nuværende Matr. Nr. 8 b (nu til Hesselballegaard).
6. En Lod af Skoven »Nederhaven« og den syd for denne Skov liggende Mark (»Storkereden«), nu til Gaard Nr. 2 (forhen Nr. III).
7. Nuværende »Christen Andersens Mark«, Matr. Nr. 3 d, nu til »Gammeleje«.

¹/₅ 1786 solgte Søren Pedersen Gaardens »Bygninger, Gaardsplads og Hauge« og den syd for Gaarden liggende »Toft« (»med den vestre Side til Vejen, som gaar fra Byen, den søndre Ende støder til Borlev Kirkevej, den østre Side grænser til Lauritz Andersens Toft og den søndre (skal være *nordre*, A. Th.) Ende til Byen Hesselballe«) til Laurits Andersen paa Gaard Nr. II, samt et nærmere betegnet Stykke Tørvemose paa »Bølling Hede«, for 421 Rgd. 54 Sk. (foruden 78 Rgd. 42 Sk. kongelige Penge, der indestod paa Jordlodden fra den kongelige Auktion). Hartkornet paa Toften var 1 Tdr. 2 Skp. Bygningerne blev nedbrudt.

¹/₅ 1786 solgte Søren Pedersen til Niels Christensen Kyed paa Gaard Nr. IV (senere Nr. 3, »Gammeleje«) en »Nederhauge«-Lod (beskrevet under Gaard Nr. IV), af Hartkorn 3 Skp., samt en Lod af »Østre Hede«, Hartkorn 1 Skp., (»grænsende til Landevejen med den vestre Side, til Lauritz Andersens Lod (»Kløvermarken«) med den nordre Side, til Starup Markskel med østre, og til Erik Nielsens Lod med den søndre Side«), altsaa nuværende Matr. 8 b, for 190 Rgd., foruden kongelige Penge 31 Rgd. 36 Sk.

Samme Aar, 1786, solgte Søren Pedersen en Jordlod, »beliggende syd for Borlev Kirkevej, »Sønderballe« kaldet (nuværende Matr. Nr. 7), af Hartkorn 2 Tdr. Der blev bygget paa denne Jordlod, der skiftede Ejer flere Gange. Den kaldes i nogle Skøder »Sønderballegaard«, senere »Kaptajnens Gaard«

efter en Ejer, Kaptajn von Lange. I 1823 blev den ved Auktion købt af Kammerraad Kier og lagt under Gaard Nr. II (senere Nr. 1). De sidste Bygninger blev først nedbrudt i 1842, da Chr. Kier solgte Jordlodden til L. Fredsted.

Til Nis Hansen i Tudvad solgte Søren Pedersen samme Aar (1786) en Jordlod vest for Vejen fra Hesselballe til Tudvad, af Hartkorn 2 Tdr. 1 Skp.; det er den Del af Matr. Nr. 4, der ligger vest for Tudvadvejen og Matr. Nr. 5, hvilket alt senere er købt ind til Iver Kyeds Gaard.

Det nuværende Matr. Nr. 3 d (»Christen Andersens Mark«), der nu hører til »Gammeleje«, hørte ogsaa til Gaard Nr. V.

Hvornaar og til hvem denne Lod er solgt, har jeg ikke kunnet finde noget om, men jeg formoder, at Søren Pedersen har solgt den i 1786 eller snart derefter til Niels Christensen Kyed paa Gaard Nr. IV (Gammeleje), skønt den ikke nævnes i Niels Kyeds Skøde af $\frac{7}{4}$ 1800 til Christen Andersen, men da Kammerraad Kier i 1830 købte Gaard Nr. IV efter Christen Andersen, fulgte den omtalte Lod med, og den har baaret Christen Andersens Navn siden.

Gaard Nr. V blev saaledes fuldstændig udstykket, Bygningerne blev, som før nævnt, ligesom Bygningerne til Gaard Nr. I, nedbrudt, og der var da tilbage i Byen de 3 Gaarde, der ligger der endnu, og som da havde Nr. II, III og IV og som efter den nye Matrikul fik Nr. 1, 2 og 3.

Hus Nr. VI

var det senere Matr. Nr. 8a. Ved den kgl. Auktion $\frac{30}{5}$ 1765 (Skøde af $\frac{24}{11}$ 1767) købte Willads Hansen Hus Nr. VI i Hesselballe, af Hartkorn 1 Skp. 1 Fdk., for 39 Rgd. 21 Sk. Af Ejendommen var der efter Jordebogen af 1733 svaret aarlig 2 Rgd. 24 Sk.

Huset og Jordlodden laa nord for Vejen gennem Hesselballe, skraat overfor Indkørselen til Hesselballegaard, hvor nu Gammelejes Have er.

(Lindholm oplyser i »Starup Sogn«, at Willads Hansens Fader, Hans Laursen, havde Ejendommen i Fæste 1733, og hans Bedstefader Lauritz Hansen i 1718.)

Willads Hansen (f. 1724, d. 1809) var gift med Maren

Jespersdatter (f. 1731, d. 1792), Søster til Dorthe Jespersdatter (St. III, Nr. 118) og Datter af Jesper Sørensen i Tudvad og Anna Jakobsdatter Haar fra Skovgaard.

Willads Hansen købte $\frac{3}{5}$ 1800 et Tørveskifte i Borlev Mose for 20 Rgd. af Niels Thomsen og Søren Christensen af Borlev.

$\frac{25}{7}$ 1785 købte han af Niels Chr. Kyed paa Gaard Nr. IV, den »Hede-Lod« som Niels Kyed havde købt af Søren Pedersen paa Gaard Nr. V. Hartkornet var 1 Skp. Lodden er det senere Matr. Nr. 8b. Prisen var 60 Rgd.

Willads Hansens havde 2 Børn, Anna, f. 1760, d. $\frac{18}{1}$ 1845, og Hans Willadsen, f. 1764, d. $\frac{30}{1}$ 1846.

$\frac{22}{2}$ 1791 solgte Willads Hansen Ejendommen til Sønnen Hans Willadsen for 96 Rgd.

$\frac{21}{12}$ 1833 solgte Hans Willadsen Ejendommen til Kammerraad Kier, Gaard Nr. 1, for en aarlig Pengeydelse, Græs og Foder til 1 Ko, og Aftægt for Hans Willadsen og hans Søster, kapitaliseret til 370 Rgd. rede Sølv.

Foruden det nævnte, og Bolig i Huset, samt Plads til Ko og Brændsel, skulde de have følgende:

- 20 Skp. Rug aarlig eller ugentlig et 8 ⊗ 's Rugbrød,
- 8 — Byg - - - 4 Skp. Gryn eller 1 Skp. $\frac{1}{4}$ aarlig,
- 8 — Boghvede eller 4 - - - 1 - $\frac{1}{4}$ —
- 8 — Malt eller 1 Fjerding Øl i hver Maaned,
- 2 — Grubbemel eller $\frac{1}{2}$ Skp. hver $\frac{1}{4}$ Aar,

4 Lispund røget Flæsk = 2 Lispund Foraar og 2 Lispund Efteraar — alt i forsvarlige og gode Fødevarer,

4 ⊗ Uld — det halve Foraars- og det halve Efteraarsuld, og 8 Rbdl. rede Sølv, betalt 4 Gange om Aaret eller 2 Gange hvert Kvartal.

4 Læs Kvas og 12 Læs Tørv aarlig — bragt i Hus.

Alle Præstationerne skulde træde i Kraft og beregnes fra 12. Januar 1834.

Anna Willadsdatter døde 1845 og Hans Willadsen 1846, og efter hans Død blev Bygningerne nedbrudt.

Hus Nr. VII.

Om Hus Nr. 7, der maa være flyttet ud paa Marken før Udstykningen i 1776, ved jeg ikke meget.

Ejendommen bestod af nuværende Matr. Nr. 9 («Kokborgmarken» der nu hører til »Gammeleje») og Bygningerne laa i det nordøstre Hjørne af Marken; Ejendommen kaldtes »Nedenskovhus« (Neyenskov). Den havde 2 Skp. 2 Alb. Hartkorn. Til Ejendommen hørte Matr. Nr. 20 Ammitsbøl, af Hartkorn 1 Skp. 1 Fdk. og Nr. 29 Rugsted af Hartkorn 1 Skp. 1 Fdk. 2 Alb.

^{18/12} 1847 solgte den daværende Ejer Otto Pedersen, Ejendommen til L. Fredsted paa Gaard Nr. IV for 2300 Rgd. Bygningerne blev da nedbrudt. Den kaldtes omkring den Tid ogsaa »Ottos Lod«.

Iver Kyeds Gaard

(efter Matrikullen af 1844 Gaard Nr. 4) er flyttet ud fra Byen i 1782, da Jørgen Pedersen paa Gaard Nr. I nedbrød en Del af denne Gaards Bygninger og byggede en Gaard paa den Lod, hvor Iver Kyeds Gaard endnu ligger, og solgte Resten af Bygningerne og det meste af Jorden, der hørte til Gaarden, til Lauritz Andersen paa Gaard Nr. II (Hesselballegaard), der nedbrød Bygningerne og lagde Jorden under Gaard Nr. II.

Jorderne, Jørgen Pedersen beholdt, var omtrent den Del af det nuværende Matr. Nr. 4, der ligger Øst for Vejen, fra Hesselballe til Tudvad. Nævnte Vej er senere rettet lidt. Desuden beholdt Jørgen Pedersen en »Nederhave«-Lod, vestligst ind til Borlev Skel.

Førstnævnte Lod havde 1 Td. 6 Skp. Hartkorn og Nederhavelodden 2 Skp. 3 Fdk. Hartkorn og 1 Alb. Skovskyld.

Som det vil ses af Kortet, laa Gaarden, Jørgen Pedersen byggede, sydligere end den nuværende Gaard.

^{6/6} 1783 købte Jørgen Pedersen af sin Broder Jens Pedersen, der havde en Gaard i Starup («Ødegaard», den Gaard, Jens og Anna Berg nu har), Lodden »Gravenshaug« (Grønshave) nu Matr. Nr. 36 Starup, af gml. Hartkorn 1 Skp. Arealet var ca. 10 Td. Land.

^{22/5} 1786 købte Jørgen Pedersen sammen med Lauritz Andersen og Niels Chr. Kyed i Hesselballe af Anders Dyhr paa Ballegaard i Egtved Sogn 1 Stykke Tørvemose i Hjelmstrup Mose, for 85 Rigsdaler; det er det store Stykke Tørvemose

hvoraf ca. $\frac{2}{3}$ nu hører til Hesselballegaard og ca. $\frac{1}{3}$ til Iver Kyeds Gaard.

$\frac{1}{4}$ 1808 tilskøder Jørgen Pedersens Enke, Voldborg Udesdatter, Gaarden til Niels Nielsen Brødsgaard fra Stallerupgaard for 400 Rgd. Der var $\frac{13}{11}$ 1807 oprettet en Mageskiftekontrakt imellem dem, saaledes at Voldborg Udesdatter skulde have Niels N. Brødsgaards Ejendom »Stallerupgaard«.

Samtidig — $\frac{1}{4}$ 1808 — købte Niels N. Brødsgaard af Jens Sørensen Pallesen en Jordlod for 200 Rgd. foruden indestaaende kongelige Penge 88 Rgd. 5 Mk. 6 Sk. Denne Jordlod var en Parcel af den Lod Søren Pedersen i 1786 solgte fra Gaard Nr. V i Hesselballe til Nis Hansen i Tudvad. Hele denne Lod havde 2 Tdr. 1 Skp. Hartkorn.

Ved Bevilling af $\frac{29}{3}$ 1806 faar Nis Hansen Tilladelse til at skille denne Lod i 2, saaledes at Parcel I faar 1 Td. 3 Skp. 1 Fdk. 1 Alb. Hartkorn og Parcel II: 5 Sk. 2 Fdk. 2 Album.

Parcel I har Nis Hansen saa $\frac{9}{7}$ 1806 solgt til Jens Sørensen Pallesen, og det er denne Parcel Jens Sørensen $\frac{1}{4}$ 1808 sælger til Niels N. Brødsgaard, og som altsaa er den Del af Matr. Nr. 4 Hesselballe, den ligger vest for Vejen fra Hesselballe til Tudvad.

I samme Handel medfulgte Retten til Tørvegravning i et »lidet« Tørveskifte i Hjelmdrup Mose, erhvervet af Jens Sørensen $\frac{15}{6}$ 1805.

Jens Sørensen Pallesen var gift med Jørgen Pedersens og Voldborg Udesdatters Datter, og da han ikke selv havde nogen Gaard, har han og hans Kone sikkert boet hos Jørgen Pedersens og har bestyret Gaarden der, efter Jørgen Pedersens Død. Det har selvfølgelig været Meningen, at Jens Sørensens skulde have Gaarden, og den Jord, Jens Sørensen købte i 1806 blev naturligvis dreven fra Gaarden, og skulde have været lagt ind under den, naar Jens Sørensens blev Ejer af den.

Maaske er det Jørgen Pedersens Enke der har købt Jorden og Jens Sørensen er bleven »skreven for den« for at spare senere Udgifter.

Grunden til at de saa alligevel i 1808 har solgt Gaarden til Niels N. Brødsgaard, har muligvis været den, at Bygningerne, der i 1782 var opført af gamle Materialer fra Gaard Nr. I i

Hesselballe, har været saa daarlige, at de stod for en større Reparation eller Ombygning.

Niels Nielsen Brødsgaard byggede dog først et nyt Stuehus i Aaret 1846, men i 1853 flyttede han hele Gaarden længere nordpaa til hvor den nu ligger.

¹³/₁ 1810 (Købekontrakt af ²⁵/₁ 1808) solgte N. N. Brødsgaard til Chr. Andersen paa Gaard Nr. IV (Gammeleje) Nederhavelodden, af Hartkorn 2 Skp. 3 Fdk. samt 1 Alb. Skovskyld for 180 Rgd., og omtrent samtidig solgte han — ogsaa til Christen Andersen — »Gravenshaug« (Matr. Nr. 36 Starup), af Hartkorn 1 Skp., købt af Jørgen Pedersen i 1783.

Ved Auktion ¹/₃ 1822 købte Niels N. Brødsgaard den foranævnte Parcel II af det Hesselballejord Nis Hansen i Tudvad i 1786 havde købt af Søren Pedersen paa Gaard Nr. V i Hesselballe, samt en Parcel Tudvadjord. Hesselballejorden (der er det nuværende Matr. Nr. 5) havde af Hartkorn 5 Skp. 2 Fdk. 2 Alb. og Tudvadjorden 3 Skp. Hartkorn og ¹/₄ Alb. Skovskyld.

Efter Nis Hansens Død er Gaarden gaaet over til hans Datter Anne Nisdatter. Hun sælger ¹²/₈ 1817 de nævnte 2 Parceller til sin Stedfader Jørgen Bertelsen af Vester Nebel for 170 Rgd., foruden kongelige Penge, i førstnævnte Parcel 44 Rgd. 77 Sk., og i sidstnævnte 22 Rgd. 68 Sk.

Anne Nisdatter forbeholder sig dog et Stykke Eng, der »mod Øst gaar til Vejen fra Tudvad til Hesselballe, til Hesselballe Mark med den søndre Side, i vester til den store Sten som ligger paa Niels Brødsgaard Lod paa Hesselballe Mark¹⁾ af Størrelse i Bredden til Nød 99 Alen i den østre Ende, og i den nordre Ende 31 Alen, alt i lige Linie«.

¹⁷/₆ 1823 overlader Anne Nisdatters Mand, Jens Andersen, det nævnte Stykke Eng til Niels N. Brødsgaard i Hesselballe uden nogen Godtgørelse, »da det ikkun er mig til Besvær«.

De førnævnte 2 Parceller er ¹⁷/₈ 1819 med paastaaende Bygninger af Jørgen Bertelsen solgt til Søren Andersen af Tudvad, men allerede i 1822 bliver Ejendommen af Jørgen Bertelsen stillet til offentlig Auktion, hvor — som tidligere

¹⁾ Denne Sten solgte N. Brødsgaard til Søren Buhl i Hesselballe, da denne byggede Stuehus i Aaret 1843. Den blev slaaet i Stykker og brugt til Grundsten under Huset. Der er endnu et Hul i Engen, hvor den har ligget.

nævnt — Niels N. Brødsgaard købte den. Prisen var 600 Rgd. foruden kongelige Penge 67 Rgd. 49 Sk.

Ved samme Lejlighed medfølger en Parcel, af Hartkorn 2 Skp. 2 Fdk., som Jørgen Bertelsen har faaet Arvefæsteskøde paa $\frac{17}{8}$ 1819.

Ved Skøde af $\frac{3}{5}$ 1854 overdrages Gaarden for 5000 Rgd. til Sønnen Niels Nielsen Brødsgaard (den yngre).

Han købte en Skovlod, Matr. Nr. 8 b, Brakker, ind til Gaarden, som han i 1891 overdrog til sin Svigersøn Iver Kyed fra Eltang.

Julius Michelsens Gaard

kaldet »Nørballegaard« (tidligere kaldet »Kokborg«) er opstaaet ved, at der til en lille Ejendom »Nørballe« er købt Jord ind, blandt andet nuværende Matr. Nr. 10, der af Christen Andersen paa Gaard Nr. IV i Hesselballe (Gammeleje) er solgt til Mads Jørgensen Kokborg, men særlig ved Køb af Jord fra Ødsted Sogn.

Af tidligere Ejere huskes af de ældre endnu Hans Thomsen Johansen, hvis Datter er gift med den nuværende Ejer Julius Michelsen.

*

Disse Oplysninger om Hesselballe har sandsynligvis ikke synderlig Interesse for andre end dem, der er nogenlunde lokalkendte. De mange Gentagelser, der forekommer, vil synes kedelige, og dog maa jeg bemærke, at Gentagelserne forekommer ikke tilfældigt, men for yderligere at fæstne de forskellige Méddelelser i Hukommelsen.

For mig har det været et interessant Arbejde, og de ca. 150 Aar jeg har skreven om, er vist ogsaa det interessanteste Tidsrum i disse Gaardes Historie, og har sikkert ogsaa været det for de paagældende Ejere. Man behøver blot at tænke paa at de fra Fæstere er bleven Selvejere, og at de fra det besværlige og tidsspildende Fællesskab om Driften af Jorden, der medførte, at en Mand kunde have sin Jord paa 30—40 forskellige Steder med en eller flere smalle Agre i hver Mark og saaledes var afskaaret fra en rationel Drift af Jorden, nu selv ejede deres Gaarde og hver fik deres Jorder samlede, selv om det blev paa en 5—6 forskellige Steder.

Nu kom Mulighederne for, at Forbedringer kom Manden selv eller hans Børn tilgode, for en mere rationel Drift og for efterhaanden at faa Ejendommenes Tilliggende ombyttet paa en bedre Maade.

Det har særligt interesseret mig at faa konstateret, hvor de forskellige Gaarde har ligget, og hvilke Jorder der kom til at høre til dem ved Udskiftningen i 1776, og derefter hvorledes der er handlet og byttet om med de forskellige Marker, indtil de Gaarde, der blev tilbage, fik Jorden liggende saaledes, som det under de givne Forhold var bedst og mest praktisk.

Jorderne var jo ikke matrikulerede den Gang, d. v. s. at alle de forskellige Parceller, baade større og mindre, intet Matrikulsnummer havde, før Matrikelen af 1844 traadte i Kraft, og da der i de gamle Købekontrakter og Skøder meget sjældent findes Beskrivelse af deres Beliggenhed (enkelte Beskrivelser er citeret i det meddelte), har det ikke altid været let at faa dem placeret rigtigt.

Købesummerne for de forskellige Gaarde og Parceller viser tydeligt, hvor forvirrede Pengeforholdene var, og hvor ustabil Pengenes Værdi var, særlig i Tiden fra c. 1800 til c. 1830.

Efter Udstyknngen i 1776 fik Gaardenes Indehavere selvfølgelig mere Lyst til og Mod paa at udføre Forbedringer af forskellig Art, men Tiderne var ikke gode, og Landbrugs-krisen fra ca. 1818 til 1828 var meget haard, sikkert betydeligt værre end den i 1880 og 90erne og den nuværende Krise.

Midlerne var smaa, og Gaardenes Tilstand har ikke været god, hverken med Hensyn til Bygninger eller Inventar, saa det er gaaet langsomt frem, indtil Krisen sidst i 20erne var overstaet.

Der var mange Arbejder at udføre: Opdyrkning af »Overdrevne«, de tidligere fælles Græsgange, der aldrig havde været opdyrket (i Hesselballe vistnok Østerfælled, Christen Andersens Mark, Kløvermarken, Hederne og Krogen), Rydning og Opdyrkning af mindre Pletter Skov, Opbrydning og Bortkørsel af Sten, Omlægning af Veje, Fjernelse af gamle Hegn og Opsætning og Beplantning af Hegn om de nye Marker. Senere kom saa Udgrøftning og Dræning og endelig Mergling.

Man maa erindre, at Redskaberne den Gang var primitive,

Jern maatte der spares paa, og Haandredskaber, Plove, Harver og Vogne var kun beslaaet med Jern paa de nødvendige Steder, Hestene var smaa, Vognene var smalle og Vejene daarlige, saa at al Transport var besværlig.

Om Vejene kan jeg oplyse følgende. Fra Hesselballe By gik i 1776 en Vej fra, hvor »Gaden« holder op mod Øst, skraat over »Østerfælled« og Skovgaards Mark til Landevejen noget før denne naar Gravens.

Fra samme Udgangspunkt i Byen gik en Vej langs Øst-siden af »Østerhaven« og videre langs Hegnet mellem »Tof-ten« og »Kammerraadens Gammeljord« over Borlev Kirkevej og skraat over »P. Hansens Gammeljord« til Engen ved Risholt Bro (Broen ved Hesselballegaards Eng); den nuværende Brakker-Skov-Vej, fra Borlevvejen til Aaen, eksisterede ikke.

Om den nuværende Vej fra Byen ud til Landevejen har været der — længere end til Svinget, hvor den naar Christen Andersens Mark — ved jeg ikke, men jeg tror det ikke, jeg kunde derimod tænke mig at den i Fortsættelse af den før nævnte Vej fra Risholt Bro til Hesselballe, en Gang endnu længere tilbage i Tiden (i Frederik den 2's og Christian den 4's Dage), har gaaet langs vestre Side af Christen Andersens Mark og videre nordpaa, og at det har været Resterne af den gamle Kongevej fra Nygaard til Jelling. Vejen vilde da ogsaa lidt længere nordpaa gaa over de fra gammel Tid kaldte »Kongevejs-Agre« og »Kongeleds-Agre« (det nordlige af »Langager«, der hørte til Hesselballegaard).

Overkobbelvej gik fra Byen mere i sydvestlig Retning, og stødte til Borlev Kirkevej, hvor denne drejer mod Sydvest efter Borlev.

Vejen til Tudvad gik omtrent hvor den gaar nu; den er bleven rettet lidt et Par Steder.

Landevejen (Kolding—Viborg-Vej) er reguleret i Aarhundredets Begyndelse og igen omkring 1840. Ved Svinget, hvor den, naar man kommer sydfra, naar Matr. Nr. 10, gik en Vej ind til Ammitsbøl Skov, i Skellet mellem Hesselballegaards Mark og Jul. Michelsens Mark. Mod Nord gik Landevejens Øst om Julius Michelsens Gaard.

Jeg slutter disse Optegnelser om Hesselballe med en For-

tegnelse over, hvad der i 1846 fandtes paa Hesselballegaard af Løsøre, Besætning m. m. Fortegnelsen er lang, men der kan, med fornøden Omtanke, læses meget ud af den.

Det var altsaa i min Oldefader, Kammerraad Kiers Tid. Stuehuset var da en hvidkalket Bindingsværksbygning med Straatag; til Gaardsiden var en Udbygning midt for Huset, og i denne var der Indgang. Der var Kvist paa Huset, men om det var til Gaarden eller Haven, ved jeg ikke. Laden var opført 1817 af Bindingsværk, savet og tømret paa Fyen. De andre Huse havde Kammerraad Kier ogsaa opført inden han døde i 1853.

Fortegnelse

over de Effekter og Ejendele, samt Besætning og Avl, som befindes paa Hesselballegaard og er indskrevet i Brandassurancen for Nørrejylland den 1. August 1846.

1. Møbler.

I Dagligstuen:

	Rgd.
1 Elme Chatoll med Opsats	20 »
1 Sopha med Betræk	16 »
6 Stole med Betræk	8 »
1 Slagbord med Skuffe	4 »
1 Mahogni Spillebord	5 »
1 Kristiansfelder Kakkelovn	15 »
1 Skærmbædt	2 »
1 Chiffoniere	2 »
18 Kobberstykker i Ramme	9 »
1 Barometer	1 »
1 8-Dages Stueuhr i Fouteral	30 »
1 Spejl (sleben Glas) i brun Ramme	10 »
2 Fag Gardiner	4 »
1 Spindestol og 1 2-hjulet Rok	10 »
1 Barnebord og 1 do. Bord	2 »
1 Pibeskab med 9 Piber med Rør m. m.	20 »

I Havestuen:

1 Sopha med 6 Stole og Heste- haarsbetræk	10 »
--	------

Rgd.

2 Stole med Linned-betræk	2 »
2 Ege-Spilleborde m. Skuffer	8 »
1 ovalt Spejl (sleben Glas)	10 »
5 Stk. Skilderier i Glas og Ramme	10 »
2 Fag Gardiner og Rullegar- diner	4 »
1 Gulvtæppe	5 »

I Gæstekamret:

2 Himmel-Sengesteder med Omhang og Tæpper	30 »
1 Mahogni-Kommode	16 »
1 Servante	2 »
3 Stole med tærnet Betræk	4 »
1 Spejl i brun Ramme	8 »
1 Fag Gardiner og 1 Voks- dugsrullegardin	2 »
3 Skilderier i Glas og Ramme	2 »
1 lille Gulvtæppe	1 »
1 lille Jernkakkelovn med Statue, Ildskuffe og Tang	20 »

I Sovekamret:

2 Himmelsenge m. Omhang	25 »
1 Elme-Kommode	8 »

	Rgd.		Rgd.
1 Ege-Chatol med Opsats ..	30 »	2 smaa Haandlygter.....	1 »
1 lille ovalt Bord m. Messing- plade	6 »	1 Flaskefutral m. 6 Flasker	2 »
1 Lænestol og 3 Stole med Betræk	4 »	1 lille Rejsekuffert	2 »
1 Servante	2 »	<i>I Spisekamret:</i>	
1 ovalt Spejl i brun Ramme	10 »	1 Bord med Hyldefod	2 »
1 Christiansfeldter-Kakkel- ovn med Ildskuffe, Tang og Puster	17 »	2 Hylderækker m. 14 Hylder	3 »
1 Fag Gardiner og 1 Gulv- tæppe.....	4 »	2 faststaaende Skabe	8 »
1 Skærmbrædt	1 »	1 rødmalet Krydderiskab...	4 »
3 Skilderier i Glas og Ramme	2 »	3 Eddikeankere	1 »
<i>I Jomfruens Kammer:</i>		12 grønne Ege-Grynbøtter ..	6 »
1 brunmalet Sengested med Tæppe	10 »	<i>I Pigekamret:</i>	
1 brunmalet Bord m. Skuffe	2 »	2 Alkove Sengesteder	2 »
2 Stole med Læder-betræk .	2 »	<i>Paa Kvistkamret:</i>	
1 Spejl i brun Ramme	3 »	1 Alkove-Sengested med Fløj- døre og Laas	5 »
1 toetages Jernkakkelovn ...	20 »	1 faststaaende Bord og der- paa et rødmalet Papir-skab med Skuffer.....	5 »
1 Fag Gardiner og Rullegardin	1 »	1 Feltsengested.....	2 »
<i>I den gule Stue:</i>		4 Læderstole og 1 Spejl....	4 »
1 Sopha med Krølhaar og Betræk	10 »	<i>Paa Pulterkamret:</i>	
4 Stole med Betræk.....	4 »	1 stor brunmalet Kiste med Laas	10 »
1 Spejl i brun Ramme	4 »	2 gml. Kuffertter	2 »
1 Skrivepult med Skuffe ...	3 »	1 Feltsengested.....	2 »
1 ovalt Bord med Skuffe... ..	4 »	8 Hylder og Klæderækker..	2 »
1 Matrikulskort over Gaar- dens Jorder i Glas og Ramme	3 »	1 Sav-lad m. m. m.	4 »
1 toetages Jernkakkelovn... ..	20 »	<i>I Folkestuen:</i>	
1 Fag Gardiner og 1 Rulle- gardin	1 »	1 Spisebord paa Fod (7 Alen)	3 »
<i>I Jomfru Risoms Kammer:</i>		2 faste og 2 løse Bænke....	1 3
3 Stole med tærnet Betræk .	4 »	6 Spindestole	1 »
1 toetages Jernkakkelovn... ..	24 »	5 lange Hyldefjæl.	» 5
<i>I Gangen:</i>		1 Jernkakkelovn med Laager	6 »
2 store Klædeskabe m. dobb. Døre, Skuffer og Laase... ..	20 »	1 Alkovesengested	2 »
1 brunmalet Spisebord med tilhør. Fløje eller Klapper	5 »	<i>Paa Loftet:</i>	
1 større og 2 mindre Lygter	3 »	1 Lysestøbebord m. 16 Brik- ker	10 »
		Forskellige Kister og Kasser og Foustager.....	11 »
		<i>I Rullestuen:</i>	
		1 Rulle med Tilbehør	8 »
		1 Egebord paa Fod	1 3

	Rgd.		Rgd.
1 Ege-klædekiste	2 »	4 fine Folkeduge og 12 The-	
Andet	7 »	Klæder	1 3
Tilsammen Møbler, Effekter	666 »	18 Folkebordduge	6 »
		4 Dusin sribede Drejels-	
2. Sengeklæder:		Haandklæder	24 »
7 indvendige Senge med 17		2½ Dusin tærnedede do.	10 »
Dyner à 10 Rgd., og 24		1 — blaargarns do. ...	1 »
Puder à 4 Rgd.	266 »	24 Par Folkelagener	36 »
9 Folkesenge med 20 Dyner		4 Dus. Folkehaandklæder ..	6 »
og 13 Puder	108 »	3 Dus. Fruentimmersærker.	36 »
Nyt Overtræk eller Vaar til		4 Dusin Mandsskjorter	48 »
4 Dyner og 4 Puder (rødt		Tilsammen... 384 »	
Olmerdug)	30 »		
Tilsammen... 404 »		<i>Gangklæder:</i>	
		1 ny Fruentimmerkaabe ...	20 »
3. Linned og Dækketøj:		1 Silkepels	14 »
4 Par store, fine Hørlærreds-		4 Kjoler af forskell. Tøj ...	20 »
Lagener	16 »	4 do. af Hvergarn	16 »
1 Par do. m. Særk og Skjorte		Uldent Undertøj	20 »
til Ligtøj	6 »	Tørklæde, Kraver og Kapper	40 »
4 Par Gæste-lagener	12 »	1 ny Mands Klædes Kavaj ..	30 »
5 — til vore egne Senge..	15 »	1 gammel do.	6 »
7 — — — ...	14 »	1 sort Klædes Klædning ...	30 »
6 — Blaargarns-Lagener ..	12 »	2 blaa Klædes Kjoler	10 »
12 — do. til Jomfruernes		3 nye og 3 ældre Klædes Frak-	
Senge	24 »	ker	90 »
18 Tvistes Pudevaar	73 »	6 forskellige Veste	6 »
12 Hørlærreds do.	10 »	6 Par Benklæder af forskell.	
2 Overtræk til Overdyner ..	2 3	Tøj	20 »
1 fin Drejels-Dug m. 18 Ser-		Tørklæder, Kraver o. s. v. ...	10 »
vietter	20 »	Hatte, Kasketter m. m.	18 »
3 do. do., hver med 12 Ser-		Tilsammen... 350 »	
vietter	30 »	4. Sølv-tøj:	
2 Drejels-Duge, hver med 6		1 Sølv-lommeuhr	12 »
Servietter	10 »	1 Dusin Sølv-Spiseskeer	36 »
1 stor Blaargarns-Dug med		½ do. ældre do.	12 »
12 Servietter	6 »	2 Stk. mindre do.	4 »
1 stor og 1 lille Dug med 20		10 Theskeer (Sølv)	5 »
sribede Servietter	8 »	1 Potageske —	10 »
1 øjnet Dug med 6 Servietter	2 »	1 Sukkerbøsse —	16 »
1 stjernet Dug m. 13 do.	10 »	1 Peberbøsse —	4 »
1 stor, sribet Blaagarns-Dug		1 Sukkerskaal m. 12 Theskeer	16 »
med 12 Servietter	6 »	1 Sølv-kaffe-kande	30 »
12 smaa Bordduge	5 »	Tilsammen... 145 »	

	Rgd.		Rgd.
5. Porcelain & Glas:			
1 Sæt chinesisk Thetøj med hvad mere Porcelain og Glas der haves.....	50 »	1 lille Bord	» 3
2 Dusin Bordknive og Gaffler	4 »	2 Kødblokke, den ene med en stor Morter.....	1 »
2 Forskærer-knive og Gaffler	1 »	6 Spækfjæle og 6 lange Træ- tallerkener	1 »
1 Platmenage	2 »	2 Ballier, 2 Spande, 2 Stripper	2 3
8 broncerede Lystemager ...	6 »	1 Brødmaskine og 1 Ostehøvl	2 »
2 pletterede do.	2 »	2 Hakkebrætter	» 3
4 Lysesakse m. Bakker	2 »	<u>Tilsammen... 76 3</u>	
1 stor lakeret Præsenterbakke	4 »	<i>I Spisekamret:</i>	
<u>Tilsammen... 71 »</u>		1 Ballance Messing Vægtskaal med Lodder	3 »
6. Bøger:			
Saavel juridiske som Land- væsens- og Morskabs-bøger ansættes til den ringe Summa	50 »	1 Kobberkasserolle m. Laag	2 »
7. Køkkentøj m. v.			
<i>I Køkkenet:</i>			
4 større og mindre Messing- kedler	10 »	1 do. Buddingform m. do.	3 »
1 stor Kobber The-Kedel...	5 »	1 lille Kobber-Stegepande ..	2 »
1 Malm-Morter.....	2 »	1 stor Kobber-Tragt.....	2 »
2 smaa Kobber The-Kedler.	4 »	1 Kobber-Kalotske	1 »
1 Kobber Boullion Kedel...	6 »	1 stor do. Tærtrepande med Laag.....	10 »
8 større og mindre Jern- gryder	16 »	1 do. uden Laag.....	2 »
1 Jern-stege-Gryde	2 »	1 Jerntærtrepande m. Laag..	1 »
4 do. Pander.....	2 »	1 Kobber-Themaskine	10 »
1 Jern 5 L ^w 's Bismar	3 »	1 Kobber-Kaffekande	2 »
2 Køkkenøkser	1 »	1 Tin-skaal.....	1 »
1 Jern Fyrfad og 1 Rist....	» 3	3 Strygejern med Bolte	2 »
1 do. Kødgaffel og 1 Skumske	» 3	1 Blikpote og 2 do. Pægle- maal.....	» 3
4 Jern-bradepander	2 »	2 Vaffeljern	2 »
2 Ildtænger og -Skuffer	1 3	6 Uldsakse.....	1 3
2 Tinfade og 6 Tallerkener.	4 »	2 Messing-Rivejern	1 1
1 Jern 2 L ^w 's Bismar	1 »	2 do. Lystemager	3 »
1 Køkkenbord med Skabe og Døre.....	4 »	2 gamle do.	» 4
1 Vask med Laag og Vaske- række.....	2 »	6 Lysesakse.....	1 »
2 Tinrækker med Hylde ..	2 »	2 Præsenterbakker	1 »
2 lange Hyldefjæl	» 3	2 lakerede Brødkurve	1 »
		<u>Tilsammen... 52 5</u>	
<i>I Pulterkamret:</i>			
		1 stor oval Kobberkedel m. Laag.....	12 »
		1 stor Kobber-Kasserolle- Kedel med Laag	8 »
		<u>Tilsammen... 20 »</u>	

Rgd.	Rgd.
8. Bryggersredskaber.	
<i>I Bryggerhuset:</i>	
4 nye Egekar m. Jerngjorder 32 »	6 Jernbeslagne Vogne, den ene helt ny og m. Fjellekasse 140 »
3 ældre do. - do. 12 »	
2 mindre do. - do. 4 »	
4 nye Egeballier med Jerngjorder 24 »	
4 ældre Egeballier med Jerngjorder 12 »	
4 nye Vandspand m. Jerngreb 5 2	
4 ældre do. do. ... 2 4	
1 Fyrre-Deigtrug paa Fod .. 2 »	
<u>Tilsammen... 94 »</u>	
<i>I Ølkanret:</i>	
1 hel og 5 halve Tønder af Eg med Jernbaand 6 »	
5 Øllægler, 1 Øltragt 4 »	
4 gml. Vandtønder » 2	
<u>Tilsammen... 10 2</u>	
<i>I Kælderen:</i>	
1 stor Salt-Olde 4 »	
6 Oxehoveder m. gml. Øl ... 12 »	
8 Vandtønder » 4	
6 Ankre 4 »	
<u>Tilsammen... 20 4</u>	
<i>Endvidere i Bryggerset:</i>	
1 stor indemuret Bryggekedel af Kobber til 1½ Tønde.. 60 »	
1 Bøttekedel (oval) af Kobber 40 »	
1 ny Fjerdings-Kedel 25 »	
1 ældre do. 12 »	
<u>Tilsammen... 137 »</u>	
9. Rejsevogne og Seletøjer:	
1 ny Phaeton m. Presenning 300 »	
2 Postvogne m. Kalesche .. 80 »	
3 Sæt Læder-Seletøj med Bring-kobler 40 »	
<u>Tilsammen... 420 »</u>	
Avlsredskaber.	
<i>1. Arbejdsvogne:</i>	
<i>2. Arbejdsseletøj:</i>	
<i>3. Plove og Harver:</i>	
<i>4. Rapssejl & Slæder:</i>	
<i>5. Kornrensemaskiner:</i>	
5 Sæt Købstads-Køretøj med Tømme, Hovedstol og Halskobler 30 »	
5 Sæt Plovtoj med Tømme. 15 »	
<u>Tilsammen... 45 »</u>	
4 Svingpløve m. støbt Muldfjæl 40 »	
2 amerikanske med Hjul og støbt Muldfjæl 20 »	
1 Vandfure og 1 Kartoffelplov 4 »	
1 Tromle 2 »	
2 store Jern Brak-Harver .. 24 »	
2 store og 1 mindre Jernharver 15 »	
4 Par Høsthækker m. Bundfjæl og Læstræ 6 »	
<u>Tilsammen... 111 »</u>	
2 Skovslæder 3 »	
1 Jernbeslagen Kane til 2 Heste, m. Bjælder og Tæppe 20 »	
1 gulmalet Fjelle-kane til 2 Heste 8 »	
1 saa godt som nyt Rapssejl, 18 Alen langt og 14 Alen bredt foruden Væggene, samt 2 Raps-slæder med tilhørende Sejl og 16 Rapsknive 87 4	
<u>Tilsammen... 118 4</u>	
1 saadan staar paa Laden, Værdi..... 20 »	

	Rgd.
6. Mejeriredskaber.	
<i>I Mælkestuen:</i>	
4 Mælkehylder m. tilhørende dobbelte Hyldefjæl, 5 Alen lange	10 »
1 lille Fyrrebord paa Fod .	2 »
2 Smørtruge paa Fod	2 »
3 jernbundne Flødebøtter ..	6 »
4 Smørballier, forsk. Stør...	1 »
2 Salttønder	» 2
1 Mælkesi.....	» 2
200 glasserede Mælkefade ..	10 »
2 Ege-jernbundne Kærner m. Tilbehør	20 »
6 nye Ege-jernbundne Mælke- spande med Jerngreb	8 »
2 ældre Mælkespande med Jerngreb	2 »
50 Mælkebøtter	4 4
En Del Halvtønder og Fjer- dingtræer	2 »
<u>Tilsammen... 69 2</u>	

7. I Materialhuset:

2 lange Vandtruge	2 »
6 Tørve- og Hjulbøre	3 »
8 gml. Vandtønder	1 2
4 — Oxehoveder	2 »
6 Havespader	4 »
4 Tørvespader	2 »
3 Jerngrebe	1 3
6 Jern-Ryddestænger	4 »
1 Græs-vogn, beslagne Hjul.	2 »
Heste- og Kotøjer, Vognreb.	10 »
1 ny, ubunden Undervogn ..	16 »
1 Slange Sprøjte med 6 Læder- spande og Kar	20 »
15 nye Bolsters Sække, 4 stri- bede halvbrugte og nogle gamle	44 »
<u>Tilsammen... 111 5</u>	

Paa Laden:

10 Forke og 1 Korntrillevogn	4 »
------------------------------	-----

	Rgd.
2 smaa Haandstiger	1 »
2 Haandskuffer og 2 Kurve. »	3
<u>Tilsammen... 5 3</u>	

I Huggehuset;

2 Huggestokke og 1 Snit- skammel	1 »
1 Høvlebænk	5 »
4 Bull-Økser	4 »
4 Risøkser og 1 Brandøkse.	3 2
2 Baandknive og 4 Nauere .	1 »
2 Skov- og 2 Bue-Save	3 »
4 Jern-Vægge og 1 Jern-Muk- kert	3 »
2 Mergel- og 2 Møg-hakker .	1 »
6 Hyppe- og 4 Skuffejern ..	» 4
<u>Tilsammen... 22 »</u>	

I Gaarden:

1 Slibesten med Jern-Axe ..	2 »
2 Brandstiger og 2 Brand- hager	3 »
<u>Tilsammen... 5 »</u>	

8. Tømmer og Brædde-Forraad:

En Del Fjælle og ophugget Tømmer	20 »
---	------

9. Staldrekvisitter:

2 engelske Sadler med Over- træk Dækken og Stang- bidsler	30 »
1 gml. Sadel og 3 Vandtrend- ser	4 »
1 Springsattel	1 »
Dækkener, Gjorde og Grimer til 12 Heste	16 »
4 store Rejsedækkener og 5 gml. Dækkener	10 »
3 Møgbører og 2 Hakkelse- kister med Knive	15 »
2 mindre Hakkelsekister ...	2 »
3 Strigler og Kardæsker ...	3 »
1 Vandspand med Jerngreb.	1 »
<u>Tilsammen... 82 »</u>	

	Rgd.		Rgd.
<i>Kreaturer:</i>		<i>Tilsammen:</i>	
13 Heste	500 »	Møbler og forsk. Effekter.	666 2
40 Køer og 1 Tyr	1020 »	Sengeklæder	404 »
4 2-aars og 4 1-aars Kvier	128 »	Linned, Dækketøj og Gang-	
10 Stude	200 »	klæder	734 3
4 magre Svin	32 »	Sølv-tøj.....	145 »
<u>Tilsammen... 1880 »</u>		Porcelain & Glas.....	71 »
<i>Landbrugsprodukter m. v.:</i>		Bøger	50 »
80 Tdr. Hvede à 30 $\frac{1}{2}$	400 »	Køkkentøj.....	149 2
80 — Rug à 21 $\frac{1}{2}$	280 »	Bryggersredskaber	262 »
200 — Byg à 15 $\frac{1}{2}$	500 »	Rejsevogne og Seletøj	420 »
250 — Havre à 12 $\frac{1}{2}$	500 »	Avlsredskaber, Vogne, Ma-	
100 Læs Hø à 4 Rgd.	400 »	skiner m. m.	750 2
300 — Halm	450 »		
40 Fjerdinger Smør à 12		<i>Besætning:</i>	
Rgd.	480 »	Heste, Kreaturer og Svin.	1880 »
48 L $\frac{1}{2}$ Ost à 5 $\frac{1}{2}$	40 »	<i>Landbrugsprodukter:</i>	
Tørvt og andet Brændsel .	140 »	Korn, Hø, Halm, Smør, Ost,	
Nedsaltet Kød og Flæsk..	100 »	Brændsel, Kød og Flæsk	3290 »
<u>Tilsammen... 3290 »</u>		<u>Ialt... 8822 3</u>	

Nogle Stamtavler

vedrørende Beboere paa Hesselballe-Gaardene.

Anders Laursen,
d. 1765.

Fæster paa Gaard Nr. II.

1) Peder Andersen, d. 1765.
Fæster paa Gaard Nr. V.

2) Knud Andersen,
Nebel Mølle.

Søren Pedersen,
der udstykkede Gaard
Nr. V i 1786.

Andreas Pedersen,
Buchlandsgaard
i Starup.

3) Lauritz Andersen,
f. i Hesselballe
²⁰/₅ 1730, d. paa Skov-
gaard ¹⁸/₁ 1810.
Selvejer paa Gaard
Nr. II.
~ ¹/₁ 243. Dorthe
Jespersdatter,
f. i Tudvad 1719,
d. i Højen 1768.
²/₁ 253. Anganethe
Jensdatter,
f. i Højen 1731,
d. i Hesselballe 1794.

~ 253. Karen
Lauritzdatter,
f. i Højen ²¹/₂ 1770,
d. p. Skovgaard
¹⁴/₁ 1834.
~ 253. Holger Buhl,
f. p. Skovgaard 1763.
d. p. Skovgaard 1842.

4) Anders
Andersen,
d. 1779.
Gaard Nr. II
1765—1779.
+ Gaard
Nr. IV
1775—1778.

5) John
Andersen,
d. 1784.
Gaard Nr. II
1779—1784.

6) Anna
Anders-
datter.
~ Niels
Kyed
paa Gaard
Nr. IV
1778—1800.

Anna
Nielsdatter
Kyed.
~ Christen
Andersen
fra Spjarup,
paa Gaard
Nr. IV
1800—1829.

7) 1 Datter.
~ Søren
Madsen.

8) 1 Datter.
~ Hans
Lassen.

Peder Thulesen,
d. 1761.
Fæster paa Gaard Nr. I.
~ Anna Jørgensdatter (fra Nebel Mølle).

Karen, f. 1725, d. 1802. ~ Peder Jørgensen (p. A. Sagers Gaard) f. 1716, d. 1809.	Jens Pedersen, 1727—1793. ~ Margrethe Christens- datter, d. 1775 (p. Ødegaard i Starup.)	Jørgen Pedersen, f. 1743, d. 1803. Gaard Nr. I, Hesselballe, senere Iver Kyeds Gaard. ~ Voldborg Udesdatter, f. 1742.
Maren, f. 1763, d. 1808. ~ 119. Jens Pedersen, f. 1755, d. 1810. Først p. A. Sagers Gaard, fra 1800 Gaard Nr. II Hesselballegaard.	Maren Jensdatter, f. 1773, d. 1846. ~ 1) 1794 Jens Hansen Berg, f. 1762, d. 1815. 2) 1816 Iver Jakobsen, f. 1777, d. 1825. Boede p. Ødegaard.	1 Datter. ~ Jens Sørensen Pallesen.
129. Lauritz Jensen Fredsted, f. 1793, d. 1887. Gaard Nr. II og IV, Hesselballe. ~ Christiane Ch. Kiær, f. 1805, d. 1862.	1) Peder Berg, f. 1810, d. 1899. ~ 126. Maren Peders- datter, 1819—1900.	2) Jakob Berg, 1817—1890. ~ Ane Laurs- datter.
J. Maria S. Fredsted. ~ Chr. Thygesen. Se Stamtavle I, Nr. 31.	Maren, f. 12/6 1843, d. 1917. ~ Hans Jørgen Jakobsen, 1838—1926.	Iver Kir- Berg, stine 1847— Berg, 1903. f. 1856.

Ude Jensen,
d. 1701 (p. A. Sagers Gaard) i Fredsted.
~ Maren Christensdatter.
F.: Christen Dynnesen. M.: Voldborg?

<p>Jørgen Udesen, f. 1675 (A. Sagers Gaard i Fredsted.)</p> <hr/> <p>Peder Jørgensen, 1716—1809. ~ 1) 249. Maren Jakobsdatter Haar fra Skovgaard, 1723—1755. 2) Karen Pedersdatter, 1725—1802. (Datter af Peder Thulesen), b. p. A. Sagers Gaard i Fredsted.</p>	<p>Mette Udesdatter, 1689—1759. ~ Peder Jensen, d. 1755, b. i Fredsted.</p> <hr/> <p>Ude Pedersen, 1714—1789. ~ Kirsten Jakobs- datter Haar, 1711—1781. Datter af Jakob Pedersen Haar i 2. Ægteskab, b. i Fredsted.</p>	<p>Maren Udesdatter, f. 1694, d. 1765. ~ Jens Madsen Pienggaard, d. 1738, b. i Starup.</p> <hr/> <p>Voldborg, f. 1733. ~ Jørgen Jensen, f. 1733.</p>		
<p>1) Jørgen Pedersen, 1752—1826, (b. p. Bjerregaard i Fredsted.)</p> <hr/> <p>Hans Peder Jørgensen, 1801—1887. ~ 137. Ane Jens- datter f. 1804 i Hesselballe, d. 1894.</p>	<p>2) Maren Pedersdatter, 1763—1808. ~ Jens Pedersen, 1755—1810, b. p. A. Sagers Gaard og Hesselballegaard.</p> <hr/> <p>129. L. J. Fredsted, 1793—1887.</p>	<p>Voldborg Udesdatter, f. 1742. ~ Jørgen Pedersen, 1743—1803, boede i Hesselballe.</p>	<p>Mette Udesdatter, f. 1751. ~ Søren Christensen, b. i Herslev.</p>	<p>Peder Udesen, 1749—1808. ~ Maren Thomas- datter.</p> <hr/> <p>Kirsten Marie, 1796—1868. ~ 125. Peder Jensen Fredsted.</p>

Søren Pedersen Buhl
af Vester Nebel.

Peder Sørensen Buhl,
f. 1733, d. 1797.
~ Holger Jakobsen
Haars Enke,
Anna Hansdatter
fra Nebel,
f. 1728, d. 1791.
Boede p. Skovgaard.

Holger Pedersen Buhl,
f. 1763, d. 1842.
~ Karen Lauritzdatter,
f. i Højen ²⁷/₂ 1770,
d. ¹⁴/₁ 1834.
Boede p. Skovgaard.

Agnete Holgersdatter
Buhl,
Maren Holgersdatter
Buhl,
Mette Marie Holgers-
datter Buhl,
Gunder Holgersdatter
Buhl
og flere. Se Stamt. VII.

Gunder Sørensdatter
Buhl,
f. 1740, d. 1795.
~ Mads Michelsen Møller
i Dons,
f. 1734, d. 1784.
Boede i Dons.

Søren Madsen Buhl,
f. i Dons 1778,
d. i Hesselballe 1855.
~ Agnete Holgersdatter
Buhl,
f. p. Skovgaard 1803,
d. i Hesselballe 1890.

Kirsten Buhl m. fl.
Se Stamtavle VII.

Maren Sørensdatter
Buhl.
~ Hans Hansen,
Ø. Gjesten.

Om mine Oldeforældre

Kammerraad Christen Kier, f. $\frac{29}{1}$ 1772, d. $\frac{28}{4}$ 1853, og Sophie Elisabeth Kier, født Birch, f. i Haagerup Præstegaard $\frac{1}{10}$ 1781, d. $\frac{2}{3}$ 1851.

Om min Oldemoder Sophie Elisabeth Kier, født Birch, findes udførlige Oplysninger i Stamtavlerne IV — Birch — og V — Seidelin.

Hvor min Oldefader Christen Kier, eller som han senere skrev det Kiær, var født, har jeg ikke bestemt kunnet konstatere. Slægten Kier har levet paa Fyen gennem flere hundrede Aar. Et Medlem af denne Slægt, nu afdøde Proprietær Harald Kier, med hvem jeg har korresponderet derom, har ment, at min Oldefader nedstammede fra Rasmus Hansen Kier — f. 1611, d. 1688, Forpagter af Anhof og Eskelund. Hvis denne Antagelse er rigtig, vil hans Stamtavle komme til at se saaledes ud:

Rasmus Hansen Kier,

f. 1611, d. $\frac{9}{7}$ 1688.

Forpagter af Anhof og Eskelund.

En Datter \sim Peder Rasmussen.

Ejede en Gaard i Lamdrup. Antog ca. 1670

Svigerfaderens Navn.

Niels Pedersen Kier.

Ejede ogsaa en Gaard i Lamdrup

(mellem Nyborg og Svendborg).

Jens Nielsen Kier.

Godsforvalter paa Nordskov v. Ringe.

Børn:

Niels Jensen Kier, f. $\frac{29}{7}$ 1769.

Christen Kier, f. $\frac{30}{1}$ 1772.

Marie Anne Kier, f. $\frac{21}{4}$ 1775.

For Chr. Kiers to Søskenes Vedkommende har jeg konstateret Rigtigheden af Navn og Aarstal.

Om den ældre Broder findes intet i min Oldefaders efterladte Papirer, men Søsteren findes nævnt i hans Regnskabsbøger fra 1811 og en halv Snes Aar frem i Tiden. Ogsaa i hans Regnskaber og Dagbøger fra ca. 1830 til ca. 1850 findes Søsteren omtalt; han har besøgt hende paa Fyen, og der nævnes hans »Svoger«, som formentlig maa være Søsterens Mand, og Gaarden »Kierseye«, som jeg ikke har kunnet faa nogen Oplysning om, men den har sikkert ligget paa Assenseggen. I Gamtofte ved Assens findes en Gaard, der hedder »Kærsminde«, men dette Navn stammer fra en senere Tid.

I 1798, da Chr. Kier altsaa var ca. 26 Aar gammel, blev han »Forvalter« over Frederiksgave og Flenstofte Godser, der den Gang ejedes af Etatsraad Ryberg, og der paahvilede ham da ikke alene at lede Hovedgaardens Drift, men ogsaa Administrationen og Regnskabsførelsen, saavel for Hovedgaardene som for Fæstegodset, Kirkerne med deres Tiende og Skolerne. At han kunde udfylde en saadan Plads tilfredsstillende, tyder paa, at han, selv om hans Evner har været gode, maa have faaet en mere omfattende Uddannelse end den Gang almindeligt i Landbostanden.

At han har udfyldt Pladsen der tilfredsstillende, fremgaar af, at han havde den gennem 25 Aar, og tillige af — senere nævnte — Udtalelser af bekendte fremragende Mænd.

Godserne var nok ikke i den bedste Orden, da han tiltraadte Pladsen paa Frederiksgave, men ved hans Arbejde der gennem 25 Aar blev de meget forbedrede.

Han fik efterhaanden en Del offentlige Hverv; blandt andet blev han 1802 Medlem af Areal-Skattekommissionen for Fyen, 1805 Medlem af (daværende) Assens og Hindsgavl Amters Fattigvæsenskommission, 1808 Indkvarteringskommisær for Assens Amt i Anledning af de franske og spanske Troppers Indkvartering, 1810 Medlem af Tiendekommissionen for Assens og Hindsgavl Amter, og 1812 Landvæsenskommisær i samme Amter.

1821 solgte Etatsraad Ryberg Frederiksgave og Flenstofte Godser til Kongen (Frederik d. 6te), og Chr. Kier blev af det

kongelige Rentekammer konstitueret som Godsforvalter. Han vakte imidlertid en paa Rentekammerets Vegne inspicerende Majors Mishag og blev opsagt til Fratrædelse af den Plads, han i 25 Aar saa hæderligt havde udfyldt. — Jeg vil her bemærke, at der forligger Kvitteringer fra Rentekammeret for rigtig Regnskabsaflæggelse.

Alle de gamle Funktionærer, der havde været paa Godserne i Etatsraad Rybergs Tid, blev ved Kongens Overtagelse af Godserne pensionerede, og Pensionerne blev udredet af Godsernes Kasse.

Chr. Kier blev jo ikke samtidig pensioneret, da han paa det Tidspunkt jo var konstitueret i sit gamle Embede, og da han blev afskediget af Rentekammeret, søgte han først Kongen om at forblive i Stillingen, og da dette blev afslaaet, søgte han om Pension i Lighed med de øvrige forhenværende Funktionærer ved Godserne, men ogsaa dette blev afslaaet.

Chr. Kier skriver selv i en senere Ansøgning til Kongen om Pension: »Nogen Tid efter at Godserne vare overtagne for den kongelige Kasses Regning, blev der allernaadigst forundt Pension til samtlige Etatsraad Rybergs gamle Funktionærer og disses Enker, overensstemmende med hvad dem tidligere af denne deres Herre var tilsagt. Om mig kunde der den Gang ikke være Spørgsmaal, saasom jeg, som fungerende Godsbestyrer, ej var antegnet blandt Pensionisterne; men da den mig af det kongelige Rentekammer meddelte Konstitution som Godsbestyrer ophørte, og jeg dermed traadte en mørk Fremtid imøde, var det, at jeg i Efteraaret 1823 tillod mig at ansøge om, at ogsaa en Pension maatte forundes mig. Jeg havde min forrige Herre Etatsraad Rybergs Løfte, fra hans Velstandsdage, om at han vilde sørge for mig i min Alderdom; jeg var den første af hans Funktionærer, og jeg havde tjent ham længere end nogen af alle dem, der blev pensionerede.«

Af et Brev fra Chr. Kier til en Etatsraad Johnsen (i Centraladministrationen), hvis Bistand han søgte, da han senere i 1832 — og med mere Held ansøgte om Pension, vedføjer jeg her et Uddrag, der med hans egne Ord beskriver Tildragelserne, da han fik sin Afsked: »Efter at have anvendt fem og tyve af mine kraftfuldeste Aar paa at hævde Frederiksgave

og Flenstofte Gaarde og Godser i Kultur til den Rang, hvormed de nu regnes blandt Danmarks ypperste Landejendomme, blev jeg, da Rentekammeret overtog Godserne, afskediget, uden at mine Ansøgninger om fremdeles at beholde min Stilling eller ogsaa — lig alle de andre Funktionærer at forundes en Pension — kom i nogen Betragtning. Jeg var en kort Tid ($1\frac{1}{2}$ Aar) konstitueret til Avlsbedriftens Bestyrelse, og i den Tid indfandt sig en fornem Major, der skulde inspicere Tingene; men da mine mangeaarige Erfaringer ej lod sig forene med hans, saa meget nyere, og min Politik blot tillod mig, som den underordnede, at give efter, uden at jeg derfor kunde skjule Ringeagten for uhensigtsmæssige Projekter, saa stod jeg pludseligen skildret ufordelagtigt i Rentekammeret, hvor Hr. Majoren den Gang havde erhvervet sig et gældende Navn for Kundskab og Indsigt.

Til samme Tid, ret som om alt just skulde forene sig imod mig, overdroges Forpagtningen til en Tysker, hvis Spot faldt som Sne paa mine Gerninger, og hvis Pralier lod os se Frederiksgave at vorde under hans Dygtighed en langt anden Guldmine.

Men ogsaa dette Støv svandt; denne Forpagter kunde ej bestaa ved de Konditioner, han var gaaet ind paa, disse blev lempede, og han opnaaede hos Kollegiet saa overordentlige Begunstigelser, som maatte til, hvis han ej skulde falde.

Et Decennium har lagt sig mellem hin min onde Tid og det Nærværende, og jeg vil tro, at det kongelige Rentekammer — ved ej endnu at skue Frederiksgave paa noget højere Kulturtrin, end da jeg drog derfra — vil se med mere Forstaaelse paa den da bagtalte og miskendte Mand, hvorfor jeg ogsaa paany vil indgive Ansøgning om, at en Pension maa forundes mig, en Gunst der sædvanligvis følger gamle Godsadministrateurer efter mangeaarig tro Tjeneste.«

Til Støtte for sin Ansøgning i 1823 til Kongen om at forblive i Stillingen som Godsbestyrer har han vedlagt følgende Udtalelser:

»Efter Anmodning af Hr. Landvæsens- og Tiende-Kommisær Kier meddeles ham herved villigen det Vidnesbyrd, at han som Forvalter ved Frederiksgave og Flenstofte Godser har vist

sjelden Nidkærhed for sine Pligters Opfyldelse og fortrinligen anvendt sine Kundskaber i Agerdyrkingen til Ejendommens Forbedring, hvorfor mine velmente Ønsker og Anbefalinger følge ham til at opnaa, hvad der af ham kan attraaes til hans Fremtids Vel.

Frederiksgave, d. 4' Octbr. 1822.

Ryberg.«

»At Landvæsens-Kommissair Kier, Inspektør ved Frederiksgave og Flenstofte Godser, er en blandt Fyens Stifts fortrinligste Landmænd, derom vidner den almindelige Stemme, i Forening med de betydelige økonomiske Forbedringer, som Frederiksgave og Flenstofte Hovedgaarde og Godser under hans Bestyrelse har modtaget.

Ligesaalidt som der altsaa kan være Tvivl om hans Duelighed, ligesaa lidt kan der efter min Overbevisning være Tvivl om hans Redelighed, og endelig har han stedse fuldkommen fyldestgjort de offentlige Forretninger ham har været overdragne.

Jeg kan desaarsag ikke andet end anbefale ham som en i Landvæsenet fortrinlig duelig og kyndig samt redelig Mand.

Odense, i Fyens Stiftamtmandskab, d. 17' Novbr. 1822.

Cederfeld de Simonsen.«

»Da Hr. Kammerraad, Landvæsens- og Tiendekommissær Kier, som for Tiden er Inspektør ved Frederiksgave Gaard og Godser, af mig har forlangt en Anbefaling for med flere at belægge dermed hans allerunderdanigste Ansøgning om et kongeligt Embede, saa opfylder jeg med Fornøjelse denne hans Begæring, efterdi jeg i en Række af Aar har kendt Kammeraad Kier, og ved at han ikke alene er en saare retskaffen og redelig Mand, men at han ogsaa er sjælden erfaren og kyndig i alle Grene af Landbruget, hvorfor han med Held og til Fordel for Hs. Majestæt kan bestyre et Embede i det Fag; og i den fulde Overbevisning tager jeg mig den allerunderdanigste Frihed paa det bedste at anbefale ham.

Hvedholm, d. 15' Novbr. 1822.

Bille-Brahe.«

»Den af Hr. Kammerherre og Greve Bille-Brahe givne allerunderdanigste Anbefaling kan jeg med saa megen mere

Overbevisning underskrive, da jeg fra den Tid jeg var Stiftamtmand i Fyen, har kendt Hr. Kammerraaden som den due-lige, virksomme og retskafne Mand i alle de ham betroede Forretninger, hvorfor jeg ikke tager i Betænkning allerunderdanigst at anbefale ham til hans Ønskes Opfyldelse, med Tilfø-jende, at Deres Majestæt neppe kunde erholde nogen, som med mere Duelighed og Uegennyttighed kan forestaa den af ham ansøgte Tjeneste, da han allerede i saa lang Tid har fore-staaet dette Godes Administration.

Glorup, d. 16' Novbr. 1822.

G. Moltke.«

Disse gode Anbefalinger, der medfulgte hans Andragende om at beholde Embedet, forslog ikke; hans Fjender i Rente-kammeret var for mægtige, og han maatte fortrække i For-aaret 1823.

Han var i 1804 bleven gift med Sophie Elisabeth Birch, Datter af Sognepræst til Assens og Kjærum, Provst Dr. theol. Carl Christian Laurentius Birch og Hustru Eleonora Hedevig, født Seidelin. Med hende og Datteren Christiane Charlotte Kier, f. 1805, flyttede han da til Jylland til Gaarden i Hesselballe, som han allerede i 1810 havde købt ved Auktion.

Hans Kone var af velhavende Familie, saa det har maaske været for hendes Medgift, Gaarden i Hesselballe blev købt, men mange Penge mellem Hænder har de sikkert ikke haft, da de flyttede til Hesselballe. Hvad min Oldefader i Aarens Løb har kunnet undvære, har han nok sat i Gaarden. Han havde saaledes allerede i 1815 eller 1817 opført en ny Korn-lade, og han havde ogsaa, inden han flyttede derover, købt mere Jord ind til Gaarden. Bygningerne var vist daarlige og Jorderne noget forsømte. Men ogsaa her har hans Dygtig-hed sat Spor. Gennem Grundforbedringsarbejde og Mergling er Jorden kommen i bedre Kultur. Saavidt jeg kan skønne, har han merglet meget; noget af Jorden har han merglet to Gange. Han plantede Hegn og anlagde Haverne, saavel den Have, der ligger Øst for Gaarden, som den, der laa Vest for, og som nu er ryddet. Alle de store Popler, der stod omkring Gaarden og langs Vejene, og som nu desværre er forsvundne,

havde han ogsaa plantet. Han var meget haveinteresseret, hvad den gode Frugthave paa Hesselballegaard endnu bærer Vidne om.

I Marken indførte han ogsaa nye Kulturplanter, blandt andet Rødkløveren, der den Gang ikke var meget brugt, og Vikker, som han paa ret store Arealer dyrkede sammen med Havre; denne Vikkehavre, der blev høstet temmelig grøn, anvendtes — utærsket — til Kreaturfoder. Mon det ikke er noget, man skulde ind paa igen? Desuden dyrkede han en Del Kommen, og i større Stil: Raps, der i en lang Aarrække var en Afgrøde, der gav gode Penge. Rapsen var da ikke almindelig her paa Egnen. Derom vidner, hvad der er fortalt om en Mand, der hed »Tumbe-Hans«, der ikke var helt normal, og som drev omkring og bjergede Føden, hvor han kunde.

Tumbe-Hans gik tvers over min Oldefaders Rapsmark uden at lægge Mærke til, at »Kammerraaden«, som han sædvanligt kaldtes, var i Nærheden, og da min Oldefader raabte til ham: »Hans, du maa ikke gaa i min Raps«, svarede Tumbe-Hans: »Fanden mæ di Rasp og di Skit, do ka so Rou aa Byg lisom anner Folk«.

Gaardens Kornavl var højst varierende som overalt den Gang, hvor en passende Regnmængde havde meget større Indflydelse paa Afgrødernes Størrelse end nu, men efter en bedre Afvanding og særlig efter Merglingen forøgedes Udbyttet betydeligt, men en Aarrække efter Merglingen gik Udbyttet tilbage, da man ikke tilførte Jorden de tilskrækkelige Næringsstoffer, og heller ikke kunde det, da man ikke kendte Kunstgødning.

For nogle af de første Aar, Chr. Kier havde Gaarden, var Avlen følgende:

1810 — 201 Tdr. 1811 — 51 Tdr. (heraf 35 Tdr. Rug. Det meste af Vaarsæden raadnede, og det, man fik i Hus, kunde ikke tærskes).

1812 — 212 Tdr. 1813 — 225 Tdr. 1814 — 191 Tdr.

1815 — 321 - 1816 — 307 - 1817 — 298 -

1818 — 294 - 1819 — 355 - 1820 — 736 -

1821 — 521 - 1822 — 331 - 1823 — 536 -

1824 — 573 - 1825 — 418 - 1826 — 318 -

1827 — 742 Tdr. opgjort til 12½ Fold Hvede, 13½ Fold Rug,

10 Fold Byg, 13 Fold Havre, 10 Fold Ærter, 4 Fold Vikker, 18 Fold Boghvede = gennemsnitlig $11\frac{3}{4}$ Fold, foruden hvad der, som i alle Aar, var opfodret i Straaet til Heste og Kreaturer og foruden Rapsavlén.

Besætningen var den 1. Novbr. 1824: 13 Heste, 1 eet Aars Plag og 1 Føl, 29 Malkekøer, 24 Stk. Ungkvæg, 9 Faar og 7 Svin.

Det var jo daarlige Aar for Landbruget særlig fra ca. 1818 til ca. 1828, og Chr. Kier stiftede da ogsaa Gæld; han laante 5000 Rigsdaler hos Universitetets Kasse, og de blev staaende som eneste Prioritet i Gaarden til op imod 1890. Men han købte jo ogsaa Jord og byggede og forbedrede stadig paa Ejendommen. Om hans Jordkøb m. m. er der gjort Rede i Afsnittet om Hesselballe By, hvorfor dette ikke skal gentages her.

Om han i Virkeligheden manglede Penge, ved jeg ikke, men i Breve til Familien og endnu mere i de Ansøgninger, han hvert 3die Aar maatte indsende til Kongen for at faa den af ham velfortjente Pension, som han, hvorom senere skal berettes, omsider fik, klagede han sig altid. Men han efterlod sig dog altsaa i 1853 Hesselballegaard, som den Gang havde et Tilliggende af ca. 200 Tdr. Ager og Eng og ca. 40 Tdr. Ld. Skov med 5000 Rgd. Gæld.

Der er neppe Tvivl om, at min Oldefader var bitter over den Behandling han fik, da han forlod Frederiksgave, og at han ønskede den før omtalte Pension, dels fordi han havde Brug for Pengene, dels fordi det jo vilde være en Oprejsning for ham, hvis han kunde faa Pension af Kongen, og jo helst betalt af Frederiksgave Gods's Kasse, hvor han havde lagt sin Manddoms Gerning.

I Slutningen af 1832 indgav han da (10 Aar efter første Gang) Ansøgning om en livsvarig Pension. Hans Svoger Konsul Gräbert i Assens (senere Ejer af Hvidsminde v. Kolding, Aastrup i Vendsyssel og Odden smstd.) var ham en god Støtte i den Sag.

Af et Brev fra ham, dat. $14/9$ 1832, anføres følgende:

»Min bedste Ven! Hvad der er gemt er ingenlunde glemt, og herpaa vil jeg i Dag give Dig, min bedste af alle Venner, et umiskendeligt Bevis, idet Du modtager nærværende fra mig.

Sidste Vinter bad Du mig om et Udkast til en Ansøgning hvorved Du paany vilde forsøge at tømme Isen i Rentekammeret, hvor man tidligere nægtede Dig alt.

— — — — Hermed følger et Udkast til Ansøgningen, som jeg haaber at have givet et passende Udseende.

— — — — Til Bilag følger derhos de fem Attester i Genparter, som Du maa give en Paategning.

Paa Ansøgningen beder Du Din Herredsfoged attestere og bevidne, at Din Gæld virkelig har det angivne Omfang, at Du er en duelig og stræbsom Mand.

Det samme (med Undtagelse af Gælden) maa Du se at faa Din Amtmand til at erklære. Et godt Vidnesbyrd fra Din Amtmand har Vægt.

Skriv et Brev til Etatsraad Johnsen, og lad dermed følge en Kopi af Ansøgningen. Ligeledes et Brev til Justitsraad Richter.

Den originale Ansøgning bør sendes gennem Gouvenementet for Fyen; Prinsen¹⁾ understøtter bestemt Sagen.

Send Fru Liebenberg en Kopi af Ansøgningen, og lad Din Kone skrive hende til at hun, før hun forlader København, og saa snart som muligt, (thi hun er doven) *personligen* anvender sin Indflydelse hos Konferentsraad Kongslem. Gider hun været over det, og hun ej, i Stedet for at gøre det selv, lader Hedeveg eller en af Sønnerne sladre med Fru Kongslem derom, saa kan hun bestemt virke noget.

Af Vigtighed vilde det være at faa Præsidenten i Rentekammeret en Smule gunstig stemt for Sagen, og det vilde slet ikke være saa vanskeligt, naar Du kunde faa Fru Ryberg til, gennem hendes Lavværge i Kbhvn. eller gennem et andet fornemt Bekendtskab, at tale Din Sag hos Præsidenten. Vil Fru Ryberg virke en lille Smule, saa gør hun det vist, naar Du tilskriver hende derom.

— — — — Om 4 Uger besøger jeg Dig til den sædvanlige Jagttur, og da maa Du endelig have alting færdigt for at jeg kan assistere Dig til den videre Bortsendelse.

Hvordan leve I alle derovre? Det er vel sagtens ved det gamle ligesom her, og jeg skal hilse fra min Kone og mig selv, den ene med den anden.

¹⁾ Senere Christian VIII.

Bliver der nogen Agerhøns i Aar? Lad mig det vide, naar Du skriver mig til, og faa rigtig Besked derom af Kyhl, Fredsted og andre, der bør at vide den Ting, hvis De forresten ej har Narrestreger i Hovedet. Paa Mandag venter jeg at erholde Rentekammerets Approbation paa Frederiksgave Gods's Jagt, der efter Inspektørens Indstilling overlades mig for 40 Rgd. aarlig i 6 Aar.

Dette er, med Undtagelse af Hestevæddeløbet i Odense, vore eneste Nyheder. Til dette Væddeløb var jeg saa vel som saa mange andre, men Gud bedre os, det saa ud som et tysk Beriderselskab; de Tyske løb af med Gevinsterne, griner sagtens ovenikøbet af os og siger: Die dumme Dänen! Skriv snart til Din stedse oprigtige Ven

H. Gräbert.«

Endvidere følger her Uddrag af et andet Brev fra samme. Brevet er dateret: Assens d. 28. Novbr. 1832¹).

»Min ærlige Ven! Skønt jeg intet Svar har modtaget fra Dig paa mit lange Brev til Dig, saa formoder jeg dog at Du har faaet det, og at Du har tøvet med at lade høre fra Dig indtil Du fik dette.

— — — — Ansøgningen har været hos Svoger Birch²) til Gennemsyn, og han vidste aldeles intet at tilføje eller forandre. Koncepten til Prinsens Brev ligesaa. Se nu at faa det hele i Orden til jeg kommer; vi ville da foretage den videre Ekspedition; og Svoger Birch vil faa Prinsen til at tage sig særdeles af Sagen. Jeg tænker da, at det vil hjælpe.

Den 11' October haaber jeg at komme til Dig og bliver da en 8 Dage, men kommer nok ene, da min Kone er slemt forkølet.

— — — — Fru Liebenberg med to Døtre, Søn, Plejedatter og Pige rejser om 8 Dage fra København her til Assens, hvor hun skal bo i Brydes Gaard hos Md. Dreyer, der skal levere Middagsmad for 300 Rgd. aarlig, og faar 120 Rgd. i Leje; det er billige Vilkaar, men det bliver Mas og Mudder.

— — — — Hils din gode Kone, Fredsteds og lev Du vel min gode Ven.

Din stedse tro Ven

H. Gräbert.«

¹) Skal vistnok være Septbr. — ²) D. S. Birch.

Den omtalte Ansøgning blev indsendt den 30. Novbr. 1832, og Resultatet blev særdeles tilfredsstillende.

Den 20. April 1833 tilskrev Prins Christian Frederik (senere Chr. d. 8.) Provst David Seidelin Birch (min Oldemoders Broder), den Gang Provst i N. Aaby, saaledes:

»Hr. Provst Birch!

Det er mig meget behageligt efter saa lang Tids Forløb igen at kunne tilskrive Dem, for at give Dem Underretning om den faldne allernaadigste Resolution til Fordel for Dères Svoger Kammerraad Kiær.

Statsgældsdirektionen har i sin Indstilling anført alt hvad der med Grund kunde tale for denne forudm saa virksomme Mand og Godsbestyrer, som det fornemmeligen skyldes, at Frederiksgave Gods er i saa god Stand.

Hans Majestæt har derpaa fundet det billigt at ham tillægges en aarlig Gratification af 400 Rgd. i tre Aar af Frederiksgave Jordebogs Kasse.

Efter den Tids Forløb kan han igen søge om denne Naades Fornyelse, saa at jeg tør anse ham denne aarlige Gratification sikkert for hans Levedage, i det mindste saalænge Godset er Kongens, og det forbliver det nok saalænge det betaler sig saa godt.

Jeg omtvivler ikke at Statsgældsdirektionen med næste Post underretter Ansøgeren om Resolutionen, men det skulde glæde mig om De maatte være den første, der meldte ham dette paa mine Vegne.

I Juni Maaned venter jeg at have den Fornøjelse at se Dem i Fyen. Velvilligst

Christian Frederik.«

Den 27. April 1833 meddeler Statsgældsdirektionen, at den ovennævnte Gratification af 400 Rgd. aarlig er tilstaaet Landvæsenskommissair Kiær, og han fik den, som Prins Christian Frederik rigtig formodede, saa længe han levede.

Da Svogeren Provst David Seidelin Birch sendte ham Prinsens Skrivelse meddelte han, at han havde erfaret, at Prinsen ved sin kraftige Paategning havde foranlediget, at Rentekammeret og Statsgældsdirektionen ikke lod Sagen afgøre i Collegiet, men i Statsraadet, og at han der havde udvirket, at Gra-

tificationen blev givet for 3 Aar — og ikke for 1 Aar — idet det da kunde ansees for langt vissere, medens det ellers kunde ansees for at være et Gratiale — en Gang for alle.

Min Oldefader sendte da ogsaa Prinsen en Takkeskrivelse og gjorde ham senere sin personlige Opvartning paa Fyen.

Min Oldemoder var fra Ungdommen af ikke stærk af Helbred. Desuagtet styrede hun efter Sigende sit Hus ualmindelig godt. De havde en stor Omgangskreds, og der var ofte Gæster paa Hesselballegaard. Min Oldemoder tog ikke meget ud, hvorimod min Oldefader, efter Datidens Forhold, kom ikke saa lidt ud. Naar han tog ud alene, var han som Regel ridende, ogsaa til Markeder i Kolding, Veile, Fredericia, Horsens og Haderslev. Ogsaa til Kirke var han ridende; saa løb der en Dreng forud og tog hans Hest. Af hans Arbejdsjournaler, der ogsaa blev ført som en Slags Dagbøger, sees det naar og hvor de havde været ude, og hvilke Gæster der havde været. Hans Arbejdsjournaler og hans Regnskabsbøger, der er opbevaret fra 1810 til 1846, giver et interessant Billede af Datidens Landbrug.

Fra 1. November 1846 forpagtede Kammerraad Kier Landet paa Hesselballegaard (derimod ikke Kvægholdet og Mejeriet) ud til min Bedstefader, der jo da havde »Gammeleje«, som den nu kaldes.

Da den vistnok er ret enestaaende i sin Art, gengiver jeg den i sin Helhed. Den lød saaledes:

Kontrakt.

Jeg Kammerraad Kiær bortforpagter min Gaards tilhørende Avling med Heste og Avlsredskaber i 10 paa hinanden følgende Aar, nemlig fra 1. November 1846 til 1. November 1856, til L. Fredsted paa følgende Konditioner.

1. Forpagteren er pligtig til at drive Gaarden saaledes: »Toften« og »Gammeljord« i 3 Indtægter, »Langager« i 3 Indtægter, Christen Andersens Hede og Lille-Marken i 2 Indtægter og Nederhaven og Hans Willadsens Lod i 1 Indtægt, i det hele 9 Indtægter, som drives saaledes: Brak, Vintersæd (nemlig Rug og Hvede), Byg, Vikkehavre, ren Havre med Kløver, derpaa ligger det i Græs i 4 Aar. I Havren saaes 8 ø Kløver pr.

Tb. Ld. Ellers ogsaa drives som sædvanlig alt efter Ejerens Ønske.

2. »Hederne« deles i 7 Indtægter, og den Eng, der ligger sønden for Skoven, som grænser til »Krogen« opdyrkes og lægges til Krogens Indtægt. De 7 Indtægter drives saaledes: Brak, Vintersæd, Byg, Havre med Kløver (mindst 8 Ø pr. Td. Ld.) og Græs 3 Aar.

3. Ejeren beholder selv sit Mejeri, hvortil Forpagteren er pligtig til at slaa saa meget af Kløvermarken som Ejeren ønsker, og rive og indbjærge det i Hus saa godt som det er muligt efter Vejrets Beskaffenhed.

Ligeledes er Forpagteren pligtig til at levere 80 Traver af den i første Post omtalte Vikkehavre, og indsætte den i Laden i den Ende mod Kostalden. Det bemærkes, at den maa ikke blive for moden, den høstes sidst i August for at den kan blive avlet godt. Ligeledes indavler Forpagteren al Enghø til Køerne.

Det tillades Forpagteren at indavle 16 Læs Kløverhø til Hestene, og er det en Selvfølge at alt det øvrige Hø tilkommer Ejeren til Køerne.

4. Forpagteren leverer 20 Tdr. Rug, 4 Tdr. Hvede og 35 Tdr. Byg til Ejeren, som leveres saaledes: $\frac{1}{3}$ i December Maaned, de øvrige $\frac{2}{3}$ i Løbet af Vinteren.

5. Forpagteren faar til Afbenyttelse Kornloftet med Undtagelse af de 10 Fag over Stuerne, som Ejeren selv forbeholdes.

6. Ligeledes overlades Tærskeladen, den simple Vognport og Hestestalden til Forpagteren, dog med den Undtagelse at Ejeren forbeholdes Plads til 2 Køreheste og hvis han ønsker det til en Ridehest, tillige forbeholder han sig den ved Porten værende Gæste-Stald.

7. De i sidste Post nævnte Heste er Forpagteren pligtig til at fodre og vande og passe i enhver Henseende lige saa godt som hans egne Heste.

8. Ejeren er pligtig til at hjælpe med hans Heste og Karl at pløje 8 Dage i Foraarssæden, 4 Dage i Vintersæd, og 4 Dage at køre Gødning. Disse Dage skal indrettes saaledes, at det ikke forhindrer Ejeren, ifald han selv vil bruge Heste og Karl i den Tid, dog at de bliver præsteret i Sædetiden.

9. Haverne beholder Ejeren selv tilligemed den indhegnede Kommentoft, dog overlades altid en af de smaa Tofter til For-

pagteren til Staldfoder til Hestene, ligeledes er det Forpagteren tilladt at slaa Græs i Haverne til Hestene, som skal staa paa Stalden hele Sommeren, dog bemærkes at Ejeren skal græsse Forpagteren en Følhoppe og 2 Plage, som passes af Røgteren tilligemed Køerne, da de rimeligvis vil komme til at staa bag- efter Køerne for at tage Buskene som levnes af Køerne.

10. De 3 i Karlekammeret værende Senge overlades til Brug for Forpagterens Folk, og redes af Ejeren's Piger saavel som holdes vadsket af Ejeren.

11. Ejeren overlader Forpagteren 3 af Mejeripigerne udenfor Maltetiden til Hjælp ved Høavl og Kornhøst, dog maa disse Dage ikke overstige 24 i Høsletten og 48 i Høsten, hvilket indrettes paa den bedste Maade for begge Parter.

12. Forpagteren hjemfører Skovningen om Vinteren og hugger det i Skoven efter Anvisning, ligeledes Podning, men er ikke pligtig til at hugge Kvas eller Podning hjemme i Vedkassen, da det antages at Ejeren's Karl kan forrette dette Arbejde om Vinteren; derimod er Forpagteren pligtig til at save og kløve det til Favntæ.

13. Forpagteren leverer det fornødne Gavntæ, hvilket bestandig holdes vedlige hvert Aar ved Skovning og Ophugning af Forpagteren.

14. Forpagteren vedligeholder Gaarden med Tækning efter Ejeren's Anvisning. Hvad derimod angaar Bygning med Murer-, Snedker- og Tømrerarbejde er Forpagteren uvedkommende.

15. Forpagteren er pligtig at hjemkøre 24 Læs Tørv fra Borlev Mose, Resten kører Ejeren selv. Den skal skæres saa betids, at den efter Omstændighederne kan blive tør og komme i Hus inden Juni Maaned's Udgang.

16. Forpagteren svarer alle kongelige Skatter, Assurancen, Afgifter og Tiende samt Fourage til Skolelæreren, men Ildebrændsel leveres af Ejeren.

17. Ejeren leverer aarligt et fedt Svin til Forpagteren, det maa i det mindste veje 16 L^o, det leveres imellem November og Jul.

18. Forpagteren vedligeholder Hegnet om Markerne og Skoven, men Hegnet omkring Haverne, der bør klippes, besørger Ejeren klippet.

19. Alle Avlsredskaber samt Heste, der overleveres Forpagte-

ren enten i brugbar Stand eller efter Vurdering, er Forpagteren pligtig til at vedligeholde og aflevere i samme Stand som det findes ved Modtagelsen.

20. Forpagteren svarer aarlig, foruden det i Post 16 nævnte, , som erlægges i hvert Aars 11. Juni Termin.

*

Kontrakten er ikke underskrevet, og Pladsen til Pengeafgiften staar tom.

Muligvis har der eksisteret en anden komplet Kontrakt. At det foreliggende ikke er blot et Udkast til en Forpagtningskontrakt, men at Forpagtningsforholdet virkelig har eksisteret, viser nedenstaaende Uddrag af Breve fra mine Oldeforældre til David Seidelin Birch. Brevene er udaterede, men maa stamme fra Tiden mellem 1847—1850¹⁾. Af min Oldemors Brev er der kun nogle faa Linier af Slutningen.

Fra min Oldefar til D. S. Birch:

»Kæreste Svoger! Ved Dit særdeles venlige Brev af 20' f. M. har det glædet os meget at erfare, at Du med Din gode Kone efter en lykkelig fuldendt lang Rejse befinder Eder vel.

— — — Tak for Dit Ophold hos os, som det er os kært, har været til Tilfredshed, og vi ønsker, at det maatte kunne gentages hvert Aar i den korte Tid Gud endnu vil lade os være tilsammen. Det er paa Søndag Din Fødselsdag, gid Du maa opleve den i mange Aar med et godt Helbred — — — —.

— — — Høsten er nu her endelig til Ende paa noget Rivning nær, men den var og næsten uoverkommelig, da alt modnedes paa en Gang og Fredsteds Folkeantal var alt for lidet til en ikke saa ubetydelig Avling af 1200 Traver Korn, alt opbundet, foruden 12 Læs Ærter og 11 Læs Boghvede. Efter 4 Tdr. Hvede-udsæd paa »Heden« blev 61½ Traver; nu stormer og skylregner det hver Dag, saa om dette skal længe vedblive, vil det blive besværligt nok at faa Vintersæden lagt.

Du havde her en Dag paa Tale om en Forpagtning, hvor Afgiften var visse pro Cent af Indavlingen efter Udtærskningen, men jeg fik ingen videre Forklaring derom; naar Du engang skriver igen kunde Du have den Godhed at give mig lidt nøjere Underretning herom.

¹⁾ Brevet er fra September 1847.

At Kornpriserne i Aar kun vil blive det halve af hvad de sidste Aar var er der al Formodning om — — —.

— — — Da min Kone har anmodet mig om at overlade hende det sidste Blad til selv at udtrykke sine Følelser for Dig til Din Fødselsdag maa jeg i Dag slutte — — —«.

Fra min Oldemoder til D. S. Birch:

» — — — min Mand stadig, og nu siden havde han nok ønsket at have hørt det. Det er naturligt, at dersom vi ikke havde Køerne, kunde det nok blive anderledes, men det giver et ubehageligt Maskepi; da det er os, der forbruger Fouragen, saa fordres der ved enhver Lejlighed at man skal slide derfor. Dog er alt dette imellem os. Hils Din gode Kone ret hjerteligt fra os, det glædede mig saa meget at se hende — — — —«.

*

Af de i min Oldefaders Brev nævnte 1200 Traver Korn, var, efter en Opgørelse over Høsten i 1847, avlet 756 $\frac{1}{2}$ Tra-
ver paa Hesselballegaard, nemlig:

af Hvede paa »Store Hede«	61 $\frac{1}{2}$	Traver		
do. i »Toften«	41 $\frac{1}{2}$	—	ialt 103	Tr.
af Rug paa »Store Hede«	61 $\frac{1}{2}$	—		
do. i »Toften«	36	—	ialt 97 $\frac{1}{2}$	-
af 2-radet Byg i »Krogen«	48	—		
do. »Gammeljord«	66	—		
do. »Nederhave«	37 $\frac{1}{2}$	—	ialt 151 $\frac{1}{2}$	-
af 6-radet Byg i »Toften«	24	—		
do. i »Chr. Andersens Mk.«	47 $\frac{1}{2}$	—	ialt 71 $\frac{1}{2}$	-
af ren Havre paa				
»St. Hede« og »Krogen«	5	—		
do. paa »Store Hede«	40	—		
do. i »Hattefutteral«	55	—		
do. i »Nederhaven«	1 $\frac{1}{2}$	—	ialt 101 $\frac{1}{2}$	-
af Vikkehavre i				
»Chr. Andersens Mk.«	85	—		
do. i »H. Willadsens Toft«	6	—		
do. paa »Gammeljord«	48 $\frac{1}{2}$	—		
do. i »Toften«	92	—	ialt 231 $\frac{1}{2}$	-

Tilsammen 756 $\frac{1}{2}$ Tr.

Tællingen er opgjort den 30. August 1847 af min Moders Broder, Christian Fredsted.

*

I 1851 døde min Oldemoder, godt 69 Aar gammel, og i 1853 døde min Oldefader, efter et langt og virksomt Liv, 80 Aar gammel. De ligger begge begravede paa Starup Kirkegaard.

Nogle Breve,

vekslede mellem min Oldefader, Chr. Kier, og hans Svoger, Provst David Seidelin Birch.

Fra David Seidelin Birch til hans Søster, min Oldemoder:

St. Heddinge, d. $\frac{5}{10}$ 1841.

Kæreste Søster! Du og din kære Mand være begge takkede for de venlige deltagende Linier, som sendtes os i Anledning af vor elskede Louises Bortgang¹). Vi er forvissede om Eders oprigtigste Deltagelse, og derfor kunne vi og vide, at I gerne ville høre hvorledes vi har det, efter at nu nogle Uger er henrundne siden Dødsfaldet. Jeg melder Eder da, I kære trofaste Venner, at det dog er taaleligt med Helbreden. Min stakkels Kone²) er jo bleven baade afpillet og afkræftet, men det undrer mig mere, at hun endda har bevaret de Kræfter hun endnu har, end om hun aldeles var sunken sammen. Det har for hende været et meget besværligt Aar. Du ved, at Hedevig Lund³) var hos os hele forrige Vinter, i Novbr. og Decbr. var hun meget syg, i Februar blev Husjomfruen syg og maatte i Utide forlade os, da hun frygtede for Kræft i Brystet, i Marts angrebes Hedevig af Tyfus, laa i 10 Uger, næsten uden Haab, hver Nat vaagedes, Ild og Lys aldrig slukket. I Slutningen af Juni kunde hun først forlade os,

¹) Louise Birch, f. 1815 i Nr. Aaby, d. 1841, ∞ 1839 Peter Scharling, der 1839 var Katechet i St. Heddinge.

²) Nicoline Charlotte Quistgaard, f. 1784 i København.

³) Hedevig Caroline Birch, f. i Vesterborg 1811, ∞ 1832 Johan Chr. Resen Lund, f. i Brande 1803, fra 1840 Præst i Udby og Ørslev. (Søn af Pastor Lund, Starup. 1808—1832.)

efterat min Kone under hendes Sygdom havde maattet tage sig ogsaa af hendes Husholdning i Udby, købt Trætøj, Porcellæn, skaffet Fødevarer, da de i Maj modtog Gaarden; rejse til København og købe Møbler osv.

I Slutningen af Juli kom den kære Louise, syg og svag, led overordenlig; i flere Uger vaagedes hver Nat, min Kone vaagede i Almindelighed 2 Nætter og sov 1. Og det var Guds Villie at hun ej skulde blive her, den unge elskelige Hustru, som var alt for sin Mand; den elskede Datter reves bort, just som Haabet om hendes Helbredelse havde begyndt atter at lyse. Det var det tredie kære Barn vi maatte stede i Graven — hvis Liv havde saa megen Betydning. Det er jo rimeligt at vi maatte finde os meget nedbøjede. Men Gud har dog givet os Kraft til hidtil at bære Sorgen.

En stor Glæde er det os at Lunds ikke bo længere borte end at vi jo kunne samles efter en halv Dags Kørsel. Moder har været der i 8 Dage og jeg højtideligholdt den 19. Septbr. der¹⁾). Det var os ogsaa en stor Trøst at se vor kære Sophie²⁾), som kom rejsende for at udtale sin Sorg og se til de stakkels Forældre. — Ogsaa Baggers Uheld har jo bedrøvet og ængstet os. Nu er det vel bedre med Knæet, men hans hele Constitution har lidt overordenlig ved i næsten 10 Maaneder at maatte holde sig stille. Hedevig Lund er temmelig vel, naar undtages at der er en Tilbøjelighed til Krampe, som altid ytrer sig, naar Sindet bliver afficeret. Lund er en kærlig Ægtemand, en god Præst, og de vil, hvis vor Herre under dem Helbreder, have det godt i Udby, som er et godt og behageligt Kald. Jeg anser det for en stor Lykke, at min Kone dog har kunnet udholde al Sorgen og alle Besværighederne, og nu atter kan se Huset noget tilgode, hvortil det trænger, da Husjomfruen er en søvrig Person, og de sjællandske Piger maa delige. Ogsaa mit Helbred har Gud bevaret, mit Embede giver mig meget Arbejde, men hidtil har jeg ogsaa haft Kræfter dertil.

¹⁾ David Seidelin Birchs Fødselsdag (f. 1780).

²⁾ Sophie Charlotte Birch, f. 1807 i Vesterborg ~ Frederik Vilh. Bagger, f. 1805. Hun døde 2 Aar efter i 1843. Han var Præst i Tanderup, hvor hun ligger begravet.

I Indtægter vil dette Aar ej blive som de foregaaende. Rug, Hvede og Ærter er aldeles mislykkede, jeg faar af den første ej 3 Fold, af Hveden maaske fire. Endnu ligger Vikker ude, Kartofler uopgravne, og endnu ikke saaet enten Rug eller Hvede; Jorden er ej at være paa. Det blæser og regner hver Dag.

Fra Amerika har jeg haft Brev. *Han*¹⁾) klarer sig igennem. *Sønnen*²⁾) i København er en Æsel, bestiller intet, og vil maaske blive til Spot og Spe; *Liebenberg*³⁾) skal have ophørt at understøtte ham, da han ej vilde læse. *Hedevig Birch*⁴⁾) er en ganske køn og god Pige, men ingenlunde ordenlig, vil gerne conversere, men har aldeles ingen Sands for Husvæsenet; det gør mig ondt for min Kone, som har faaet saa god Skik paa sine egne Døtre, at hun ej har større Held med Plejedatteren, som er en kostbar Person, da hun jo maa klædes godt, og intet forslaaer. Om Fru *Liebenbergs* Rejse har jeg intet hørt, en højst forunderlig Beslutning! Vor Svoger *Trojel*⁵⁾) har i Sommer haft den Glæde at ægtevi tvende *Sønner*⁶⁾). — Dig, min gode kære Svoger! lader jeg vide at de Sorte synes at skikke sig vel, men jeg er ogsaa god ved dem. — Alt andet er nu ikkun Forsikring om broderlig og søsterlig Kærlighed. Gud bevare Eder kære Venner og Eders Børn, jeg mener da dermed tillige Børnebørnene, jeg ved at den kære *Jane*⁷⁾) har to af de Smaa, som hun selv med Flid og Taalmodighed har saa vel undervist, maatte hun nu beholde dem, og de vedblive at gøre Forældre og Bedsteforældre Glæde og Fornøjelse. Min Kone hilser kærligst og jeg er, nu som altid, med inderlig Hengivenhed Eders trofaste Ven og Broder

D. S. B.

¹⁾ Carl Christian Birch f. 1795, Overauditor, forlod Danmark 1836, ∼ Marie Sophie Kyhl f. 1799, d. 1833.

²⁾ Carl Christian Birch f. 1819, se Nr. 186.

³⁾ Carl Chr. B. Liebenberg. Se Nr. 163.

⁴⁾ Hedevig Eleonore Birch f. 1824. Se Nr. 193.

⁵⁾ Thomas Trojel f. 1779, ∼ Johanne Louise Sybille Birch f. 1784. Se Nr. 171.

⁶⁾ Carl Jacob Trojel f. 1813. Se Nr. 172. Frederik Chr. L. Trojel f. 1815 Se Nr. 173. Overlærer i Kolding 1844—59.

⁷⁾ Min Bedstemoder Christiane Charlotte Kier f. 1805, ∼ L. J. Fredsted.

Fra David S. Birch til Chr. Kier:

Storeheddinge, 11. Februar 1842.

Kæreste Svoger! Jeg vil blot ved disse Linier melde Dig, at jeg ved min sidste Nærværelse i København søgte Audience hos vor gode Konge, tildels for at tale om din Pensions Vedbliven. Han var meget naadig og det lod ej til at der vil blive noget i Vejen for Din Ansøgnings Bevilgelse. Kongen anmærkede imidlertid, at Du jo havde en *betydelig* Ejendom. Jeg oplyste, at det dog kun var en god Bondegaard, hvorpaa du skyldte en ej ubetydelig Sum. Hos Kongen blev Resultatet, at Du maa indgive Ansøgning som sædvanligt, da det vil være ham kært, »hvis han kan bevilge den«. Thi, Du maa nu vide, at man ikke skøtter om bestemte Løfter. Da nu Frederiksgave er Domaine, gaar Sagen ej gennem Statsgældsrektionen, og det er i al Fald kun aldeles indirekte, at Etatsraad Johnsen vil kunne hjælpe. Jeg gik derfor, efter Secretair Müllens Raad, til Conferentsraad Collin, som oftere har vist mig megen og formaaende Hjælp, (han staar nu ligesom Ørsted og Lowzou paa point til at blive Minister); han gav mig Tilladelse til at jeg maatte sende ham Din Ansøgning; han vil da anbringe den i det Departement, hvortil den hører.

— — — Jeg vilde gerne haft et Kald til Bagger, men dette kunde ej denne Gang naaes. Tak for det sidste kære Brev, jeg har ej Tid at skrive noget ordenlig Brev i Dag. Mine Forretninger er fast uoverkommelige, jeg er Provst, Formand i to Sogneforstanderskaber, og vi har i Byen alt det øvrige. Gud være lovet, at Helbredden dog staar temmelig bi. Min Kone er derimod ej stærk, den sidste Sorg har taget stærkt paa hende; Lunds har det vel, men ogsaa for dem var det sidste Aar maadeligt, ikke to Fold Rug og Ærter. Det er sandt, jeg maa dog gøre Regning med Dig:

Du har tilgode for Hestene	16 Rgd. 4 $\frac{1}{2}$ 10 Sk.
Tantième i 1841	16 - 5 -
	<hr/>
	33 - 3 - 10 -
Til Hedevig Birch	20 -
	<hr/>
Rest hos mig	13 Rgd. 3 $\frac{1}{2}$ 10 Sk.

Fru Liebenberg¹⁾ er i Dresden og forbliver der til For-aaret. Marie²⁾ er syg af Brystsyge, og man anser Rejsen til et mildere Klima fornøden.

Nu, Gud være med Dig og alle Dine. Hils din Hustru, min altid kære og kærlige Sophie, Din Jane, Børnene o. s. v.

Din trofaste

D. S. B.

Fra D. S. Birch til Chr. Kier:

26' Juli 1842.

Kære Svoger! Dit Brev af 26' April ligger for mig — og det er i Grunden en Skam, at jeg nu først melder Dig, at jeg har modtaget det. Ogsaa burde jeg jo have meddelt Dig min Mening om hvorvidt et Taksigelsesbrev til Kongen vilde være fornødent. Men jeg tænkte som saa, at fik du ej Svar, lod Du Dig vel berolige ved den Tanke, at bemeldte Brev ej var fornødent. Ja, det var jo ganske bravt, at vor gode Konge saaledes og saa snart bønhørte os. Min Formodning, at jeg gavnede Din Sag ved straks at skrive og indsende Ansøgningen, slog da ej fejl. — — — — —

Da Du skrev mig til var Du syg af Gigt i Hoved og Side; jeg haaber at det er bedre. Du har endda holdt Dig temmelig godt, naar vi betænke de svære Sygdomme Du gik igennem paa Frederiksgave. At Din Kone har saa længe kunnet bære sine Svagheder maa vel tildels tilskrives Din og Din Datters kærlige Pleje, maatte det med Eder begge være taaleligt naar vi atter høre fra Eder! Her har vi det dog temmelig vel, uagtet min Kone har i nogle Uger været stærkt angrebet af en slem Hoste, som dog nu synes at vige. Min Helbred tør jeg ej klage over — endskønt jeg godt mærker, at jeg nu er over de 60.

I Udby har de det i mange Henseender vel; det er knapt nok i dette Bygge-Aar, og saa meget mere som Avlingen ifjor intet gav, og i Aar kun middelmaadigt, aldeles ingen Vintersæd blev saact.

¹⁾ Antoinette Thomasine Birch f. 1783, ∞ M. F. Liebenberg, død 1828. Se Nr. 156.

²⁾ ovennævntes Datter: Marie Sophia Frederikke Liebenberg, ∞ i Wien 1846 m. Dr. med. Bloch. Se Nr. 170.

Lund¹⁾ er rask. Hedevig²⁾ klager over Trykken for Brystet; imidlertid haaber vi det bedste, at hun skal blive stærkere og stærkere. Otto Lund³⁾ skulde haft Bryllup i denne Tid, men han blev atter nedkastet paa Sygelejet og maatte blive hjemme. Johannes⁴⁾ er hos ham, og den gamle⁵⁾ kan nu forrette alt selv.

At Baggers Knæ kom sig ved du da, men han var ellers elendig, rejste til Kbhvn. i April for at bruge Brønden under de københavnske Lægers Tilsyn. Han var der indtil Slutningen af Juni. Sophie⁶⁾ med begge Børnene kom i Juni, de rejste fra os til Lunds, herfra til Kallehauge, og i 8 Timer med Dampskib til Svendborg.

Det var tungt at se Bagger, den før saa raske Mand, saa forknyt og afpillet, Sophie var jo meget ængstelig for ham. To herlige Børn har de. Gud lade dem leve sammen med hverandre, disse to Aar har sat dem en Del tilbage.

Jeg har i forrige Maaned haft Besøg af vor norske Svoger, Commandør Ferry⁷⁾, som har taget sin Afsked med en Pension af 1370 norske Specier, han var her med Datter, for at gøre Familiens personlige Bekendtskab; meget morede han sig ej, Vejret var uheldigt, Baggers var her — skulde just i de Dage rejse, jeg havde Forretninger, min Kone var forkølet, saa jeg frygter at den norske Svoger kedede sig.

Vor gode Bentzon⁸⁾ er da nu »Hr. Justitsraad«, men derfor bliver han vel ej mere tilfreds i Assens; jeg saa Sophie i Kbhvn. »hun ser, synes jeg, meget svag ud«. Det Rygte gaar i disse Dage, at Maria Liebenberg⁹⁾ skal i Wien være blevet forlovet med en anset østerigsk Læge, og at Moderen¹⁰⁾ for det første der opslaar sin Bolig, og ligeledes at Justitsraad

¹⁾ Johan Chr. Resen Lund ∼ ²⁾ Hedevig Caroline Birch, Datt. af D. S. B.

³⁾ og ⁴⁾ Brødre til J. C. Lund, alle Sønner af

⁵⁾ Pastor L. M. Lund, der 1808—32 var Præst i Starup, var i 1842 Præst i Nr. Vedby paa Falster.

⁶⁾ Datteren Sophie g. m. Bagger.

⁷⁾ ∼ Christiane Sabine Birch. Se Nr. 181.

⁸⁾ Adrian Engelbrecht Bentzon ∼ Sophie Charlotte Liebenberg, var da Amtsforsvalter i Assens. Se Nr. 157.

⁹⁾ Se Nr. 170.

¹⁰⁾ Se Nr. 156.

Liebenberg¹⁾ har forlovet sig med en Enke af Archialer Schönberg²⁾, men herfor haves endnu aldeles ingen Hjemmel.

Trojels³⁾ i Laaland lever vel. Fra Gräberts⁴⁾ har jeg længe intet hørt.

Kornet bliver temmelig godt i Aar, men Foderet knapt. Hø har vi intet af, Regnen udeblev for længe. Endnu er Høsten ej her begyndt. Med mine Heste er jeg ej fornøjet. Den fjermer brune er og bliver fordærvet i begge Bagben, Den fjermer af de sorte har det i Koderne — stryger sig lige op paa disse, ligesom den, uagtet det omhyggeligste Beslag, stryger sig paa Bagbenene; det vil maaske fortage sig, men Forbenene duer ej, og det er et nyt Bevis paa, at det er meget vanskeligt at erholde to gode Heste. Dine sorte er imidlertid bleven skaanede over al Maade, da jeg end ikke en eneste Gang har ladet dem sætte for Wiener-vognen, men det er — som man sagde i Fyen — et leedt Uheld! — —

Min Plejesøn John⁵⁾ er hjemme hos os i Ferierne; det gælder da nye Støvler, nye Bukser, Hat, Strømper etc. Han er flittig og sædelig, men ikke stærk af Helbred. Det er en dyr Fornøjelse at holde en saadan Krabat til Studeringer, der medgaar det meste af 300 Rgd. aarlig. Han er sidste Paaske confirmeret, og bliver vel Student om et Par Aar, hvis Gud vil at han lever og beholder Helbredden. Hedevig Birch⁶⁾ vokser dygtigt, men Husholdningsarbejdet vil ej smage. Lotte⁷⁾ er i Kjøbelev — skal være meget stor. Antoinette⁸⁾ har det vel paa Løgismose. Har Du ikke set Broderen Carl⁹⁾, som nu conditionerer hos en Hastrup ved Veile. Ja det er Spot og Skam at han ej bedre benyttede Liebenbergs Godhed, men vedblev at være doven, saa han maatte ønskes bort fra Byen;

¹⁾ Se Nr. 163.

²⁾ Franziska Victoria Caroline f. Schöpff.

³⁾ Se Nr. 171.

⁴⁾ Se Nr. 183.

⁵⁾ John Aschiund, blev senere gift med Hedevig Eleonore Birch. Se Nr. 193.

⁶⁾ Hedevig Eleonore Birch.

⁷⁾ Charlotte Elisabeth Birch.

⁸⁾ Antoinette Christiane Birch.

⁹⁾ Carl Christian Birch. Var alle Børn af Carl Christian Birch. Nr. 185. Se Nr. 193, 194, 187 og 186.

mon han ej kunde faa en Gaard i Jylland, thi til Studering
duer han vist ej. Nu basta! Skriv mig nu snart til, Du gamle
gode Christen. Vi hilser Jer kærligst. Din hengivne

Birch.

Fra David Seidelin Birch til Chr. Kier:

Storeheddinge 28. Nobr. 1842.

Kæreste Svoger!

Du har da ikke anset mig for aldeles død og borte, siden
Du atter har sendt mig en Fjerdings Smør, som til stor
Contentement og Fornøjelse er i god Behold modtagen i Gaar
Aftes. Jeg vil ikke opsætte at bringe Dig og Din gode Sophie
vor kærligste Tak fordi Du saaledes vedbliver at erindre mig.
Iaar kom det saa meget mere paa et nødtørftigt Sted, som
min hele Avl har slaact saa aldeles fejl, at jeg med Skam at
sige, af 10 Køer ikke fik hensat saa meget som en Otting til
Vinterhold, saa tarvelig var Græsningen, og, som en Følge deraf,
saa liden Mælkning har vi haft af Køerne.

Da det gik noget langt hen i Tiden, saa tænkte jeg: ja, den
gamle gode Svoger anseer Dig død og begravet, siden han nu
i over $\frac{1}{2}$ Aar ikke har ladet høre fra sig — men — saa kom
saamænd den ædle Fragtmand med Smørret, der jo har haft
en lykkelig Rejse — thi Dit Adressebrev var af 18. ds., og Skip-
peren har nok været i Kbhvn. allerede den 22. eller 23. Jeg
kommer saa til at give dig Absolution, fordi Du er en saa
stor Synder, naar det gælder om at skrive — jeg mærker at
Du i andre reelle Henseender dog er en brav Mand og en
kærlig Broder. Jeg vil derfor ej heller mere skænde paa Dig,
men kun sige, at vi har længtes meget efter Underretning om
hvorledes I har det; maaske kommer denne Underretning naar
jeg ved disse Linier har været saa heldig at røre Din Sam-
vittighed.

Vi har nu Haabet om at det dog er taaleligt med Dig og
Din svage Hustru; man maa næsten undres over at hun, som
i saa mange Aar har været svag, dog har naaet den Alder hun
nu har; thi baade hun og jeg er jo nu gamle Mennesker, paa
den forkerte Side af de 60«. Ja kære Ven! det er mange

Dage siden da vi galloperede sammen fra Frederiksgave til Assens, da Du var forlovet med Din Sophie!

Her har vi det, Gud være lovet, ret vel. Jeg kan ikke takke Gud nok for det Helbred og den Kraft jeg endnu har til at besørge mit temmelig besværlige og arbejdsfulde Embede. Jeg vil dog vel ikke i ret mange Aar kunne besørge mine Forretninger uden at jeg enten paa den ene eller anden Maade faar nogen Bistand. Med min Kone er det aldeles ved det gamle, hun kan endnu bestyre sit Hus, rejse til Kbhvn. og til Udby, kan blive forkølet og ligge nogle Dage og komme op igen, og til sine Tider være ret oprømt, medens hun til andre er meget sørgmodig, og ganske hengiven sig til de store Tab vi har fristet. En stor Opmuntring er det, at vi har Hedeveg og Lund i Udby; det er jo 6 à 7 Mil herfra, men man kan dog komme sammen, og da er Mutter i sit Es, naar hun kan have Børnene om sig. Dog giver jo ogsaa Børnene Anledning til Bekymring. Hedeveg er i Grunden svag, hendes Helbred var imidlertid kommen sig meget i Sommer, hun føler sig saa glad og lykkelig i Udby. Stuehuset er nu meget istandsat, Haven dejlig, Egn og Omgang efter Ønske; den Tilbøjelighed til Krampe, som hun senest havde haft, da hun modtog Underretningen om Louises Død, troede vi ganske paa Døren, da der i Eftersommeren skete Indbrud af 2 Tyve, som kom til Dagligstuen, blev anraabte af Lund og Hedeveg, som vaagnede ved Laasens Knirken, og derpaa tømte af ad samme Vej hvorfra de var kommen uden at faa noget med sig, uagtet de i Mellemstuen havde oplukket et Skab, hvori alt det daglige Sølvtoj laa. Hun fik derved en ny Forskrækkelse, som endte med et 5 Timers stærkt Krampeanfald, der nær kostede Livet og for lang Tid har sat hende tilbage; vi vente hende imidlertid til den 16. December¹⁾. Lund er gnaven fordi han skal bygge; Bryggers og en anden Længe er faldedefærdige. Skam skulde ogsaa de Provster have, som syne saa uforsvarligt. Den lille Mand forstaar sig nu slet ikke paa det Byggerads, saa det i flere Henseender er til Besvær. Hverken han eller jeg havde nogen Vintersæd i Aar, men desto mere lovende staar den, som sidste Efteraar er saact.

¹⁾ Nicoline Charlotte Birchs Fødselsdag.

Bagger i Tanderup er ikke ret stærk; i Knæet kom han sig, men han lider af andre Skavanker, især er Humøret nedbrudt. Han søgte Flemløse, men dette fik han ej, det gik ham noget nær, men deri maa han finde sig. Jeg vilde gerne have talt et Ord for ham, men jeg var saa ophængt i Arbejde at jeg ej kunde rejse til Kbhvn. Nu — han faar vel noget, naar den rette Tid kommer.

Jeg har ikke været i Kbhvn. siden i Maj eller Juni, altsaa ikke set Justitsraad Liebenbergs¹⁾ Frue; om dette sære Parti er det bedst ej at tale, især naar man ej kender Personer og Forhold. Mange mener, at den ellers kloge Mand har (ulæseligt Ord) sig.

Fru Liebenberg²⁾ skal befinde sig vel i Udlandet, man siger at Marie³⁾ er gift med en anset Læge.

Fra C. B.⁴⁾ i America har jeg intet hørt i lang Tid. Du ved vel at Sønnen Carl⁵⁾, som i Kbhvn. intet gad bestille, og som derfor mistede den Understøttelse som Liebenberg gav ham, paatog sig en Huslærerplads i Nærheden af Vejle hos en — jeg tror — Hastrup. Har Du set noget til ham? Gud ved hvad der skal blive af ham, det er et godt Hoved, men en doven Sjæl. Jeg var tilfreds han kunde faa Lyst til en eller anden Kirsten, Maren eller Mette, dog ligemeget med Navnet, men jeg mener en køn Bondepige som havde en lille — ja saamænd ogsaa en stor Gaard, og at han saaledes kunde blive et Lem af »den hæderlige Bondestand«, thi Eksamen tager han neppe, saa det nytter ikke at tænke paa denne.

Søsteren Antoinette⁶⁾ er i Fyen paa Løgismose, og er en vakker Pige.

Lotte⁷⁾, til hvis Klæder jeg endnu har bidraget, er hos Trojels⁸⁾ og skal være en flink huslig Pige. Hedevig⁹⁾, som takker Jer for den Godhed Du sidst har bevist hende, er en

¹⁾ Carl Chr. B. Liebenberg, Nr. 163.

²⁾ Antoinette Thomasine Liebenberg, f. Birch, Nr. 156.

³⁾ Marie Sophie Frederikke L., Nr. 170.

⁴⁾ Carl Chr. Birch, Nr. 185.

⁵⁾ Carl Chr. Birch, Nr. 186.

⁶⁾ ⁷⁾ ⁸⁾ Døtre af Nr. 185 Carl Chr. Birch.

⁹⁾ Se Nr. 171.

smuk og en klog Pige, er mere interessant for Fremmede end til Gavn i Huset, da Husholdningsvæsen ikke er hendes Sag, lige saa lidet som Orden og Sparsommelighed. Det lod til at Lunds Broder, Johannes, syntes om hende, men hun ej om ham; det vilde være en Lykke om hun vilde tage ham, men — Faderen¹⁾ har nok meget mod hende. Apropos! den gamle Bavian²⁾ lever endnu, og er den samme urimelige Bjørn mod de hjemmeværende Børn som han altid har været; det er kun det Guds Barn Lette og Otto, som har Naade for hans Øjne. Saa nu er Papiret blevet fuldt — og endnu har jeg et Par Ord at skrive, altsaa — jeg maa spendere en Convolut.

Jeg husker ikke, min gode Ven, om jeg iaar har givet Dig Udsigt over vort Mellemværende, det er da saadan:

Du havde tilgode for Hestene 16 R. 4 Mrk. 10 Sk.

Livrenten i Decbr. 1841 16 — 5 —

Summa 33 R. 3 Mrk. 10 Sk.

Naar herfra drages de for 1841 til Hedevig Birch skænkede 20 Rgd., saa har Du hos mig tilgode 13 Rgd. 3 M. 10 Sk. Nu hæver jeg atter til 11. Decbr. Din Livrente, som nok bliver det samme som ifjor 16 Rgd. 5 Mrk., og naar jeg heraf tør anse skænket til Hedevig de sædvanlige 20 Rgd., saa ser Du at Du endnu kan lade en Veksel trække paa mig. Det er ellers en ærgerlig Sag, at min gode Fader satte os ældre Børn i den Classe, hvor vi nu skulde concurre med Mennesker, der er 12 à 15 Aar yngre end vi. Det er ogsaa fast utroligt, at efter 50 Aars Forløb er Renten, som straks var 3½ pro Cent af 100 Sp., ikke steget 1 pr. C., men jeg vil nok tro, at om en 15 à 20 Aar da vil det gaa rask, men — hvor er *vi* da? Hvorledes mon Gräbert har det, jeg har ikke hørt fra ham i lang Tid. Nu er han da ogsaa »Hr. Kammerraad«. — Man taler imellem om at jeg skal være Biskop i Laaland, men heraf bliver intet, jeg er for gammel at flytte og vilde i økonomisk Henseende tabe ved Byttet; jeg agter her at nedlægge mit Anker.

Du kan gemme dette for dig selv, man kunde udtyde det som Forfængelighed at jeg skriver derom; der er imidlertid virke-

¹⁾ Pastor L. M. Lund, Præst i Starup 1808—1832.

²⁾ Pastor L. M. Lund.

lig talt om denne Sag, og jeg rejser i næste Uge til Kbhvn. for at sige Vedkommende »saa mange Tak, gør Dem ingen Ulejlighed«.

Saa, nu mener jeg at Du kunde nøjes for denne Gang. Hils din Sophie saa kærligt fra os, item Jane og hendes Mand og Børn. Har Du nu fundet Dig opbygget ved disse mange Sider, og altsaa er kommen til fuld Overbevisning om at jeg er lyslevende, og da jeg kan skrive saa langt og saa bredt, ogsaa maa kunne læse Skrift, saa kunde Du nok huske paa mig med Pennen i Haand. Og nu kæreste Venner i det store og lille Hesselballe, være alle Gud befalede! — en glædelig Jul! et lykkeligt Nytaar! Helbred og Tilfredshed! Bevar stedse i kærlig Erindring Eders hengivneste

Birch.

Fra Chr. Kier til D. S. Birch:

Hesselballe 7. Januar 1843.

Min gode og kærlige Svoger!

Du har ved Dit sidste venlige Brev atter vist Din vedholdende inderlige kærlige Deltagelse for mig og mine ved at tale min Pensionssag for Kongen, og derhos tilladt mig at sende Dig min Ansøgning om Pensionens Vedbliven, som Du ved Din sædvanlige Godhed og Din formaaende Anbefaling vilde paatage Dig til videre Besørgelse. — — —

Mit Humør er saa nedstemt over min stakkels lidende Kones nedbrudte Helbred, og dernæst min Bekymring over hvorledes dette Aar skal overvindes — maadelig ja ringe Høst sidste Aar — ingen Vintersæd at have faaet saaet, og dertil den svære Bekostning at faa 30 Fag Hus ombygget, som i flere Aar har været paatænkt, men nu faldefærdig, hvilket ikke kan ske uden at forøge min Gæld med 14-1500 Rgd. — — — Skulde Pensionen ikke vedblive, ved jeg ikke hvad der skal blive af os, jeg er nu 71 Aar, kan ikke passe mine Ting med den samme Kraft som forhen; men jeg har et godt Haab, thi Kongen har jo som Kronprins medvirket til at Pensionen første Gang blev tilstaaet mig. At Kongen har yttret for Dig at jeg ejede en stor Gaard, maa være en fejl Beretning eller Forveksling af en anden Kammerraad Kier¹⁾, der ejer

¹⁾ Se Nr. 33.

en stor Gaard — Straarup — $\frac{1}{2}$ Mil sønden Colding, og hvorpaa holdes 120 Køer, altsaa 4 Gange saa stor som min Ejen-
dom¹⁾. — — —

Min stakkels gode Kone er yderst svag. Hun husker Dig saa kærligen, og ønsker saa ofte at hun dog en Gang igen maatte samles med Dig i denne sørgelige og forvirrede Verden. Jeg er Gud være takket, paa en Del Forkølelse nær, temmelig vel men er ikke glad over at Vinteren saa hastig ophørte, da vi neppe har de halve Materialer hjemført til min nye Bygning, og Vejene er slette; naar man vil bygge Grundmur er Sten-transporten yderst besværlig naar Vejene er oplødte.

Det har meget glædet os at Du og Din gode Kone ere vel, og ikke mindst at Hedevig Lund fremdeles befinder sig vel. Gud give Eder alle dette Gode fremdeles. — Jeg ved ikke om jeg i mine forrige Breve har berørt, at den gamle Konsistorialraad²⁾, paa hans Rejse fra Datteren — »det Guds Lam«, besøgte os nogle Timer sidste Sommer, og han da fortalte at have været hos dette Guds Barn for at faa sin Lomme lettet med 1800 Rgd.; jeg kunde derved ikke tilbageholde den Yttring, at noget deraf kunde have været brugelig for Sønnen Christian³⁾ til hans Præstegaards Reparation, men fik ej andet end det kolde Svar, at han havde faaet nok.

Nu, kæreste Svoger, har jeg trættet Dig nok med al min Snak; jeg vil derfor siutte med min Kones og egne kærligste og venligste Hilsener, og med det oprindelige Ønske at disse Linier maa træffe Dig og Dine ved ønskelig Helbred, og at vi fremdeles maa være bevaret i Eders kærlighedsfulde og gode Erindring.

Din oprigtig hengivne Svoger
K.

Fra D. S. Birch til Chr. Kiær:

Kæreste Svoger!

Storeheddinge 8. Decbr. 1843.

Endskøndt jeg er overlæstet med Forretninger, og ikke kan skrive noget ordenlig Brev, saa skal Du dog se nogle faa Linier fra mig.

¹⁾ Er næppe ganske rigtigt.

²⁾ Pastor L. M. Lund (tidl. Præst i Starup).

³⁾ i Udby.

Da jeg kom hjem efter min sørgelige Rejse modtog jeg det Brev, som Du saa kærlig havde tilskrevet mig fra Dit Hjem, da Du maaske havde nogen Tvivl om at se mig i Tanderup,

Det var mig et nyt Bevis paa Dit kærlige Sindelag, at Du straks vilde bevidne os Din og Din Sophies Deltagelse i vor store Sorg¹). Ja, Gud har visseligen prøvet os haardt! Og Prøven er ved ethvert nyt Dødsfald fast bleven haardere, ikke fordi vi udmærkede noget Barn fremfor det andet, men hvert Aar binder os jo tættere sammen, stedse inderligere vokse de gode Børn ligesom sammen med Forældrene, og jo ældre Børnene er blevne, desto betydningsfuldere var jo ogsaa i flere Forhold deres Liv. Men her var jo ingen anden Trøst end ydmyg Hengivelse i den evige Visdoms uransagelige Villie, og i det Haab, at hvad vi vandt, for igen at tabe det her paa Jorden, det tabe vi her, for igen at vinde det som en ufortabelig Rigdom paa de bedre Steder, hvor vi samles i Fred. Jeg forlod Tanderup Mandag Morgen og rejste til Odense med den Wienervogn som om Søndagen havde bragt Fru Bagger og hendes Datter til Tanderup. I Odense satte jeg mig paa Diligensen, og kom træt og mødig hjem Tirsdag Eftermiddag.

Min stakkels Kone var om Mandagen kommen fra Udby, hvorhen hun var rejst om Torsdagen; Hedvig Lund havde samme Dag faaet Efterretningen; min Kone havde imidlertid Styrke til at trøste Datteren, og hun undgik at faa Krampen, og har siden, efter de erholdte Breve, været taalelig vel. Vi vente hende halvvejs paa Mandag, og hun skulde da blive her indtil Moders Fødselsdag, den 16., er forbi.

Hvorledes vi nu selv have det, kære trofaste Venner, kunne I nok saa omtrent vide. Imidlertid maa og kan jeg passe mine mange Embedsforretninger, som, falde de end stundom noget tunge at udføre med det bekymrede sorgfulde Sind, saa afdrage de dog ogsaa ofte Tanken fra det store Tab. Min Kone er ogsaa efter Omstændighederne meget fattet, men ser elendig, svag og bleg ud, og uagtet hun redelig stræber at Sorgen

¹) David Seidelin Birch og Hustrus ældste Datter: Sophie Charlotte Birch, gift Bagger, døde 36 Aar gl., d. 18. November 1843, efter den 25. Oktbr. 1843 at have født en Datter, der blev døbt Sofie Charlotte Nicoline Bagger (efter Moderen og Bedstemoderen). Hun døde 19 Aar gml. i Haagerup Præstegaard, hvor hendes Bedstefader D. S. Birch var født 82 Aar før.

ej skal overvælde hende, frygter jeg dog at denne dybe Følelse af Savn og Længsel vil svække hende og lægge hende i Graven. Hun hilser Eder saa kærligt, vi er begge forvissede om Eders oprigtige og inderlige Deltagelse. Fra Bagger havde jeg Brev med sidste Post; jeg rejser nu ind til Kbhvn. for at bede Kongen om at give ham et bedre Kald.

Du har vel hørt, at ogsaa Madame Barfoed i Sandager¹⁾ er død — fra 6 smaa Børn.

Da vi var samlede i Tanderup, tænkte jeg ej paa en Sag, som siden er falden mig ind. Denne er: nu ved Aarets Udgang skal Antoinette Birch have Bryllup med Captajn Wulff²⁾; jeg tror nok, at de paa Løgismose gør hendes Bryllup. Jeg tror ikke, at jeg kan undslaa mig for at sende de unge Folk en anstændig Brudegave. Hun var den som Moderens³⁾ Familie tog sig af, hun blev med Byrde og Opofrelse for dem undervist, har skikket sig bedst af alle Børnene, og jeg vilde da ej, at hun skulde anse sig forglemt af den ulykkelige Faders Søskende. Jeg ved ikke, hvad Du, min Ven, har i denne Anledning tænkt, vilde ogsaa Du, eller Din Sophie, som er hendes Faster, give hende en liden Gave, saa tykkes det mig smukt, og skulde Du dertil bestemme Dig, saa vil jeg gøre Dig opmærksom paa, at Livrenten for 1841 var 16 Rgd. 5 Mk., tilgode for Hestene 16 Rgd. 4 Mk. 10 Sk., Livrenten for 1842 16 Rgd. 5 Mrk. 10 Sk., Livrenten for 1843 cirka 17 Rgd. — ialt 67 Rgd. 3 Mk. 4 Sk. Til Hedevig Birch for 1841, 1842 og 1843 à 20 Rgd. = 60 Rgd. —. Der bliver altsaa 7 Rgd. 3 Mk. 4 Sk., hvorover Du kan disponere. Tag mig nu ikke Forslaget ilde op; jeg har virkelig intet tilovers: jeg har Hedevig, som koster mig uforskammet, da hun er ødsel og uordenlig; jeg maa maanedlig give Carl 4 Rgd. til sin Eksamens Fremme; jeg bliver plukket af Diechmannerne o. fl., men jeg mener, at jeg paa Grund af det foran anførte maa gøre noget for Antoinette, som har artet sig saa vel, og som Faderens Søskende ingen Udgifter har haft paa.

Du kan nu ærlig sige mig Din Mening. Naar jeg nu paa

1) ved Assens.

2) Jørgen Peter Frederik Wulff; se Nr. 187.

3) Marie Sophie Kyhl ~ Carl Christian Birch, Nr. 185.

Mandag rejser til København, køber jeg et godt Stykke Sølvtoj for min Del, og ser paa noget mindre, hvis Du vil spendere de 7—8 Rgd., jeg kan da lade Müllen købe det, og bringe tillige med mit, naar Tid er, hen til Tanterne, og disse Gaver kunne da modtages, naar de unge Folk til Nytaar kommer til Kbhvn. — Jeg tror nok jeg i Tanderup sagde Dig, at jeg Dagen før min Afrejse havde modtaget det sendte Smør, for hvilket vi takker Eder, og ved hvis Nydelse vi skulle erindre de kære jydsk Søkende. Det er Posttid, jeg faar ikke engang Tid til at læse Brevet igennem. Med de kærligste Hilsener Din og Din Sophies hengivne Broder.

Birch.

Fra Chr. Kiær til D. S. Birch:

Hesselballe d. 26. Decbr. 1843.

Jeg har, kæreste og bedste Svoger, modtaget Dit sidste venlige og kærlige Brev, og jeg beder, at Du med Din sædvanlige Overbærelse vil undskylde at jeg saa længe har undladt Besvarelsen, og være overbevist om, at ikke Ligegyldighed, men uventede Forhindringer, hver Gang jeg har taget fat paa Pennen, har forstyrret mig. Idag er det ikke synderlig bedre, da Huset uventet er bleven fuldt af Fremmede, men jeg har nu engang foresat mig ikke at lade denne Postdag gaa forbi, og lader imidlertid de Fremmede mere dem selv. Jeg vil derfor i al Korthed sige Dig hvor inderlig det har glædet min Kone og mig at erfare den Fatning og Hengivenhed i Guds Villie, hvormed I bære Eders dybe Sorg. Gud skænke Eder fremdeles denne Styrke, og i det nu snart indtrædende nye Aar, tilskikke Eder Glæder, som kan opløse alt haardt Bekymrings Sind; Gud holde sin Haand over den gode Hedevig Lund, og har hun kunnet modtage Efterretningen om den elskelige Søsters Bortgang, saa er der Haab om at ingen Mindelser af Krampen mere skal indfinde sig.

Formodentlig samles I med Lunds i denne Højtid, og for at undgaa videre Skriveri, beder jeg Dig sige ham, at i dette Øjeblik ankom hertil Købmanden fra Kolding til hvem Ligstenen til hans salig Moders Grav var adresseret, og berettede at Skipperen dermed i Gaar var ankommen, og at jeg i Morgen

skal lade Stenen afhente og derefter besøge den henlagt paa hans Moders Grav, og hvad videre derved er at gøre.

Min Kone og jeg har aldrig tænkt paa nogen Brudegave til Antoinette Birch, og det kunde ej heller saa let falde os ind, da vi om Forbindelsen aldeles intet har erfaret uden af ganske Fremmede; imidlertid skal Du have Tak for at have gjort os opmærksom herpaa, og heller ikke mindre Tak for at Du vil have Ulejlighed med Anskaffelsen af en passende Brudegave, hvortil de efter Din Opgørelse mig tilgodekommende 7 Rgd. 3 Mk. 4 Sk. synes mig dog for lidt, og ikke vel kunde være mindre end omtrentlig 10 Rgd.s Værdi, og derfor har jeg heri hemmelig indesluttet 2 Rgd., for at Du ej herved skulde staa i Forskud.

Den sidste 2 Aars aldeles fejlslagne Raps og 1841 ingen Vintersæd at have faaet saaet, der begge Dele skulde have hjulpen til et 27 Fags = 3000 Rgd.s bekostelig grundmuret Hus, har sat mig en Del tilbage, saa at enhver Udgift føles. Nu denne Gang ej videre end min Kone og jeg forener vore bedste Ønsker, at det nye, snart indtrædende Aar, som og mange paafølgende, maa være rigere paa Glæder for Eder, vore bedste og kæreste Venner, og I stedse vil bevare os i Eders kærlige og venlige Erindring.

Din med Brodersind hengivne

Kiær.

Fra D. S. Birch til Chr. Kiær:

Storeheddinge 4. Januar 1844.

Dit sidste Brev, kæreste Svoger, har jeg modtaget, og Grunden hvorfor Du allerede idag faar Brev fra mig er denne, at jeg vil underrette Dig om, at jeg har opgivet Tanken om at belaste Dig med nogen Brudegave til Antoinette Birch og Capt. Wulff. Du skal have Tak, at Du saa villig bed paa den udkastede Krog, og overlod mig Sagen; imidlertid, da Du ikke har faaet nogen Meddelelse om Forlovelsen, og kendt meget lidt til Bruden og intet til Brudgommen, da det maaske kunde genere Vedkommende at sige Tak, og støde Dig, hvis de ej føjede denne til Gaven, og da Svoger Gråbert med bestemt Uvillie erklærede sig for at give nogen Brudegave, ihvorvel

ogsaa han overlod det til mig at sørge for en saadan paa hans Vegne, saa er jeg kommen til det Resultat, at I, kære Svogre, ej skulle besværes med Udgiften. Jeg har altsaa intet at udlægge for Gräbert; og Du, min gode Ven, har en Kapital staaende hos mig, som er forøget med de 2 Rgd., som Du saa lumskelig havde indesluttet i Brevet. Tantiemen var i Aar, med Skam at tale om, hverken mer eller mindre end netop 17 Rgd. pr. Kæft, og Du har altsaa, naar jeg har takket for de 20 Rgd. til Hedevig, tilgode hos mig 9 Rgd. 3 Mk. 4 Sk.

Skulde Hedevig blive forsørget, saa beder jeg om en Brudegave til hende.

Antoinette Birch havde Bryllup i Løgismose Kapel den 29. eller 30. f. M. Seidelin skulde nok vi dem. De rejste straks til Kbhvn., hvor de har lejet møblerede Værelser for 2 à 3 Maaneder, derefter gaar han atter ud paa sine Baade, og hun tager Bopæl i Assens, just i den Gaard, hvori Fru Rüberg bor.

Vi lever saa saa, dog takker jeg Gud, som giver min stakkels Kone Styrke til at bære sin store Sorg med Hengivenhed i Forsynets Villie. Den stakkels Bagger er aldeles herunter. Børnene er vel, den mindste blev syg og fik Amme.

Gud være med Dig og alle Dine. Bring Din Hustru, min elskede Søster, Dine Børn og Børnebørn vore kærligste Hilsener.

Din altid hengivne

Birch.

Fra Chr. Kiær til D. S. Birch:

Hesselballe den 20. Novbr. 1844.

Kæreste Svoger!

Der er nu lang Tid forløben siden der blev vekslet en Linie mellem os, og det vilde maaske have varet endnu længere, naar jeg ikke havde været nødt til at søge Raad og Trøst hos Dig for hvad der ligger mig saa tungt paa Hjærte; Du aner vel allerede at det er min Pension, der tynger mig. Resolutionen for denne udløber nu førstkommende 1. April, og jeg ængstes stærkt for at det vil have Vanskelighed med at faa denne forlænget, da den sidste Gang er lagt ind under Naadesager, i Stedet for at den tilforn var som Pension af Frederiksgave Jordebogs-Kasse. Jeg er nu 73 Aar, og føler desværre

alt for vel, at jeg ved Alderen svækkes altfor meget til at varetage min lille Avlsbedrift som den udfordrer, og derfor endnu mere kan trænge til og behøve Pensionen, især naar det, som sidste Aar, indtræffer at det vigtigste af Avlen mislykkes; min forrige Aar saaede Raps gik væk sidste Vinter, jeg saaede i Foraaret Sommer-Raps, den kom formedelst det tørre Foraar ikke af Jorden; jeg besluttede derfor de første Dage af Juni at saa 6-radet Byg, der først ved den senere hen faldne velgørende Regn kom af Jorden, saa frodig, at den gik i Leje før den skred, og saaledes vil afgive et svangt Korn til Kreaturerne Fodring. Rugen fik Skade i Dræ-Tiden, og giver næppe 5 Fold. Den øvrige Avl er upaaklagelig, naar som jeg, uagtet det ustadige Vejrlig, dog med Besværlighed fik den heldig bjærget; den hele Efteraaret og endnu vedholdende Regn, har ganske tilintetgjort min i sidste Sommer saaede Raps, og derhos gjort det umuligt paa min Gaards fugtige Jorder at faa mere end den halve Vintersæd lagt.

Hvorfra skal nu dette og næste Aars svære Udgifter, Folkelønninger og hvad ellers til Gaardens Drift behøves, komme, uden at tale om Kgl. Skatter og Kommuneafgifter, der ved det uligelig paalagte nye Matriculs-Hartkorn, ere forøgede over $\frac{1}{3}$ mere end tilforn.

Jeg har alvorlig og gyldig Grund til at ængstes for Fremtiden, og Du vil vist som en kærlig Svoger undskylde, at jeg tyer til Dig om Raad og Trøst; gerne havde jeg søgt Audiens hos Kongen i Efteraaret han var i Veile, men dels var jeg paa den Tid ikke vel, og dels fordrede Indavlingen i det ustadige Vejrlig min stadige Nærværelse, og derhos Frygten for at træde frem for Majestæten, hvis Tiltale let kunde have gjort mig ganske maalløs; jeg blev hjemme; og til hvad Nytte for mig vilde da denne Gang af mig have været? Ja, Majestæten vilde vist have skønnet, at det var skidt at blive gammel og ikke være Verden til megen Nytte.

Formodentlig kommer Du til Hovedstaden endnu i dette Aar eller Begyndelsen af det nye Aar, og kommer Du da vist til Kongen. Skulde Du faa Lejlighed til at føre mig paa Tale, da er jeg overbevist om at Du siger alt godt om Din gamle Svoger, som har arbejdet trolig den Tid han havde Kræfter

dertil, og skulde han da, som sidst Du var saa god at tale min Sag, yttre at jeg ejede en stor Gaard, da maa Du forestille ham at min Gaard kun er en lille Bondegaard hvorpaa skyldes til Universitetet 5000 Rgd., men at »Straarup«, $\frac{3}{4}$ Mil sønden for Colding, hvorpaa holdes 120—130 Kreaturer ejes af en anden Kammerraad Kiær, og at dette har bragt Kongen til at tro, at jeg var den store Gaardejer.

Den Søgen og Søgen er mig en Pestilents, sidst slap jeg ved Din sædvanlige Godhed mod mig saa let og nemt til alt, men saadan vil det ikke denne Gang lade sig gøre.

Jeg vil nu forlade denne, for Dig vist længe kedelige Materie, og spørge, hvorledes Du og Din gode Kone befinder Eder, vi haaber og ønsker — taalelig godt. Alderen føler Du vist ogsaa.

Af det foregaaende ved Du jo nu at jeg er en sølle Karl, ikke mere saa stærk som i yngre Dage; min stakkels altid lidende Kone plages jevnlig af den sædvanlige Hoved-Gigt og Hjærteklemmelse, dog syntes mig en lang Tid i Sommer hun var bedre og ikke saa jevnlig lidende, men nu Kulden lader sig føle, forenet med det regnfulde Efteraar, er det igen ikke saa godt. Datteren¹⁾ er langt fra heller ikke af de stærke, men Manden²⁾ og Børnene er raske. Sønnen³⁾ er siden $\frac{1}{2}$ Aar i Colding Latinskole, allerede i 9. Classe, Nr. 2; Moderen læser selv med Datteren⁴⁾, og Faderen er meget beskæftiget som Formand i Sogneforstanderskabet.

Du ved da vist at vi har faaet en ny Præst i Etatsraad Sessings Svigersøn, en Theilade; fra i Forgaars er Familien forøget med en Søn⁵⁾, som var særdeles glædeligt, de foregaaende Børn døde alle 3. Præstefamilien har boet i stor Uro i Sommer, idet Stuehuset ganske er ombygget som Grundmur, dog blev Overdelen staaende og Indmaden paa nogle Skille- rum nær uforandret, saa den gamle Rønne nu ligner en Pragtbygning. Sessing og hans Kone har været hos dem siden Slut-

¹⁾ Christiane Charlotte Kiær, gift Fredsted.

²⁾ Lauritz Jensen Fredsted.

³⁾ Christian Sophus Kiær Fredsted.

⁴⁾ Jensine Maria Sophie Fredsted, gift Thygesen.

⁵⁾ Hans Sessing Theilade, f. 18/11 1844.

ningen af September og lader til at være vel tilfreds, som jo ikke kan være saa sært, da han har en saa betydelig Pension, og som er en stor Hjælp for Svigersønnen.

Fra Tanderup har jeg intet hørt, siden vi dør sorgfulde var samlede, uden ved en ret tilfældig Lejlighed, at Bagger vel er frisk, men ikke kan forglemme det litte og vist uerstattelige Tab.

Søster Elise Hansen¹⁾ har været i Besøg hos Gräberts i et Par Maaneders Tid, og derefter hos os en 5 Uger; hun rejste herfra d. 29. Oktbr; hendes ensomme Stilling er slet ikke god, og som en Følge deraf befinder hun sig sjældent vel hverken paa Sind eller Skind.

(Slutningen af Brevet mangler).

Fra D. S. Birch til Chr. Kiær:

Storeheddinge 5. Decbr. 1844.

Kæreste Svoger!

Jeg vil ikke lade Dig være uvidende om, at jeg i forrige Uge har modtaget Dit Brev af 20. Novbr., og til samme Tid den langt tidligere afsendte Fdg. Smør, som i god Behold er kommen her til mig. Jeg takker Dig og min gode Søster for denne vedblivende Opmærksomhed, og vi skulle under Nydelser tænke paa Eder og de hensvundne yngre og lysere Dage.

Jeg skulde dog, tykkes mig, engang endnu besøge Eder i det gamle Hesselballe, men — Gud ved om det naaes — min Kone kan ikke siden den kære Sophies Død beslutte sig til at rejse til Fyen, og ene vilde jeg ej gøre Turen. Nu — vi ville se hvorledes det gaar. Tid og Omstændigheder kunne forandre tidligere Beslutninger. Hvad nu Din Pension angaar, da skal Du ikke være hange for at miste den, der er den største Sandsynlighed for at den beholdes, og hvad jeg ved min ringe Fortale dertil kan bidrage, skal visseligen ske. Om jeg mindes ret, gjorde jeg Dig sidste Gang syg, og gav Ansøgning ind i Dit Navn. Dette gaar nu ej an flere Gange, men Du har jo de forhen brugte Papirer, som iblandt andet maa oplyse om hvor ofte og hvorfra denne Understøttelse er be-

¹⁾ Marie Elisabeth Hansen, f. Birch, Nr. 184.

vilget, dem maa vi have fat paa, og saa kan jeg vel nok concipere en Ansøgning, der ligner de forrige. Tager jeg ej Fejl, remitterede jeg Dig for 3 Aar siden de brugte Papirer, dem maa Du nu søge op og sende mig, saa ville vi lægge Haand paa Værket, og kommer jeg til Kbhvn. skal jeg tale med Adler, maaske og med Kongen, om Sagen. Du maa gerne sende Papirerne naar Du kan, thi egentlig skulle disse Ansøgninger om Naadessager indgives inden Nytaar, men da Pensionen først udløber til 1. April, vil det vel alligevel naaes. Min Mening er den, at jeg conciperer en Ansøgning, som Du renskriver og da sender mig til videre Foranstaltning.

Hvad Du skriver om Din Kones Svagelighed er jo den gamle Vise, men kære Ven, jeg kan jo omtrent synge med, og maa vi saa ikke begge takke Gud, at vi uagtet al denne Sygdom have beholdt dem saa længe, og kunne se dem rokke om i Huset. Min Kone er saamænd i Dag rokket, ja hvad mener Du, omad Bregentved for at gøre Visit hos Excelensen, til Udby, og ventes hjem paa Fredag. Jeg er hjemme formedelst et blaåt Øje jeg har faaet ved at løbe i Mørke mod en Dør. Hvad mig angaar, da er det som da vi saaes sidst. Jeg har arbejdet paa at slippe Annexet; det lykkedes ej endnu, men man gav mig ca. 100 Tdr. Byg til derfor at holde Kapellan, og dette var jo ganske godt i dette meget besværlige Embede — med Købstad, Landsogn med 1600 Mennesker og det fjerne Annex, altsaa saa godt som 3 Menigheder.

Det gør mig ondt at Du ej har avlet godt. Herpaa klager jeg ej; det er her fortræffelige Jorder, men al Jorden kræver en omhyggelig og betimelig Behandling, saa Udbyttet af 47 Tdr. Land kan ej være stort, især da jeg ej kan drive Jorden med mindre end 5 gode Heste, som staar inde hele Aaret, og æde megen Havre. Som et lille Bevis paa Frugtbarhed maa jeg fortælle, at jeg i Foraaret maatte ompløje en Td. Land, circa 14000 □ Alen, som var saaet med hvid Hvede. I de 2 Skp. avlede jeg 50 Tdr. Kartofler, og i de 6, efter 7 Skp. Udsæd af seksradet Byg, avlede jeg saamænd 21 Tdr. 6 Skp. Byg! Saa det kunde nok lønne sig for en gammel Jyde at komme over at se sligt; ja Du kunde lære meget, naar Du kunde bekvemme Dig til at rokke herover. Jeg maa imidlertid tilføje, at det var

et udmærket godt Stk. Jord; dog venter jeg 12 à 15 Fold Hvede og Byg, derimod ringe Ærter og middelmaadig Havre.

Hedevig Birch har været i Besøg hos Søsteren¹⁾ i Assens i 2 Maaneder og kom hjem i Novbr.

Broderen²⁾ læser til juridisk Eksamen, Gud ved om han bestiller noget; han er forlovet med en Datter af den Hastrup, hvor han conditionerede, det vilde have været bedre, hvis det havde været med en god Bondepige (Gaard). Min Plejesøn, John Aschlund, er i Octbr. bleven Student med bedste Karakter. Som Frederiksborgenser har han straks faaet Regentsen; han er en flink Fyr, men, min gode Ven, det koster meget at holde et ungt Menneske i Kbhvn. Han holdes med Klæder, Bøger og Collegier ej under 3 à 400 Rgd., det er mange Penge. Bagger er nedtrykt og bekymret. Børnene er nu raske, Gud være lovet! Se nu er Papiret fuldt. Hils din Hustru og Børnene fra os. Jeg venter nu Brev fra Dig, og hæver som sædvanligt Din Livrente, og skal nærmere gøre Besked. Gud være med Dig og Dine, en glædelig Jul, et godt Aar med Helbred, Raps, Korn o. s. v. Hils min gamle Ven Sessing³⁾ og Hustru. Din altid hengivne

Birch.

Fra D. S. Birch til Chr. Kiær:

Storeheddinge 4. Febr. 1845.

Kære Svoger! Det varede Pokkers længe inden Du fik den Julegrød ned, thi det var vel den Du skulde have tygget og fordøjet, siden Du tøvede over 4 Uger med at svare paa mit Brev, men det maa nu saa være, ligesaa kan det ej forandres, at jeg har maattet lade Dit Brev af 7. Januar henligge til idag, thi jeg har meget at bestille, saa de private Sager maa staa tilbage.

— — —

Her er alt taalelig godt, min Helbred er Gud være lovet ret god; min Kone ej stærk, men bestyrer dog som sædvanligt sit Hus. Derimod har vi Sorg fra Lunds, da han siden midt

¹⁾ Antoinette Birch, gift Wulff.

²⁾ Carl Christian Birch.

³⁾ Etatsraad Hans Sessing, tidl. Toldforvalter i Assens. Død 6/3 1847.

i Novbr. har været lidende af Hoste og Snue, Galdefeber og lignende, kan ikke komme sig, ej taale Kirkeluften, har ondt ved at faa Embedet besørget. Vi var der for 8 Dage siden, jeg prækede for ham om Søndagen. Da var han i nogen Bedring.

Otto, Broderen i Gjern, skal have været meget slet. Johannes er i Lolland, forlovet med en Jfr. Jespersen.

Ved Skiftet efter deres papa fik vor Lund 400 Rgd.

Justitsraad Bentzon, som føler sig Arbejdet overhaandtagende i Frederiksborg, har tænkt at søge Skanderborg, men dog betænkt sig og bliver der, hvor han er. Hans Misfornøjelse grænser paa en Maade til Særsindethed; det vilde og være Synd for Kone og Børn, at rejse fra Frederiksborg til Skanderborg. Jeg har hævet Dine Tantiemepenge med 17 Rgd. 2 Sk.; jeg har tilladt mig som sædvanligt at fradrage 20 Rgd, til Hedevisgs Forplejning. Vi takker for ovennævnte Bidrag, ellers maatte jeg jo ene udrede det; vi maatte nu ønske, at hun kunde blive vel gift; hun er en ganske flink Pige, og vil engang takke min Kone, som har baaret over med hendes Vanskelighed, og faaet en ret flink Pige ud af hende, der nok engang kan blive en god Kone.

Min lille Avl er god i Aar, efter 9 Skp. Rug: 20 Tdr. 4 Skp.; 3 Tdr. Hvede: 45 Tdr.; efter 11 Tdr. Byg venter jeg 140 Tdr. Du maa dog tilstaa, at jeg er en Karl til at bringe Jorden i Stand; hvorkænge vil det ej vare inden Du faar Hesselballegaards Jorder til at give saadanne Fold.

Hilsen og Broderskab

Din *Birch.*

Fra Chr. Kiær til D. S. Birch:

(Udateret.)

Kæreste, bedste Svoger!

Det har meget glædet min Kone og mig, at Du med Din gode Kone befinder Eder vel; derimod har det gjort os meget ondt at vores gode Lund er saa lidende; kan dette ikke være en Følge af de fugtige og raa Værelser, som de maatte drage ind i, da han tiltraadte Embedet. Det var kun lidet, der tilfaldt Lund ved Skiftet efter Faderen, men Datteren Lethi og Broderen Otto fik vist desmere. Tungt er det med Bentzons vedholdende

sorte Humør, og han vilde vist blive utilfreds, hvor han end kom hen.

Carl Birchs Forlovelse er en Ungdoms Ubesindighed; han har intet og faar intet, og hvad vil de, om det skulde blive Tilfældet, faa at sætte Bo med. Hendes Fader skylder mig lumpne 11 Rgd., som jeg, uagtet oftere Krav, endnu ikke har kunnet faaet betalt.

Det glæder mig, at hans Søster Hedevig har forandret sig til Din Kones Tilfredshed, og jeg afser derfor med Fornøjelse de 20 Rgd. aarlig til hendes Forplejning.

Du spørger, naar jeg vil faa mine Jorder i saadan Stand, at de kan give en saa overflødig Afgrøde som Dine. Dertil er hverken Klima eller Jordbund, og vil aldrig blive det. Den eneste Maade, som Du dog vist vil finde altfor kostbar, er en Gødnings Guldmine, der aldrig kunde tømmes; fra den af til hver anden Kærv, i 3 paa hinanden følgende Rotationer at gøde hver Tønde Land med mindst 50 Læs, og efter disse 3 Rotationer at kulegrave Jorden 1 Alen, og derefter i mange paafølgende Aar atter at gøde, indtil Jorden blev lignende Din med 1 Alen Muld. Troer Du det kunde betale sig? Jeg ikke, og jeg vilde gjerne give min halve Jord bort, naar den i Bonitet lignede Din; jeg behøvede da kun den halve Arbejds-kraft og Bekostning og vandt mere i Udbytte.

Første Gang jeg merglede og opdrev Jorden, kunde jeg avle 10-12 Fold, nu maa jeg være tilfreds med 5-6 Fold, hvis, naar jeg kommer paa 3. Omgang, det ikke skal blive mindre — —

Din gode Kone og Du være venligt og kærligt hilset.

Din hengivne Ven og Broder

Kiær.

Fra Chr. Kiær til D. S. Birch.

Hesselballe ^{22/} 1845.

Kæreste og bedste Svoger! Jeg havde den store Glæde med Posten i Aftes fra Statssecreteriatsdirektionen for Naadessager at modtage Kommunikation om, at hans Majestæt Kongen allernaadigst havde bevilget, at den mig hidtil tillagte Pension maatte mig endnu i 3 Aar fra 1. April forundes. Nu er jeg Gud ske Lov beroliget for Næringsssorger i de første 3 Aar; men en dybere Sorg og Bekymring trykker mig mere. Min,

saa mange Aar lidende Kone bliver mere og mere svag, saa at jeg ikke ugrundet ængstes for at hendes Tid her ikke er længe.

Gud holde sin Haand over hende og gøre en god Forandring til det bedre. Maatte nu Du og Din gode Kone være ved taalelig godt Helbred, vil det inderligt glæde Din oprigtigste og hengivneste Ven og Svoger

Kiær.

Et Brev til min Oldefader Chr. Kiær fra Amtsforvalter, Etatsraad Adrian Engelbrecht Bentzon, gift med Sophie Charlotte Liebenberg (Nr. 157), Søsterdatter af min Oldemoder Sophie Elisabeth Kiær f. Birch. B. var da Amtsforvalter i Frederiksborg, tidligere i Assens:

Frederiksborg d. 11. Januar 1847.

Kæreste Fætter!

Jeg er desværre saare træg til berigtige min Brevgæld, og jeg maatte derfor ret skamme mig ved at modtage Dit saa venskabelige af 30. f. M., og dette forinden jeg endnu, som først herved sker, opfylder en saa kær Pligt at bringe Dig og den ejegode Tante min hjertelige Tak for de behagelige Dage, jeg tilbragte hos Eder. Ja! jeg forsikrer Dig, at nogle saadanne Opholdsdage hos kærligsindede Paarørende, og som kan tilbringes uden al Besvær for Huset eller Tvang for sig selv, har noget i høj Grad velgørende for mig. Saa meget kunde maaske imidlertid tjene mig til lidt Undskyldning, at jeg vilde oppebie Terminen for tillige da at kunne gøre Rigtighed for den mig overdragne lille Commission, og som Du nu behageligen vil se at være udført ved at remittere Dig Obligationen og derhos at lade følge Kvittering for den indbetalte Rente.

Noget efter min Hjemkomst fra den indenlandske Rejse tiltraadte jeg den lille udenlandske. Da det kom til det afgørende Øjeblik, fandt min Kone Betænkeligheder ved at gøre Følge, som jeg havde tilbudt hende, og dette var vel ogsaa det Rette. Jeg maa tilstaa, at det ej heller var med nogen forskrækkelig stor Lyst, at jeg begav mig afsted. Imidlertid fortryder jeg dog ikke nu den Tid og de Skillinger, som jeg har

anvendt paa denne Udflugt. — Jeg gik med Dampskib fra København til Stettin, og derfra, dels paa Jernbane, dels med Dampskib paa Elben og et lille Stykke med Diligence over Berlin, Dresden, Prag til Wien. Min Svigermoder¹⁾ var bleven ældre af Udseende, end jeg havde tænkt mig, men iøvrigt var hendes Helbred og Humør dog bedre, end man efter de indtraadte sørgelige Omstændigheder turde antage. Maries²⁾ Mand var bleven dømt til 3 Aars Fængselsstraf, og under Sagen mod ham kom flere Ting frem, der røbede, at han i flere Henseender var en uværdig Person. Ifølge den østerrigske Civillovgivning kan den uskyldige Ægtefælle forlange Skilsmisse, naar den Skyldige bliver dømt til Fængselsstraf paa 3 Aar.

Uagtet Blochs Forhold, saavel imod Konen, som imod min Svigermoder, straks fra Forbindelsen med ham, aldeles ikke havde vist ham fra nogen respektabel Side, havde det dog sine store Vanskeligheder at bringe Marie til den Beslutning at søge Skilsmisse.

Imidlertid blev denne, ved derom indgiven Ansøgning, forlangt forinden jeg forlod Wien, og Maries hele Sag overdraget til en paalidelig Advokat. Thi Bloch vilde ikke give sit Samtykke til Skilsmisse, hvorfor Sagen nok formentlig skal procederes; men efter Advokatens Ytringer vil Blochs Indsigelser ikke kunne komme i Betragtning. Ved Nytaarstider var den halve af Blochs Straffetid omme, og det kunde da være muligt, at hans Løsladelse kunde efter Ansøgning bevirkes. Men efter det Kendskab, som vor Gesandt i Wien — der har vist min Svigermoder megen Opmærksomhed og Velvillighed — havde erholdt til denne Person, ansaa han det for en stor Ulykke for min Svigermoder, om hun og Døtre endnu havde deres Ophold i Wien eller noget Sted uden for deres Fædreland, paa den Tid Bloch fik sin Frihed. Desuagtet viste min Svigermoder den forunderligste Sorgløshed med Hensyn til Paa-skyndelsen af sin Hjemrejse, skønt Marie, paa den Tid jeg var hos dem, havde den største Angst for Opholdet der.

Gud ske Lov at deres Udlændighed nu er forbi! Efter Mamas eget Ønske lejede jeg straks ved min Hjemkomst Be-

¹⁾ Min Oldemoders Søster Antoinette Thomasine Liebenberg. Nr. 156.

²⁾ Datteren Maria Sophie Frederikke Liebenberg. Nr. 170.

boelse til hende i Roskilde. Hun er ikke tilfreds med denne Lejlighed; men der var til den Tid ikke mange Lejligheder at vælge iblandt, og nu har ogsaa Carl¹⁾ tilbudt hende Ophold paa hans smukke Lyststed i Vedbæk, og hvor hun altsaa kan drage hen straks i Foraaret.

De kære Veninder var en 8 Dages Tid hos os, og da Forholdene viste sig saaledes baade for mig og Sophie, at vi antog det for at være velgørende saavel for Marie som for Moderen, tilbød vi den første at forblive nogen Tid hos os, men endelig at bringe det dertil havde megen Besværighed. Nu intet videre om denne Genstand for denne Gang, men sig til Din søde Kone, at hun om nogen Tid kan vente Brev fra Sophie, der vil fortælle Eder, hvad der senere maatte tildrage sig, og som maatte kunne interessere Eder at erfare.

I Berlin opholdt jeg mig i 3 Dage, og ved Hjælp af en Paarørende der, som kunde føre mig om, fik jeg dog set en Del baade i Staden og Omegnen. Byen selv er overmaade smukt bygget. I Wien, eller rettere et Sted $\frac{1}{2}$ Mil udenfor Wien, hvor min Svigermoder havde lejet nogle Sommerværelser, var jeg i 10 Dage. Herfra gik jeg med Dampskib paa Donau, som var en dejlig Tur, til Linz, derfra til Gmünden, hvor jeg paa et lille Dampskib gik tversover en lille $\frac{5}{4}$ Mil lang, med Bjergerne omgivet, Sø til Ebensee, og derfra til et i den senere Tid stærkt besøgt Badested, Ischl, og saa videre over Salzburg, München, Leipzig, Magdeburg til Hamburg.

Her har jeg en Broder, der er Skibskaptajn. Jeg har ikke set ham i 24 Aar, og dette skete ejheller nu, da han var paa Rejse til Havanna, hvorpaa han i mange Aar stadigt har faret. Du har velsagtens læst i Aviserne om den frygtelige Orkan, som der rasede sidst i Octbr. Maaned; det af ham førte Skib

Caroline Amalie's, opkaldt efter vor Dronning, og bygget i Faaborg, blev aldeles tilintetgjort inde i Havnen. Min Broder og øvrige Besætning reddede Livet, men ejheller mere. Jeg længes nu efter at høre noget fra ham, naar han er kommen hjem til sin Familie — Kone og 5 Børn — som bor i Altona. Han ejer intet, og er han ikke saa heldig snart at blive betroet

¹⁾ Sønnen: Carl Christian Birch Liebenberg. Nr. 163.

et andet Skib, ser det kun saare sørgeligt ud for den stakkels Familie.

I Hamburg forblev jeg i 3 Dage. Paa de afbrændte Tomter staar nu pragtfulde Bygninger, og hvori for det meste den underste Etage er bestemt til Udsalgssteder, men hvoraf dog ikke faa stod ledige, rimeligvis paa Grund af den høje Leje, der fordres. Paa Jernbanen gik jeg fra Altona til Kiel — 12 Mil i 3 Timer — og derfra med Dampskibet Copenhagen til Hjemmet.

Da jeg laa ved Toldboden saa jeg min Hustru vandre paa Broen, og jeg takkede min Gud, at jeg kunde læse i hendes Aasyn, at Alt stod vel til.

Kongen var som sædvanligt i Slutningen af forrige Aar en 8 Dages Tid paa Jagt her. Ved denne Lejlighed tog han, efter tidligere Tidsagn, den nye Amstuebolig i Øjesyn. Det lod til, at det fandt hans Bifald, saavel Vaaningshuset som det indrettede Lokale til Kontorerne. Han drak en Kop Ckokolade og talte med Sophie om hendes Moder, som han af Provsten¹⁾, der kort i Forvejen havde været hos ham, havde hørt var kommen tilbage fra Wien.

Nu til Slutning vil jeg ret indstændig bede Dig om at gøre en liden Tur herover til næste Sommer; det vilde usigelig meget glæde os alle her. Det er jo ikke a' tænke paa, at Tante kunde ledsage Dig, men Du kunde tage Jane²⁾ med.

Tusinde Hilsener til Din søde Kone, Dine Børn og Dig selv ikke at forglemme fra Sophie, alle Børnene og

Din hengivneste Ven og Fætter

Bentzon.

En speciel Hilsen og Tak for sidst til vor Ven Fredsted og den kære Kusine.

Elers Collegium.

Stifteren af Elers Collegium i Store Kannikestræde i København, Etatsraad *Jørgen Elers*, var født i Helsingborg ^{16/8} 1647,

¹⁾ David Seidelin Birch.

²⁾ Min Bedstemoder Christiane Charlotte Fredsted f. Kiær. Nr. 155.

som Søn af Borgmester i Helsingborg *Eggert Elers*, der var født i Itzeho 1610 og Hustru (\sim $\frac{8}{2}$ 1646) *Sophie Christensdatter*, f. i Helsingør $\frac{13}{4}$ 1615, d. 1684.

Etatsraad Jørgen Elers, der døde $\frac{19}{2}$ 1692, var \sim $\frac{24}{7}$ 1677 *Anna Margrethe Vandal* (Datter af Biskop Hans Vandal), f. i Lund $\frac{27}{7}$ 1654, d. $\frac{17}{9}$ 1700.

Sophie Christensdatters Moder var *Sophie Hansdatter Knopper*, Datter af Dr. juris Johannes Knopper (Ejer af Ringsted Kloster), hvis Fader var Professor Albert Knopper.

Sophie Hansdatter Knopper var gift med Borgmester og Toldskriver i Helsingør *Christen Davidsen*, hvis første Hustru var *Anna Thorschmedes*, d. 1604, i hvilket Ægteskab var en Søn *David Christensen*, f. 1604, d. 1658, der altsaa var Halvbroder til Sophie Christensdatter.

Etatsraad Jørgen Elers og Hustru havde 4 Børn, hvoraf de 2 døde som smaa, medens 1 Datter *Sophia Elers*, f. 1678, og en Søn *Eggert*, f. $\frac{24}{7}$ 1683, begge omkom ved Amalienborg Operahus's Brand $\frac{19}{4}$ 1689.

Dette var Anledningen til, at Etatsraad Elers stiftede »Elers Collegium«.

I Krypten under Trinitatis Kirke i København i Elers Gravkammer ligger bisat Jørgen Elers med Hustru og de 2 Børn Eggert og Sophia.

De 2 Barnekister har næsten enslydende Indskrifter. De fortæller om den Ulykke, der blev Aarsagen til Oprettelsen af Collegiet i St. Kannikestræde.

Paa Sønnens Kiste hedder det: »Udi denne Fjælebolig hviler Monsieur Eggert Elers, velædle og velbyrdige Hr. Etatsraad Elers hans kjære Søn, som blev født d. 24. Juli 1683 og sine Forældre til Hjertesorg ønkeligen omkom d. 19. April 1689 udi den Ildebrand, som rejste sig ved det kongelige Slot, Amaliæborg, udi det opsatte Fjæle-Hus, hvor Opera Hans Majestæt paa des Fødselsdag til Ære nogle Dage tilforn var indrettet og paany blev spillet, og han med sin eneste Søster, dog med sine Forældres Villie, var hengangen at se, og saaledes efter Guds Villie, udi sit 6. Aar er opofret, forventer sin Frelsens Tilkomst i Naade.«

Søsteren Sophia, der omkom ved den samme Katastrofe, var født 1678, altsaa 11 Aar gammel.

Om selve Collegiet skal jeg kun oplyse, at efter Fundatsen tilkommer Retten til at udnævne Alumnerne Elers og hans Hustrus Slægt, den ældste og fornemste af hver, en Rettighed, der stadig udøves af disse, ligesom ogsaa Studerende af begge Slægter har fortrinsvis Adgang til Collegiets Pladser.

Til Vejledning for Slægten Thygesen, Stamtavle I, og de derfra stammende Familier, hidsættes nedenstaaende Stamtavle, idet henvises til de foran givne Oplysninger.

Christen Davidsen, d. 1659

~ I Anna Thorschmedes, d. 1604

~ II Sophie Hansdatter Knopper

Pastor David Christensen, 1604—1658

~ Gedske Frederiksdatter, 1623—1696

Sophie Christensdatter

~ Eggert Elers

Sophie Davidsdatter, 1643—1716

~ Hans H. Seidelin, 1632—1668

Jørgen Elers

~ Anna M. Vandal

Friederich Seidelin, 1667—1729

~ Karen Clausdatter Ravn, d. 1712

Eggert og Sophia Elers, d. $\frac{19}{4}$ 1689

Provst David Seidelin, 1711—1791

~ Sophia Elisabeth Brinck, 1719—1776

Eleonora Hedevig Seidelin, 1756—1834

~ Provst Carl Chr. Laur. Birch, 1753—1808

Sophie Elisabeth Birch, 1781—1851

~ Kammerraad Christen Kier, 1772—1853

Christiane Charlotte Kier, 1805—1862

~ Lauritz J. Fredsted, 1793—1887

J. Maria Sophie Fredsted, 1836—1904

~ Christian Thygesen, 1827—1891

Kollegiets Efor er for Tiden:

Professor Dr. phil. Kuhr.

Denominator for Jørgen Elers Slægt:

Kammerherre, Kommandør Grove.

Denominator for J. Elers Hustrus Slægt.

Grosserer Aage Ørsted.

Zar Peter den Store
og
Andreas Birch

1716—1763

Kongelig Mineralinspektør og Byskriver i København.

Min i 1. Del af mine Optegnelser under Stamtavle IV Nr. 143 nævnte Tip-Tip Oldefader Andreas Birch var født i Rønne 1716 som Søn af Byskriver i Rønne og Birkedommer for Vester Herred p. Bornholm, Carl Andreas Birch. — Da han som nyfødt Barn laa i Vuggen, var han ude for en meget kritisk Oplevelse, som hans Sønesøn Frederik Snedorff Birch (se Nr. 200) har beskrevet dels i Prosa dels i Vers.

Frederik Snedorff Birchs Optegnelser lyder saaledes:

En Aftenscene.

I Purpur Solen synker bag Skyens gyldne Slør,
 de Smaabørn glad sig tumle ved Husets aabne Dør;
 mens Faer og Moer er borte, de ud i Marken foer,
 i Stuen roligt slumrer det lillebitte Nor.

Den ældre Søster sidder med Kinden frisk og rød,
 hun Strømpen har i Haanden, og Nøglet i sit Skjød;
 mens Foden gynger Vuggen, hun strikker rask og flink
 og stirrer hen mod Solens de klare Rosenblink.

Heel mangen Vuggeviser kan Barnet udenad,
 hun sidder just og nynner paa een saa hjerteglad
 om Moer, som vinder Garnet, og om de nye Sko,
 som Søster til den Lille har kjøbt paa Langebro.

Hvad svæver hist? — En Snekke med hvide spændte Sejl,
 let glider lig en Maage den over Havets Spejl;
 en Baad fra Skibet gynger, højt spruder Skummet op,
 mens Kjølen piilsnar kløver de sølvblaa Vovers Top.

Hvo springer ud af Baaden paa Strandens Klipper hen?
 heel ubekjendte synes de høje barske Mænd,
 med sorte Pelsværkshuer og Sømandskoffer paa
 man seer dem rask mod Huset henover Marken gaa.

Da flye de Smaabørn bange, thi vildt bag busket Bryn,
 de mørke Øjne flamme lig Sommernattens Lyn;
 nu nærmer En sig Huset og gaar i Stuen ind,
 hvor Barnet stille slumrer i Solens røde Skin.

Igjennem Huset stormer den Gjæst med snare Fjed;
 en røget Skinke hænger ved sorten Arnstedt,
 den river han fra Krogen og vender om igjen
 og sætter sig i Stuen ved Bordet hastig hen.

Den lange skarpe Daggert han rev af Skeden nu
 og flænged løs i Skinken med ufortrøden Hu;
 dernæst den fulde Flaske han frem af Barmen drog
 og af de stærke Draaber en dygtig Slurk han tog.

Men snart den Lille vaagner ved al den Larm og Støj,
 en dæmpet Klage tone fra spæde Læber fløj;
 da bliver Manden bister, han rynker sine Bryn,
 og vildt af Øjets Hule fremkmitre Vredens Lyn.

Han bander og han skjælder, han stamper med sin Fod,
 men Barnet ved hans Trudsler sig ej forfærde lod;
 til Vuggen hen da harmfuld han foer med snare Fjed
 og kasted Puder, Dyner paa Gluttens Hoved ned.

Den bange Moder lytter ved Døren, mod i Hu,
 hun hører Mandens Trudsler med stille lønlig Gru;
 hun hører Barnet stønne, — da blegner hendes Kind,
 af Angst vil Hjertet briste, — hun springer hastig ind.

Hun ændser ingen Fare, hun seer ej Gjæstens Harm,
 men trykker tæt den Lille op til sin Moderbarm,
 og flyver ud ad Døren, som naar den bange Hind
 ved Jægerskarens Larmen i Krattet farer ind.

Og vil Du Læser! vide, hvem var hiin vilde Gjæst,
 jeg vil det ej fordølge, jeg veed det allerbedst;
 Du paa mit Ord maa troe mig, hiin Gjæst var Peter Zar,
 og Barnet hist i Vuggen det var — min Bedstefaer.

Anm: Da Zar Peter den 27. October 1716 forlod København, hvor han havde besøgt Frederik IV, tog han ind paa Bornholm, hvor Forfatterens Bedstefader (fra fædrende Side) Andreas Birch (født samme Aar, og siden kongelig Mineralinspektør samt Byskriver i Kjøbenhavn) laa som Barn i Vuggen (i Rønne), og ved denne Lejlighed var det, at den i foranstaaende Romance skildrede Begivenhed forefaldt. Det bemærkes endnu, at Zaren ikke blot trak Puderne ud af Vuggen, men tillige tog Dynerne af en i Værelset staaende Seng og kastede dem paa Barnet. — Moderen Marie Gummeløs nedstammede fra den ved Bornholmernes Opstand bekendte Niels Gummeløs.

Den 10. September 1859.

Fr. Sneedorff Birch.

Om Provst Valentin Peter Seidelin.

Valentin Peter Seidelin, omtalt under Stamtavle V, Nr. 227 (Fætter til min Oldemoder Sophie Elisabeth Kier, f. Birch) var, som der nævnt, Præst i Dreslette fra 1809 til sin Død 1863.

Afdøde Sognepræst R. Balslev (d. 1915), der i 1860 var Kapellan hos V. P. Seidelin, skriver i sin: »Af en gammel Præsts Erindringer« følgende om ham:

»Provst Seidelin i Dreslette, som jeg kom til som Kapellan i 1860, var en ret mærkelig Mand. Dygtig havde han været som Student, hvorom vidnede hans Egregie til Attestats i Aaret 1803.

Mærkeligere var hans Forhold til Christian VIII, for hvem han i dennes Kronprinsetid havde været enten Hofbibliotekar eller noget lignende. Som Konge blev Christian VIII ved at holde Forbindelsen med Provst Seidelin vedlige; ja, efter at han var bleven skilt fra sin første Gemalinde, Prinsesse Charlotte Frederikke af Mecklenborg-Schwerin, holdt han i nogen Grad Forbindelsen med hende vedlige ved Breve, som gik gennem Provst Seidelin, og af hvilke jeg har set enkelte. Seidelin havde nemlig, før hun blev formælet med daværende Kronprins Christian, været i Mecklenborg for at lære den tilkommende Brud Dansk og Danmarkshistorie.

Fra Frederiksgave, hvor Christian VIII tit opholdt sig, besøgte han ofte Dreslette, og Bønderne i Sognet troede, at Provsten kunde faa Prinsen eller Kongen til at gøre, hvad han vilde have.

Samme Provst havde et ret imponerende Ydre; selv om man saa ham i hans Slaabrok og Tøfler, kunde man fristes til at tiltale ham: »Deres Ekscellence«. Penge havde han rigeligt af, og da Præstegaarden, som var af Bindingsværk, ikke svarede til hans Fordringer, byggede han i den ene Side af Haven en Bygning — »Slottet« kaldet — hvori han boede; smuk og bekvem var den, med jeg ved ikke hvor mange Alen til Loftet i Værelserne. Men det var smaat med hans Fødder; han gik næsten aldrig ud, og for at skaffe sig nogen Motion dyrkede han Pap-Fabrikation i større Stil. Af Pap lavede han alt muligt og fortalte, at den Kunst havde han i sine unge Dage lært af Fru Rahbek.

Jeg var saa heldig at vinde hans Yndest. Nøglen til den

Kunst at omgaa gamle Folk paa den rette Maade er den, at man respekterer de graa Haar og med Venlighed stræber at være et Forbindelsesled mellem dem og Verden, fra hvilken de paa Grund af Alder og Skrøbelighed mere og mere udelukkes.

Præstegerningen overlod han ganske til mig og befattede sig kun med Provsteforretningerne. Jeg holdt af ham og fulgte ham gerne paa hans Visitatsrejser, paa hvilke han til Dels brugte mig som sin Tjener. Hvad der foregik i Sognet, vilde han gerne vide, og jeg holdt ham à jour med alt, hvad jeg foretog mig.

Dreslette var i Grunden min første Præstekærlighed. Der var en god Menighed med mange kristelige Mennesker, som jeg i de to Aar, jeg var der, kom til at holde af. Deres Kristendom havde en lille Smag af Christiansfeld (Herrnhuter), hvorfra Kolportører stundom indfandt sig i Sognet. Jeg tror nok, at det var de frommeste og bedste i Sognet, som blev mine bedste Venner, og jeg omgikkes dem flittigt, baade i deres Huse og ved Forsamlinger i Skolerne og Kirken, en stor og dejlig Kirke, som altid var fuld, og Sangen gik godt.

— — —

Det var en skøn Tid i Dreslette, — hvorledes kom jeg dog derfra?«

Carl Christian Laurentius Birch og Eleonora Hedevig Birch,

f. *Seidelin* (se Nr. 144).

Mine ovennævnte Tipoldeforældre ligger begravet i Assens, hvor han var Præst fra 1800 til sin Død ²⁵/₄ 1808, og hvor hun boede til sin Død ⁷/₉ 1834.

De er begravet paa den gamle Kirkegaard, der laa omkring Kirken.

Ved den gamle Kirkegaards Nedlæggelse er Gravstenen flyttet til den nye Kirkegaard, hvor den findes opstillet mod en af Terrasserne. Det er en stor Sandsten, hvoraf den øverste Del er noget beskadiget. Forøvrigt er den, mærkeligt nok, stillet paa Hovedet.

Paa Gravstenen staar:

Her hviler Støvet af
 Dr. Theologiæ
CARL CHRISTIAN BIRCH
 (2 Linier ulæselige)
 Ved hans Død mistede
 Religionen en nidkær Forkynder,
 Menigheden en tro Lærer, Ar-
 mod en ædel Trøst og Hjælper.
 Vel Dig Du Herrens troe Tjener
 Nu er Du sat over meget
 Du gik ind til Din Herres Glæde.

ELEONORA HEDEVIG BIRCH
 f. Seidelin. Født 29. Aug. 1756
 død 7. Septbr. 1834

I Herrens Fred hvile nu begge
 de kjære de elskte Forældre
 medens Børnene dem mindes
 med Vemod og Savn,
 Timen ventende, der samler os alle igjen.

*

Paa *Tanderup Kirkegaard*, ca. 1½ Mil nord for Assens, ligger deres ældste Søns, David Seidelin Birchs, ældste Datter begravet.

Paa Gravstenen paa det smukt vedligeholdte Gravsted, staar følgende:

SOPHIE CHARLOTTE BAGGER
 født Birch. Den kjærlige Datter,
 den trofaste Hustru, den ømme Moder,
 født 25. Septbr. 1808, gift i 8 Aar
 med F. W. Bagger, Præst til
 Tanderup,
 død 18. Novbr. 1843.
 Elsket, velsignet og savnet.

Gudsfrygt, Kjærlighed og Retsind
 fyldte hendes rene lyse Aand.
 Mathæus V, 8.

Andreas Birch,

Broder til Provst Carl Christian Birch og gift med dennes Datter, *Charlotte Maria Birch* (Søster til min Oldemoder, Sophie Elisabeth Birch) døde som Biskop i Aarhus (se Nr. 195).

Bekendtgørelsen i Bladene om hans Død lød saaledes:

At det har behaget Livets og Dødens Herre, ved en blid og rolig Død, at hjemkalde til et bedre Liv, i Dag Morges den 25. October, efter et Aars tiltagende Svagelighed og otte Dages Sygeleje, min elskede Mand og mine Børns kjærlige Fader, Oldingen Andreas Birch, Doctor og Professor Theologiæ, Biskop over Aarhus Stift, Commandeur af Dannebrog, næsten 71 Aar gammel, dette bekendtgøres med vemodig Følelse.

Overbevisningen om at den ædle Hensovede ved sin i høj Grad redelige uegennyttige Vandel og inderlige Hjertensgodhed har stiftet sig et hæderligt Eftermæle iblandt sine Medborgere, er min Trøst naar Hjertet bløder ved Tanken om hans Bortgang. Indtil vi samles i Fredens Bolig vil Mindet om hans ømme Kjærlighed som Mand og Fader stedse leve usvækket i vore Hjærter.

Den 25. Oktober 1829.

Paa egne og Børns Vegne
C. M. Birch,
født Birch.

Efter en saadan Bekendtgørelse behøvede Pressen ikke at ulejlig sig med nogen længere Nekrolog, hvad jeg da heller ikke ved, om den gjorde.

Biskop Birchs store Malerisamling blev den Gang omtalt i Bladene. Den indeholdt Malerier af f. Eks. van Schalken, van der Meulen, Schuz og flere berømte Mestre af den nederlandske Skole.

Hvor Biskop Birch blev begravet ved jeg ikke. Jeg tror ikke han er begravet i selve Domkirken i Aarhus. Jeg har i alt Fald ikke kunnet finde nogen Gravsten over ham blandt de næsten utallige, der findes der. Derimod findes der et, vistnok mindre godt udført, Maleri af ham.

Psalmer

ved

Sörgehöitideligheden,

da de jordiske Levinger

af

Doctor & Professor Theologie

Andreas Birch,

Biskop over Aarhus Stift,

Commandeur af Dannebrog

bleve bisatte

i Aarhus Domkirke

den 3die November 1829.

Trykt i Aarhus Stiftsbogtrykkerie.

for Jordspaaakastelsen.

En Olding gif til Gravens hvile,
Med Demod om hans Støv vi staae;
Dog Jesus brød jo Dødens Pile,
Og sendte Lys i Gravens Draa.
Her staae kun vi med Sorg i Sind,
han gif til Herrens Glæder ind.

Efter Jordspaaakastelsen.

Vel Dig, Du fromme Overhvrde!
Du har fuldendt Din Vandrings Gang.
Dit Kald var stort og stor Din Byrde,
Din Vei var ofte steil og trang.
I Livets Prøvestund Du streed
Med Troe og Haab og Kjærlighed.

Til Viisdom stod Din Hu herveden,
Din Aand har grandstet Livets Ord.
Et Sendebud for Himmelfreden,
Du fulgte troe Din Mesters Spor.
Du var med reen og kjærlic Sjel
Johannes og Nathanael.

Hist, hvor de frelste Aander sjunge
Halleluja i Lysets Land,
Der seer Du klart, hvad Skrift og Tunge
Kun svagt i Støvet tolke kan.
Giv os, o Gud, i Jesu Navn
At samles did i Naadens favn!

Paa Gravstenen, der ikke maa være saa helt lille, skal staa:

Herunder hviler Støvet af Doctor og Professor Theologiæ,
Andreas Birch, Biskop over Aarhus Stift, Commandeur af
Dannebrog, født 6. November 1758, død den 25. Oktober 1829.

Maalet, som os alle vinker,
som fra Stjerneteltet blinker
gjennem Nattens Skyer ned,
fromme Gubbe! har Du fundet,
Sejrens Palme har Du vundet,
hist hvor Lønnen er beredt.

Gud skal ej af Haanden slippe
den, som bygger paa en Klippe.
Viist og kjærligt er hans Raad.
Hisset Fredens Banner vajer —
Helved! siig, hvor er Din Sejer?
Skumle Grav! hvor er Din Braad?

Psalmer

ved

afgange

Enkesfru Bispinde Birch's

Begravelse

den 10. Juli 1859.

Trykt i Aarhus Stiftsbogtrykkerie.

for Talen.

Mel.: Hvo veed, hvor nær mig er min Ende.
Fri Aanden sprængte Støvet's Kjæder
og svang sig til sin fødestavn,
og Demodstaaren Øiet væder
ved Tanken om vort bitre Savn;
Du lagde ned Din Vandringsstav,
snart Blomsten spirer paa Din Grav.

Uk, aldrig, aldrig meer herveden
vort Øie skuer Dig igjen! —
Du vandred ind til Himmelfreden,
hver Livsens Smerte flygted hen,
og sødt Udødeligheds Krands
Dig tryller med sin rene Glænds.

♦

Efter Talen.

Ja, gennem Skyen Trostens Stjerne
nedblinker mildt i Sølvstjær:

„Hvad her vi skimte i det fjerne,
det skuer hist Dit Øie nær,
og Hjertet aander salig Ro,
hvor Fredens soale Palmer groe.“

„Din Aand sit rette Hjem har fundet,
og ingen Smerte naaer Dig meer;
de Godes Løn Du hist har vundet,
forklaret ned til os Du seer,
og hist — o søde, milde Trøst! —
vi samles skal paa Lysets Kyst.“

Stenderupgaard og Varmark.

Stenderupgaard, som min Farfar, Jens Christoffer Thygesen, i 1832 købte af C. L. Zoëgas Enke, kendes helt tilbage til omkring Aar 1500.

I 1523 erhvervede Jes Hugger Gaarden som »frit Bondedods« ved et af Frederik den Første udstedt »Købebrev«. Fra da og til vor Tid kendes Navnene paa alle Ejerne af Gaarden.

Stenderupgaard har oprindelig været en betydelig Ejendom. I 1794 — efter Udskiftningen — hørte der 353 Tdr. Land til Gaarden foruden 11 Landboelssteder og »Kongens Høgaard«, der da ikke var bebygget. I 1792 var frasolgt 19 Parceller, og i endnu ældre Tid har der formentlig hørt endnu mere Jord til den.

Gaarden havde visse Privilegier: Delvis Skattefrihed og Frihed for Militærudskrivning. Af den Grund blev min Faders Broder, Peter Thygesen, i 1849 fritaget for Militærtjeneste som Dragon.

Min Farfar frasolgte i 1833 det meste af den Jord, der nu hører til »Thygesminde«. Det var min Onkel, Carl Heinrich Wolff, der købte Jorden og byggede Gaarden »Thygesminde« derpaa.

I 1849 overtog min Onkel, Peter Thygesen, Stenderupgaard, som af hans Enke Anna f. Juhl i 1894 blev overdraget Sønnen, Jens Christoffer Thygesen, der i 1913 solgte den. Der var da ca. 200 Tdr. Land til Gaarden.

Stenderup By, og dermed ogsaa Stenderupgaard, var brændt i 1591.

Den 27. Juni 1807 brændte atter det meste af Byen, ogsaa Stenderupgaard, hvor Ilden opstod, paasat af en Smed, der var Genbo til Gaarden. I Middagsstunden, da alle sov, gik han over Vejen og stak en gloende Jernstang op i Straataget.

Det var vestlig Storm, og i Løbet af 1 Time nedbrændte 18 Gaarde, 29 Boelssteder og Huse, foruden Præstegaarden og Degneboligen. 79 Familier, ialt ca. 400 Personer, var blevet husvilde og blottet for det nødvendigeste.

Paa den østre Gavl af Stenderupgaards Stuehus er efter

Opførelsen efter Branden 1807 af den daværende Ejer C. L. Zoëga opsat en Tavle med Inskription til Minde om den frygtelige Brand.

Man sagde, at det spøjte paa Stenderupgaard. Ved Midnatstid kørte der en Vogn for Døren med vældige Knald af Pisken, men naar der kom Folk til, var den væk.

En anden mystisk Fortælling vedrører ogsaa Stenderupgaard. En gammel Mand i Varmark, der var »synsk« og kunde forudsige, naar Begravelser var i Vente, fortalte, at han havde set et Ligfølge komme kørende fra Sdr. Bjært gennem Varmark til Stenderup. Ingen vilde dog tro herpaa, da det lød i høj Grad usandsynligt, at der skulde komme en Ligskare ad den Vej. Men det kom til at passe. Min Faders Moder, der var født paa Dalbygaard, og som jo boede paa Stenderupgaard, døde under et Besøg paa Dalbygaard og skulde føres til Stenderup Kirke. Da Vejen gennem Aalry (mellem Agrup og Stenderup) var under Istandsættelse, maatte Ligfærden foregaa gennem Sdr. Bjært og Varmark.

Nu er Stenderupgaard kun en Skygge af, hvad den var for blot 20 Aar siden. Den store Gaardsplads var da omgivet af 3 Længer. Paa Midten af den Længe, der laa umiddelbart langs Vejen, var Indkørselsporten. Haven med de mange smukke og store Træer er raseret, og den Række hundredaarige Kastanietræer, der stod langs Stuehusets Gaardside, er fældet.

Før min Farfar i 1832 købte Stenderupgaard, ejede han den Gaard i Varmark, der nu kaldes »Vang«. Denne Gaard er bygget 1671 (paabegyndt $\frac{9}{6}$ 1671) af Jes Tøgesen (min Tip-Tip-Tip-Oldefader) født 1637, død 1715. Gaarden blev da flyttet ud fra Stenderup By.

Det nuværende Stuehus er bygget 1803 af Tøge Jessen, f. 1741, d. 1811.

Paa en Tavle paa den vestre Gavl staar: »De her skal huses, tag i Agt, O Gud Du se i Naade, at de bevares ved din Magt, fra Ilds og Vandes Vaade«. 4 Aar efter brændte Stenderup By.

Paa denne Gaard har mine Forfædre altsaa boet fra 1671 til 1832 eller i 161 Aar.

Til Gaarden hørte i 1794 166 Tdr. Land (dansk Maal). 1832 solgte min Farfar Gaarden til Cancelliraad Albinus, der havde den til 1840. En senere Ejer var P. A. Bøtzauw, der havde den fra 1850 til 1897.

Dalbygaard.

Familien Thygesen har i ca. 150 Aar haft nær Tilknytning til Dalbygaard.

I 1781 blev Tyge Jessen (St. I Nr. 5) gift med Jens Christophersens Datter Anna Maria Christophersen (Jensdatter) (St. II Nr. 75) fra Dalbygaard, og deres Søn Jens Christopher Thygesen (St. I Nr. 9) blev i 1808 gift med Karen Clausen Petersen (St. II Nr. 106), ogsaa fra Dalbygaard.

I 1858 blev min Faders Søster, Beata Marie Thygesen, (St. I Nr. 30) gift med Hans Hansen Petersen (St. II Nr. 90) paa Dalbygaard, og endelig blev i 1890 min ældste Broder, Jens Christopher Thygesen (St. I Nr. 33) gift med Margaretha Kiær (St. II Nr. 99), hvis Moder, Margaretha Kjær, f. Petersen, var født paa Dalbygaard.

Min Broder, J. C. Thygesen, købte i 1894 Dalbygaard af min Faders Søster, ovennævnte Beata Marie Petersen, f. Thygesen, og boede der til 1927.

Dalbygaard har altid staaet vore Hjerter meget nær, og jeg har formaaet min Brodersøn Tyge Kiær Thygesen til at skrive lidt om den. Dette følger herefter.

⌘

»I det efterfølgende har jeg forsøgt, paa Grundlag af gamle Optegnelser, at skrive lidt om Dalbygaard, men desværre er det foreliggende Materiale kun meget sparsomt.

Dalbygaards Oprindelse kan spores helt tilbage til omkring 1780.

Der laa da i Dalby 12—13 smaa Gaarde, hvoraf den ene ejedes af Christoffer Jensen, hvis Sønnedatter, Kristine, blev gift med Jürgen Clausen Petersen, Hejls, der overtog Gaarden.

Jürgen Clausen Petersen handlede meget med Stude, hvorved han tjente saa betydeligt, at han saa sig i Stand til lidt efter lidt at opkøbe en Del af de omskrevne smaa Gaarde. Derved samlede han Dalbygaard.

Bygningerne stammer fra hans Tid, idet Laden er opført i 1806 og Stuehuset i 1822, medens Sidefløjene til Stuehuset først er opført i 1825.

Om Jürgen Clausen Petersen fortælles følgende: Der var engang Ildløs paa Dalbygaard, men det lykkedes dog at begrænse Ilden, saaledes at der ikke skete nogen Skade. Da kom daværende Pastor Salling forbi; han traf Jürgen Clausen Petersen og sagde til denne: »Nu takker De vel Herren, at Deres Gaard blev reddet«. »Nej«, svarede Jürgen Clausen Petersen, »først takker jeg Skyldammen og dernæst mine gode Folk«.

Jürgen Clausen Petersen døde i Christiansfeld i 1829 efter at han nogle Aar forinden havde overdraget Dalbygaard til sin Søn, Andreas Petersen, den senere Stænderdeputerede, der drev Gaarden indtil 1856.

Dalbygaard var da blevet delt, saaledes at Andreas Petersens Søn, Jürgen Clausen Petersen, fik Højgaard, Johannes Petersen Bøgelund, og Hans Petersen Dalbygaard.

Hans Petersen drev Gaarden til sin Død, og hans Enke solgte den til min Far, der overtog Dalbygaard den 1. November 1894 og drev den indtil den 1. Marts 1927, da den nuværende Ejer, Propr. E. Juhl, købte Gaarden.

I 1912 købte Far »den lille Gaard« og lagde den ind under Dalbygaard, og en Del Aar senere købte han Jorden fra et lille Husmandssted.

I 1916 blev der indlagt Elektricitet, og i 1919 blev Tiendeafgiften (40 Tdr. Byg) til Vonsild Præstegaard afløst, ligesom der paa mange andre Omraader skete de Forbedringer, som Tiden krævede.

Dette er i korte Træk, hvad jeg har kunnet finde frem om Dalbygaards Historie.

Om de tidligere Ejere, ja, der kan sikkert de gamle bedre fortælle end jeg.

Mine Forældre staar i saa frisk en Erindring hos de fleste,

der læser dette, at jeg ikke kan skrive noget om dem og Livet paa Dalbygaard, uden at det for Læserne vil virke som en daarlig Gentagelse af Fortidens gode Minder.

Tyge Thygesen.

Om »Skovgaard« i Starup Sogn.

»Skovgaard« i Starup By og Sogn har ikke noget at gøre med den gamle Herregaard »Skovgaard«, som jeg skriver om i Afsnittet om de gamle Herregaarde i Starup Sogn.

Der er dog nogen Sandsynlighed for, at der, hvor Gaarden Skovgaard nu ligger, har ligget en Herregaard, idet de naturlige Forhold taler derfor tilligemed den Omstændighed, at den Fæstegaard, der saa langt tilbage man ved, har ligget der, har været betydelig større end de andre Fæstegaarde i Starup.

Idet jeg henviser til, hvad jeg skriver derom andet Steds, mener jeg, at det er sandsynligt, at Herregaarden, der har ligget dér, var den Gaard, Frederik II i 1578 købte af Claus Glambæk tilligemed flere Gaarde. Da Frederik II købte Gaarden, var der et toetages Stuehus af Bindingsværk, det laa Øst i Gaarden; og der var baade en Borggaard og en Ladegaard. Der var ved Gaarden 7 Fiskedamme (vest for Gaarden) og en Vandmølle nord for Gaarden. Stedet, hvor Vandmøllen laa, kaldes endnu Mølle dammen. Frederik II lod de fleste af Bygningerne nedrive, og Gaarden blev da en Fæstegaard, til den ved den store Auktion (i 1765 og følgende Aar) blev solgt til Selveje.

Af Fæsterne kendes Peder Hansen Haar¹⁾ (se Stamtavle VI) ca. 1660—1690, hans Søn, Jacob Pedersen Haar²⁾ 1690—1744, og dennes Søn, Holger Jacobsen Haar³⁾ 1744—1762. Sidstnævntes Enke, Anna Hansdatter⁴⁾, giftede sig med Peder Sørensen Buhl (Bull) (se Stamtavle VII Nr. 252) fra V. Nebel, og han var da Fæster, til han købte Gaarden.

Ved den store kgl. Auktion 1765 købte Byerne sig selv,

¹⁾ Nr. 238.

²⁾ Nr. 239.

³⁾ Nr. 246.

⁴⁾ Nr. 246 og Nr. 252.

saaledes at Fæsterne hæftede »en for alle og alle for en«, og Prisen for Starup (By) var 151 Rgd. pr. Td. Hartkorn.

De Starup Fæstebønder kunde imidlertid, som Tilfældet var mange Steder, ikke betale, og Peder Buhl ansøgte da om at maatte betale for sin egen Gaard uden at hæfte for det gjorte Bud for hele Byen. Han fik Afslag derpaa; selvfølgelig maatte Sælgeren holde paa Solidariteten. At der var saa mange, der ikke kunde betale, skyldtes, at det var vanskeligt at laane Penge, da der paa Grund af de kgl. Auktioners Afholdelse var stor Efterspørgsel og samtidig betydelig Pengemangel i Jylland.

Da der i 1767 berammedes ny Auktion over det Gods, der ikke var betalt, og det da tillodes, at Køberne fra 1765, der vilde betale, fik Lov dertil, skyndte Peder Buhl sig at betale, og fik Skøde paa Gaarden ³⁰/₉ 1768. Prisen var: 1708 Rgd. 82 Sk., med Renter: 1879 Rgd. 71 Sk., og der hørte da til Gaarden 9 Tdr., 6 Skp., 3 Fdk., 2 Alb. (gammelt) Hartkorn af Ager og Eng, og 1 Skp. 2 Fdk. Skovskylds Hartkorn. Besætning og Inventar paa Gaardene, der blev solgt ved Auktion, tilhørte Fæsterne. Af Gaarden var der indtil da i Landgilde efter Jordebogen af 1733 betalt 11 Rgd. 49 Sk. aarlig. ¹³/₆ 1776 købte Peder Buhl af de andre Bymænd »Hyrdeengen« for 24 Rgd., hvoraf dog skulde godtgøres ham hans egen Andel i Engen. Den havde 1 Skp. 1 Alb. Hartk. og var købt af Bymændene ved Auktionsskøde af ¹⁸/₁₀ 1769.

Ved offentlig frivillig Auktion ¹/₁₁ 1792 (Skøde ¹¹/₉ 1793) købte Peder Buhl et Skovskifte, »Gravens« kaldet, beliggende i Starup Vesterskov for 70 Rgd. Sælgeren var Andreas Petersen (af Buchlandsgaard i Starup S.), der ejede de Træer og Underskov, der stod i Skoven, medens Grunden og Græsningsretten iforvejen tilhørte Peder Buhl.

²⁸/₄ 1783 magelagde Peder Buhl et Stykke Skov i Starup Vesterskov med Jacob Iversen af Starup.

Anna Hansdatter døde 1791 og Peder Sørensen Buhl døde 1797. I Skiftet mellem Arvingerne, der paabegyndtes ⁹/₁₁ 1797 og sluttedes ²²/₃ 1798 blev Gaarden med Besætning og Inventar overtaget af Sønnen, Holger Pedersen Buhl, mod at han udrødte til de andre Arvinger 6818 Rgd. 1 Mk. 10 Sk.

Som Arvinger har ved Skiftet underskrevet: Jacob Haar (boede i Taarup), Hans Haar (f. 1751), Peder Haar (f. 1755), P. N. = Peder Nielsen i Dons for hans Hustru Kirsten (f. 1760), senere gift med Christian Henriksen i Dons, og som Formynder for Thoer Madsens Søn, Søren Thoersen, Peder Hansen af Nebel. Thoer Madsen, der var gift med Cecilie Holgersdatter Haar, der var død i 1784, havde i dette Ægteskab Sønnerne: Holger Thoersen, Peder Buhl Thoersen og Søren Thoersen.

Jacob Haar havde allerede i 1794 givet Arveafkald efter at have modtaget 800 Rgd., hvoraf hans fædrene Arv var 60 Rgd., hans mødrene Arv 310 Rgd. og som Gave fra hans Stedfader, Peder Buhl, 430 Rgd.

Skiftebrevet blev dog først udstedt $14/7$ 1800.

Holger Buhl var i 1796 bleven gift med Karen Lauritzdatter, Datter af Lauritz Andersen i Hesselballe. Hun var eneste Barn og de boede hos Lauritz Andersen i Hesselballe til de (tilligemed Lauritz Andersen) $1/5$ 1800 flyttede til Skovgaard, efter at Lauritz Andersen havde solgt Gaarden i Hesselballe (Hesselballegaard) til sin Stedsøn, Jens Pedersen (se Stamtavle III Nr. 119). Købesummen for Skovgaard er formentlig først bleven betalt paa dette Tidspunkt, og Halvbroderen, Peder Holgersen Haar, der forblev paa Skovgaard hele sit Liv, har sikkert styret Gaarden for Holger Buhl, indtil denne flyttede dertil.

I den Tid, Holger Buhl havde Gaarden, købte han »Abrahamstoft« (den nordøstlige Del af Matr. Nr. 4 a) af Abraham Jensen, og »Jacobstoft« af Jacob Andreasen (Lauenborg), Matr. Nr. 35 m. fl.

I 1808 købte Holger Buhl et Skifte i Borlev Mose af Niels Thomsen i Borlev for 35 Rgd. og samme Aar et Stykke Mose af Hans Nielsen i Borlev for 40 Rgd.

I 1838 (Skøde af $6/9$ 1839) solgte Holger Buhl Gaarden til Jens Henriksen fra L. Velling, der blev gift med hans yngste Datter, Gunder Holgersdatter Buhl. Efter ham fik deres ældste Søn, Holger Buhl Henriksen, Gaarden.

Om Bygningerne paa Skovgaard kan, efter en Vurderingsforretning i 1793 oplyses følgende. Til Gaarden hørte da nedenævnte Bygninger:

- 1) *Stuehuset, syd i Gaarden*, 19 Fag langt, 11 Alen dyb, 1 Etage høj, Egebindingsværk, Fjællegulv og Loft, panelede Vægge, 2 Skorstene, 1 Bagerovn, 1 Kølle, 2 Fag Kvist med Fjællegulv og Loft. I samme Længde: 5 Fag Stald og Port, 3 Fjelle-gavle, brændte Murstens-Vægge og nogle faa Fjelle-vægge, Straatag, vurderet til 700 Rgd.
- 2) *Et Hus til Vester, til Stald*, 17 Fag, 9 Alen dyb. I samme Længde 1 Fag Kvist, 2 Fag Port, 1 Etage høj, Egebindingsværk, dels Ler- dels Fjelle-Vægge, Straatag, vurderet til 150 Rgd.
- 3) *Et Hus til Lade og Stald til Nord*, 22 Fag, 10 Alen dyb, 1 Etage høj, Egebindingsværk, dels brændte Murstens-, dels Fjelle- og Ler-Vægge, Straatag, vurderet til 260 Rgd.
- 4) *Et Ladehus til Øster*, 17 Fag, 10¹/₂ Alen dyb, 1 Etage høj, Egebindingsværk, deraf i samme Længde 4 Fag Port, 2 Fjelle-gavle, brændte Murstens-Vægge og Fjelle-Vægge, Straatag, vurderet til 370 Rgd.
- 5) *Et Hus til Vester*, 7 Fag, 9 Alen dyb, til Huggehus og Vognport, 1 Etage høj, Egebindingsværk, Fjelle-vægge, Straatag, vurderet for 40 Rgd.
- 6) *Et Gadehus til Øster*, 6 Fag, 8 Alen dyb, 1 Etage høj, Egebindingsværk, Fjelleloft, Ler-Vægge, 1 Skorsten, 1 Bagerovn, deraf 2 Fag til Stald, Straatag, vurderet til 30 Rgd.
- 7) *Et Ladehus til Nord*, 4 Fag, 7 Alen dyb, 1 Etage høj, Egebindingsværk, Ler-Vægge, Straatag, vurderet for 10 Rgd.
- 8) *Et Hus*, beliggende Norden for Byen, paa hans Hedelod til Øster, 7 Fag, 9 Alen dyb, 1 Etage høj, Egebindingsværk, Fjelleloft, 1 Skorsten og 1 Bagerovn, deraf 3 Fag til Stald og Lade, dels Ler- og dels Fjelle-vægge, Straatag, vurderet til 40 Rgd.

Ialt vurderet til 1600 Rgd.

Af Brandredskaber fandtes 4 Læderspande, 1 Haandsprøjte, 1 lang Brandstige, 1 mindre do., 2 Brandhager og en Lygte, altsammen i forsvarlig Stand. Desforuden havdes Anpart i Sognets Sprøjte.

Til Sammenligning kan anføres, at Bygningerne paa Ege-land samtidig var vurderet til 1400 Rgd.

I 1802 byggede Holger Pedersen Buhl et nyt Stuehus paa Skovgaard. Det blev bygget i den *nordre Side* af Gaarden. Det blev opført med Grundmur og Straatag. Det var indrettet indvendig omtrent som Skitsen paa følgende Side viser.

Dette Hus stod kun i ca. 60 Aar, idet Jens Henriksen i 1857 byggede et til Gaardens daværende Størrelse mere tidsvarende Stuehus. Det staar der endnu, og kan sikkert blive staaende i flere hundrede Aar.

Det blev bygget nord for det gamle Hus, der først blev nedbrudt, da det ny var færdigt, og de to Fløjhuse blev vistnok opført af Materialer fra det gamle Stuehus.

*

Der findes om 3 af de førnævnte Beboere af Skovgaard de efter deres Død forfattede *Testimonier*.

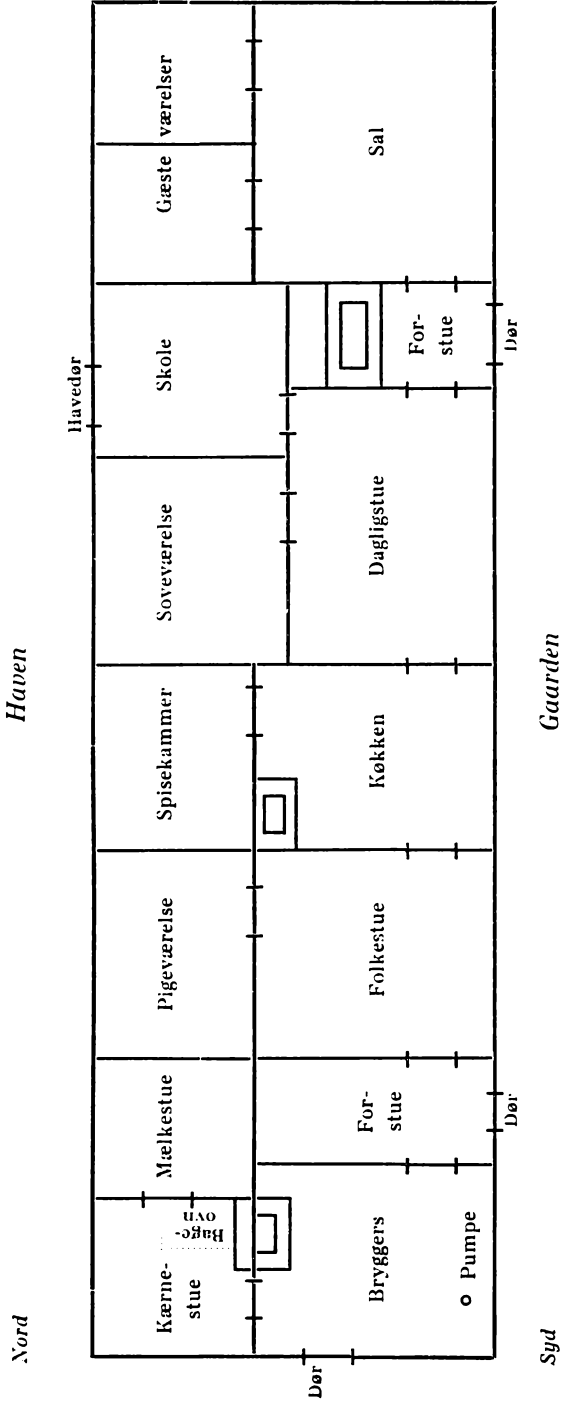
»Testimonium« betyder jo Vidnesbyrd, og disse gamle Testimonier, der som Regel blev forfattet af Stedets Degn, blev paa Begravelsesdagen læst op for Følget, efter at det fra Kirkegaarden var vendt hjem til Gaarden. Det var jo nærmest en Livsskildring af den afdøde fra Vuggen til Graven, og det indeholdt i Virkeligheden mange gode Træk af den afdødes Sindelag og Handlemaade. — De 3 Testimonier, der her skal gengives i deres fulde Ordlyd, er alle skrevne af den daværende Degn i Starup, J. Michelsen, og de handler om

- I. Karen Lauritsdatter, født i Højen 1770 og død paa Skovgaard 1834, 64 Aar gammel. Hun var Datter af Lauritz Andersen, Hesselballe, og Hustru, Anganethe Jensdatter, og var gift med Holger Buhl paa Skovgaard.
- II. Peder Holgersen Haar, født paa Skovgaard 1755 og død samme Sted 1841, 86 Aar gammel.
- III. Holger Pedersen Buhl, født paa Skovgaard 1763 og død samme Sted 1842, 79 Aar gammel.

De findes alle i Stamtavle VI og VII, henholdsvis under Nr. 253, 247 og 253.

I.

Dette jordiske Liv er ikke vort rette Hjem. Vi stunde alle, hvad enten vi ere Unge eller Gamle til Evigheden, hvor vi

skulle aflægge Regnskab for Opfyldelsen af de Pligter, som Gud her paalagde os. — Vel os, naar vi ret ofte og alvorlig tænke paa det os forestaaende Regnskab, og i Tide bestræbe os for at berede os til Evigheden. Vi kunne da med et roligt Sind skue tilbage paa den hensvundne Tid og ved vor Døds Nærmelse fryde os ved det Haab at kunne indgaa til vort rette Hjem. — Ja til sit rette Hjem ville vi haabe, at vor afdøde Medchristen, *Karen Laursdatter*, som vi i Dag nedlagde i Gravens Gjemme, er indgaaet.

Hun er født i Højen Aar 1770, 27. Februar, af Forældrene Gaardmand Lauridz Andersen og Agnethe Jensdatter, der nu for mange Aar siden ere i Herren hensovede. Da disse christelige og meget agtværdige Forældre bleve af Gud velsignet med denne Datter, lode de hende fremstille i Herrens Tempel for ved den hellige Daab at indlemmes i det christne Samfund. Hun forblev stedse hjemme hos sine Forældre, der omhyggelig sørgede for hendes Opdragelse og Undervisning i Gudsfrygt og Herrens Formaning; deres Omhu for hende blev heller ikke ubelønnet, de havde den Glæde at se hendes Evner udvikles, hendes Hjærte forædles. — Efter at hun havde været hjemme i 26 Aar, indlod hun sig i Ægteskab med Ungkarl Holger Pedersen Buhl her i Starup Aar 1796. I dette lykkelige Ægteskab blev de af Gud velsignede med 9 Børn, 4 Sønner og 5 Døtre, hvoraf 1 Søn er indgaaet til Gud. Enhver, der kendte vor Afdøde noget nøje, ved hvorledes hun var som Hustru og Moder. Hun var imod sin Mand den kjærlige, den deltagende og den forstandige Hustru; ligesom hun var imod sine Børn den ømme, den retsindige og den fromme Moder. Hun var derfor ogsaa inderlig elsket af dem. Men ej alene var hun elsket af Ægtefælle og Børn, hun var det og af sit Tyende, og vel af alle, der ved Omgang havde gjort sig bekendt med hende. I sit Hus var hun den stille, virksomme og indsigtfulde Husmoder, der med Forstand og Overlæg bestyrede sit Husvæsen. Hun havde derfor sin Mands, sine Børns og Manges Agtelse og Tillid. Godgørende var hun mod den Trængende; hvor hun kunde se, at hun virkelig kunde gavne, der var hun redebon til at meddele; heller ikke gik den sørgmodige, den nedslaaede, utrøstet fra hende. Ved en saa ret-

skaffen Handlemaade nød hun og megen Glæde i Livet; især nød hun den ved at se sine Børn arte sig vel. Men vor Afdøde havde ogsaa sine Sorger i Verden; et svagt Helbred, især i de sidste Aar, faldt i hendes Lod. Ofte nedlagde den Algode hende paa Sygelejet, hvor hun tit maatte udstaa haarde Lidelser. Men hendes trofaste Mand og velopdragne Børn gjorde hvad de formaaede for at lette hendes Byrder, de lod og ofte Lægen kalde til hende for at lindre hendes Lidelser, og om muligt at forskaffe hende nogenlunde Helbred; ogsaa lykkedes det mangen Gang. Men den gjentagne Sygdom svækkede mere og mere hendes Kræfter; hun kunde derfor ikke mere som forhen være den duelige og virksomme Husmoder; men endnu med svagt Helbred gavnede hun sine Børn ved Lærdom og Exempel.

Hun blev altid et Mønster for dem paa Guds frygt, paa Orden, paa Sandhedskjærlighed og Forligelighed, derfor skal og hendes Minde leve til Velsignelse hos sine Elskede. — Hvad den Afdødes Endeligt angaar, da blev hun for 10 Uger siden nedlagt paa Sygelejet, hvorfra hun denne Gang ikke formaaede at rejse sig. Lægemidler var nu uden Virkning. Hun nød af sine Elskede den omhyggeligste Pleje; hendes hjemmenværende Børn vege ikke fra hendes Sygeseng; de nægtede sig endog selv den Ro og Hvile, hvortil de højeligen trængte, for at kunne yde deres syge Moder den Hjælp, der stod i deres Magt.

Ogsaa hendes fraværende Børn, saavel fjern som nær, glemte ikke deres barnlige Pligter; de rejste ofte hertil for at glæde deres Moder. Da hun nu stedse blev svagere, lode de adskillige Gange bede for hende i Guds Hus; ogsaa lod de ved Præsten, Hr. Vissing i Højen, hende nyde det hellige Altens Sakramente. — Beredt paa Døden, som hun følede mere og mere at nærme sig, ventede hun nu at den Algode, paa hvem hun altid forlod sig, snart skulde kalde hende, og Tirsdagen den 14. Januar om Morgenen Klk. 7 omskiftede hun Tiden med Evigheden. — Sørgelig efterlever hendes bedagede Ægtefælle og 8 Børn, af hvilke hun havde den Glæde at se 5 af disse ved Giftermaal vel forsørgede. — Vor afdøde Medchristen har levet i Ægteskab i 38 Aar, og hun opnaaede en Alder her i Verden af 63 Aar og 10 Maaneder og 17 Dage.

II.

Vi stunde alle, unge og gamle, til Gravens Hvile; der er det først, vi kunne befries fra det, vi her kalde Møje og Sorg, Tab og Lidelse. Men skal denne vor sidste Hvile vorde rolig og frydefuld for os, saa maa vi, førend Livets Aften kommer, have dyrket Gud med barnlig Kjerlighed og glad Lydighed, og fattet urokkelig Tillid til hans Godhed; vi maa have vogtet os for alt det som i Dødens Stund maatte besvære og ængste vor Samvittighed. — Have vi levet saaledes, kunne vi og rolige og tillidsfulde se hen ud over Død og Grav, og trøste os ved, at Gud af Naade og Barmhjertighed vil modtage os i sin Himmel. Ja til Himlens Salighed ville vi haabe, at vor afdøde Medchristen, *Peder Holgersen Haar*, som vi idag ledsagede til Gravens Hvile, er indgaaet.

Han er født her i Starup i den Gaard, hvorfra vi nu ledsagede hans Støv, Aar 1755, d. 12' Octbr. af Forældre Gaardmand Holger Jakobsen Haar og Ane Hansdatter sammesteds. Da disse christelige Forældre velsignedes af Gud med denne Søn, blev han fremstillet i dette Herrens Tempel for ved den hellige Daab at indlemmes i det christne Samfund, ligesom han ogsaa her aflagde en offentlig Bekræftelse af sin Daabspagt. Han er confirmeret af afdøde Pastor Bytzov. — Fremdeles sørgede disse hans kjerlige Forældre for hans Opdragelse og Undervisning i Guds frygt og i alt, hvad der i sin Tid kunde være ham gavnlige. — Denne hans Forældres Omsorg for sig belønnede han dem ved en god Opførsel og ved at forblive hjemme og gaa dem tilhaande. — De Evner og Kræfter, Gud havde betroet vor afdøde, anvendte han trolig til Nytte for sine Forældre, og efter deres Død var han, som vi vide, ikke mindre virksom for sin elskede og endnu levende Broder, Holger Pedersen Buhl, hos hvem han jo forblev indtil sin Død uden at indlade sig i Ægteskab. — Arbejdsomhed var hans Lyst, Troskab og Redelighed vare Dyder, han satte høj Pris paa, og som han selv udøvede. — Veltilfreds følede vor Afdøde sig ogsaa hos denne sin Broder og Familie, thi ej forglemte de at paaskjønne hans Værd. Alle bare de Kjerlighed for ham, lettede ham Alderdommens Byrder, og plejede ham med Æmhed i paakommende Sygdom.

Den algode Gud lod ikke vor afdøde Medchristen nedlægge paa et langvarigt Sygeleje; kun nogle Dages Sygdom mindede ham om, at Skilsmissen nu maaske var forestaaende. Med Dødens Tanke gjorde han sig fortrolig, thi om Døden talede han ofte, og den ønskede han sig, da han var gammel og mæt af Dage. Søndagen den 7' Marts om Morgenen Klk. 4 endte han, ved en stille og rolig Død sin jordiske Vandring, og modtager nu, som vi ville haabe, af den naadige Gud, Livets Krone.

III.

Naar det behager Livets og Dødens Herre skal vi tage Afsked fra denne Verden og fra alt hvad deri var os kjært for at indgaa i Evigheden. Men skulle vi ved vor Døds Nærmelse med et roligt Sind kunne se tilbage paa den svundne Tid, og glæde os ved det Haab at indgaa til en salig Evighed, da maa vi, i vore sunde Dage, have dyrket Gud og troet paa den han udsendte, Jesus Christus.

Til en salig Evighed ville vi haabe at vor afdøde Medchristen, *Holger Pedersen Buhl*, hvis afsjælede Legeme vi idag ledsagede til sit sidste Hvilested, er indgaaet. Han er født Aar 1763 den 7. August i den Gaard, hvorfra hans Støv nylig blev udbaaret. Hans Forældre var Gaardmand Peder Buhl og Hustru Ane Hansdatter, der for mange Aar siden ere døde. Da disse christelige og agtværdige Forældre bleve af Gud velsignet med denne Søn, lode de ham fremstille i dette Herrens Tempel for ved den hellige Daab at optages i det christne Samfund. Han forblev i 33 Aar hjemme hos sine Forældre, der med Omhu sørgede for hans Opdragelse og Undervisning i alt, hvad der var nyttigt og godt, og Gud behageligt.

Aar 1796, da han var 33 Aar gml. indlod han sig i Ægteskab med Pigen Karen Laursdatter af Hesselballe og i dette lykkelige Ægteskab, der varede i 38 Aar, blev de af Gud velsignede med 9 Børn, 4 Sønner og 5 Døtre, hvoraf 1 Søn er indgaaet i Evigheden. — For 8 Aar siden bortkaldte den Alvide og Algode fra denne Jord hans elskede og uforglemmelige Hustru; men dog savnede ej nogen af deres Børn en god og retskaffen Fader. — Hvo der kendte vor afdøde Medchristen noget nøje, ved ogsaa at han var den forstandige og den

kærlige Ægtefælle mod sin Hustru, ligesom han ogsaa var den retsindige og ømme Fader mod sine Børn. Indsigtsfuld og virksom var han i sit Kald, og havde ved Guds Velsignelse erhvervet meget af Jordens gode Ting; men ej gjorde han noget af dette til sin Afgud; sin trængende Næste var han redebon til at hjælpe, raade og vejlede til det bedste; han svigtede ikke sine Løfter, men var paalidelig i Ord og Gerning. I en lang Række af Aar var han, som vi vide, Kirkeværge for Starup Kirke. I hans Hus herskede Gudsfrygt og gode Sæder; thi saadant elskede han selv, og deri forfremmede han sine opvoksende Børn, derfor vandt han ogsaa deres Hjærter, og derfor ville de ogsaa stedse mindes ham med Kjærlighed. Han var den retskafne og den sindige Husbonde imod sine Tyende; han søgte at holde disse til Anstændighed og Orden. Ved sine gode Indsigter, ved sin faste Karakter og ved sin redelige Omgang med sine Medmennesker blev han æret og agtet. — Den algode havde forundet den Afdøde den Glæde at være i Besiddelse af et godt Helbred i de mange Aar han levede iblandt os; og siden da han nedlagdes paa Sygelejet var den gode Gud ham saa naadig, at han ej var angreben af haarde Smerter. — Ogsaa havde han den Glæde at han i sin Sygdom blev plejet af en hæderværdig Svigersøn og af en god og øm Datter med redelig Omhu. Ingen af hans fraværende Børn glemte at komme til ham i hans Sygdom, men alle paaskjønnede, hvor god en Fader han havde været dem. Da hans Sygdom nu vedblev at tiltage, lode de bede for ham her i Herrens Tempel til den barmhjertige Gud, der af Naade vil antage sig alle sine Børn, ligesom han ogsaa, da han følede Dødens Nærmelse, lod sin Sjælesørger kalde til sig for at nyde den hellige Nadvere, den han ingen blind Tillid satte til, men var ham vist til Velsignelse og til en alvorlig Beredelse til Døden, især da han havde sin gode Forstand og Fatning. Nu var vor afdøde Medchristen vist tilfreds med at modtage Dødens Budskab, eftersom Gud havde forundet ham at gjennevandre Livets Trin indtil den graa Alderdom, og forrige Tirsdag om Natten Klk. 11 endte han sit jordiske Liv, næsten 79 Aar gammel, og ville vi haabe, at hans bedre Del modtages af vor forsonede Fader i en salig Evighed.

De gamle Herregaarde i Starup Sogn.

Om de gamle Herregaarde i Starup Sogn har flere Lokalhistorikere givet Oplysninger, saaledes P. Eliassen i »Vejle Amts Aarbøger« og i hans »Historiske Strejftog i Kolding og Omegn«, P. Lindholm i »Starup Sogn« og ikke mindst Dr. phil. O. Nielsen i »Samlinger til jydsk Historie og Topografi«.

Der skal her, saa vidt muligt, ikke gentages noget af, hvad der tidligere er oplyst om disse gamle Herregaarde, og det skulde derfor synes at være vanskeligt at fremkomme med ret meget Nyt, der er af synderlig Interesse. Der er imidlertid et Punkt, jeg synes er af meget stor Interesse, nemlig disse gamle Gaardes Beliggenhed, og derom er der egentlig ikke nogen af dem, der har beskæftiget sig med de gamle Gaardes Historie, der har oplyst noget særligt.

De 6 Herregaarde i Starup Sogn, vi kender fra den historiske Tid, er »Nygaard« (muligvis det tidligere »Møgtved«), »Skovgaard«, »Damsgaard«, Herregaarden i *Hesselballe* samt 2 Herregaarde i *Starup*.

Af disse Herregaarde var de 3 førstnævnte de største.

Man har ment, at de Bygningsfundamenter, der i 1904 blev afdækket paa Marken nord for »Terpsminde« i Brakker, var Resterne af det gamle »Møgtved«, der senere har faaet Navnet »Nygaard«. Nogen Begrundelse for denne Formodning er dog aldrig bleven fremsat, og jeg tvivler om, at den er rigtig. De Fundamenter, der er fundet paa »Terpsminde«s Mark, er af saadanne Dimensioner og Udstrækning, at de ikke kan stamme fra det gamle Møgtved, der vel kun var som en god stor Bondegaard i vore Dage, men sikkert er Resterne af det kongelige Slot Nygaard. Om det gamle Møgtved kan have ligget paa dette Sted og efter Ombygning er døbt om til Nygaard, er jo muligt, men jeg tror, det er mere sandsynligt, at Møgtved har ligget paa en Mark, der hører til Gaarden Phønixborg, og som kaldes Slotskobbel. Der har utvivlsomt ligget en Herregaard paa det Sted, og der er god Grund til at tro, at det har været »Møgtved«, der forsvandt i Tiden mellem Aar 1459 og 1500. Den er da blevet nedbrudt, og i Stedet for

er der paa Terpsmindes Mark bleven bygget en ny og større Gaard, der blev kaldt »Nygaard«.

Man har gisnet om, at Herregaarden, der har ligget paa Phønixborg Mark, kan have været »Skovgaard« eller »Damsgaard«, men dette er ganske udelukket.

I »Starup Sogn« skriver P. Lindholm i en Note Side 19, at »Nygaard« i 1674 laa lidt sydvest for, hvor Phønixborg nu ligger. Det maa bero paa en Fejltagelse og skyldes maaske, at »Nygaard« paa det i Noten omtalte Kort faktisk er indtegnet paa et forkert Sted¹⁾.

Paa et Kort, der findes paa det kongelige Bibliotek, nemlig Professor Marcus Jordens Kort over Nørrejylland (efter Braunius: theatrum urbium IV Coloniae 1588), findes saavel »Nygaard« som »Skovgaard« og »Damsgaard« indtegnet.

Ganske vist er Kortet aabenbart meget fortegnet, men den indbyrdes Beliggenhed mellem de 3 nævnte Herregaarde kan med de smaa Afstande, der her er Tale om, ikke blive meget forkert.

Gaar man ud fra, at de før omtalte Fundamenter paa Terpsmindes Mark stammer fra det kongelige Slot »Nygaard«, paa Marcus Jordens Kort stavet »Niegard«, skulde »Damsgaard« (stavet »Damsgard«) have ligget omtrent stik syd for denne, og »Skovgaard« (Schofgard) omtrent sydvest for »Nygaard« og omtrent nordvest for »Damsgaard«.

Naar dette kan betragtes som rigtigt, vil man, idet man skal holde sig indenfor Starup Sogns Grænser og samtidig tager Hensyn til Terrainforholdene, temmeligt nøjagtigt kunne finde, hvor Gaardene »Skovgaard« og »Damsgaard« har ligget.

Det viser sig da, at Herregaarden »Skovgaard« har ligget netop der, hvor nu Avlsgaarden »Nygaard« ligger. I og for sig er dette ikke saa mærkeligt. Da Frederik II i 1579 havde købt »Skovgaard« af Hans Skovgaard, blev den nedbrudt, og Kongen lod paa samme Sted opføre en Avlsgaard, som han befalede skulde kaldes »Kongens Ladegaard«. Den, der kaldte den anderledes, skulde bøde en Oxe til Kronen. Derfor er Navnet »Skovgaard« fuldstændig forsvundet i Forbindelse med denne Gaard.

¹⁾ Nygaard laa i alt Fald den Gang vestnordvest for, hvor Phønixborg nu ligger.

Der er adskilligt, der kan tages som en Bekræftelse paa, at »Skovgaard« og dermed ogsaa »Kongens Ladegaard« har ligget der, hvor Avlsgaarden »Nygaard« nu ligger.

Da Resterne af det kgl. Slot »Nygaard« blev nedbrudt (1717—1720) og Landsbyen Nyborg, det nuværende Brakker, 1670—1700 var opstaaet, hvor forhen Landsbyen Skovbølling havde ligget, og Jorden blev fæstet ud, blev der under Gaard Nr. 1 (netop det nuværende »Nygaard«) henlagt 3 à 4 Gange saa meget Jord som under hver af de andre Fæstegaarde, der alle var opført i Brakker By. Grunden hertil kan kun have været, at denne Gaard i Forvejen havde store Avlsbygninger, hvorfor det var naturligt, at der blev lagt mere Jord under den. Og hvorfor skulde man ogsaa have nedbrudt hele »Kongens Ladegaard«, der var opført som en ren og skær Avlsgaard? De andre Fæstegaarde fik hver, som det var almindeligt, umiddelbart ved Gaarden en Toft¹⁾, som Fæsterne selv disponerede over, medens Resten af Jorden blev dreven i Fællesskab; men Gaard Nr. 1 (»Nygaard«) fik en Toft paa ca. 15 Tdr. Land, ikke ved Gaarden, men netop det Areal, hvor Slottet »Nygaard« havde ligget, og Gaarden fik sin særskilte Fælle (til Græsning), medens de andre Gaarde jo, som altid paa den Tid, ogsaa havde deres Fællede i Fællesskab.

Desuden tyder Beliggenheden ogsaa paa, at den nuværende Avlsgaard »Nygaard« aldrig har været en almindelig Bondegaard.

Efter Beskrivelserne af »Skovgaard« skal der ved denne have været en Mølle dam og flere Fiskedamme. Det kan ogsaa godt passe med Omgivelserne ved den nuværende »Nygaard«.

Endnu en væsentlig Støtte for min Teori om »Skovgaard«s Beliggenhed er det, at man med stor Sikkerhed kan fastslaa, hvor Herregaarden »Damsgaard« har ligget.

I Skellet mellem »Nygaard«s og »Phønixborg«s Marker, henholdsvis Matr. Nr. 2a og 1a, Brakker, godt 300 Meter syd for Brakker—Koldingvejen findes en Banke, der straks, naar man ser den, leder Tanken hen paa, at der maatte have været en udmærket egnet Plads for en befæstet Gaard i gamle Dage. Mod Vest findes en dyb vandførende Slugt, mod Øst mange

¹⁾ Paa 4—5 Tdr. Ld.

vandfyldte Grave med stadigt Tilløb, og mod Syd en ret stejl Skrænt og nedenfor den Enge, der den Gang sikkert har været bundløse. Propr. Terp, »Terpsminde«, har fortalt mig, at man fra gammel Tid har kaldt Stedet dernede for »nede ved Voldgravene«.

Paa et Kort fra 1772 findes nogle interessante Oplysninger. Kortet bærer Titlen: »Conceptcarte over Nyegaards og Nyborre-Baraquers Jorder, beliggende udi Coldinghuus Amt, Brusk Herred og Staarup Sogn. Efter kongelig allernaadigst Befaling opmaalt udi Aaret 1772 ved J. N. Berg«.

Kortet viser, hvilke Agre i hver Vang, der hørte til de forskellige Fæstegaarde. De havde deres Jord liggende paa indtil 42 forskellige Steder¹⁾. Kortet er ogsaa brugt ved Udskiftningen i 1774.

Paa dette Kort findes Arealerne omkring den omskrevne Banke betegnet som »Damsgaards Agre« og Engen syd derfor som »Damsgaards Enge«. Naar man sammenholder dette med det tidligere anførte, kan man vist betragte det som givet, at den gamle Herregaard »Damsgaard« har ligget paa dette Sted.

Den indbyrdes Beliggenhed mellem Gaardene »Nygaard«, »Skovgaard« og »Damsgaard« passer altsaa temmelig nøjagtigt med Kortet fra 1588, og der er i det hele taget saa mange Holdepunkter, at man vistnok kan fastslaa, at de 3 Herregaarde har ligget som foran nævnt.

Paa Kortet fra 1588 findes baade »Skovgaard« og »Damsgaard« indtegnet som havende Taarn og Spir, hvilket dog ikke var Tilfældet; de havde efter de foreliggende Beskrivelser 2 Etages Hovedbygninger. Kortet fra 1588 er jo egentlig ikke ganske rigtigt, idet baade »Skovgaard« og »Damsgaard« blev nedbrudt ca. 1580, efter at Frederik II havde købt Gaardene.

Herregaarden i *Hesselballe* laa, hvor den Gaard, der nu tilhører Kr. Kristensen ligger. Den har været omgivet af Volde og Grave mod Øst, Nord og Vest. Mod Øst og Vest findes endnu Spor af Gravene, medens Volden mod Nord blev sløjfet og Graven fyldt, da der i 1843 blev opført et nyt Stuehus.

Med Hensyn til Beliggenheden af de 2 Herregaarde i Starup staar man paa ret usikker Grund.

¹⁾ Og Engene paa 12 forskellige Steder.

Der er dog meget, der taler for, at den ene af disse Gaarde har ligget, hvor det nuværende »Skovgaard« ligger. Den vilde dér have været omgivet af sumpet Terrain i alt Fald mod Øst og Vest, tildels ogsaa mod Syd, medens der mod den nordre Side kan have været en vandførende Slugt, hvor den nuværende Skovvej gaar nord om Haven. Det er usandsynligt, at denne Slugt fra gammel Tid, da man ellers ikke lavede større Vejreguleringsarbejder, skulde være gravet ud til Brug som Vej. Man maa snarere tro, at det har været en gennem Tiderne af Vandet fra det sumpige Terrain vest for Gaarden dannet Slugt, der paa den Tid har været mere vandførende end nu, da det meste af Vandet er ledet syd om Gaarden. Naar der i Beskrivelsen af Claus Glambæks Gaard i Starup nævnes, at der var 6 Fiskedamme, en Aa og en Bæk, saa kan dette passe paa »Skovgaard«, medens det vanskeligt kunde findes ved nogen anden Gaard i Starup. Nord for Gaarden findes en Eng, der endnu kaldes Mølledammen; der har i Herregaardens Tid sikkert ligget en Vandmølle. Gaarden havde en Ladegaard og en Borggaard, i hvilken sidste Øst i Gaarden fandtes et to Etages Bindingsværksstuehus.

Efter at Frederik II i 1578 havde købt Gaarden, blev den nedbrudt med Undtagelse af en Del af Avlsbygningerne, der sammen med Jorden blev bortfæstet. Denne Fæstegaard har altid været betydelig større end de andre Fæstegaarde i Starup; dette tyder ogsaa paa, at den engang har været en Herregaard.

Den anden Herregaard i Starup nævnes som »en liden Herregaard«. Den har derfor sikkert været mindre end den Gaard, man kan formode har været Claus Glambæks. Den havde da ogsaa kun ca. halvt saa meget Agerjord som den førstnævnte, men omtrent lige saa stor Høavl og omtrent samme Areal af Skov.

Hvis der ikke i Beskrivelsen af den fra 1578 var nævnt, at der ved Gaarden var en Aa og en Mølledam, vilde jeg have troet, at den havde ligget, hvor nu Starup Præstegaard ligger. Den vilde dér dengang have haft et meget sumpet Terrain baade mod Nord og Syd, og der har jo været adskillige Damme med rindende Vand fra en lille Bæk.

Muligvis har det noget paa sig, naar Magister Frederik

Hammerich, der var Præst i Starup 1839—1843, skriver, at et gammelt Sagn fortæller, at der dér har været et gammelt Kloster, der hed »Svanholm«. Præstegaarden var forhen en af de største Gaarde i Starup, og umuligt er det ikke, at den kan have været en Herregaard, selv om det er vanskeligt nu at konstatere noget derom.

Paa et gammelt Kort, fra 1721, over Koldinghus Rytterdistrikt findes Starup Præstegaard indtegnet, men mærkeligt nok meget faa større Gaarde og ingen andre Præstegaarde.

*

I meget nær Forbindelse med den af de gamle Herregaarde i Starup Sogn, der blev mest bekendt, nemlig »Nygaard«, staar *Kongevejen* fra Jelling over »Nygaard« til Kolding.

Vejle Amts Aarbøger for 1922, Side 102—171, indeholder en meget interessant Afhandling: »Af Jelling Sogns Historie«. Heri findes et Afsnit om Kongevejen fra Jelling til »Nygaard«. Jeg skal her kun beskæftige mig med det Stykke af Kongevejen, der gik gennem Starup Sogn, og med Hensyn til dette rette nogle Fejltagelser.

Kongevejen blev, som bekendt, anlagt i Tiden 1584—1587, efter at Frederik II i 1578 og 1579 havde købt de 6 Herregaarde i Starup Sogn og indrettet »Nygaard« som et kongeligt Slot, hvor baade han og Christian IV ofte opholdt sig.

Nordfra kom Kongevejen altsaa fra Jelling over Kærbølling—Haraldskær Fabrik—Høllund—Ødsted og Ammitsbøl Marker til den, noget syd for Sognegrænsen mellem Ødsted og Starup Sogne, skar den nuværende Amtsvej (Kolding—Viborgvejen, som den altid blev kaldt).

Her mener Forfatteren af ovennævnte Afhandling, at der har været et Led, hvormed Adgangen til Kongevejen kunde spærres, og anfører, at dette Led kaldtes »Røde Led«. Derom ved jeg intet og har aldrig hørt noget derom. Derimod ved jeg, at »det røde Led« var Betegnelsen for 2 Led, der fandtes lidt sydligere, dér hvor Mark- og Skovvejen fra Hesselballe til Ammitsbøl Skov skærer Amtsvejen. Disse Led stammer ikke fra Frederik IIs Tid. De er vistnok oprindelig afsat af min Oldefader eller Bedstefader, der ejede Hesselballegaard og Gammeleje. De har ogsaa, saa langt jeg husker tilbage, været rød-

malede. Nu eksisterer de ikke mere og har ikke gjort det i en lang Aarrække.

Det er vist rigtigt nok, at Kongevejen har skaaret Amtsvejen paa det omtalte Sted, maaske ogsaa, at der har været et Led dér, thi Marken syd for dette Sted, nu hørende til Gammeløje i Hesselballe, bærer endnu paa Kort fra 1776 Navnene Kongeledsagre og længere mod Syd Kongevejsagre.

Naar der menes, at Kongevejen herfra har gaaet vest om Hesselballe eller endog tværs gennem Byen ad »Overkobbelvej« og længere mod Syd ad en inddiget Vej langs med den vestlige Side af Brakker Skov og derfra til Nygaard, tror jeg nok, man er paa Vildspor.

Kongevejen har sikkert omtrent fulgt Skellet mellem Matr. Nr. 1b og 3d, Hesselballe, for derefter at gaa øst om Hesselballegaards Have, derefter omtrent stik sydpaa til Risholt Bro, ved Hesselballegaards Eng, hvor der var et godt Vade-sted, der sikkert har været brugt i Aarhundreder, og derefter gennem Brakker Skov til Nygaard. Paa de ældste Kort kan man se Rester af denne Vej forbi Hesselballe, og i Terrainet kan man enkelte Steder endnu se Spor af Vejen. — Hvad P. Lindholm har skrevet herom i »Starup Sogn«, har jeg fortalt ham.

»Overkobbelvej«, fra Hesselballe syd paa, er en delvis ny Vej, fra omkring 1800—1810; tidligere havde den mere Retning mod Vest, efter Borlev, og Vejen langs Vestsiden af Brakker Skov er i sin Tid udlagt som Adgangsvej til »Nygaards Kobler«, Matr. Nr. 8b, Brakker, der senere, ca. 1770, blev solgt til Sognefoged Erik Nielsen Lysholt paa Gaard Nr. 3 i Hesselballe.

Disse Veje har derfor ganske sikkert ikke noget med den gamle Kongevej at gøre.

Naar der i Vejle Amts Aarbøger 1922 Side 106, i Forbindelse med Beretningen om Kongevejen anføres, at »Nygaard« dengang laa 1 km sydvest for, hvor den nuværende Avlsgaard »Nygaard« ligger, maa det bero paa en Fejltagelse; det er i alt Fald ganske forkert. Paa Kortet Side 103 er Kongevejen fra Brakker Skov fejlagtig ført lige sydpaa, langt Øst forbi det Sted, hvor »Nygaard« dengang laa, nemlig paa »Terps-

minde«s Mark, lidt Øst for den offentlige Vej Brakker—Sletmadbro.

Med Hensyn til det paa Side 110 omtalte Frederik V's danske Atlas, der findes paa det kgl. Bibliotek, finder jeg Anledning til at bemærke, at dette haandtegnede Korts Unøjagtigheder har været Skyld i flere Misforstaaelser og Fejltagelser. Saaledes er Nygaard (Niegaard) anbragt umiddelbart nord for Sletmadbro, medens Nygaard dengang, i 1674, laa henimod 1 km nordvest for dette Sted.

INDHOLD

	Side
Forord	5
Stamtavle I (Slægten Thygesen).....	7
— II (— Petersen).....	21
— III (— Fredsted)	29
— IV (— Birch)	37
— V (— Seidelin)	53
— VI (— Haar)	63
— VII (Buhl og Henriksen)	69
— VIII (Clausen og Bonnesen)	77
— IX (Jens Henriksen, Skovgaard)	79
Om Hesselballe 1765—1916	85
Kort over Hesselballe 1776.....	86
— — — 1912.....	88
En Inventarfortegnelse fra 1846	109
Nogle Stamtavler fra Hesselballe.....	116
Om Kammerraad Chr. Kiær og Hustru	120
Breve fra Chr. Kiær og David Seidelin Birch	136
Et Brev fra Adrian Engelbrecht Bentzon.....	161
Om Elers Kollegium	164
Om Andreas Birch og Peter den Store	167
Om Valentin Peter Seidelin	169
Om forskellige Gravsten	170
Stenderupgaard og Varmark	180
Dalbygaard	182
Skovgaard i Starup	184
3 Testimonier	188
De gamle Herregaarde i Starup Sogn	195
Om Kongevejen fra Jelling til Nygaard	200